
NEDL TRANSFER
HN 4Y2Q K

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

ARISTOPHANIS

VESPAE.

ARISTOPHANIS

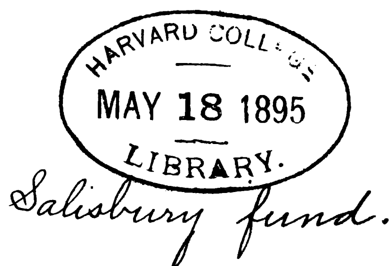
VESPAE.

CUM PROLEGOMENIS ET COMMENTARIIS

EDIDIT

J. VAN LEEUWEN J. F.
in universitate Lugd. Bat. prof.

LUGDUNI-BATAVORUM
APUD E. J. BRILL.
1893.

Lugd. Bat. ex typographeo E. J. Brill.

ΤΗΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΙ·
ΕΤΑΙΡΕΙΑΙ,

QUAE SOCIUM PRAECEDENTI ANNO ME RECEPIT,

GRATO ANIMO

HUNC LIBRUM DEDICO.

Anno 1885 Aristophanis Acharnenses edidi cum prolegomenis et commentariis patrio sermone scriptis. Ex cuius libri titulo (*Blijspelen van Aristophanes. Eerste stuk. De Acharniërs*) apparebat me aliarum quoque comoediarum similes editiones parare. Placuit autem ea editio viris quorum opinionem plurimi facio, neque discipulis meis ingrata fuit, nisi fallor. Cum tamen raros esse emtores bibliopola mihi dixisset, consilium illud abieci, et si quando rationes meae tulissent fabulam aliquam cum notis Latine scriptis in lucem emittere constitui.

Vesparum autem editio aegre desiderari mihi videbatur. Nam etsi textus huius fabulae cura criticorum passim purgatus satis integer iam circumfertur, multa tamen inesse intellectu difficilia quaeque non corrigenda sint sed explicanda, consentiunt omnes. Richteri autem, qui ultimus cum commentario eam edidit (Aristophanis Vespae, edidit J. Richter Berol. 1858), quae fuerit peritia docent e. g. quae ad versum 213 annotavit: „*τί οὐκ ἀπεκοιμήθημεν*] aoristus non placet, certe exemplis careo", — cui exempla complura praebere poterat v. c. Heindorfii nota ad Platon. Protag. 310*a*. Quam aptum autem ei fuerit ingenium ad comici facetias suo pretio aestimandas et illustrandas luculenter apparet in notis ad vs. 45 *ὀλᾷς*; *Θέωλος τὴν κεφαλὴν κόλακος ἔχει*: „praeterea ... *Θέωλος* quasi *Θεώλης* quidam est, „diis invisus. Infra enim vs. 416 utrumque et *θεοσεχθρία* et „quod *κόλαξ* fuerit repetitur. Postremo crediderim, etiam verbo „*ὀλᾷς* v. 45 lusisse Comicum, ut esset *ὁ λᾶς* tanquam saxum „Sisyphi, impudens, bonorum impedimentum". — Plura excribere piget — *προσίσταται γάρ* —, scatet autem eius editio huiusmodi annotatiunculis.

Multo meliora prolatum iri in Vesparum editione, quam a Blaydesio parari fama fert, quivis intellegit; vellem autem viri

acuti et indefessi copiis uti potuissem dum hunc librum concinnabam. Coniecturae Blaydesii, quas in notis criticis commemoravi, desumtae sunt ex editione Aristophanis minore (Aristophanis comici quae supersunt omnia, Hal. 1886), quae nihil nisi fabularum textum cum paucis addendis continet. Quapropter facile fieri potuit ut ipsi Blaydesio nonnumquam tribuerem quae aliis criticis deberentur.

In Aristophanis aliorumque comicorum fragmentis afferendis secutus sum recensionem Kockii; tragicorum autem fragmenta e Dindorfii poetarum scenicorum editione quinta citavi.

Operam me dedisse ne quid me fugeret ex iis quae hactenus a philologis sunt allata ad hanc fabulam explicandam eiusve textum rectius constituendum, apparebit, ut spero, lectoribus peritis; ne tamen nimia huius libri fieret moles, multa quae improbanda ducerem tacitus praeterii. Meas coniecturas asterisco (*) indicavi.

In Mnemosyne anno 1888 quaestiones nonnullas ad Vespas pertinentes tractavi (I de Vesparum ὑποθέσει p. 251—263, II de Aristophane peregrino pag. 263—288, III de Aristophane Cleonis Euripidisque in Vespis irrisore pag. 399—438); unde in prolegomena, quae huic editioni praemisi, quaedam recepi. Primum autem caput prolegomenon tantum non integrum desumsi ex oratione, quam in Academia nostra Regia mense Februario huius anni habui (over strekking en samenstelling der Wespen van Aristophanes, Verslagen en mededeelingen der kon. Akademie van Wetenschappen afdeeling letterkunde 1893).

Scripsi mense Februario 1893.

J. van Leeuwen J. f.

PROLEGOMENA.

I.

Vesparum argumentum enarraturis prius breviter sunt complectenda quae poeta ante hanc fabulam scenae commissam in sua arte praestitit. Anno igitur 428/7 primam comoediam composuit *Daetalenses*, quae alieno nomine in certamen proposita et secundo praemio ornata est. Sequenti vero anno multo graviorem materiem tractandam sibi sumsit in *Babyloniis* fabula, qua ostendisse se „quali imperio populus Atheniensis utatur in socios'' ipse gloriatur Acharn. vs. 642. Finxerat enim socios in pistrino domini Attici serviliter laborantes, et Cleonem produxerat furti convictum rapinasque suas in scena revomere coactum[1]). Haec autem dominii, quo socios opprimebant Athenienses, imago vividissimis coloribus distincta, quae magnis Liberalibus anni 427/6 (mense Martio anni 426) scenae est commissa, quantum civerit odium facile intellegimus; nam multi ex illis sociis; qui vilia plebis Atheniensis mancipia vocabantur, Athenis aderant, quo his ipsis diebus annua suarum civitatum tributa detulerant, et nunc in theatro assidebant; quominus autem ioci tantum causa talia fingi neque fellis quicquam sales comicos admistum habere crederent, obstabat sors Lesbiorum, qui vi nuper coërciti iam in sua ipsorum insula peregrinabantur, et per Cleonem si stetisset, ad unum omnes necati fuissent vel veniissent. Quapropter ultra fines licentiae Bacchicae concessos late expatiatus esse videbatur poeta Babyloniorum, et κα-

---

1) Apparet hoc ex Acharn. vs. 5; videantur quae ad illum locum annotavi in editione mea Acharnensium et infra ad Vesp. vs. 757 sqq.

κολογίας εἰς τὸν δῆμον apud senatum accusatus est is, qui suo nomine fabulam proposuerat, Callistratus [1]). Nam in scena Attica homines coelitesque ridere neque lex vetabat neque mos maiorum, sed si quis τὸν δῆμον κωμῳδεῖν καὶ κακῶς λέγειν sustinuisset, id non impune ferebat [2]).

Callistratus sitne damnatus necne, non liquet; promisit certe se posthac nihil eiusmodi commissurum. Novum autem drama dum scribebat Aristophanes anno 426, memoria litis, quam praecedens comoedia moverat, eius menti infixa haerebat. Hinc in *Acharnensibus* identidem — iocose dicam an anxie — iteratur illud „de civitate non loquor", „civitatem nostram profecto non peto" [3]).

Sed Acharnensium fabula Lenaeis (mense Februario) anni 425 maximo plausu accepta primoque praemio ornata Aristophani spiritus fecit. Stimulante autem fama, ut vino generoso, mens poetae iuveniles annos nondum egressi efferbuit, spretisque prudentiae consiliis promisso, quod Callistratus dederat [4]), „se Cleonem in lora dissecturum esse", ipse stare decrevit, claro poetae nihil non licitum esse credens, fretusque amicitia iuvenum nobilium, in quorum notitiam sive antea venerat sive post victoriam scenicam splendide nuper reportatam; optimates enim probe intellexerunt facetissimum poetam eundemque strenuum temporis praeteriti laudatorem in factionis suae consiliis persequendis minime spernendum esse socium.

Suo igitur nomine in certamen proposuit fabulam *Equites*, qua Cleonem totumque civitatis statum popularem, cuius caput Cleo erat, acerbissime derisit; iuvenes autem nobiles in equis sedentes splendideque ut in pompa panathenaica ornati, poetae in gratiam chorum agebant; nec dubium est quin spectatores, qui caveam implebant, stupuerint chorum illum personis carentem aliisque comoedorum choris quam dissimillimum. Neque minorem admirationem movit argumentum huius fabulae, quae Lenaeis (mense Februario anni 424) est acta; deridendus enim propinabatur vir, qui nuper ad Pylum re probaverat se non

1) Vid. Ach. 377—382, 501—508, 630—642.
2) Vid. [Xen.] de Rep. Athen. II 18.
3) Vid. Ach. 515, 631, 663.
4) Ach. 301.

sine causa saepius invectum esse in strategorum tarditatem, et promisso quod dederat splendide peracto [1]) potestatem suam magis etiam confirmaverat. Nihil iam de sociorum servitute: ipse Cleo sub larva turpis dolosique servi Paphlagonis [2]) exagitatur; victoriam, qua inclaruit, aut caeco casui debere dicitur aut suae ipsius fallaciae [3]), neque ullas artes didicisse nisi clamandi iactandi mentiendi suffurandi. Hilaritatis non multum profecto inest fabulae, quae probris malignis atque apertis est oppleta; neque poeta auditorum animos procul a factionum iurgiis rerumque publicarum adumbratione aliquantisper recreari iocisque innocentibus pasci sivit, ut in festivissimo Acharnensium episodio ubi Euripidem visit Dicaeopolis. Exitum autem dramatis Aristophanes hausisse videtur ex mendicorum pugna quam novimus ex Odyssea: Irus quemadmodum semianimis proicitur in aulae angulum „porcis canibusque timendus", sic Paphlago foras abigitur ut inter urbis faeculam posthac degat [4]); sed victor quem Homerus cecinit mirum quantum distat ab homine cui in Equitibus primae deferuntur; hic enim postquam arte Circaea ex nequam institore in virum probum atque integrum est mutatus, minus etiam placet quam antea; dominus autem eius Demus, cui sub fabulae finem non minus mirifice restituitur pristinae aetatis splendor atque vigor [5]), neque quo percellat spectatorum animos habet neque quo risum extorqueat neque veri simile habet quicquam, sed molestus et insulsus nugator nemini non videtur. Scilicet studium rerum publicarum Cleonisque odium arti poetae offecerunt.

Non tamen obstiterunt hae causae quominus placeret fabula et primo praemio ornaretur. Quem vero poetae nova victoria elato putamus animum fuisse paucis diebus post, cum in ius vocatus est propter legem scenicam violatam. Videre mihi videor iuvenem modo stupore perculsum modo ira aestuantem.

---

1) Haec est *μανιώδης* illa *ὑπόσχεσις*, quam dicit Thucydides IV 39.

2) Servile hoc est nomen, ut Φρύξ vel Κάρ; sed elegit id poeta ut ad verbum *παφλάζειν* *ebullire* vel *aestuare* alluderet, tumultuosam Cleonis facundiam ridens, de qua vid. ad Vesp. vs. 36. Cf. Eq. 919 Pac. 314 Hom. N 798.

3) Vid. Eq. 742—745.

4) Hom. *σ* 105, Ar. Eq. 1399.

5) In scena apparet *τεττιγοφόρας*, *ἀρχαίῳ σχήματι λαμπρός* Eq. 1331.

Tantine ingenii poetam, cuius amicitiam cultissimus quisque Athenis expeteret, ante iudices trahi, perinde atque sutorem quemlibet vel cauponem! Cleonem id sustinuisse ut Aristophanem aggrederetur! — Sustinuit sane Cleo, neque diu opinor dubitavit lexne esset vindicanda. Iocos enim, quibus scurrae urbani in scena ipsum petebant — scurram autem Aristophanem quoque ducebat vir a musis alienior rebusque publicis intentus — iocos igitur comicorum quamquam penitus contemnebat, neque tam futtili erat ingenio ut apud iudices de huiusmodi nugis conquereretur rerum gravissimarum satagens, minime tamen connivendum esse putabat si adulescentulus in animum sibi induceret non sibi scriptas esse leges civitatis. Accusavit igitur aut ab aliis accusandum curavit Aristophanem propter Equitum fabulam suo nomine propositam. Solis enim civibus licebat ludis publicis certare, Aristophanes autem civis Atticus non erat, sed a patre Aegineta, qui in Atticam migraverat, e matre Attica erat susceptus [1]).

In veteris autem grammatici commentatione, quae Vita Aristophanis inscripta est, poeta crimen facillime a se depulisse fertur recitatis verbis Telemachi, hospiti roganti Ulixisne revera sit filius respondentis [2]):

quippe hoc me genitum mater testatur; at ipse
ignoro, sua nam nulli notescit origo.

At huic commento ne fidem habeamus multa dehortantur; non enim facetiae sed argumenta in iudicio erant proferenda, neque ioculare profecto sed gravissimum erat *ξενίας* crimen. Videtur autem fabella nata esse e verbis, quibus Aristophanes ipse ad hanc accusationem allusit Vesp. vs. 1284 sqq.: „fuere qui dicerent me cum Cleone pactionem iniisse quo tempore ab eo „oppressus sum, adstante corona quae nullum mihi ferebat „auxilium sed novum aliquem iocum a me prolatum iri sperabat. At specie decepti sunt: lusi tunc hominem, iamque superior evasi". Haec verba, de quibus infra plura erunt dicenda, si cum versibus 718 sq. et 1229 sq. componimus, patet poetam non cum plausu a iudicibus facilibus esse dimissum, sed pror-

1) De Aristophane peregrino fuse disputavi in Mnemosyne 1888 p. 263 sqq.

2) Hom. Od. α 215 sq.

sus alium causae fuisse exitum. Oppressus est comicus, nihilque ei profuit bonorum virorum amicitia; aut poenam luit aut — quod veri videtur similius [1]) — gravissimam poenam ei minati sunt iudices si posthac civis iura sibi arrogasset. „Non iterum se facturum" promisit, perterritus opinor et flebili voce. Et quoniam civem non esse Aristophanem in iure iam apparuerat, a nullo posthac magistratu chorum impetrare potuisset, etiamsi petivisset; quapropter Callistrato et Philonidi aliisque viris amicis posthac suas fabulas tradidit in certamen proponendas [2]).

Ceteros comicos vehementi gaudio affecit res adversa, qua afflictus erat aemulus unus omnium maxime metuendus. „Herculis natalibus ortum" eum exultans dixit Plato in Pisandro fabula [3]), quem iocum mox repetiverunt Aristonymus Amipsias Sannyrio [4]). Alter nimirum Hercules videbatur Aristophanes, qui multa agendo sibi nihil ageret, alienae famae suis laboribus inserviens, quod iustis nuptiis non esset editus. In eadem Platonis fabula „Arcades imitari" dicebatur [5]), Arcades enim latrones cuilibet praesto erant, ut suo ense alienos hostes peterent. Etiam Eupolidem, quocum amice consueverat dum Equitum docebat fabulam, brevi post ab eo alienatum esse testantur probra quibus invicem se saepius lacessiverunt; in Vespis autem et in Pace complura huiusmodi inveniuntur maledicta.

Legibus obtemperandum et iuvenilem audaciam refrenandam esse poeta noster melius iam sensit quam antea; circumspicienti autem locum ubi luxurians ingenium sine periculo circumvagari posset, philosophiae regiones tutiores sunt visae quam patriae solum. Recordabatur autem quantam laudem prima sua fabula Daetalensibus meruisset, in qua iuvenum nova sophistarum eruditione imbutorum mores riserat. Ex eodem igi-

---

1) Nam culpae pars haud exigua redundabat in archontem, qui chorum ei dederat petenti.

2) Excipienda fortasse est fabulae *Pluti* recensio altera, quae diu post Peloponnesiaci belli tempora est acta; quamquam ab Aristophanis filio scenae commissam esse puto equidem. Vid. Mnemos. 1888 p. 276 sqq.

3) *Τετράδι γέγονας*, Plat. fr. 100.

4) Vid. Vita Aristophanis et schol. Platon. Apolog. p. 19 *c*.

5) *Ἀρκάδας μιμούμενος* Plat. fr. 99, apud Suidam s. v., ubi quod legitur *διὰ πενίαν* correxi in *διὰ ξενίαν* Mnemos. l. l. p. 268. Cf. Cobet de Plat. Com. p. 102—110.

tur fonte novam duxit comoediam *Nubes*, quae qualis fuerit divinando tantum nec nisi ex parte assequi possumus, nam multis locis a fabulae recensione, quae ad nos pervenit, fuit diversa. Sed infelix hoc poetae consilium fuit, hospes enim erat eius musa procax in caliginosis illis regionibus, ubi Socratem cum sodalibus suis degere finxit; philosophia autem, cuius neque spectatores studiosi erant neque ipse Aristophanes notitiam contraxerat ullam, fabulae materiem non praebebat idoneam. Socrates, cui imputavit comicus quicquid Athenis sive sceleste sive stulte perpetrabatur, non is erat cui in iocoso dramate primae partes tribuerentur, neque poeta eo pervenit ut hominis imaginem sive ex vero pictam exhiberet sive in ridiculum detortam. In scenam produxit nugatorem, de quibusvis rebus humanis atque coelestibus insulsissime deblaterantem et sophistarum artibus perabsurde utentem, sed Socrates cur homo ille vocaretur vix ulla apparebat causa, si leviora quaedam negligimus, ad morum vitaeque viri insolentiam pertinentia sed cum sapientiae studio ne cohaerentia quidem. Quapropter non est quod miremur, parum placuisse fabulam, cuius argumentum partim non esset novum — oppositio enim disciplinae sophisticae priscorumque morum in Daetalensibus spectata erat antea — partim a veri specie nimis longe abhorreret. In Equitibus Cleonem, quamquam ficto nomine servilique habitu prodeuntem, quivis statim agnorat: Socrates vero in Nubium fabula, licet centies nominatim compellaretur, a nullo spectatore agnoscebatur; quin multis opinor ignotus fuit vir ille humili loco natus et tenuiter vivens. Rarus igitur fuit risus, plausum parcum tulit fabula, ultimo loco a iudicibus scenicis est habita. Quam repulsam cum indigne ferret iuvenis pristino populi favore elatus, retractare coepit comoediam, ut iterum posset in certamen proponi tanquam nova; sed frustra ingenii sui thesauros effudit in opus quod vitale non erat, neque praeter ipsum quisquam fuit, qui crederet Nubes esse ex eius fabulis unam omnium optimam [1]). Itaque biennio post cum Nubes alteras docere vellet, ne chorum quidem impetrare potuit; postea drama denuo corrigere coepit, sed ad finem non per-

1) Nub. 522 Vesp. 1047.

duxit tertiam recensionem, quae imperfecta ad nos pervenit, male cohaeret, parum apte decurrit, licet quaedam partes sint pulcherrimae summoque poeta condignae.

Spe ita frustratus comicus sublimia illa reliquit, repetivitque res terrestres humanas Atticas, quibus innutritus erat; integer autem ei, ut Antaeo, rediit vigor simulatque terram natalem denuo tetigit. Torpebat eius ars extra civium contentiones rerumque publicarum acres stimulos; non nisi in vitae quotidianae solo pingui et fervido eius poesis laete florere poterat, quae si in puriorem terram aëraque tenuiorem transferebatur, languescere statim incipiebat atque pallescere.

Ne tamen in nova crimina incideret, Aristophanes nunc e vita publica desumsit materiem, quae tractari posset sine aperta virorum insignium derisione; et felicissimum profecto elegit argumentum. Quid enim excogitari potuit ridiculum magis quam miles emeritus in Themidis templo sacerdotis munere fungens; pugnator grandaevus mercede conductus ad rabularum artes veteratorias diudicandas? Ecce procedunt marathonomachi illi, qui barbaros olim debellarunt nullo praemio proposito praeter patriae libertatem, quae sanguine ac vita iis potior erat. Alius nunc est habitus aliaque vitae ratio: „sodalicium trinummi" iam ex iis est constitutum [1]); in iudiciorum scamnis sedere unica iis est felicitas, pro telo est tabella cerata, neque dentibus mordent — quippe dudum edentuli — sed calculis [2]). Ecce Graeciae dominos mercenariam praestantes opellam! Sub diluculum quotidie in forum venit ingens senum decrepitorum multitudo [3]), quibus primo mane surgendum fuit et foras ereptandum. Undique confluunt, poplites rigidos vix ducentes; patienter autem adstant ore aperto inhiantes lucello, ceu canum famelicorum caterva; et postquam diu expectaverunt, audient fortasse nihil sibi agendum esse, non iam se requiri, nulla hodie

---

1) φράτερες τριωβόλου vocantur Eq. 255.

2) Ach. 376, Vesp. 165.

3) Etsi omnibus civibus, qui triginta annos nati essent, iudicis munere fungi licebat, res tamen ferebat ut soli senes de plebe in iudiciis sederent; nam quicunque viribus atque aetate valebant aut re familiari non nimis angusta utebantur, triobolum illud non appetebant; vid. Richter Prolegom. ad Vespas p. 95, Fränkel Geschworenengerichte p. 9.

fore iudicia. Maesti tunc abeunt, esuriendum enim erit, non habent unde sibi suisque prandium emant [1]). At si quis iudex sorte est designatus, ille sub meridiem superbus domum redit: affluit scilicet opibus: trinummum tenet, exosculantur eum uxor filia quis non, Croesus sibi suisque videtur [2]).

Haec, quam inter iuventutem atque senectutem veteranorum comicus constituit, oppositio quam acris spectatoribus videri debuerit, persentire nemo potest nisi meminerit qualis in Graecorum, praesertim vero in Atheniensium mentibus fuerit belli Persici memoria. Admirabilia facinora, quibus Graeci barbaros irruentes a patria propulerant, dum ab aequalibus ea qua digna erant veneratione celebrabantur, in maius etiam extollebantur et ultra modum humanum aucta non iam illius aevi sed heroici temporis pars esse videbantur. In stoa poecile publico sumtu depicta erat nova illa gigantomachia [3]); Miltiadis ibi Themistoclisque aequales cernebantur eandem cum heroibus diisque obtinentes aciem, cum Minerva et Hercule et Theseo et Echetlo vomerem in hostes torquente ipsoque Marathonis heroe cognomini [4]). Eidem nunc viri gaudio exultant quoties triobolum meruerunt; quibus vero diebus merces nulla iis porrigitur, flentes inter prolem esurientem domi desident bellatores illi, qui patriam olim servarunt ab hostium invasione, quorum virtutis testis est campus Marathonius, testis est Salamis, quo copiae barbarorum a Graecis numinibus sunt compulsae ut interitum invenirent in mari Attico et naufragiis littora Sepiadis Coliadisque consternerent. Asiae illi domino, qui maria sicco pede transgressus fuerat et per montes navigarat, aureum suum solium in littore Attico collocare dii concesserunt, quo melius ex edito illo loco conspiceret caedem militum suorum in fluctibus iugulatorum, ut thynnorum agmen retibus circumventum. Persia viris orbata est, ipse rex profugus oberravit lacera veste vacuaque pharetra; Susis matres plangebantur propter natorum funera. Sic exercitus, qui flumina bibendo exhauriebat, cuiusque men-

1) Vesp. 303 Eccl. 688.

2) Vesp. 606 sqq.

3) *ἔργα ἄξια τοῦ πέπλου*, digna quae iuxta coelitum cum gigantibus pugnam in Minervae peplo repraesentarentur, Aristophanes vocavit patrum facinora Eq. 566.

4) Vid. Pausan. I 15, V 11.

sura per iugera fiebat quod numerari non posset, cecidit ut seges infinita sub falce messorum. Barbarorum torrens cum lignea Atheniensium moenia tangeret in spumam innocuam dilapsus est, et in fano oraculi Delphici, quod et ipsum de Graeciae salute aliquantisper desperavit, erectae stant praedae ingentis decimae.

Ex illa igitur immani contentione qui victores evaserant civibus stupentibus heroes videbantur, et ludis publicis eorum facinora perinde atque Achillis Theseive a poetis tragicis plus semel sunt celebrata [1]). Ridiculi autem sensum si parit rerum ingentium et pusillarum, celsarum vulgariumque oppositio, profecto artem irridendi nemo melius perdidicit quam is qui hosce viros spectatoribus ostendit sub vitae finem in „sodales quadrantarios" mutatos, neque iniuria novam hanc fabulam, licet supra vitam quotidianam non assurgeret, alicuius tamen momenti esse contendit. „Γνώμην ἔχει", ut dicit servus, qui poetae nomine verba facit; in argumento versatur minime inani, et plus habet in sinu quam in fronte gerit. Quod quo melius perspiciamus, cetera quoque, quae vs. 54 sqq. servus dicit ad spectatores conversus, accurate perpendamus oportet [2]):

Age nunc enarrandum est argumentum fabulae; sed spectatores admonitos volo prius, praegrande ne quid a nobis expectent, nec tamen „cachinnos Megarensibus surreptos" [3]). *Nostra enim in scena neque servi conspiciuntur nuces spargentes inter spectatores Herculesve cena destitutus* [4]), *neque vero Euripidi denuo „proterve illudere"* [5]) *Cleonemve, qui nescio quo casu revixit, iterum conculcare in animo est. Sed argumentum est minime ineptum, non sane lepidius quam sumus ipsi, aliquanto magis tamen festivum istorum nugis.*

---

1) Aeschyli Persas nemo non novit; de Phrynichi autem Phoenissis videantur quae ad versum 220 annotavi.

2) Videantur quae *de Aristophane Cleonis Euripidisque in Vespis irrisore* scripsi Mnemos. 1888.

3) His verbis Eupolis nuper iocum aliquem Aristophanis designaverat contumeliose, eam opinor Acharnensium fabulae partem spectans ubi Megarensis producitur filiolas pro porcellis venditans.

4) Aliorum comicorum fabulis nuper actis haec inerant.

5) Iniquius sic Eupolis locutus fuerat de Acharnensium loco facetissimo, ubi Euripidem adit Dicaeopolis ut tragicum sibi vestitum ab eo expetat.

Refert deinde servus dominum malo mirifico et antehac ignoto perire: iudiciali morbo laborare, ut aliis hominibus est morbus comitialis vel regius; fuse autem postquam exposuit quomodo nova haec pestis aestuet quibusque remediis senem sanare filius frustra sit conatus, ridiculam narratiunculam his verbis claudit: *nomen autem seni est Cleonis amator. Cur ridetis atque stupetis? numquid tale nomen in rerum natura esse negatis? Sic tamen vocatur. At filius eius Cleonis contemtor nomen habet.*

Post ultima verba nemini obscurum esse potest quid moliatur comicus. „Hodie Cleonem non iterum propinabimus deridendum" modo dixit is qui primarum est partium; — at homines, qui in nova hac fabula loquentes inducuntur, *Cleonis àdmirator* et *Cleonis osor* vocantur. Nimis aperte sane et graviter tali paraphrasi exponuntur quae poeta ludens significavit tantum; nomina enim Φιλοκλέων et Βδελυκλέων, quae ad exemplum vocum illa tempestate saepe auditarum *Φιλολάκων* et *μισολάκων* sunt ficta, a substantivo *κλέος* quominus repeterentur linguae indoles non omnino obstabat, similis autem erat sonus multorum nominum propriorum in -*κλέης* excurrentium vel a syllabis Κλεο- incipientium, e. g. hominum, quos Aristophanes saepe agitavit, Cleonymi atque Cleophontis. Attamen Cleonem rideri et nunc intellegit quilibet et olim omnes intellexerunt. Suspicio igitur oboritur servum illum non vera poetae consilia aperuisse sed spectatores iocose fefellisse, Cleonem enim, certe rationes quas in rep. administranda Cleo sequitur, hodie quoque derisui fore. Et revera ita esse mox clarius apparet. Ipse sane Cleo non nisi semel et iterum nominatim petitur, hos autem locos poeta tum demum videtur inseruisse cum fabulam retractavit; sed ridetur Cleo in illo homine qui eius admirator et assecla dicitur. Nam is, qui ipsius poetae opiniones et consilia refert, *Cleonem se abominari et respuere* ipso nomine palam profitetur; silicernium vero illud, quod ex quo in scena apparuit sub aselli ventre suspensum, perpetue ludibrio habetur; quod *πάλαι ποτ' ἄλκιμος* fuit Μαραθωνομάχης, sed nunc veluti decrepita quaedam Phaedra foras ruere gestiens per lavatrinae truam erepere aut per caminum evolare conatur; — senex capularis ille mente carens et dentibus, qui postquam in iudicum subselliis consedit, truculento vultu circumspicit reos, flecti nescius et quemlibet

damnare prius quam audire paratus, idem tamen stipite stolidior quique apertis oculis ludificari se patiatur; — homo ille agrestis omni gratia destitutus et ab urbanae vitae lenociniis alienus, qui postquam a filio ad victum humaniorem est revocatus, semel gustato vino omnibus nauseam incutit importuna dicacitate ac salacitate, — — is est quem *Cleonis admiratorem* poeta nominavit. Non petitur Cleo hodie: scilicet bis eundem adversarium prosternere bisve in eodem argumento versari generosus animus feraxque ingenium poetam non sinebant, si quis ipsi credendum esse putat; aliquanto tamen rectius dixeris Aristophanem cavisse ne denuo in iudicium vocaretur. Cui vero ita parcitur, is gravius etiam laborat quam in quem apertus fit impetus. Gladii ictus potest repelli, sed contra morsus culicum undique circumstrepentium ars bellica nulla valet; taurum, qui leonem sublimem potest tollere, in fugam conicit pusillus tabanus.

Apparet igitur fabulam nostram scriptam esse ad ludificandum Cleonem et institutum, quo insignem nuper (anno 425?) apud plebem inierat gratiam; mercedem dico iudicum, quae unius oboli fuerat antea, ad tres obolos auctam. In ridiculum autem cum totam rem iudiciariam tum triobolum illud multis laudibus celebratum detorsit comicus ingenio abundans et ad ipsum artis suae fastigium hoc tempore evectus, praeterea stimulatus odio quo flagrabat in coriarium istum musis inimicum, qui ipsi negotia facessivisset, stimulatus etiam ab adolescentibus nobilibus, qui poetam dicacem iocique amantem familiariter accipiebant, quamquam multos fuisse suspicor qui non sodalem eum haberent sed partium suarum utilissimum sectatorem.

Sed primario huic consilio subiunctum est alterum, quod aperiunt verba quibus servus spectatores alloquitur fabulae initio: „Neque Cleonem hodie petemus, neque Euripidem salibus, quos insulsos isti dicunt, perfricabimus". Nam postquam perspeximus quale fuerit studium illud Cleoni parcendi, nascitur suspicio comicum ne ab Euripide quidem manus abstenturum, quam suspicionem veram fuisse mox docet fabulae exitus, qui passim ad Euripidis drama satyricum Cyclopem est adumbratus, neque in paucis quibusdam verbis vel sententiis imitatio deprehenditur sed potissimum in toto rerum statu. Nam Philocleo

laena villosa, quam dono ei filius obtulit, involutus magis quam amictus perridicule refert Polyphemum eiusque pellem pastoriam, claudit autem comoediam saltatio pantomimica, qua senex pusillos aliquot homines, quos ut crangones devoraturum se dicit, per orchestram hac illac persequitur, quemadmodum in fine Euripidei dramatis occaecatus Cyclops frustra conatur Ulixis comites corripere per rupes diffugientes.

Revera igitur etiam musica artificia Euripidis perstringuntur et saltationes illae scenicae, quae comico numquam non bilem moverunt. Multo tamen acrius his quoque iocis vellicantur Cleo eiusque asseclae. Nam ebrii Polyphemi partes si agit Philocleo, unus omnium acerrimus Cleonis admirator, democratia igitur Cleonea refert vetustam Cyclopum barbariem, ubi *ἀκούει οὐδὲν οὐδεὶς οὐδένος*, ubi venter unicus deus habetur et cuticulam fovere summum videtur bonum, neque quisquam ius vel fas novit aut curat [1]). *Satyrorum dominum* — sive Silenum temulentum — ante annos aliquot [2]) Periclem in scena vocaverat Hermippus [3]): at multo mordaciore contumelia Cleonem affecit Aristophanes, qui adversarium suum neque probris insectatus est neque nominatim designavit, sed ut ostenderet quid esset ille hominis, fidum eius asseclam in scenam produxit: *Cyclopum dominum* ipsi spectatores Cleonem posthac sunt appellaturi [4]).

Adfuerintne Cleo quique ab eius partibus stabant cum acta est Vesparum fabula, statimque perspexerint qua ratione traducerentur, dictu difficile. Sed poetae necessarii, quibuscum sua consilia communicare soleret, ut riserint facile sibi fingere potest quivis. Triumphare opinor de demagogo odioso sibi videbantur optimates, cum plauderent mordacissimae comoediae, ingeniose excogitatae et egregia arte perfectae; cum viderent

---

1) Hom. Od. *ι* 112 sqq., 273 sqq., Eur. Cycl. 316 sqq. et passim.

2) Anno 430.

3) Fr. 46 (apud Plut. Pericl. 33):

βασιλεῦ Σατύρων, τί ποτ' οὐκ ἐθέλεις
δόρυ βαστάζειν κτἑ.

4) Simili consilio Pherecrates in fabula *'Αγρίοις*, quae anno fere 420 scenae est commissa (vid. Plat. Protag. 327 *d*), produxit Athenienses aliquot taedio suae civitatis permotos, ut in silvarum latebris feras gentes appeterent, ibi certe homines non omnis humanitatis expertes fore sperantes. Nec non in eodem argumento versatur Aristophanis comoedia *Aves*.

Cleoni palam quidem parci, quemadmodum comicus promisisset, sed eundem per totam fabulam *εὕεσθαι ἄτερ δαλοῖο*, et acutioribus etiam sagittis, quam quibus in Equitum fabula petitus fuerat, lacessi. Non plebi rudiori hanc fabulam scripsit comicus, ad quam degustandam requiritur palatum multo usu exercitatum [1]); sed sibi et Musis eam scripsit, scripsit amicis, et sic perfecit opus in quo ars consummata utrum eluceat magis an delitescat dubitari potest, neque aliunde fortasse melius quam ex hac comoedia discas quid sit celare artem.

Sed Atheniensium animus inquietus et in varias partes aestuans nova semper, hoc praesertim aevo, appetebat, quaeque heri omnium in ore erant, hodie sordebant atque e memoria evanescebant; Vesparum autem comoedia, quamvis facetissime excogitata et plurimis gemmis exuberantis ingenii ornata, a communi sorte tuta non erat. Post paucos enim menses, quam scenae commissa est, dux partium popularium ab adversariorum telis tutus erat, nam *τίς ἀλκὴ τὸν θανόντ' ἐπικτανεῖν*; ut Tiresias apud Sophoclem dicit [2]). Cleo brevi post Vespas in certamen propositas ceciderat, „abiecta non bene parmula," ut dicebant inimici; „a suis copiis turpiter derelictus," ut alius ferebat ru-

---

1) De Vespis *A. W. von Schlegel*, Vorlesungen über dramatische Kunst und Litteratur 1817, I[2] p. 311, scripsit: „die Wespen sind nach meinem Urtheil das „schwächste Stück des Aristophanes. Der Stoff ist zu beschränkt... und die Behandlung ist zu lang ausgesponnen. Der Dichter spricht diessmal selbst bescheiden „von seinen Mitteln der Unterhaltung, und will nicht eben ein unermessliches „Gelächter verheissen." Ultima verba docent virum acutum prorsus non intellexisse quid significarent illa „*μηδὲν λίαν μέγα*" et „*γέλωτα Μεγαρόθεν κεκλεμμένον.*" — *Brentano* autem, Untersuchungen über das griechische Drama 1871 p. 174 sq., fabulam nostram appellat „geradezu sinnlos" et „ein dramatisches Stümperwerk der traurigsten Sorte;" mox prologus ei videtur „ebenso überflüssig als witzlos," „ein Polichinellsermon" (p. 182 sq.), et „die Zwangsankleidungscene" nonnisi „mit stetem Kopfschütteln" perlegisse se fatetur (p. 191). Plura excribere piget; aliquam tamen utilitatem afferunt eiusmodi iudicia, docent enim quam sit difficile Aristophanem bene intellegere et suo pretio aestimare. Nam qui sic loquitur, frustra se legisse comicum luculenter ostendit, et similia fundit atque homo ignotus, cuius de Ranis iudicium in cod. Med. 8 legitur; „*ὑπόψυχρον*" et „*ὑπόξυλον*" et „*ἀφυὲς*" et „*ἀτεχνὲς*" ibi audit venustissimum comici opus; „cerriti hominis esse" dicitur, „qui barbarum in arte poetica se ipsum esse nesciat". — Tales iudices Socratis verbis rogamus: *οὐκοῦν περὶ τούτων, ὅταν μηκέτι εἰκάζωμεν ἀλλ' ἤδη εἰδῶμεν, τότε συμβουλεύσομεν*; cui Glauco respondet l. l. (Xen. Comm. III 6 § 11) *ἴσως βέλτιον.*

2) Antigon. vs. 1030.

mor, cui non est oblocutus Thucydides, is tamen non caecus Cleonis admirator. Ceciderat certe in pugna, procul a sua patria, dum in Thraciae ora conabatur vi et armis recuperare quae optimatium incuria — ne gravius quid dicam — eripi passa fuerat. Mortuus iam erat demagogus, mortuique statim — ut fit — ex populi mente elabi coepit memoria; alius nunc in Pnyce regnabat et comicorum tela aculeata in se convertebat. Post Periclem petebatur Cleo, post Cleonem Hyperbolus traducitur, mox Hyperbolo in exilium pulso Cleophontis aliusve hominis mores vita dicta facta infinitam ludendi materiem in Attica scena praebebunt.

Attamen Aristophanem venustissimo hoc dramate spectatores plus semel delectasse cum per se verisimile est tum ipse qui ad nos pervenit fabulae textus luculenter demonstrat, in quo leguntur satis multa quae vivo Cleone dici non potuerunt, nec nisi brevi post eius mortem apte potuerunt inseri [1]). Vitae hanc scenam postquam reliquit Cleo, non iam obstabat metus quominus in pulpito, ubi ipsa hominum vita repraesentatur, aperte peteretur; necdum obsoleta erat comoedia, qua res iudiciaria spectatoribus deridenda propinaretur; iudicialis enim ille furor non cum ipso Cleone extinctus erat, immo diu ei superstitem fore quivis intellegebat. Aptissimam autem occasionem Vesparum fabula praebebat contumeliam faciendi demagogo nuper occiso, neque leonem mortuum conculcare infra se habuit Aristophanes, licet ipse aliquando de se id praedicaverit [2]). Quemadmodum autem Euripides etiam post mortem in fabulis suis superstes erat et aptum Ranarum comoediae argumentum praebuit, sic Cleonis etiam fato functi ingenium in eius sectatoribus vivebat et vigebat.

Simili autem ratione in Vespis mutandis comicus usus est atque coquus, qui dapem hesternam convivis iterum appositurus acria condimenta addit pungentemve infundit muriam, ut novum cibo praebeat saporem. Retractata enim fabula multo acerbior

1) Nam octo demum annis post (post annum 415/4) iterum spectatam esse fabulam, quod contendit *J. Stanger*, über Umarbeitung einiger Ar. Komödien 1870, credibile non duco; illo enim tempore de Cleone multa etiam audire vix quisquam cupiebat.

2) Nub. 549 sqq.

in Atheniensium palatum exercitatum veniebat, quam quo die integram degustarunt primum. Nam, ut leviores quasdam mutationes mittamus, in parabasin poeta recepit mordacissimos versus aliunde desumtos, quorum quae sit sententia ut bene perspiciamus, recordemur oportet quae supra [1]) exposuimus, Aristophanem post Equitum fabulam suo nomine scenae commissam in ius vocatum esse et deinde amicis dramata sua tradidisse in certamen proponenda, aemulos autem hanc ob causam „comicae Musae latronem" et „Herculem alterum" eum vocasse, non sibi sed aliis vincentem. Hos igitur iocos Aristophanes reppulit in parabasi fabulae Pacis, quae brevi post Cleonis mortem acta est ad finem belli tantum non consummati celebrandum. Ita autem respondit ut decebat poetam ingeniosum; comparationem enim, quae in eius contumeliam a competitoribus fuerat excogitata, ita detorsit ut magnifice se collaudandi inde captaret occasionem. „Hercules sum? esto, Cerberum saltem meum de„victum mihi habeo et prostratum; cuius caput informe mille „adulatorum linguis micabat, voxque ei erat torrentis hiberni „per saxa ruentis, oculique flagrabant foedo lucri amore, et „gravis putrium coriorum odor cultiores homines ex eius vici„nia fugabat. Unus ego non recessi, sed impugnavi illud mon„strum neque missum feci, donec iners iacuit". Sic Cleonem pinxit comicus, imitatus locum Hesiodeum, ubi describitur Typhoeus Iovis fulmine deiectus et nunc montis mole superimposita coërcitus.

Vespas autem cum retractaret, non ut denuo in certamen proponeret fabulam sed ut iterum populum ea oblectaret [2]), e Pace splendidum hunc locum, qui multo plausu exceptus fuerat, repetivit [3]). Suspicor autem eadem occasione natum esse festivum

---

1) Pag. XIII.

2) Recte hac de re scripsit Naber Mnemos. 1883 p. 167: „quae fabulae populo „placuerant, postquam Dionysiis vel Lenaeis praemio ornatae erant, non oblivioni „tradebantur, sed festis et profestis diebus saepius edebantur. Apparatus fortasse „erat minor et praeter plausum poetae nullum erat praemium propositum, sed „populus vetera non minus cupide expetebat quam nova".

3) In Pace quin primum ita depictus sit Cleo, postea autem hic locus in Vespas migraverit, nemo dubitare potest. Nam suum sibi locum in Pace obtinet haec comparatio, quae ante mortem demagogi ne potuit quidem nasci; neque fabulae in certamen propositae eam inserere potuisset poeta, si iam antea eam adhibuisset.

carmen amoebaeum inter coryphaeum eiusque filium alternatum (vs. 290—316), quod non satis quadrare mihi videtur in locum ubi nunc legitur [1]). Et certum est poetam tunc inseruisse versus, quos iam supra tetigi: *Cleoni aliquantisper cessisse credor; at multum abest: ductavi hominem et ludos feci, iamque decepit ridica vitem* (vs. 1284 sqq.). Proverbium, quo haec verba clauduntur, vere Atticum fuisse intellegimus, quippe ex vinitorum vita quotidiana desumtum. Ridica solo infigitur, non ut sibi vivat sed ut viti cui apposita est serviat et fulcrum praebeat, quo altius se extollere possit. At specie deceptus erat rusticus qui viti suae eam sociavit, nam quae vilis inersque pertica videbatur, revera ramus erat vivax; ver autem ubi rediit, iuvante pluvia solisque calore radices agere incipit, et redux post aliquod tempus agricola miratur novas frondes, quarum sub umbra delitescit vitis atque marcescit.

Hodierno autem lectori vaticinium hisce versibus inesse videtur. Quos cum scripsit Aristophanes, oblivione minime premebatur strenuus partium popularium dux, qui nuper in pugna pro patria occubuerat, necdum evanuerant quae in rep. administranda persecutus erat et commendaverat consilia; ad nos vero Cleonis memoria, si omittimus verba nonnulla, quibus Thucydides superciliose admodum de eo defunctus est, vix ulla pervenit praeter ea quae Aristophanes de eo lusit. Comici, quem Cleo penitus contemnebat et caniculae allatrantis habebat instar,

---

Accedit verborum structura Pacis contextui aptissima sed in Vespis admodum molesta, quapropter Hamakerus Mnemos. 1854 p. 241 sqq. delendos censuit Vesp. 1029—1042 utpote aliena manu e Pace repetitos. Quod autem locum interpolatum esse vidit vir doctus et ingeniosus, qui vita nuper defunctus multis sui desiderium reliquit, laudo eius acumen; nisi tamen fallor, ipse poeta interpolatoris partes egit.

1) Pueris in prima Vesparum editione nullas partes fuisse puto; cuncta enim, quae sive ad eos dicit coryphaeus sive puer respondet, a fabulae argumento sunt aliena et sine ullo contextus detrimento possunt omitti; neque verisimile est poetam, si tunc quoque, cum nata est fabula, iis uti decrevisset, versu 410 e scena eos dimissurum fuisse „ut Cleonem arcesserent"; non enim prodit deinde Cleo, boni autem artificis non est rerum novarum expectationem ciere in mente spectatorum, si nihil eiusmodi deinde sit exhibiturus.

Omnino autem chori parodus et pugna, quae inter choreutas et Bdelycleonis familiam vario successu aestuat, nimia quadam ubertate laborant, quae lectoribus certe non potest non molesta videri. Duas hic recensiones confluxisse suspicor, iuncturam autem inter versus 455 et 456 cernere mihi videor.

etiamnunc fama superstes est et gratia vivax, Cleonis vero nomen quod nondum est extinctum, ipsi comico id debet.

Exitum autem fabulae in altera recensione subiunxit poeta a priore prorsus diversum. Quae mutatio apte potest comparari cum ratione quae inter utramque Nubium editionem intercedit. Poeta Socratem cum prius finxisset astrologum ridiculum, de quavis re scibili absurdissimas nugas fundentem sed nemini periculosum, postea cum retractaret fabulam ex eo fecit iuventutis perditorem, fallendi artem praesentibus nummis tradentem, parentes pugnis caedere, nigra pro albis venditare, deos denique contemnere docentem. „E medio tollendus est impius" ultima nunc sunt dramatis verba; immo in scena id ipsum agi cernimus, dum casa scelesti hominis incenditur a misero sene, quem a recto vitae tramite deduxit. Sic finem parum hilarum habet fabula, et in fel mutatae sunt iucundae comici facetiae.

Simile igitur discrimen inter Vesparum exitum priorem et alterum obtinet. In illo enim senex postquam resipuit et ad vitam humaniorem revocari se passus est, cum filio domum suam intrat, ut ibi lautae cenae accumbat; chorus autem ei optat ut bene vertat haec rerum conversio (vs. 1450 sqq.). Deinde servus foras prodit ut senem in contrarium iam vitium ruere referat, sine fine enim genio indulgere et novo nunc saltandi furore correptum videri. Mox autem ipse Philocleo domo relicta in publicum procedit et saltando finem fabulae facit, qui licet non ab omni parte fortasse laudandus sit si ad artis scenicae leges severiores exigatur, hilara tamen et innocenti quadam mobilitate se commendat. Posterior vero dramatis recensio qualem habeat exitum clare indicat versus 1332: *ἦ μὴν σὺ δώσεις αὔριον τούτων δίκην.* Filius patrem grandaevum postquam ad vitam urbanam aliquanto melius accommodavit, secum abducit ad amicum quendam, cui nomen est Philoctemoni, ut ibi cum illo epuletur; sed senem specie tantum mutatum esse mox apparet, truculentus enim et morosus est ut antea [1]), servum pugnis caedit [2]), cum aniculis rixatur, in sce-

1) *ἀτηρότατον κακόν*, vs. 1299.
2) Vs. 1296 et 1307.

nam autem procedit ebrius, cantatrici e convivio abreptae innisus, persequente caterva clamitantium convivarum aliorumque civium, quos in via publica lacessivit. Filius vero ut finem faciat turbis, quas delirus homo ante domum suam ciere pergit, sublimem eum aufert et intimis tectis abdit. Non in cantum igitur laetamque saltationem nunc exit drama sed vi et minis clauditur.

Fabulam autem a poeta non talem esse evulgatam qualem traditam accepimus si cui nondum satis est persuasum, inspiciat modo versus 1449 sq., ubi senex, contumeliose a filio domum protrusus, sequenti statim versu a choro beatus praedicatur, mox autem vs. 1482 sqq. hilara mente laetoque vultu nec mali quidquam suspicatus in scenam saltans redit; de rixa illa nulla iam inicitur mentio, neque retrahitur a filio, quem novas tamen turbas metuere par erat, sed fabulam iocando et saltando ad finem perducit. Quae quam ridicule inter se pugnent nemo non videt; quapropter non assentior viro docto Zielinski, qui versibus 1450—1473 in locum versuum 1265—1291 transpositis cuncta in integrum restitui posse putat [1]).

Luculenter etiam ex versuum 1292 sqq. et 1474 sqq. comparatione apparet fabulam retractatam esse. Nam poetam bis in hac fabula produxisse servum multis cum clamoribus proruentem ut coram spectatoribus quereretur non iam perferri posse senis insaniam, id nemini opinor credibile videbitur, ego certe poetae venusto tale quid imputare nolo, sed duplicem exitum ad nos pervenisse luce clarius hinc patere contendo.

Nec non idem arguunt ipsa verba, quibus servus vs. 1292 usus est. Nam lector hodiernus, qui in fabula aliqua Aristophanea eundem iocum isdem verbis conceptum bis invenit, memoriae facetissimi poetae contumeliam facere mihi videtur si utrumque locum in eadem fabulae commissione recitatum esse credibile ducit. Quod si meo iure statuo, non eiusdem recensionis sunt servi querelae ἰὼ χελῶναι μακάριαι τοῦ δέρματος (vs. 1292) et

---

1) Gliederung der altattischen Komödie 1885 p. 204: „Auf eine Ueberarbeitung zu schliessen .... scheint mir übereilt; die Schwierigkeit wird gehoben, wenn wir das Stasimon (vs. 1450—1473) an die Stelle der Nebenparabase (vs. 1265—1291) versetzen.... Wir hätten damit alles geordnet".

minae chori vs. 428 Φήμ' ἐγὼ τὰς χελώνας μακαρίειν σε τοῦ δέρματος.

Duo igitur exitus permixti sunt et conglutinati [1]), non in unum coaluerunt. Attamen oleum operamque perdat qui altero deleto fabulae recensionem sive priorem sive posteriorem integram restituere conetur. Nam si abicitur exitus primitivus, in versu 1449 fabula subsistit, non decurrit, fine caret; correctoris autem vestigia si delere conamur, ut fabulam talem exhibeamus qualis in certamen anno 422 est commissa, nihilo melius nobis cedit res, nam Cleo sicubi nominatim vellicatur, non ita ab initio scriptum fuisse intellegimus, nec tamen omitti possunt ea omnia sine contextus detrimento. Insertos esse postmodo versus 1030 sqq., in quibus Cleo ad exemplar Typhonis Hesiodei depingitur, supra vidimus [2]), nec non idem constat de versibus 1284—1291, qui Cleone vivo scribi non potuerunt [3]). Delenda praeterea iam foret dramatis ea pars, in qua senex convivis aliisque civibus negotia facessit (vs. 1292—1449): atqui inest locus (vs. 1326—1331), ubi manifesta est Cyclopis Euripidei imitatio, quapropter priori recensioni tribuendus videtur, quod si ita est, servandus est potius.

Et de festivissimo episodio vs. 1122—1264, ubi Bdelycleo elegantiarum magistrum agit, quid statuimus? Aptissime enim patrem pulcra veste novisque calceis ornare et cultioris vitae artes docere potest, si deinde eum secum abducturus est in beatioris alicuius hominis aedes; sed sensu fere carent haec omnia si mox domi suae sunt cenaturi. Itaque haec quoque operis pars retractanti manui videtur deberi; et de versibus 1220—1237 quidem, ubi Cleo praedator aerarii et reipublicae pestis vocatur, omnino id constare arbitror, neque dubito de versibus proxime sequentibus (vs. 1220—1248). At in priore huius colloquii parte, ubi persica laena senex a filio amicitur, quam maxime aperta est Polyphemi imitatio, quapropter a priore recensione hunc locum divellere non licet.

---

1) Quod fieri quin potuerit ne dubitare quidem nos sinit Nubium fabulae locus vs. 723 sqq., ubi bis idem legitur verbis diversis expressum, 723—730 et 731—739, quos versus non potuisse omnes deinceps proferri sed aut priores aut posteriores recitandos fuisse quivis videt.

2) Cf. pag. XXIII.

3) Cf. pag. XXIV.

At artissime cum hoc episodio cohaeret exodus posterior, ubi pater ostendit quantum sibi profuerint consilia, quae filius ei ministravit, Aesopum enim athletasque nunc crepat [1]). Et sic eo redactos nos videmus ut servemus quae modo abicienda videbantur.

Ergo ex tradito textu pristinam fabulae formam eruere nequicquam coneris. Dissimillima et quae apte coniungi non possent in unum esse coniecta videmus, sed ferendum est vitium quod corrigi nequeat. Quamquam graviter dolenda est fati iniquitas, qua praeclari poetae egregium opus non integrum ad nos pervenit sed in fine ab imperita manu infeliciter admodum contaminatum. Nunc enim ultima primis cedere sentit quisquis drama perlegit, et vix potest quin in ipsum comicum huius rei culpam conferat.

Neque omnino iniustus sit qui sic iudicet. Nam si e contaminata fabula de integra sententiam ferre licet, neque prior neque posterior Vesparum exitus ab omni parte laude dignus fuit, et si severiore artis trutina exigeretur, non poterat non vituperari. Taedium tamen, quod nunc lectoribus sub finem dramatis obrepit, tum cum spectata est fabula nasci non potuit. Posteriorem exodum si abesse nobis fingimus, ea quae in scena aguntur sine ullo languore ad finem properant, et dum senex potus cum saltatoribus per orchestram tumultuatur, Athenienses novo ludicroque spectaculo delectati non rogarunt, opinor, quam iustum exitum haberet drama, neque animadverterunt poetam, ut finem faceret, telae suae filum praecidisse cum ad texendum neque tempus superesset neque materies.

Sed veris poetis ius fuit eritque suis legibus utendi, et ridiculus sit qui a comico poscat opus tam tersum atque rotundum, tam prodigialiter unum, ut nihil in eo abundet, nihil sit semiperfectum, nihil non artissimis vinculis cum cetera fabula colligatum. Dedit Aristophanes — non id fortasse quod dandum fuisse hodierni arbitri contendant, sed id quod dare voluit, et se ipse in hac comoedia superasse dicendus est potius quam id quod sibi proposuerit non assecutus esse. Nam ludere merasque nugas in scena agere dum videtur, revera mordacis-

---

1) Vid. vs. 1382 sqq., 1401 sqq., 1427 sqq.

simis iocis adversarios traducit comicoque aceto perfundit, et aculeum, ut magnus ille orator, in auditorum suorum mente reliquit; quibus, postquam e theatro domum redierunt, infixum haesit praeceptum, quod poeta inculcare iis voluit: bona ista multorum laudibus in coelum evecta, quae democratia civibus praebere fertur, accurate intuentibus nullius pretii videntur vixque digna quae mendicis offerantur; populus autem qui splendido nomine vocatur, revera imperitorum stolidorumque hominum est turba caeco impetu illuc ruens quo demagogorum lenociniis oratoriis devocetur, apud quam iurisdictio tam est tuta quam in pueri manibus gladius.

Hoc in mente habuit comicus; hoc fuse demonstravit in fabulae parte gravissima, quae ἀγών vocatur. Cetera levioris sunt momenti. Quamquam in iis potissimum operis partibus, quae non in ipso argumento versantur sed praeter necessitatem adiectae sunt, resplendet luxurians poetae ingenium. Scilicet neque iurisconsulti neque ludimagistri indoles erat dicaci gratiarum alumno, qui admirationem non ibi potissimum extorquet ubi sodalium suorum — nam quid poetae cum arte politica! — de optima remp. administrandi ratione refert opiniones, sed ubi ipsis musis instigantibus per amoenos suae poesis campos circumvagatur ut equus iugi impatiens.

II.

In tristissimo belli Peloponnesiaci spectaculo nihil est quod maiore moestitia nos afficiat clariusve ostendat quantum sit in rebus inane, quam optimatium Atheniensium sive proditio sive dolosa inertia, qua bona multo civium sanguine summaque totius civitatis intentione parta plus semel sunt amissa. Bis in eo fuit ut Athenae ex ingenti illa contentione victrices evaderent: bis nobilium factio e manibus suis victoriam elabi sivit.

Rerum statum, quo vigente scenae commissa est Equitum fabula, si comparamus cum condicione qua civitas utebatur cum

Vespae sunt actae, vix credibile videtur tantum discrimen intra duorum annorum spatium nasci potuisse. Nam quo tempore Cleo rebus ad Sphacteriam tarde et cunctanter gestis finem fecit quo celeriorem eo minus expectatum, superiores erant Athenienses neque dubium videbatur quin hostibus pacis leges scribere possent. Nondum tamen Lacedaemonii desponderunt animum, probe enim norant in ipsa Athenarum urbe multos esse qui Spartam debellari nollent, quod ipsis nullam spem rempublicam moderandi fore intellegerent, si democratia Attica e bello manifesta victrix discessisset. Itaque Cleo, qui pacis condiciones proponebat severiores quam Peloponnesii accipere volebant, ab ea civitatis Atheniensis parte, quae Spartae sive favebat sive non infesta erat, vocàbatur homo turbulentus, rixarum bellique amantissimus, et mortuo quoque contumeliam ei fecerunt inimici propterea quod — post splendidam victoriam reiecisset pacem quae patriae suae nullum emolumentum esset allatura [1]).

Interim in Thracia Brasidas minime segnem se praestitit, et ante finem anni, cuius vere Equitum fabula acta est (424), Graeciae pars septentrionalis Atheniensibus erepta est tota. Cuius cladis culpa haud exigua ex parte in Thucydidem redundat, qui incredibili sive incuria sive belli inscitia cum classi sua in Thasum insulam, cui nullum periculum imminebat poteratve imminere, discessit eo ipso temporis articulo quo Brasidas Amphipolim properabat. Quin gravius quid suspicari tantum non cogimur, si reputamus quae deinde facta sunt; nam cum ab Atheniensibus Amphipolis defecisset et Cleo cum expeditione illuc profectus esset, ut urbem illam, quae Chalcidices totiusque Thraciae clavis erat, in suae civitatis dicionem denuo redigeret, culpa suorum militum excidit ausis vitamque amisit; pax autem postquam facta est, cuius condiciones iubebant Amphipolim Atheniensibus restitui, viri optimates, qui post Cleonis mortem in civitate moderanda superiores erant, nullam operam dederunt ut revera restitueretur [2]). Itaque non est verendum ne de iis, qui a nobilitatis partibus stabant, inique iudicemus, si Thraciae defectionem iis optatam accidisse statuimus. His autem

1) Vid. Pac. vs. 665.
2) Vid. Thuc. V 35 § 3 sq. coll. 24 § 2.

partibus etiam Aristophanes adscribendus esset, si mobilis ingenii poeta, qualis ille erat, ulli factioni ex animi sententia adhaerere potuisset.

Eodem tempore, quo amissa est Amphipolis, — mense Novembri anni 424 — Atheniensium exercitus in Boeotia gravissimam cladem accepit ad Delion, cuius causa primaria fuit mirus error in diebus computandis, qui prohibuit quominus iunctis viribus Demosthenes et Hippocrates hostes adorirentur [1]). Ipse Hippocrates cum multis militibus cecidit.

Denique iisdem diebus, quibus ad Delion pugnatum est, potentissimus Odrysarum rex Sitalces, cuius auxilio plurimum aliquando freti fuerant Athenienses [2]), in expeditione contra gentem vicinam periit [3]); neque filius eius Sadocus, qui civitate Attica donatus erat [4]), post eum regnavit, sed consobrinus Seuthes, qui uxorem duxerat Perdiccae sororem et Peloponnesiis favebat. Orbata iam Thraciis suis sociis erat Atheniensium civitas, profligatus erat eius exercitus: satis iam videbatur esse domita, utque rerum suarum conversionem sedato animo secum perpendere posset, Lachete auctore [5]) induciae annuae [6]) pactae sunt die 14 mensis Elaphebolionis — Martis — anni 423.

Hae autem induciae dum vigebant, Aristophanes Vesparum fabulam scripsit et docuit, quam iis ipsis diebus quibus finem habuerunt scenae commisit [7]). Nata est igitur tempore, quo in diversa aestuabant civium mentes, sibi invicem diffidentium insidiasque struentium, cum alii, quorum dux erat Cleo, novum bellum pararent ad recuperanda quae nuper amissa erant [8]), et pacem quae civitati suae damnosa futura esset magna cum indignatione aspernarentur, alii vero, qui optimatium factioni addicti erant, post inducias non bellum redintegrari cu-

1) Vid. Thuc. IV 89 sqq.

2) Thuc. II 29, 67, 95—98, Ar. Acharn. 134 sqq.

3) Thuc. IV 101 § 5.

4) Acharn. 145, Thuc. II 29 § 5 et 67 § 2, Herodot. VII 137.

5) Thuc. IV 118 § 11.

6) *ἐκεχειρία ἐνιαύσιος*, ibid. 117.

7) Magnis Liberalibus anni 422, quae in priore parte mensis Elaphebolionis celebrabantur, Vespas actas esse infra videbimus.

8) Cleo *ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία ἐξέπλευσε μετὰ τὴν ἐκεχειρίαν*, Thuc. V 2.

perent sed pacem fieri ea condicione ut a neutris quicquam redderetur eorum, quae bello parta essent. Facile autem credimus magnam iis diebus invidiam esse conflatam in „homines qui Thraciam prodidissent" [1]), multorumque animis incidisse metum ne nova tyrannis pararetur aliudve civitatis libertati instaret periculum [2]); simillimus enim septem annis post Athenis rerum status obtinuit, cum nobilitatis sectarii famosa illa de hermis mutilatis mysteriisque profanatis quaestione classi quae in Siciliam mittebatur praeciderunt spem vincendi, quoniam revocato Alcibiade expeditio tota ex Niciae arbitrio pendebat, qui vi coactus hanc provinciam in se receperat. Tunc quoque multos Athenis recordatos esse Pisistratidarum novamque metuisse tyrannidem, fuse refert Thucydides [3]). Et quemadmodum clades Siciliensis anno 411 peperit quadringentorum dominationem, sic hoc quoque tempore Atheniensibus Spartae faventibus attritae civitatis vires spem fecerunt plebis insolentiam — ut loquebantur — compescendi [4]).

Nam in horum hominum animis partium studium amorem patriae tam penitus extinxerat ut ab hostibus victoriam reportari mallent quam a suis civibus parti populari addictis. Cuius rei plura testimonia non requiret opinor qui legerit qualem mentem *viris prudentibus* Athenis fuisse aestate anni 425, cum Cleo Pylum profectus est, Thucydides candide admodum et aperte, et ita ut ostendat minime turpia sibi videri quae referat, in libro IV° Historiarum scripsit c. 28 § 5: *riserunt Athenienses Cleonis vaniloquentiam, sed prudentioribus non ingratum fuit eius susceptum, intellegebant enim aut Cleone se hac occasione liberatum iri* — si ipse cum suis copiis in Peloponnesi ora periret — *id quod optabant sane, aut fore ut Lacedaemoniis superiores fierent ipsi* [5]). Boni hi viri, qui anno 425 maluerunt

---

1) *τοὺς προδόντας τἀπὶ Θρᾴκης* Vesp. vs. 288, *τοὺς ξυνόντας Βρασίδᾳ* vs. 475. *Thucydidem* hanc ob causam in exilium abiisse anno 424 sequentisve initio, ex ipsius verbis (V 26 § 5) in vulgus notum est.

2) Compluribus Vesparum locis magis minusve aperte id dictum est; vid. vs. 464, 487 sqq.

3) Thucyd. VI 54 sqq.

4) *τὸν κατάρατον δῆμον Ἀθηναίων ὀλίγον χρόνον ὕβρεος ἴσχειν* id vocatur in Critiae eiusque sodalium epitaphio, schol. Aeschin. I 39.

5) *τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἐνέπεσε μέν τι καὶ γέλωτος τῇ κουφολογίᾳ αὐτοῦ, ἀσμέ-*

profligari classem Atticam quam vincere, etiam triennio post, cum in Thracia Cleo versabatur, *μᾶλλον ἤλπιζον*, opinor, fore ut ipsius copiae disicerentur quam ut Thracia eriperetur hostibus.

Quo accuratius autem res, ab insigni aliquo huius factionis viro gestas, nobiscum reputamus, eo clarius apparere solet malignus eorum erga patriam animus ipsorumque dominationi atque emolumentis cetera cuncta postponens. Talem se praestitit Nicias, talis fuit Laches Melanopi filius [1]), quem cognoscat necesse est quisquis Vesparum comoediam lecturus est; quapropter vita huius viri breviter hic delineanda videtur.

Miles igitur erat Laches audax et temerarius et a victu cultiore alienus, dignum suis natalibus ita se praestans; e pago enim Aexone [2]) ortus erat, cuius cives propter oris intemperantiam in proverbium abierant [3]). Talem eum pinxit Plato in dialogo de fortitudine, cui eius nomen praefixit.

Anno 427 Laches praepositus est classi, quam Athenienses in Siciliam miserunt [4]). Nihil tamen ibi perfecit quod tanta expeditione dignum esset. Scilicet nihil eius referebat patriam rebus Siciliensibus immisceri. In occidentali parte maris mediterranei novum sibi dominium parare studebant Athenienses non minus amplum neque minoribus copiis affluens quam quod in mari Aegaeo sibi subiecerant: sed de talibus rebus *οὐ φροντὶς τῷ Λάχητι*! Quid enim? populumne Atheniensem potentiorem etiam redderet? novisne eum opibus bearet? Nihil eiusmodi cupiebat assequi. Quae vero ad ipsius crumenam pertinebant multo maioris ei videbantur momenti, et ante omnia cavendum putabat ne iter molestum in regiones remotas sine ullo suo emolumento suscepisse dici posset.

νοις δ' ὅμως ἐγίγνετο τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων, λογιζομένοις δυοῖν ἀγαθοῖν τοῦ ἑτέρου τεύξεσθαι, ἢ Κλέωνος ἀπαλλαγήσεσθαι, ὃ μᾶλλον ἤλπιζον, ἢ σφαλεῖσι γνώμης Λακεδαιμονίους σφίσι χειρώσεσθαι.

1) Thuc. III 86.

2) Vesp. 895, Plat. Lach. p. 197 *c*.

3) Aexonenses *ἐκωμῳδοῦντο εἰς βλασφήμους*, vid. Plat. l. l.; hinc verbum *αἰξωνεύεσθαι* *maledicendi* sensu adhibitum esse referunt Harpocratio s. v. *Αἰξωνεῖς*, Timaeus s. v. *αἰξωνεύεσθαι*, grammaticus Bekker. Anecd. p. 354; apud Menandrum autem fr. 256 anicula clamosa — panaria fortasse — vocabatur *γραῦς τις κακολόγος ἐκ δυοῖν Αἰξωνέων*. Cf. Bergk Reliq. com. Att. p. 84.

4) Thuc. III 86 et 90.

Aliter tamen visum est Atheniensibus, qui pretiosam suam classem non eo consilio illuc miserant ut milites aliquid ibi luderent atque iocarentur, sed ut mare Siculum suae mercaturae recluderetur, Syracusani dicto sibi audientes fierent, Carthago sibi cederet. Quapropter Laches revocatus est hieme, quae inter annos 426 et 425 intercessit, cum per annum unum sequentisque alteram partem cum imperio fuisset. In eius locum classi praefectus est Pythodorus [1]), qui tamen cum collegis suis Eurymedonte et Sophocle nihilo felicius rem gessit, nam anno 424 hi duces expeditioni finem fecerunt pace quae nullam civitati afferebat utilitatem. Suo tamen ipsorum commodo cum melius consuluisse et a Siciliensibus corrupti esse ferrentur, post reditum in ius vocati sunt, Pythodorus et Sophocles in exilium sunt pulsi, Eurymedonti multa dicta est [2]). Sic in occidente, ut in regionibus septentrionalibus, quaecunque Atheniensium ingenium versatile molitum fuerat ad nihil redierunt culpa ducum socordium atque imperitorum.

Prospera magis, quam collegarum qui ei suffecti sunt, Lachetis fuit fortuna, sive fraudis certa testimonia proferri non potuerunt, sive amici periculum ab eo reppulerunt; damnatus certe anno 426 vel 425 post reditum in patriam non est, anno enim 424 pugnae ad Delion interfuit [3]) et vere anni 423 auctor extitit τῆς ἐνιαυσίας ἐκεχειρίας [4]), ut supra vidimus. Hoc tamen tempore populus in memoriam veterum iniuriarum rediit. Nam post Amphipolim turpiter amissam cum civibus cuncta essent τυραννὶς καὶ ξυνωμόται [5]), et in proditionis suspicionem incurrerent omnes, qui ab optimatium partibus starent pacemque talem fieri cuperent qualem protendebant Lacedaemonii, Lachetis quoque nomen in omnium ore denuo versari coepit, rapinarumque illarum, quibus in Sicilia se ditasse ferebatur, refricata est memoria. Iniquum autem videri debuit multis, duces qui post Lachetem classi Siculae praefuissent incuriae suae poenas luisse, in exilium etiam Thucydidem pulsum esse propter Thraciae oram amissam, Lachetem vero, quem nihilo integriorem in praetura se praestitisse rumor ferret quemque

1) Thuc. III 115. 2) Thuc. IV 65.
3) Plato Lach. p. 181 *b*, Conviv. 221 *b*.
4) Thuc. IV 118. 5) Vesp. vs. 488.

civitatis statui populari nihilo magis favere omnes scirent [1]), sine crimine esse dimissum. Itaque certum videbatur fore ut mox in eum quoque existeret accusator, qui peculatus vel proditionis eum insimularet. Hinc in Vesparum fabula saepius lis ei instare dicitur [2]).

Utrum tamen revera in ius vocatus sit necne, non constat. Si est, absolutus est; sed veri videtur similius, accusationem, quae ei intendebatur, ad iudices non esse perlatam. Nam brevi post Vespas, dum in Thracia aberat Cleo, Lachetem accusatum esse vix crediderim, multoque minus post Cleonis mortem, qua Niciae eiusque sodalibus primae in rep. administranda partes sunt delatae; tunc enim eiusmodi crimina sponte conciderunt omnia, et Pythodorus Sophoclesque, qui easdem ob causas damnati fuerant, sive revocati sunt sive in patriam impune redierunt. Vere autem anni 421 inter pacis subscriptores cum Pythodorus fuit tum Laches; etiam foedus, quod brevi post Athenienses cum Lacedaemoniis inierunt, Pythodorus et Laches iure iurando confirmarunt [3]).

Iamque belli decennalis finis erat, quaeque hactenus armis se petiverant civitates Lacedaemoniorum atque Atheniensium societate erant iunctae. Rediisse iam videbantur Saturnia regna; ex ensium ferro nunc falces erant cudendae, hastarumque posthac in vineis tantum usus futurus erat. Talia fuere qui crederent, in his Aristophanes, cuius ingenium iuvenile optima quaevis patriae suae optabat et sperabat. Sed quae nemo non facile ignoscat poetae, vix et ne vix quidem sunt ferenda in

---

1) Septuaginta annis post filio eius Melanopo obiecit Demosthenes XXIV § 126 sq. patrem aerarii publici praedatorem fuisse et omnino *ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ φιλοπόλιδι* quam dissimillimum.

2) Nusquam clarius quam versu 240: *ἔσται Λάχητι νυνί. . . . χθὲς οὖν Κλέων* etc. — Quam praeposteras autem rationes in interpretandis Aristophanis fabulis commentatores olim inierint, insigni exemplo demonstrant quae J. Richter (anno 1858) in Vesparum editione ad hunc versum annotavit: „*heri*", *dicit*, *licet annis praeterlapsis quatuor. Atqui odium semper forte.* Credidit igitur vir doctus, quo nemo in comici iocis explicandis infelicius est versatus, chorum iudicum dicere potuisse: „cras cum Lachete nobis res erit", cum revera dicendum fuisset: „ante quatuor annos Laches repetundarum reus fuit". Ettamen verum dudum tunc dixerat Hamakerus Mnemos. 1854 p. 201; quin dixeris fieri vix potuisse ut quisquam de verborum minime obscurorum sensu dubitaret.

3) Vid. Thuc. V 19 et 24.

viris quibus concreditum est reip. moderamen. Quapropter indignationem movent Nicias Lachesque quique cum iis faciebant a callidis Peloponnesiorum legatis ductari se sinentes [1]; Spartiatas enim, qui e Sphacteria insula abducti fuerant et Athenis adhuc captivi degebant, secundum pacis leges Lacedaemoniis reddiderunt [2], licet Amphipolis, quae prius restituenda fuerat, nondum in Atheniensium potestatem rediisset [3]. Sic Laches, quantum per ipsum stetit, prohibuit quominus patria e bello internecivo superior evaderet. Itaque unam tantum in eius vita rem reperio quae laude digna sit: vitae dico finem. Strenue enim pugnans ad Mantineam praetor cum collega Nicostrato cecidit [4]. Generose mori ei, ut Therameni et Critiae aliisque eiusdem factionis viris, facilius fuit quam honeste vivere.

III [5].

De tempore, quo Vesparum fabula acta est, in codicibus Ravennate et Veneto haec leguntur:

ἐδιδάχθη ἐπὶ ἄρχοντος Ἀμυνίου (immo *Ἀμεινίου*) *διὰ Φιλωνίδου ἐν τῇ πόλει ὀλυμπιάδι β' ἦν. εἰς Λήναια. καὶ ἐνίκα πρῶτος Φιλωνίδης Προάγωνι, Λεύκων Πρέσβεσι τρίτος.*

Quae verba graviter aegrotare quivis videt. Nihil enim est *ἐν τῇ πόλει ὀλυμπιάδι*. Diesne festus, quo acta est fabula, indicandus erat? Aut *εἰς Λήναια* dicendum erat, quod statim sequitur, aut si Magnis Liberalibus data esset, *ἐν ἄστει* sive *κατ' ἄστυ*. Praeterea sensum non praebet vox *ὀλυμπιάδι* nisi praemittitur numerale. Quapropter multorum assensum tulit vir doctus Kanngiesser [6], cum statueret anni indicium latere in suspecto vocabulo *πόλει*, hoc enim ex *πθ* (LXXXIX) esse corruptum. Speciosa profecto coniectura, attamen videamus quid

---

1) Cf. Thuc. V 43.
2) Thuc. V 24 § 2.
3) Thuc. V 35.
4) Thuc. V 74.
5) Desumta sunt quae hic sequuntur ex iis quae de Vesparum *ὑποθέσει* scripsi in Mnemos. 1888 p. 251 sqq.
6) Alte kom. Bühne p. 268.

sic lucremur. Actam esse Vesparum fabulam ἔτει β' τῆς πθ' ὀλυμπιάδος, id certum est sane, sed non minus certum est aliena esse ista verba a veteri ὑποθέσει. Itaque verba ad Kanngiesseri sententiam mutata suo iure e textu eiecit Dindorfius, tanquam „ab recentiore grammatico inserta". Non tamen critici prudentis est verba obscura ita refingere ut perspicua quidem fiant sed simul obelo digna.

Sed fac quam maxime verisimilem esse Kanngiesseri suspicionem si per se spectetur, refutatur tamen contextu; vicina enim restant corrupta, neque is sanasse locum dici potest qui unum aliquod vocabulum mutet, proxima nihilo minus obscura relinquat. Nam nullo vinculo cum vicinis cohaeret vox εἰς Λήναια, et aliquanto etiam gravius quam illud ἐν τῇ πόλει offendit bis commemoratus Philonides. Didascaliae verbis qui fidem habet, in animum sibi inducere debet Philonidem uno eodemque die festo duas fabulas Aristophaneas, Proagonem [1]) et Vespas, suo nomine dedisse. Quod quoniam incredibile est et vere absurdum, Meineke coniecit pro διὰ Φιλωνίδου legendum esse διὰ Καλλιστράτου, alii nominativum Φιλωνίδης in Καλλίστρατος fortasse mutaverint, vel etiam alterum Philonidis nomen delendum esse suspicentur, poetam enim sive Proagonem sive Vespas suo nomine dedisse. Sed huiusmodi coniecturae cum temerariae forent tum inutiles. Absurdus est Philonidis aemulus Philonides, absurdus foret Callistratus, absurdus Aristophanes. Nam suo nomine ut fabulam doceret poeta, qui post Equites scenae commissos ξενίας insimulatus fuerat, id fieri omnino non potuit; neque magis est credibile, hoc tempore, quo tres singulis ludis certabant poetae, archontem, cui comici dramata sua offerebant, duas eiusdem poetae comoedias in unum certamen fuisse admissurum [2]), etiamsi alienis nominibus proponerentur.

Nam sub Callistrati Philonidisque nominibus latitare Aristo-

---

1) Nam Proagonem fabulam, quae in argumento commemoratur, non a Philonide *scriptam* esse, sed *Aristophanis* hanc fuisse fabulam, aliunde satis cognitam, Philonidis autem nomine scenae commissam, id procul dubio recte statuerunt Dindorf Fragm. Aristoph. (Poet. Scen. p. 189), vWilamowitz Anal. Eurip. p. 153, Kock Fragm. Com. I p. 510, Blaydes Fragm. Aristoph. p. 240, alii.

2) Postea, cum *quini* certarent, duabus fabulis poetas interdum vicisse docet CIG. 231 (Ol. CVI 3).

phanem, id ab illo inde die, quo Daetalensium fabula spectata est et laudata, neminem Athenis latebat, neque archontem profecto, vel assessores qui in fabulis diudicandis ei a consiliis erant, fugere id potuit. Non enim ut magistratus spectatoresve deciperet Aristophanes alienis nominibus suas comoedias scenae committebat, sed *dicis causa* id faciebat, ut satis fieret legibus, quae cavebant ne ludis publicis certarent poetae nisi qui cives Attici essent optimo iure.

Fac igitur tam impudentem fuisse Aristophanem, ut sui ipsius aemulus fieri cuperet quo certior esset victoriae, frustra tamen sive suo nomine sive Philonidis Callistratique opera duabus simul comoediis choros petiturus erat. Sed quaerenda est didascaliae supra excriptae correctio, quae et cetera quae indicavi tollat incommoda et Proagonem fabulam non eodem certamine quo Vespas scenae commissam esse doceat. Non *Olympiadis* autem quo fabula acta est indicatio inutilis est eruenda e verbis corruptis, sed nomina *competitoris* qui secundas tulit *fabulaeque* ab eo compositae. Verba *ἐν τῇ πόλει ὀλυμπιάδι*, vel potius ΕΝΠΟΛΟΛ, corrupta sunt ex ΕΥΠΟΛΠΟΛ, id est Εὔπολις Πόλεσι. Praeterea particula *καί* in locum irrepsit alienum. Legendum est:

ἐδιδάχθη ἐπ' ἄρχοντος Ἀμεινίου διὰ Φιλωνίδου. Εὔπολις Πόλεσι δεύτερος ἦν. — καὶ εἰς Λήναια ἐνίκα πρῶτος Φιλωνίδης Προάγωνι. — Λεύκων Πρέσβεσι τρίτος.

Quae si recte statuimus, Magnis Liberalibus data est fabula, mense igitur Martio anni 422 [1]), et primo ornata est praemio. Integra autem fere supersunt didascaliae verba, quibus referebatur *Aminia archonte Vespas Philonidis* (id est Aristophanis) *primas tulisse, Eupolidis Urbes secundas, Leuconis Legatos tertias* [2]).

---

1) E versu 265 pridem hoc effecerat Richter.

2) Inscriptio anno 1878 evulgata CIA. II 971*b*, quae ad victorias scenicas huius anni et sequentis pertinet, huic opinioni refragari videtur: [*κωμωιδων*] | ...... Παι(α)[*νιεὺς ἐχορήγει*] | .... *ος ἐδ*[*ίδασκεν*]. Nam si certum est quod statui video, nomen poetae, qui Magnis Liberalibus huius anni vicit, in lacunosis his verbis latere, idque in *-ος* desiisse, *Hermippum* hunc fuisse vel *Archippum* vel etiam *Callistratum* suspicari poterimus, *Philonides* vero spoliandus erit praemio quod modo ei decrevimus. Sed neque probari potest *ἀστικῶν* tantummodo certaminum in hoc laterculo rationem esse habitam, neque constat recte suppletas esse litteras quas lapis exhibet, cum praesertim ΠΑΙΔ potius quam ΠΑΙΑ in eo extare videatur.

Exciderunt tantum verba ἐν ἄστει· πρῶτος ἦν post διὰ Φιλωνίδου, et inserta est grammatici alicuius observatio, quae in margine opinor olim fuerat appicta, haud sane inutilis neque spernenda, licet ad ipsam didascaliam non pertineat: „etiam Lenaeis huius anni (altero igitur mense ante Vespas) fabulam Aristophanis praemio ornatam esse Proagonem, hanc quoque Philonidis nomine propositam" [1]).

Egregie autem correctionem meam confirmant fragmenta, quae ex Eupolidis fabula Πόλεσι servata sunt. Eaedem enim res eidemque homines ibi perpetuo respiciuntur, quos in Nubibus Vespis Pace tetigit Aristophanes [2]).

Tempori, quod fuit post τὰ ἐν Πύλῳ, cum Cleo novam in Thraciam moliretur expeditionem, aptissimum est fragmentum 205:

οὓς δ' οὐκ ἂν εἵλεσθ' οὐδ' ἂν οἰνόπτας πρὸ τοῦ,
νυνὶ στρατηγοὺς ἔχομεν. ὦ πόλις πόλις,
ὡς εὐτυχὴς εἶ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς [3]).

In fragmento 218 fur vocatur *Simo*, qui eandem ob causam Nub. 351 et 399 commemoratur, nec aliunde cognitus est.

In fragmento 239 Eupolis ridet luridum *Chaerephontis* colorem: simillima de eo iocatus est Aristophanes Nub. 104, ubi ὠχριῶντες καὶ ἀνυπόδητοι chiasmi figura adhibita vocantur Socrates et Chaerephon, et Vesp. 1413, ubi Chaerephon θαψίνῃ Ἰνοῖ similis dicitur. Etiam Cratinus in Πυτίνῃ, quae eodem cum Nubibus die in certamen est commissa, risit Chaerephontis squalorem.

In fragmentis 211 et 212 commemorantur sacerdotes *Stilbides* et *Hierocles*: utriusque in Aristophanis Pace mentio fit (vs. 1031 et 1046).

Philoxenus iuvenis dissolutus et in Eupolidis fragmento 235 vellicatur et ab Aristophane Nub. 685 sqq. et Vesp. 84.

Pyrilampis filius nimis formosus *Demus* in Urbium fragmento

Itaque ΠΑΙΔΩΝ olim fuisse puto, neque hunc lapidem obesse arbitror quominus censeamus Vespas Magnis Liberalibus actas esse et primas tulisse.

1) Simile quid suspicatus est Richter proleg. p. 27. — Proagonem ante Vespas scenae esse commissam etiam e schol. Vesp. 61 effici potest.

2) Neque Meinekium id fugit, qui Hist. Com. p. 141 recte statuit Eupolidis Πόλεις nonnisi Olympiade LXXXVIII vel LXXXIX potuisse in certamen committi.

3) Cf. Nub. 587 et Eupol. fr. 117: *olim claris natalibus viri praetura fungebantur*,

ὥστ' ἀσφαλῶς ἐπράττομεν· νυνὶ δ' ὅταν τύχωμεν,
στρατευόμεσθ' αἱρούμενοι καθάρματα στρατηγούς.

213 ab Eupolide perstringitur et ab Aristophane Vesp. 98.

In fragmento 215 *Autolyci* matrem contumeliose designavit Eupolis, in Vesparum autem fabula vs. 1026 Aristophanes Eupolidi exprobravit Autolycum cum suis turpiter in scena traductum. Cf. Pac. vs. 751.

Ad legationem *Amyniae*, quam Aristophanes risit Vesp. 1271, Eupolidem in Urbibus allusisse testantur scholia; cf. etiam schol. Nub. 691.

Eupolidis fragmentum 232, ubi de *Chio* civitate foederata dicitur

πέμπει γὰρ ὑμῖν ναῦς μακρὰς ἄνδρας θ' ὅταν δεήσῃ,

mittit vobis naves longas si quando opus sit, in induciarum potissimum tempus quadrare videtur, quo arma requiescebant neque sociorum naves requirebantur.

Denique scholion ad Acharn. vs. 504: εἰς τὰ Διονύσια ἐτέτακτο Ἀθήναζε κομίζειν τὰς πόλεις τοὺς φόρους, ὡς Εὔπολίς φησιν ἐν Πόλεσιν, ostendit, *Liberalibus* datam esse Eupolidis fabulam Urbes. Finxerat comicus urbes συμμαχίδας, e quibus chorus constabat, singulas prodire, ut Athenas deferrent suum tributum; quod languidum fuisset inventum, nisi Liberalibus, quo tempore sociorum φόροι Athenas advehebantur, data esset comoedia.

Aristophani igitur Vespas docenti aemuli fuerunt Eupolis et Leuco. Quod postquam perspeximus, facile intellegimus cur Eupolis compluribus Vesparum locis ab Aristophane mordacibus dictis petatur.

De Leuconis autem Legatis nihil praeter nomen nobis innotuit; suspicor Amyniae πρεσβείαν, de qua vid. Vesp. vs. 1271, in hoc dramate derisam esse, sed incerta haec est coniectura.

Neque Eupolidis fabula quale habuerit argumentum, accuratius possumus indicare. Nam quod scripsit Mueller-Struebing Aristoph. p. 286 sq., in scena apparuisse Cimonem Elpinicen Aristidem e mortuis excitatos, id causa carere mihi videtur. Potius crediderim senem aliquem in Urbibus, ut in Aristophanis Vespis, primas partes egisse, qui fr. 233 laetos iuventutis dies recordetur, ut choreuta Vesp. 236 sq.; hunc etiam in fr. 221 (οὐδὲν ἐσμὲν οἱ σαπροί) loqui puto, nec non ei tribuerim fragmenta 208 et 216, in quibus ad Miltiadis et Cimonis tempora alluditur.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

ΣΦΗΚΕΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Σωσίας } *οἰκέται Φιλοκλέωνος.*
Ξανθίας }

Βδελυκλέων.

Φιλοκλέων.

Χορὸς γερόντων σφηκῶν.

Παῖς ἑνὸς τῶν χορευτῶν.

Συμπότης τις (vs. 1332 sqq.).

Ἀρτόπωλις.

Πολίτης τις.

Personae tacitae: Pueri. Servi. Duo canes cum nonnullis catulis [1]). Testes in lite Lachetis adhibiti [2]). Tibicina. Convivae. Chaerephon. Testis (vs. 1415 sqq.). Tres saltatores (vs. 1500 sqq.) [3]).

Actor primus *Xanthiam* [4]) et deinde *Philocleonem* agit.

Actor secundus *Bdelycleonis* partes agit [5]).

1) Hi quamquam non loquuntur, non tamen tacite omnino partes suas peragunt, sed aliquoties latrant atque eiulant.

2) De ridiculis hisce testibus cf. vs. 940 sqq.

3) Probabiliter statuit Beer, eosdem homines, qui prius pueros repraesentarunt, deinde saltatorum partibus esse perfunctos.

4) Excepto uno versu 457, ubi vid. quae annotavi.

5) Senis partes quoniam longe sunt difficillimae — requirunt enim virum non dicendi tantum sed etiam canendi atque saltandi peritum — primo actori quin

Actor tertius agit *Sosiam* et in fine fabulae *Convivam*, *Mulierem*, *Civem*.

Puerum, qui sodalium suorum nomine verba facit vs. 248—316, quartus agit actor extra ordinem ascitus [1]).

Fabula agitur Athenis, ante domum Philocleonis.

---

fuerint tributae non est dubium. Sed etiam filii gravissimae sunt partes, quippe cuius ore poeta, perinde atque in Acharnensibus et in Pace ore Dicaeopolidis atque Trygaei, suas proferat opiniones bonaque civibus consilia ministret. Itaque nisi a duobus histrionibus praestantissimis, quasi dicas duos protagonistas, haec comoedia, ut Sophoclis Antigona, rite agi non potuit.

1) Talis persona a Polluce IV 110 vocatur *παραχορήγημα*, quoniam chorego, qui chorum tantum ornare soleret, extra ordinem erat exhibenda; tres enim histriones publico sumtu adhibebantur. — Etiam puellae quae in Pace et puer qui in Euripidis Alcestide nonnulla canunt, sunt *παραχορηγήματα*.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

I. Φιλοκλέων Ἀθηναῖος, φιλόδικος ὢν τὴν φύσιν, ἐφοίτα περὶ τὰ δικαστήρια συνεχῶς. Βδελυκλέων δὲ ὁ τούτου παῖς ἀχθόμενος ταύτῃ τῇ νόσῳ καὶ πειρώμενος τὸν πατέρα παύειν, ἐγκαθείρξας τοῖς οἴκοις καὶ δίκτυα περιβαλὼν ἐφύλαττε νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν. ὁ δὲ ἐξόδου αὐτῷ μὴ προκειμένης ἔκραζεν. οἱ δὲ συνδικασταὶ αὐτοῦ σφηξὶν ἑαυτοὺς ἀφομοιώσαντες παρεγένοντο, βουλόμενοι διὰ ταύτης τῆς τέχνης ὑποκλέπτειν τὸν συνδικαστήν· ἐξ ὧν καὶ ὁ χορὸς συνέστηκε καὶ τὸ δρᾶμα ἐπιγέγραπται. ἀλλ' οὐδὲν ἤνυον οὐδὲ οὗτοι. πέρας δὲ τοῦ νεανίσκου θαυμάζοντος τίνος ἕνεκα ὁ πατὴρ οὕτως ἥττηται τοῦ πράγματος, ἔφη ὁ πρεσβύτης εἶναι τὸ πρᾶγμα σπουδαῖον καὶ σχεδὸν ἀρχὴν τὸ δικάζειν. ὁ δὲ παῖς ἐπειρᾶτο τὰς ὑποψίας ἐξαίρειν τοῦ πράγματος, νουθετῶν τὸν γέροντα. ὁ δὲ πρεσβύτης μηδαμῶς νουθετούμενος οὐ μεθίει τοῦ πάθους, ἀλλ' ἀναγκάζεται ὁ νέος ἐπιτρέπειν αὐτῷ φιλοδικεῖν, καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας τοῦτο ποιεῖ, καὶ τοῖς κατὰ τὴν οἰκίαν δικάζει. καὶ δύο κύνες ἐπεισάγονται παρ' αὐτῷ κρινόμενοι· καὶ κατὰ τοῦ φεύγοντος ἐκφέρειν συνεχῶς τὴν ψῆφον μέλλων ἀπατηθεὶς ἄκων τὴν ἀποδικάζουσαν φέρει ψῆφον. περιέχει δὲ καὶ δικαιολογίαν τινὰ τοῦ χοροῦ ἐκ τοῦ τοῦ ποιητοῦ προσώπου, ὡς σφηξὶν ἐμφερεῖς εἰσιν οἱ τοῦ χοροῦ, ἐξ ὧν καὶ τὸ δρᾶμα· οἵ, ὅτε μὲν ἦσαν νέοι, πικρῶς ταῖς δίκαις [1]) ἐφήδρευον, ἐπεὶ δὲ γέροντες γεγόνασι, κεντοῦσι τοῖς κέντροις. ἐπὶ τέλει δὲ τοῦ δράματος ὁ γέρων ἐπὶ δεῖπνον καλεῖται, καὶ ἐπὶ

1) Ineptum hoc; τοῖς Πέρσαις?

ὕβριν τρέπεται, καὶ κρίνει αὐτὸν ὕβρεως ἀρτόπωλις· ὁ δὲ γέρων πρὸς αὐλὸν καὶ ὄρχησιν τρέπεται καὶ γελωτοποιεῖ τὸ πρᾶγμα.

II. Τοῦτο τὸ δρᾶμα πεποίηται αὐτῷ οὐκ ἐξ ὑποκειμένης ὑποθέσεως, ἀλλ᾽ ὡσανεὶ γενομένης· πέπλασται γὰρ τὸ ὅλον. διαβάλλει δὲ Ἀθηναίους ὡς φιλοδικοῦντας, καὶ σωφρονίζει τὸν δῆμον ἀποστῆναι δικῶν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς δικαστὰς σφηξὶν ἀπεικάζει κέντρα ἔχουσι καὶ πλήττουσι. πεποίηται δ᾽ αὐτῷ χαριέντως.

ἐδιδάχθη ἐπ᾽ ἄρχοντος Ἀμεινίου διὰ Φιλωνίδου <ἐν ἄστει. πρῶτος ἦν.> Εὔπολις Πόλεσι δεύτερος ἦν, Λεύκων Πρέσβεσι τρίτος. — καὶ εἰς Λήναια ἐνίκα πρῶτος Φιλωνίδης Προάγωνι [1]).

[Ἀριστοφάνους γραμματικοῦ.]

Φιλοῦντα δικάζειν πατέρα παῖς εἴρξας ἄφνω
αὐτός τ᾽ ἐφύλαττεν ἔνδον οἰκέται θ᾽, ὅπως
μὴ λανθάνῃ μηδ᾽ ἐξίῃ διὰ τὴν νόσον.
ὁ δ᾽ ἀντιμάχεται παντὶ τρόπῳ καὶ μηχανῇ.
εἶθ᾽ οἱ συνήθεις καὶ γέροντες, λεγόμενοι
σφῆκες, παραγίνονται βοηθοῦντες σφόδρα
ἐπὶ τῷ δύνασθαι κέντρον ἐνιέναι τισὶ
φρονοῦντες ἱκανόν. ὁ δὲ γέρων τηρούμενος
συμπείθετ᾽ ἔνδον διαδικάζειν καὶ βιοῦν,
ἐπεὶ τὸ δικάζειν κέκρικεν ἐκ παντὸς τρόπου.

1) Didascaliae verba correxi supplevi ordinavi; mutationum mearum rationem dedi in Mnemos. 1888 p. 257 et supra in huius editionis prolegomenis. Ultima verba non ad ipsam didascaliam pertinent sed postmodo adiecta est observatio: bis hoc anno Aristophanem (Philonidis nomine) vicisse.

VESPAE.

PROLOGUS.

(vs. 1—229).

(Scena plateam aliquam in urbe Athenarum repraesentat. In parte posteriore cernitur domus tabulato instructa, quod fenestram habet. In tecto dormiens conspicitur *Bdelycleo*. Ante domum sedent duo servi, *Sosias* et *Xanthias*, cum somno colluctantes.

Tempus est circa noctis finem; nondum tamen allucescit.)

SCENA PRIMA.

Sosias, Xanthias.

ΣΩΣΙΑΣ.

(Somnum excutiens:)

οὗτος, τί πάσχεις ὦ κακόδαιμον Ξανθία;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(item:)

φυλακὴν καταλύειν νυκτερινὴν διδάσκομαι.

Verba textus quomodo inter singulos actores distribuenda essent, non codices rogavi sed ipsum poetam, quoniam hac certe in re nullam mscriptorum esse fidem inter peritos constat, cf. Hamaker Mnemosyn. 1854 p. 24 sqq.; ipsos autem veteres grammaticos hic illic dubitasse etiamnunc testantur scholia ad vs. 75. Passim autem mihi discedendum duxi a vulgata dividendi ratione; neque singulos locos, ubi huiusmodi aliquid molitus sum, hic sum indicaturus. Plerisque sequi poteram viros doctos Brunck, Tyrwhitt, Hermann, Dobree (vs. 1496), Lenting (vs. 1332 sqq.), Beer, Hirschig, Bergk, Cobet (vs. 313), Hamaker, Richter, Meineke, Blaydes.

In fabulae initio inter duos servos poetae verba ita divisi ut primarias partes

---

1. *οὗτος, τί πάσχεις;*] item Av. 1044 Lys. 880, vid. praeterea Appendix.

— *τί πάσχεις*] item Nub. 708, 816 Av. 1044 Lys. 880, cf. *τί πέπονθας* infra vs. 267 et 995, et *τί παθών* Ach. 826, 912 Nub. 340, 402, 1506 Vesp. 251 Pac. 701 Lys. 599 Plut. 908 (de manuscriptorum vitio tralaticio *τί μαθών* pro *παθών* vid. G. Hermann in praef. Nub. pag. L).

2. *φυλακὴν καταλύειν*] oppositum est *φυλάττειν* (Aristot. Pol. V 8 § 5).

— *διδάσκομαι*] = *μελετῶ*, cf. Eq. 401 Nub. 194 Plut. 473 et passim apud Platonem. *Operam do ut officio meo deesse discam.*

ΣΩΣΙΑΣ.

κακὸν ἄρα ταῖς πλευραῖς τι προυφείλεις μέγα.
ἆρ' οἶσθά γ' οἷον κνώδαλον φυλάττομεν;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οἶδ'· ἀλλ' ἐπιθυμῶ σμικρὸν ἀπομερμηρίσαι.

(Denuo obdormiscit.)

ΣΩΣΙΑΣ.

σὺ δ' οὖν παρακινδύνευ', ἐπεὶ καὐτοῦ γ' ἐμοῦ
κατὰ τοῖν κόραιν ὕπνιόν τι καταχεῖται γλυκύ.

(Item obdormiscit. — Aliquantisper silentium est.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(E somno experrectus Sosiam dormientem conspicit:)

ἀλλ' ἦ παραφρονεῖς ἐτεὸν ἢ κορυβαντιᾷς;

Xanthiae tribuerem, protagonistam hunc fuisse ratus, eundem igitur actorem qui deinde *senem* agit; itaque sicubi post prologum servus loquitur, *Sosiam* hunc nominavi, excepto versu 457, ubi verba *ἀλλὰ δρῶ τοῦτ'* ab aliquo homine ex iis, qui mutas personas agebant, pronunciata esse sumo. Non facio igitur cum Beerio et Hamakero l. l. p. 25, propter versum 456 statuentibus Sosiam vs. 138 de scena discessisse, Xanthiam vero in ea remansisse; immo versu 456 Xanthias cum hero suo in scenam redit, si mentem poetae assecutus sum ego. Recte vero demonstravit Hamaker, non duos simul servos sed unum tantum cum sene eiusque filio verba facere.

3. *προυφείλεις* Phrynichus in Anecd. Bekkeri p. 47] *προύφειλες* VR; correxit Elmsley. Imperfectum propter voculam *ἄρα* quae antecedit praeferens Hamaker *πρώφειλες* scribit, Richter (infelici coniectura) *πρῴ 'φείλεις*. Compositum *προοφείλειν*, quod apud Aristophanem alias non occurrit, de multa dudum debita aptissimum est huic loco; alioqui conici posset *πλευραῖσιν ὤφειλες*.

6. *οὖν*] *αὖ* R.

7. *τοῖν*] *ταῖν* codices. — *ὕπνιον* Invernizi Cobet] *ὕπνου* VR, *ἤδη* alii; Geel *ὕπαρ* coniecit.

---

3. *προυφείλεις*] compositum, quo Ar. alias non utitur, extat etiam apnd Antiphontem V § 61: *ἐξὸν γὰρ .... ἀπολέσαι ἐκεῖνον, εἴπερ προωφείλετο αὐτῷ κακόν.* Vert.: *iamdudum igitur magnum malum lateribus tuis debes*, id est: operam das, opinor, ut solvantur tibi flagra quae dudum commeruisti.

4. *κνώδαλον*] *monstrum*. Voce, cuius stirps ignoratur, comicus etiam Lys. 477 utitur. Absurdam, quam scholia praebent, originationem (*παρὰ τὸ κυσὶν ἁλίσκεσθαι*) peperisse videtur Homeri versus *ρ* 317.

6.] *tuo igitur periculo fiat.*

8. *ἐτεόν*] particulam, qua instanter rogantes utuntur, Aristophanes adhibuit etiam Ach. 322, 609 Eq. 32, 733, 1246, 1392 Nub. 35, 93, 820, 1502 Vesp. 184, 836 Av. 393 Eccl. 376.

— *κορυβαντιᾷς*] terminus *-ιᾶν* morbum indicare solet, cf. *σιβυλλιᾶν* Eq. 61, *λημματιᾶν* Ran. 494, *ἰλιγγιᾶν* Ach. 581, 1218, *σκοτοδινιᾶν* Ach. 1219, *βουλιμιᾶν*,

ΣΩΣΙΑΣ.

(ad se rediens:)

οὐκ, ἀλλ' ὕπνος μ' ἔχει τις ἐκ Σαβαζίου.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τὸν αὐτὸν ἄρ' ἐμοὶ βουκολεῖς Σαβάζιον·
κἀμοὶ γὰρ ἀρτίως ἐπεστρατεύσατο
Μῆδός τις ἐπὶ τὰ βλέφαρα νυστακτὴς ὕπνος.
καὶ δῆτ' ὄναρ θαυμαστὸν εἶδον ἀρτίως.

---

11. *ἀρτίως* R] *ἀρτίως τις* V alii, unde Valckenaer ad Eur. Phoen. vs. 292 coniecit *τις ἐστρατεύσατο.*

ναυτιᾷν, λιθιᾷν, ὀφθαλμιᾷν, ὠχριᾷν etc. Vert.: *vesanusne es igitur an cerritus?* — Corybantium *καθαρμοί*, ad quos etiam vs. 119 poeta alludit, nuper innotuerant et iam magis magisque in consuetudinem veniebant omniumque in ore erant, ut hodie hypnosis illa sive suggestio quae dici solet. Qui corybantium mysteriis initiandus erat, in sella (*θρόνῳ*) considere iubebatur; deinde initiati, veluti sacro furore correpti, celeriter saltantes et cymbala pulsantes circa eius sellam gyros ducebant, quae vocabatur *θρόνωσις*. Vid. Plat. Euthydem. 277*d*: *τὼ ξένω περὶ σὲ ποιεῖτον ταὐτὸν ὅπερ οἱ ἐν τῇ τελετῇ τῶν Κορυβάντων, ὅταν τὴν θρόνωσιν ποιῶσι περὶ τοῦτον ὃν ἂν μέλλωσι τελεῖν· καὶ γὰρ ἐκεῖ χορεία τίς ἐστι καὶ παιδιά.* Alias apud Platonem furor *τῶν κορυβαντιώντων* alios hominum furores superare dicitur (vid. Conviv. 215*e* alibi); dignus qui comparetur est etiam locus de Legg. VII 790*d*.

9. *Σαβαζίου*] etiam Phrygium hoc numen nuper Athenas invectum fuerat. Cf. Cic. de Legg. II 15 *novos deos et in his colendis nocturnas pervigilationes sic Aristophanes, facetissimus poeta veteris comoediae, vexat ut apud eum Sabazius et quidam alii di peregrini iudicati e civitate eiciantur.* His verbis Cicero spectare videtur comoediam deperditam *Ὧραι*, in qua legebatur versus *τὸν Φρύγα, τὸν αὐλητῆρα, τὸν Σαβάζιον* (fr. 566 Kock). Vid. praeterea Av. 874 Lys. 388.

10. *βουκολεῖς*] = *τρέφεις* sive *βόσκεις*. *Alendi* verba iocose ita adhibentur, cf. Eccl. 81. Aliter verbo *βουκολεῖν* usus est Aeschylus Agam. 669 *ἐβουκολοῦμεν φροντίσιν νέον πάθος* (= *mente versabamus*, *recordabamur*), et Eum. 78 *καὶ μὴ πρόκαμνε τόνδε βουκολούμενος | πόνον* de Oresta a furiis per terras agitato. Cf. *ποιμαίνειν ducendi* sive *moderandi* sensu usurpatum Plat. Lys. 209*a* *τὸ σῶμά σου ἄλλος ποιμαίνει καὶ θεραπεύει*, Theocrit. XI 80 *οὕτως καὶ Πολύφαμος ἐποίμαινεν τὸν ἔρωτα.*

12. *Μῆδος*] = *βάρβαρος*, ut Phrygius Sabazius. Hinc additur verbum, quo incursiones hostiles indicari solent, quoniam Persarum nomen in mente aequalium comici veluti concreverat cum notione expeditionis bellicae; vid. praeterea vs. 1124. Sed parum festivum esse hunc iocum haud inepte contenderit quispiam, fretus ipsius Aristophanis iudicio in Pace vs. 748 prolato.

— *νυστακτὴς*] a verbo *νυστάζειν nutare* (Hom. Υ 162 etc. etc., Av. 639, Xenarch. fr. 2 *ὡς ὑπό τι νυστάζειν γε κἀὐτὸς ἄρχομαι*), quod est intensivum a verbo *νεύω nuo* eadem ratione formatum qua ab *ἕλκειν* fit *ἑλκυστάζειν* et a ϝ(ε)ρύω *ῥυστάζειν*. Cf. praeterea *χασκάζειν* vs. 695.

ΣΩΣΙΑΣ.

κἄγωγ' ἀληθῶς οἷον οὐδεπώποτε.
ἀτὰρ σὺ λέξον πρότερος.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἐδόκουν ἀετὸν
καταπτόμενον εἰς τὴν ἀγορὰν μέγαν πάνυ
ἀναρπάσαντα τοῖς ὄνυξιν ἀσπίδα
φέρειν .... ἐπίχαλκον ἀνεκὰς εἰς τὸν οὐρανόν,
κἄπειτα ταύτην ἀποβαλεῖν .... Κλεώνυμον.

14.] Hamaker κἄγωγ'. — ἀληθῶς; — οἷον etc., non recte, nam interrogando non ἀληθῶς inservit sed ἄληθες, hoc vero est irati vel indignantis.

16. καταπτόμενον Brunck] -άμενον codices.

15. ἐδόκουν] verbum hoc loco *putandi* vi, quae est antiqua et Ionica eius notio (cf. Pac. 47), adhibitum est; vs. 31 *videri* significat, ut alias passim.

16.] aquila serpentem unguibus abripiens aut ex unguibus mittens notissimum est omen; vid. praesertim Hom. M 200 sqq. et ludicrum oraculum Equit. 197 sqq. — De vipera autem venenata in Egypto viventi, cui nomen est ἀσπίς, conferri possunt Aristot. Animal. III 170, 177, IV 102 VIII 29 IX 6 et Aelian. Animal. I 54. Satis igitur credibile est servum in somno vidisse aquilam, quae ἀσπίδα unguibus teneret; sed deinde fit ἀπροσδόκητόν τι, non enim aspidem morsu nocentem sed *aeneam* significari iam apparet. Simili lusu e. g. vs. 1207 verbo διώκειν subiungitur vox λοιδορίας. Ex *aspidis* vocabuli ambiguitate comicus etiam Pac. 336 iocum petiit, ni fallor, adiectivum autem ἐπίχαλκος nomine ἀσπίς omisso substantivi loco usurpavit etiam Amipsias fr. 17 τὸ μὲν δόρυ | μετὰ τῆς ἐπιχάλκου πρὸς Πλαταιαῖς ἀπέβαλεν. — Subsimilis verborum lusus fortasse fingi potest ope nominis *copperhead*, quo anguium venenatorum genus quoddam hodie designatur.

18. ἀνεκάς] adverbium legitur etiam in Eupol. fr. 50.

19. ἀποβαλεῖν] ex hoc verbo novum ἀπροσδόκητον nascitur; nempe additur non aquilam fuisse sed *Cleonymum*, qui aspidem missam faceret vel potius abiceret, quemadmodum fert eius natura. Aspidem, quam aquila sublimem rapuisset, a Cleonymo esse deiectam, non est quod nimis miremur in somnio, ubi effrenae vagari solent hominum cogitationes.

— Κλεώνυμον] hic vir, Cleonis partibus addictus (vid. Eq. 958), qui tantum non ignotus foret nobis, nisi superessent Aristophanis comoediae, infra vs. 592 vocatur ὁ μέγας οὗτος κολακώνυμος ἀσπιδαποβλής. Alibi quoque passim comicus eum depingit ut *pinguem ignavumque adulatorem*, praesertim Av. 1473 sqq., festiva allegoria usus: ἔστι γάρ δένδρον πεφυκὸς ἔκτοπόν τι, καρδίας ἀπωτέρω, Κλεώνυμος, | χρήσιμον μὲν οὐδέν, ἄλλως δὲ δειλὸν καὶ μέγα. | τοῦτο τοῦ μὲν ἦρος ἀεὶ βλαστάνει καὶ συκοφαντεῖ, | τοῦ δὲ χειμῶνος πάλιν τὰς ἀσπίδας φυλλορροεῖ. Vid. praeterea Ach. 88, 844, Equit. 1294, 1372, Nub. 353, 400, 674—680, Vesp. 822, Pac. 446, 673—678, 1295—1301, Av. 289. E Pacis versibus 444—446 apparet eum *taxiarchum* fuisse quo tempore ad *Delion* pugnatum est, nostra autem fabula docere videtur eum ex illa pugna, qua gravem cladem acceperunt Athenienses, abiecto clipeo aufugisse.

ΣΩΣΙΑΣ.

οὐδὲν ἄρα γρίφου διαφέρει Κλεώνυμος.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

πῶς δή;

ΣΩΣΙΑΣ.

προτενεῖ τις τοῖσι συμπόταις λέγων·
„τί ταὐτὸν ἐν γῇ τ' ἀπέβαλεν κἀν οὐρανῷ
κἀν τῇ θαλάττῃ θηρίον τὴν ἀσπίδα;"

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οἴμοι, τί δῆτά μοι κακὸν γενήσεται
ἰδόντι τοιοῦτον ἐνύπνιον;

ΣΩΣΙΑΣ.

μὴ φροντίσῃς·
οὐδὲν γὰρ ἔσται δεινὸν οὐ μὰ τοὺς θεούς.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

δεινόν γέ τοί ἐστ' ἄνθρωπος ἀποβαλὼν ὅπλα.
ἀτὰρ σὺ τὸ σὸν αὖ λέξον.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἀλλ' ἐστὶν μέγα·
περὶ τῆς πόλεως γάρ ἐστι τοῦ σκάφους ὅλου.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

λέγε νυν ἀνύσας τι τὴν τρόπιν τοῦ πράγματος.

---

21 sq. *προτενεῖ* et *τί* Cobet] *προ(σ)ερεῖ* et *ὅτι* codices. Pro *προερεῖ*, quod hinc alienum (*praedicere* enim significat, vid. Pac. 371 Av. 596), comicus etiam *προβαλεῖ* recte potuit dicere, sed lenior est Cobeti correctio magisque exquisitum quod restituit verbum.

27. *τοί ἐστ'* (*τοὔστ'*) Dindorf] *πουστ'*.

---

20. *γρίφου*] inter locos, ubi hodie hoc vocabulum legitur, hic est antiquissimus. Vid. quae Athenaeus X p. 453 affert e Clearchi libro *περὶ γρίφων*. — Simili ratione comicus utitur carmine populari Acharn. 532—534.

21. *προτενεῖ*] *aenigma proponendi* sensu adhibitum est e. g. Aesch. Prom. 777.

22.] comicus alludit ad aenigma: *τί ταὐτὸν ἐν οὐρανῷ κἀπὶ γῆς κἀν θαλάττῃ*, *quae animalia et in coelo inveniuntur et in terra et in mari?* cuius solutio est *ursus*, *anguis*, *aquila*, *canis*, quatuor enim haec sunt nomina siderum, animalium terrestrium, animalium marinorum.

26 sq.] *non tam gravis* (i. e. *periculosa*) *erit res*. — *Hoccine non grave* (i. e. *turpe*) *tibi videtur, homo qui arma sua proiecit?*

30. *ἀνύσας τι*] participium *ἀνύσας* saepe subicitur adhortationi vel mandato; vid. Ach. 571 Eq. 71 Nub. 181 Vesp.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἔδοξέ μοι περὶ πρῶτον ὕπνον ἐν τῇ πυκνὶ
ἐκκλησιάζειν πρόβατα συγκαθήμενα,
βακτηρίας ἔχοντα καὶ τριβώνια·
κἄπειτα τούτοις τοῖσι προβάτοις μοι ἐδόκει
δημηγορεῖν Φάλαινα πανδοκεύτρια,
ἔχουσα φωνὴν ἐμπεπρημένης ὑός.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

αἰβοῖ.

ΣΩΣΙΑΣ.

τί ἔστι;

---

34. τοῖσι προβάτοις VR] τοῖς προβάτοισι alii magis numerose.
36. ἐμπεπρημένης Bekker] -πρημένην R, -πρησμένην V, -πρησμένης schol.

398, 847, 1158, 1162, 1210 Lys. 438 Thesm. 255 Ran. 1171 Eccl. 1058, Plut. 229, 349, 648, 974, et addito pronomine τι, ut hoc loco, Eq. 119 Nub. 506, 635, 1253 Vesp. 202, Pac. 275, 872 Lys. 920. Comparetur τρέχων Ach. 176, 828 Nub. 780, 1164 Vesp. 1437 Pac. 259 (Av. 991) Ran. 193 Plut. 1103.

— τρόπιν] *carinam*, ex Ulixis naufragio (ε 130 η 252 μ 421 etc.) cuivis notam. Hic *rei cardinem* vocabulo significat servus, ita iocosam comparationem continuans, quae inest alterius servi verbis τὸ σκάφος τῆς πόλεως.

35. φάλαινα] *phoca* aliudve animal aliquod cetaceum (cf. Aristot. Animal. III 20 § 1). Nos: *hij blaast als een noordkaper* vel *als een bruinvisch*. Praeter *immanem vocem* teterrimus horum animalium *odor*, de quo nota extat narratiuncula apud Homerum (δ 441 sqq.), comparationis ansam praebuit; vid. infra vs. 1034 sq.

— πανδοκεύτρια] *caupona*, femina ἐκ πανδοκείου (Ran. 550); vid. Ran. 114 et praesertim Plut. 426. Quoniam *somnia* narrat Sosias, ferri potest notionum repugnantium iunctura (cf. vs. 18 sq.) quantumvis absurda; quid enim phocae cum popina? Phoca clamosum est animal, superlativi vero instar est vox phocae in macelli strepitu enutritae. Si ad litteram reddas *een zeerob uit een kroeg*, multum abest ut assequaris vim comicam verborum Graecorum; apud nos enim vox *zeerob* tamdiu in populi ore fuit ut propriam significationem amiserit.

36.] multus est Aristophanes in deridenda Cleonis voce ingenti, qua cives in concione percellere solebat, persuadendo et commovendo magis quam eleganter et decore loquendo studens. Eq. 137 ἅρπαξ κεκράκτης vocatur, Κυκλοβόρου φωνὴν ἔχων (cf. Vesp. 1034 = Pac. 757, fr. 636, Pherecrat. fr. 51, Cratin. fr. 186, Ran. 1005), id quod in epica dictione vocatur λαβραγόρης, λαβρεύεσθαι, et apud tragicos λαβροστομεῖν (Aesch. Prom. 327). Novum verbum κυκλοβορεῖν comicus finxit Ach. 881 ad lutulentam hominis facundiam depingendam.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

παῦε, παῦε, μὴ λέγε·
ὄζει κάκιστον τοὐνύπνιον βύρσης σαπρᾶς.

ΣΩΣΙΑΣ.

εἶθ' ἡ μιαρὰ φάλαιν' ἔχουσα τρυτάνην
ἵστη βόειον δημόν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οἴμοι δείλαιος·
τὸν δῆμον ἡμῖν βούλεται διιστάναι.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἐδόκει δέ μοι Θέωρος αὐτῆς πλησίον
χαμαὶ καθῆσθαι, τὴν κεφαλὴν κόρακος ἔχων.
εἶτ' Ἀλκιβιάδης εἶπε πρός με τραυλίσας·
„ὁλᾷς; Θέωλος τὴν κεφαλὴν κόλακος ἔχει."

---

38. τοὐνύπνιον] τοὐνυπνίου Cobet, sed cf. Ach. 852 Eq. 892.
41. ἡμῖν vHerwerden] ἡμῶν.

---

37. παῦε] medii vis huic imperativo propria est ubi interiectionis loco adhibetur, vid. Eq. 821 Vesp. 1194, 1208 Pac. 648 Av. 1504 Ran. 122, 269, 843 Eccl. 160; item παῦ' ἐς κόρακας Ach. 864 Av. 889 (= βάλλε). Raro subiungitur participium (Eq. 919 Vesp. 517 Pac. 326) aut genitivus (Av. 1243 Ran. 580); talibus locis dici solet παῦσαι (numquam παύου), vid. Ach. 1107 etc.

38.] post Equitum fabulam scenae commissam nulli spectatori dubium esse potest quin Cleon petatur sicubi coriorum graveolentium fiat mentio.

40. ἵστη] *in trutina exigebat*, ut Pac. 1249 Ran. 1401 fr. 488[b], Lys. Orat. X § 18, Xenoph. Commentar. I 1 § 9, Platon. Protag. 356*b*, etc. Notissima erat Aeschyli fabula Ψυχοστασία, cuius argumentum ex Hom. X 210 desumtum erat, cf. schol. Θ 70.

— βόειον δημόν] eodem verborum lusu comicus utitur Eq. 954.

41. διιστάναι] *in duas partes dirimere*. — Muellero Struebing aliisque viris doctis Aristophanes his verbis innuere videtur mox novam εἰσφοράν, id est tributum extraordinarium, belli gerendi causa imperatum iri, qualem etiam anno 428 Cleon civibus irrogaverat post Mitylenes defectionem, vid. Thuc. III 19; nempe εἰσφοράς pendebant cives qui primae secundae tertiae classibus erant adscripti, immunes vero erant thetes (cf. Equit. 923, Lys. Orat. XXVIII § 3). Equidem libenter in eam sententiam adduci me sino ut etiam post cladem ad Delion acceptam et Amphipolin amissam civibus εἰσφορὰν irrogatam esse statuam, sed non credo comicum hoc loco ad certam aliquam rem alludere.

42.] *Theorus*, Cleonis sectator (cf. infra vs. 1220 et 1236) ut ventosissimus nugator pingitur Ach. 135 sqq., ubi ridiculas admodum agit partes; in Nubibus autem vs. 400 periurus audit homo, dignus qui cum Cleonymo Iovis fulmine percutiatur (vid. etiam infra vs. 418); denique turpissimus adulator vocatur hoc loco et infra vs. 600.

44.] *balbus* erat Alcibiades; vid. Plut. Alcib. 1 et Archippi fragmentum (45 Kock) ab eo allatum.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὀρθῶς γε τοῦτ' Ἀλκιβιάδης ἐτραύλισεν.

ΣΩΣΙΑΣ.

οὔκουν ἐκεῖν' ἀλλόκοτον, ὁ Θέωρος κόραξ
γενόμενος;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἥκιστ'· ἀλλ' ἄριστον.

ΣΩΣΙΑΣ.

πῶς;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὅπως;
ἄνθρωπος ὤν, εἶτ' ἐγένετ' ἐξαίφνης κόραξ·
οὔκουν ἐναργὲς τοῦτο συμβαλεῖν, ὅτι
ἀρθεὶς ἀφ' ἡμῶν ἐς κόρακας οἰχήσεται;

ΣΩΣΙΑΣ.

εἶτ' οὐκ ἐγὼ δοὺς δύ' ὀβολὼ μισθώσομαι
οὕτω σ' ὑποκρινόμενον σοφῶς ὀνείρατα;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(ad spectatores conversus:)

φέρε νυν κατείπω τοῖς θεαταῖς τὸν λόγον,
ὀλίγ' ἄττ' ὑπειπὼν πρῶτον αὐτοῖσιν ταδί,
μηδὲν παρ' ἡμῶν προσδοκᾶν λίαν μέγα,
μηδ' αὖ „γέλωτα Μεγαρόθεν κεκλεμμένον".

---

48. *γενόμενος* Bothe] *γιγνόμενος*. — *ἀλλ' ἄριστον*] *ἀλλὰ ῥᾷστον* (*facillimum intellectu*) Hamaker, vix recte.

53. *οὕτω σ'* Geel] *οὕτως*. — *σοφῶς* VR] *σαφῶς* alii, quod praeferunt Dobree Hirschig Richter. Mihi *σοφῶς* certum videtur coll. Ach. 401, ubi *σαφῶς* absurdum esset.

55. *πρῶτον* VR] *πρότερον* alii.

52.] cf. Plaut. Curcul. 248 *vah, solus hic homost qui sciat divinitus.* Duo oboli hominis mercedem quotidianam efficiunt satis amplam; cf. vs. 1189 et Ran. 141. — *εἶτ'* etc.] simillimus est Euripidis locus Cyclop. 172 *εἶτ' ἐγὼ οὐκ ὠνήσομαι | τοιόνδε πῶμα*, quem comici menti obversatum esse suspicor.

53. *ὑποκρινόμενον σοφῶς*] cf. Acharn. 401.

56 sq.] non nimis magna, nec tamen nugas aniles. De vi particulae *αὖ* consulantur Nub. 51 Av. 1091 etc.

57. *γέλωτα Μεγαρόθεν κεκλεμμένον*] apparet aliena verba hic citari, cum ironica autem vocis modulatione ab histrione proferri. Sic etiam Aristophanis fragmentum 471 Kock est accipiendum, ubi comicus de Euripide dicit: *χρῶμαι γὰρ αὐτοῦ τοῦ στόματος τῷ στρογγύλῳ· |*

ἡμῖν γὰρ οὐκ ἔστ᾽ οὔτε κάρυ᾽ ἐκ Φορμίδος
δούλω διαρριπτοῦντε τοῖς θεωμένοις,
οὔθ᾽ Ἡρακλῆς τὸ δεῖπνον ἐξαπατώμενος,
οὐδ᾽ αὖθις „ἀσελγανοῦμεν εἰς Εὐριπίδην"·
οὐδ᾽ εἰ Κλέων ἀνέλαμψε τῆς τύχης χάριν,
αὖθις τὸν αὐτὸν ἄνδρα μυττωτεύσομεν.
ἀλλ᾽ ἔστιν ἡμῖν λογίδιον γνώμην ἔχον,
ἡμῶν μὲν αὐτῶν οὐχὶ δεξιώτερον,
κωμῳδίας δὲ φορτικῆς σοφώτερον.

---

61. *αὖθις*] *αὖθις ἂν* V. — **ἀσελγανοῦμεν εἰς Εὐριπίδην*] *ἀνασελγαινόμενος Εὐριπίδης*. Litterae *αν* e sequenti versu huc aberrarunt; id quod restitui legit scholiasta, qui suis verbis reddit *κατ᾽ Εὐριπίδου πολλὰ λέξομεν ἀσελγῆ*. Dindorf coniecit *ἐνασελγαινόμενος Εὐριπίδης*.

62. *ἀνέλαμψε* Richter et Cobet] *ἔλαμψεν* R, *γ᾽ ἔλαμψε* V.

65. *ἡμῶν* Hamaker] *ὑμῶν*.

τοὺς νοῦς δ᾽ ἀγοραίους ἧττον ἢ ἐκεῖνος ποιῶ, id est: *scilicet „verbulis Euripideis pascor", ut dixit nescio quis* (Eupolin puta); .... *at inventis utor aliquanto magis urbanis quam tragicus.* — Eupolis igitur Aristophanis iocum aliquem vocaverat *risum Megaris petitum*, fabulae Acharnensium partem, in qua homo Megarensis cum filiabus loquens inducitur, contumeliose ita significans, ni fallor. Similia Eupolidis verba e Prospaltiis (fr. 244) afferuntur in scholio: *Ἡράκλεις, τοῦτ᾽ ἔστι σοι | τὸ σκῶμμ᾽ ἀσελγὲς καὶ Μεγαρικὸν καὶ σφόδρα | ψυχρόν· γελᾷ γάρ, ὡς ὁρᾷς, τὰ παιδία*, quo loco quin item petatur Aristophanes non dubito, hic autem respondet Nub. vs. 539 sqq.

58 sqq.] servus ea quae modo dixit nunc exemplis illustrat, chiasmi figura usus: neque ioci insulsi, quales ipse Eupolis nuper spectatoribus obtulit, nunc sunt expectandi, neque summi qui sunt in litteris vel in re publica viri traducentur hodie, ut in Acharnensibus atque in Equitibus. — Ex hisce versibus apparet Eupolin brevi ante in scena exhibuisse duos servos bellaria in spectatores conicientes (cf. Pac. 962 et Plut. 789—799) et Herculem cena destitutum (cf. Lysistr. 928 et de Herculis decantata illa ingluvie Av. 1603 sqq., Eur. Alc. 747 sqq., Theocrit. XXIV 135 sqq.) — Similibus conviciis comicus aemulos suos carpit vs. 1025, Nub. 540 sqq., Pac. 740 sqq., Ran. 14.

61. *ἀσελγανοῦμεν εἰς Εὐριπίδην*] haec quoque non ipsius servi sunt verba Aristophanis nomine prolata, sed affertur id quod contumeliose admodum nuper dixerat Eupolis, „Aristophanem Euripidi rustice et impudenter illusisse", Acharnensium fabulam spectans, opinor. Videantur Eupolidis verba ad vs. 57 e Prospaltiis allata, et Eupol. fr. 159^{15} et 320.

62. *ἀνέλαμψε*] *inclaruit*.

63. *μυττωτεύσομεν*] *conterere, conficere*, in *μυττωτόν* (Ach. 174 Eq. 771) mutare; quod quomodo fieri soleret docet Pacis locus vs. 236 sqq., vid. inprimis vs. 247. Conferri possunt nostratium locutiones *onder het mes nemen* et *in de pan hakken*.

65 sq.] *non praestantius quam quae antehac protulimus* (omnes enim fabulae nostrae pulcherrimae sunt), *sed melius quam sunt insulsae Eupolidis ceterorumque huiusmodi nugatorum facetiae.* Vid. Ach. 646 sqq. — Adiectivum *φορτικός* redit Nub. 524 Lys. 1218, cf. *φόρτος* Pac. 748 Plut. 796.

ἐστὶν γὰρ ἡμῖν δεσπότης ἐκεινοσὶ
ἄνω καθεύδων, ὁ μέγας, οὑπὶ τοῦ τέγους.
οὗτος φυλάττειν τὸν πατέρ' ἐπέταξε νῷν,
ἔνδον καθείρξας, ἵνα θύραζε μὴ ἐξίῃ.
νόσον γὰρ ὁ πατὴρ ἀλλόκοτον αὐτοῦ νοσεῖ,
ἣν οὐδ' ἂν εἷς γνοίη ποτ' οὐδ' ἂν ξυμβάλοι,
εἰ μὴ πύθοιθ' ἡμῶν· ἐπεὶ τοπάζετε.

(Aliquantisper auscultatur.)

ΣΩΣΙΑΣ.

(Unum e spectatoribus digito indicans:)

Ἀμυνίας μὲν ὁ Προνάπους φήσ' οὑτοσὶ
εἶναι φιλόκυβον αὐτόν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀλλ' οὐδὲν λέγει
μὰ Δί', ἀλλ' ἀφ' αὑτοῦ τὴν νόσον τεκμαίρεται.

ΣΩΣΙΑΣ.

οὔκ, ἀλλὰ φιλο μέν ἐστιν ἀρχὴ τοῦ κακοῦ.
ὁδὶ δέ φησι † Σωσίας † πρὸς Δερκύλον
εἶναι φιλοπότην αὐτόν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐδαμῶς γ', ἐπεὶ
αὕτη γε χρηστῶν ἐστιν ἀνδρῶν ἡ νόσος.

---

74. Προνάπους] sic recte VR, alii -που.

76.] post hunc versum Sosiae verba excidisse statuunt Bergk Dindorf Meineke, qui versum 77 Xanthiae tribuunt.

77.] hunc versum delet Hamaker. — ἀρχὴ] ἀρχὴ codices.

78. Σωσίας] ita Alexandriae quoque legisse grammaticos e scholiis apparet; attamen culpa librariorum nomen *servi* in textum irrepsisse videtur, fortasse autem expulit civis alicuius propter ebrietatem famosi nomen, quod poeta posuerat; simile est vitium in Acharn. vs. 47. Σωσικλέης tentavit vHerwerden. An *participium* aliquod latitat? Pronomini αὐτόν iocosa inest ambiguitas.

---

68. οὑπὶ τοῦ τέγους] cf. Lys. 395 et fr. 11.

71.] etiam Pacis fabulae initio servus narrat dominum suum mirifico morbo esse correptum.

74.] de Amynia cinaedo et heluone cf. vs. 466, 1267 Nub. 686.

— Προνάπους] ita, non Προνάπου, scribendum esse docet lapis CIA. II 804 (Dittenberger. Syllog. 351[a]) Εὔπολις Προνάπους Αἰξω(νεύς). Idem vir apud Isaeum VII § 18 commemoratur.

76.] cf. Alexidis fr. 302 οὐκ ἔστ' ἀναισχυντότερον οὐδὲν θηρίον | εἰσορᾶν γυναικός· ἀπ' ἐμαυτῆς ἐγὼ τεκμαίρομαι Vid. etiam Pac. 55.

ΣΩΣΙΑΣ.

Νικόστρατος δ' αὖ φησιν ὁ Σκαμβωνίδης
εἶναι φιλοθύτην αὐτὸν ἢ φιλόξενον.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μὰ τὸν κύν', ὦ Νικόστρατ', οὐ φιλόξενος,
ἐπεὶ καταπύγων ἐστὶν ὅ γε Φιλόξενος.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἄλλως φλυαρεῖτ'· οὐ γὰρ ἐξευρήσετε.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

εἰ δὴ ἐπιθυμεῖτ' εἰδέναι, σιγᾶτε νῦν,
φράσω γὰρ ἤδη τὴν νόσον τοῦ δεσπότου.
φιληλιαστής ἐστιν ὡς οὐδεὶς ἀνήρ,
ἐρᾷ τε τούτου, τοῦ δικάζειν, καὶ στένει,

87.] coll. Lysistr. vs. 769 sq. damnat Hirschig.

81.] *Nicostratus*, quem designat comicus, videtur esse filius Diitrephis, sectator Niciae et Lachetis, quocum anno 418 exercitui praefuit et in pugna ad Mantineam est occisus. Vid. Thuc. III 75, IV 129 sq., V 61 et 74. — Σκαμβωνίδαι sunt demus tribus Leontidis.

82. φιλοθύτην] *religiosum.* Vox, quae etiam in bonam partem accipi potest (= *pium*), vid. Antiphont. Tetralog. A β § 12, hic idem fere valet quod δεισιδαίμονα. Talem fuisse indolem hominis, qui Niciae ab amicis esset, nemo mirabitur.

83. μὰ τὸν κύνα] cf. Teleclid. fr. 27 et Eupol. fr. 74 ναὶ μὰ τὰς κράμβας, Eupol. fr. 70 ναὶ μὰ τὴν ἀμυγδαλῆν, Ar. Av. 521 ναὶ τὸν χῆνα.

84.] e nominum propriorum vera significatione ludendi materiem sumere solet Aristophanes; vid. *Amynias* Eq. 570, *Nicobulus* Eq. 615, *Antileo* Eq. 1044, *Phanus* Eq. 1256, *Diopithes* Vesp. 380, *Dracontides* Vesp. 438, *Lysimache* Pac. 992 Lys. 554, *Aristocrates* Av. 125, *Nausimache, Aristomache, Stratonice, Eubule* Thesm. 804—808, *Procrustes* Eccles. 1021. Similia Sophoclis Cononis Herodici dicta affert Aristoteles Rhetor. II 23 sub finem, nec non conferendus est comici mos hominibus, quos loquentes inducit, nomina dandi quae eorum mores vitaeque condicionem veluti depingant; sic in Acharnensibus *Dicaeopolis* vocatur is qui τὰ δίκαια περὶ τῆς πόλεως dicit, *Marilades Anthracyllus Euphorides Prinides* sunt nomina carbonariorum Ach. 609 sqq., alius carbonarius Ach. 220 Λαρκίδης vocatur, ni fallor, etc.; vid. ad vs. 401.

Philoxenus Eryxidis filius Anaxagoram habuit magistrum, cui dedecori eum fuisse dicit Aeschines apud Athenaeum V 220*b*. Cf. de eo Eupol. fr. 235, Phrynich. 47, Ar. Nub. 686. Gruis guttur eum aliquando sibi exoptasse (quo diutius dapium dulci sapore dum per fauces transmittuntur frui posset) refert Athenaeus I p. 6 *b*. Non recte scholium ad Nub. 332 lyricum poetam notissimum significari putat, hunc enim quo tempore acta est Vesparum fabula pueritiae annos nondum egressum fuisse tute statueris.

ἢν μὴ ἐπὶ τοῦ πρώτου καθίζηται ξύλου.
ὕπνου δ' ὁρᾷ τῆς νυκτὸς οὐδὲ πασπάλην.
ἢν δ' οὖν καταμύσῃ κἂν ἄχνην, ὅμως ἐκεῖ
ὁ νοῦς πέτεται τὴν νύκτα περὶ τὴν κλεψύδραν.
ὑπὸ τοῦ δὲ τὴν ψῆφον κατέχειν εἰωθέναι
τοὺς τρεῖς ξυνέχων τῶν δακτύλων ἀνίσταται,
ὥσπερ λιβανωτὸν ἐπιτιθεὶς νουμηνίᾳ.
καὶ νὴ Δί' ἢν ἴδῃ γέ που γεγραμμένον
τὸν τοῦ Πυριλάμπους ἐν θύρᾳ· „Δῆμος καλός,"

---

90. (ἐ)πὶ] om. VR. — καθίζηται] καθέζηται Bergk.
92. ἐκεῖ] ἔτι Hecker.
94. κατέχειν Hirschig] γ' ἔχειν R, ἔχειν γ' V, φέρειν Hermann, τῶν ψήφων ἔχειν Dobree.
98. τὸν τοῦ Bentley] υἱὸν VR, τὸν alii cod. — „Δῆμος καλός" Blaydes] Δῆμον καλόν.

---

90. ξύλου] de *subsellio* sive *subselliorum ordine* etiam Ach. 25 dictum est ὠστιοῦνται .... περὶ πρῶτον ξύλον (sic recte Naber, codices πρώτου ξύλου), quo loco ne lignea quidem scamna significantur sed lapideae Pnycis sedes (Eq. 783).

91 sq. πασπάλην, ἄχνην] similes voces iocosae, e vitae quotidianae lingua desumtae ad ea quae perexigua nulliusve sunt pretii designanda, sunt οὐδὲ στριβιλικίγξ Ach. 1035, οὐδ' ἀκαρῆ Vesp. 541 Av. 1649 (cf. Vesp. 701 Plut. 244 fragm. com. adespot. 370 et 580 Kock), οὐδὲ ψακάς Pac. 121, μηδὲ κάρφος κινεῖν Lys. 474 et Herod. Mimiamb. I 54, οὐδὲ τριχὸς ἄξιον Ran. 614, μηδὲ πάτταλον ἔχειν Eccl. 284, ὅσον στίλην Vesp. vs. 213. Propria vocis πασπάλη significatio est *pulvisculus*, vocis ἄχνη *palea* (cf. Hom. E 501).

92. κἂν] eadem verborum structura est Ach. 1021 Lys. 671 Plut. 126.

93. κλεψύδραν] urnam, cuius fundus tenue habebat foramen, per quod aqua infusa guttatim effluebat. Huius vasis ope in iudiciis demetiebantur tempus per quod singulis accusatoribus reisque verba facere licebat; hinc veluti tribunalium pars gravissima ipsiusque vitae iudicialis insigne commemoratur h. l. et Ach. 693; vid. etiam infra vs. 857 et Av. 1694 sqq.

96.] primo cuiusque mensis die, qui Hecatae, id est Lunae, sacer erat (cf. Plut. 594 sqq.), thuris aliquid apponebatur deae sacello (τῷ ἑκατείῳ), quod in vestibuli pariete erat, vid. vs. 804 Lys. 64 Ran. 366 Aeschyl. fr. 386 Dind. — De hoc more cf. Porphyr. de Abstinentia II p. 129 (Meineke Hist. Com. p. 140, I. Müller Privatalterthümer p. 363).

98.] mos nomen puellae puerive dilecti muris ianuisve inscribendi (ὁ δεῖνα καλός vel ὁ δεῖνα φιλεῖ τὸν δεῖνα) satis frequens fuit Athenis; vid. Ach. 144, Luc. Dial. Meretr. IV § 3 ηὗρε ... ἐπιγεγραμμένον εἰσιόντων ἐπὶ τὰ δεξιὰ πρὸς τῷ Διπύλῳ· „Μέλιττα φιλεῖ Ἑρμότιμον", καὶ μικρὸν αὖθις ὑποκάτω· „ὁ ναύκληρος Ἑρμότιμος φιλεῖ Μέλιτταν", vid. etiam Plut. Moral. 990 *e*. Perfrequentes autem sunt eiusmodi inscriptiones in poculis aliisque vasis; vid. CIG. 541, Kaibel Epigramm. 1125, Hinrichs Epigraphik p. 439, W. Klein die griechischen Vasen mit Meistersignaturen, Studniczka Jahr. d. Arch. Instituts 1887 p. 160 sqq. — *Demus* filius fuit *Pyrilampis*, qui Pericli ab amicis fuit, vid. Antiphon apud Athen. 397 *c, d*, Plut. Pericl. 13, Lys. Or. XIX § 25. Eius nomen etiam Socrati iocandi materiem praebuit in Platonis Gorgia p. 481 *d*.

ἰὼν παρέγραψε πλησίον· „κημὸς καλός.“
τὸν ἀλεκτρυόνα δ', ὃς ᾖδ' ἀφ' ἑσπέρας, ἔφη
ὄψ' ἐξεγείρειν αὐτὸν ἀναπεπεισμένον,
παρὰ τῶν ὑπευθύνων ἔχοντα χρήματα.
εὐθὺς δ' ἀπὸ δορπηστοῦ κέκραγεν ἐμβάδας,
κἄπειτ' ἐκεῖσ' ἐλθὼν προκαθεύδει πρῴ πάνυ,
ὥσπερ λεπὰς προσισχόμενος τῷ κίονι.
ὑπὸ δυσκολίας δ' ἅπασι τιμῶν τὴν μακρὰν
ὥσπερ μέλιττ' ἢ βομβυλιὸς ἐξέρχεται

---

100. ὃς] ὡς Hamaker non recte. — ἀφ' VR] ἐφ' alii non recte.

105. προσισχόμενος Hirschig coll. Plut. 1096] προσεχόμενος. — τῷ κίονι] τῇ κιγκλίδι Blaydes.

107. μέλιττ' ἢ] nescio an praestet *μέγας τις. — *ἐξέρχεται] εἰσέρχεται codices, quod vitiosum esse, non enim *domum redire* significare posse, intellexit Usener Fleckeis. 1889 p. 375, qui non recte tamen τις ἔρχεται coniecit coll. Hom. β 30 κ 267. Vertatur *e tribunali procedit*, et conf. v. l. vs. 139.

---

99. κημός] est πλέγμα ἠθμῶδες (schol.) sive σχοίνινος ἠθμός, ut loquitur Cratinus fr. 132, vasculum vimineum, infundibuli formam referens, quod urnis, in quas iudicibus iniciendi erant calculi (τοῖς καδίσκοις, vid. vs. 321), imponebatur ne casu humi cadere possent calculi neve duo pluresve simul possent inici. Apud Athenaeum 450 *b* legitur aenigma ex Eubuli Sphingocarione allatum (fragm. Com. Kock II p. 201), quo eiusmodi κημός describitur: ἔστιν ἄγαλμα μεμυκὸς ἄνω, τὰ κάτω δὲ κεχηνός, | εἰς πόδας ἐκ κεφαλῆς τετρημένον, ὀξὺ διαπρό, | ἀνθρώπους τίκτον κατὰ τὴν πυγὴν ἕν' ἕκαστον, | ὧν οἳ μὲν μοίρας ἔλαχον βίου, οἳ δὲ πλανῶνται. Cf. Eq. 1150 Vesp. 754, 1339.

100. ὃς ᾖδ' ἀφ' ἑσπέρας] *qui statim post solis occasum canere incipiebat.*

102. ὑπευθύνων] redit vox Ach. 938 Eq. 259; cf. infra 571, 587.

103. δορπηστοῦ] cf. Equit. 52. Vocabulum eadem ratione est formatum qua Homerica vox δείπνηστος ρ 170.

— κέκραγεν ἐμβάδας] ut foras egredi possit, *soleas poscit*, quas more solito posuit priusquam accubuit.

104.] iudicia, perinde atque senatus et comitia, summo mane (ἅμ' ἕῳ) incipiunt.

105.] cf. Plut. 1096.

106.] actiones, quae ἀτίμητοι ἀγῶνες vocantur, post sententias de rei culpa latas finem habebant, damnato enim poena erat lege constituta. Si vero actio esset e genere τῶν τιμητῶν ἀγώνων, iudicibus prius erat efficiendum utrum reus fecisse videretur necne, deinde, si damnatus esset, lis erat aestimanda. Accusator τίμημα suum in libello proposuerat, cui reus opponebat suum ἀντιτίμημα; iudices autem, quibus iam ministrabantur tabulae ceratae, alteram utram aestimationem probare suumve arbitrium sequi poterant. Senex vero noster semper poenam condemnatis reis irrogat quam potest maximam, id quod significatur longo sulco per totam superficiem τοῦ τιμητικοῦ πινακίου (vid. vs. 167) ducto; ἀλοκίζειν id iocose vocatur vs. 850.

107.] inter σκεύη δικαστικὰ Pollux VIII § 16 commemorat ἐγκεντρίδα, ᾗ εἷλκον τὴν γραμμήν; cf. vs. 427. Scilicet hoc instrumento utebantur qui cultiorum erant morum, sed de plebe homines tabellam ceratam ungue scalpsisse noster locus docet.

ὑπὸ τοῖς ὄνυξι κηρὸν ὑποπεπλασμένος.
ψήφων δὲ δείσας μὴ δεηθείη ποτέ,
ἵν' ἔχοι δικάζων, αἰγιαλὸν ἔνδον τρέφει.
τοιαῦτ' ἀλύει· νουθετούμενος δ' ἀεὶ
μᾶλλον δικάζει. — τοῦτον οὖν φυλάττομεν
μοχλοῖσιν ἐγκλῄσαντες, ὡς ἂν μὴ ἐξίῃ.
ὁ γὰρ υἱὸς αὐτοῦ τὴν νόσον βαρέως φέρει.
καὶ πρῶτα μὲν λόγοισι παραμυθούμενος
ἀνέπειθεν αὐτὸν μὴ φορεῖν τριβώνιον
μηδ' ἐξιέναι θύραζ'· ὁ δ' οὐκ ἐπείθετο.
εἶτ' αὐτὸν ἀπέλου καὶ ἐκάθαιρ', ὁ δ' οὐ μάλα.
μετὰ ταῦτ' ἐκορυβάντιζ'· ὁ δ' αὐτῷ τυμπάνῳ
ᾄξας ἐδίκαζεν εἰς τὸ Καινὸν ἐμπεσών.
ὅτε δῆτα ταύταις ταῖς τελεταῖς οὐκ ὠφέλει,
διέπλευσεν εἰς Αἴγιναν, εἶτα ξυλλαβὼν

108. ὑποπεπλασμένος] ἀναπ. VR et γρ. schol.
110. δικάζων Lenting] δικάζειν.
113. ἐγκλῄσαντες Reisig] ἐνδήσαντες.
119. ταῦτ'] τοῦτ' V, τοῦδ' R.

110. τρέφει] *alit*, quemadmodum dicitur ἵππους, ὄρτυγας, ἀλεκτρυόνας, πώγωνα τρέφειν, hoc autem loco a propria verbi significatione per iocum disceditur. Veritus ne unquam calculi se possent deficere senex magnum eorum acervum domi struxit. Quae cura inutilis erat sane, non enim domo calculos afferebant iudices sed in ipso iudicio accipiebant (vid. vs. 987); at talia non sunt urgenda.

111.] alluditur ad verba, quibus in Euripidis fabula Stheneboea claudebatur descriptio reginae amore vesanientis: τοιαῦτ' ἀλύει· νουθετούμενος δ' ἔρως | μᾶλλον πιέζει (Eur. fr. 668 Dind.).

115. παραμυθούμενος] *permovere conatus*; item fr. 45 εἰ μὴ παραμυθεῖ μ' ὀψαρίοις ἑκάστοτε.

116.] pallio ne amiciretur sed intra parietes maneret, μονοχίτων ὤν (id est sola tunica indutus, οἰοχίτων Hom. ξ 489); sic enim domi degebant, vid. e. g. [Aristot.] Rep. Athen. 25.

118.] *deinde aqua frigida et alvi purgatione patrem sanare conatus est, at ille nihilo magis sic proficiebat.* Cf. Plut. 656 sqq. — Particula μάλα negationi fortius efferendae inservit, ut in πώμαλα *minime* (Gall. *du tout*) Plut. 66. Mente supplendum est verbum aliquod, quale poscit contextus.

119. ἐκορυβάντιζε] *ad corybantes patrem ducebat*, cf. vs. 8.

— αὐτῷ τυμπάνῳ] ipsum tympanum, quod corybantes ei ministraverant ut saltationis particeps fieret, manu tenens. De hac loquendi formula vid. Appendix.

120.] hoc δικαστήριον ubi situm fuerit ignoramus, sed vicinum fuisse loco ubi corybantes sua sacra celebrabant noster versus docet.

νύκτωρ κατέκλινεν αὐτὸν εἰς Ἀσκληπιοῦ·
ὁ δ' ἀνεφάνη κνεφαῖος ἐπὶ τῇ κιγκλίδι.
ἐντεῦθεν οὐκέτ' αὐτὸν ἐξεφρίεμεν·
ὁ δ' ἐξεδίδρασκε διά τε τῶν ὑδρορροῶν
καὶ τῶν ὀπῶν. ἡμεῖς δ' ὅσ' ἦν τετρημένα
ἐνεβύσαμεν ῥακίοισι καὶ ἐπακτώσαμεν·
ὁ δ' ὡσπερεὶ κολοιὸς αὑτῷ παττάλους
ἐνέκρουεν εἰς τὸν τοῖχον, εἶτ' ἐξήλλετο.
ἡμεῖς δὲ τὴν αὐλὴν ἅπασαν δικτύοις

---

125. *ἐξεφρίεμεν* Nauck] *ἐξεφρίομεν* VR, *ἐξεφρείομεν* alii.
128. *ἐνεβύσαμεν*] *ἐπεβ.* Blaydes; cf. Plut. 379.

---

123. *εἰς Ἀσκληπιοῦ*] in Aesculapii templum quod *Aeginae* erat? Libenter — sed vix sinunt verba comici — crediderit quispiam de *Epidaurio* illo fano sermonem fieri, quod annis 1883—1885 melius quam antea innotuit; vid. tituli in Collitzii opere 3339 sqq., quibuscum conferendus est locus in Pluto fabula vs. 411 et 653 sqq.

124. *κνεφαῖος*] adiectivum plerumque de tempore *vespertino* usurpatur, hic vero *summum mane* indicat, item Ran. 1350; cf. Xenoph. Hellen. VII 1 § 15, de Lac. Civ. 13 § 3 etc., Cobet Nov. Lect. p. 340 et 723. — Senex, ceu alter Leander, nocte intempesta fretum tranavit.

— *κιγκλίδι*] *αἱ τῶν δικαστηρίων θύραι κιγκλίδες ἐκαλοῦντο* (Harpocr. s. v.). Etiam vs. 775 et Equit. 641 commemoratur *κιγκλίς*, id est foris qua *δρύφακτοι* (vs. 386) clauduntur, item fr. 210 *ὁ δ' ἡλιαστὴς εἷρπε πρὸς τὴν κιγκλίδα.* Vox, perinde atque *δικλίδες*, a verbo *κλῄειν* ducta est, sed prior pars unde originem habeat incertum (a *κινεῖν*, = *tourniquet?*)

125. *ἐντεῦθεν*] *ab illo inde tempore*, item Eq. 543 Ran. 154.

— *ἐξεφρίεμεν*] id est *ἐξεπαρίεμεν*, *non iam per ianuam foras evadere eum sinebamus.* Talibus verbi *-παρίημι* formis, quae syncopen passae sunt, saepius usi sunt Aristophanes (cf. vs. 147, 156, 162, 892 Av. 193) Euripides (Alc. 1056 Troad. 647 Phoen. 264 Hercul. 1267 fr. 781** Dind.) alii. Non recte alii a verbo *πίφρημι*, quod nullum fuit, alii a verbo *φέρειν* repetiverunt.

126. *ὑδρορροῶν*] *truarum;* redit vocabulum Ach. 922, 1186.

129. *κολοιός*] *monedularum* etiam Ach. 875 Eq. 1020 mentio fit. Inter Atheniensium aves domesticas erant, in foro certe venumdari solebant, vid. Av. 18; idem docet Theophr. *περὶ μικροφιλοτιμίας*: *καὶ κολοιῷ δὲ ἔνδον τρεφομένῳ δεινὸς κλιμάκιον πρίασθαι καὶ ἀσπίδιον χαλκοῦν ποιῆσαι, ὃ ἔχων ἐπὶ τοῦ κλιμακίου ὁ κολοιὸς πηδήσεται.* Plaut. Captiv. 1002 *patriciis pueris aut monedulae | aut anates aut coturnices dantur quicum lusitent.*

130.] senex paxillos parieti aulae infigebat, ut ita, ceu avis, e domo effugeret. Recordemur oportet quomodo Australiae incolae aliaeque fortasse gentes barbarae cacumina arborum celsarum, quae ramis carent, attingere soleant: paxillum cortici infigunt, deinde altero pede huic paxillo innisi alium paxillum arbori infigunt, cui deinde alterum pedem imponunt, et sic altius semper adscendunt. — Verborum structura est liberior, dativus enim potius *κολοιῷ* expectabatur, quoniam non paxillos infigere sed per paxillos parieti infixos saltare est aviculae.

καταπετάσαντες ἐν κύκλῳ φυλάττομεν.
ἔστιν δ' ὄνομα τῷ μὲν γέροντι Φιλοκλέων,
ναὶ μὰ Δία· τῷ δ' υἱεῖ γε τῳδὶ Βδελυκλέων,
ἔχων τρόπους φρυαγμοσεμνάκους τινάς.

SCENA SECUNDA.

Eidem. Bdelycleo (in domus tecto).

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(expergiscens:)

ὦ Ξανθία καὶ Σωσία, καθεύδετε;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οἴμοι.

ΣΩΣΙΑΣ.

τί ἔστι;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

Βδελυκλέων ἀνίσταται.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὐ περιδραμεῖται σφῷν ταχέως δεῦρ' ἅτερος;
(Xanthias posticam domus partem versus abit.)
ὁ γὰρ πατὴρ εἰς τὸν ἰπνὸν εἰσελήλυθεν
καὶ μυσπολεῖ τι καταδεδυκώς. ἀλλ' ἄθρει,
κατὰ τῆς πυέλου τὸ τρῆμ' ὅπως μὴ ἐκδύσεται.

---

135. *φρυαγμοσεμνάκους τινάς* Suidas] uno vocabulo V, *φρυαγμοσεμνακουστίνους* R, *ὀφρυαγμοσεμνακουστίνους* alii. Lectio dubia; Bentley coniecit *ὀφρυαγμοσεμνοβυστικούς*, Richter *ὀφρυαγνοσεμνικούς τινας* (ab *ὀφρύς ἁγνός σεμνός* derivans, at inconcinnum foret eiusmodi compositum). Ad defendendum pronomen *τινάς* Dindorf confert Pac. 135. Post versum 110 haec verba collocat Meineke, poterat etiam post vs. 124; sed suo loco legi puto, nam ad filii indolem describendam aliquid requiritur.

136 sq.] ordine inverso scribi mavult Hamaker.

139. *εἰσελήλυθεν*] *ἐξελήλυθεν* V.

134.] hic versus ita fere est reddendus: *quid ridetis? num fidem superat tale nomen* (quoniam non videtur extare posse homo qui Cleonis sit amicus atque admirator)? *Ita tamen rem se habere mihi credite. At filio eius prorsus diversum est nomen.*

135. *φρυαγμ.*] vocabuli corrupti emendatio nondum est reperta.

138. *δεῦρο*] versus domus partem posticam, ubi est culina. Alter servus Xanthias (qui vs. 456 rediturus est) a scena avocatur ut mutata persona mox senem agere possit.

139 *ἰπνὸν*] *culinam*, quae habet fumarium (vs. 143), quoniam ibi sunt focus (cf. Ach. 888) et furnus (*κρίβανος*, Ach. 86 Vesp. 1153). Commemoratur culina etiam vs. 837 et Plut. 815.

141. *πυέλου*] *alvei*, qui etiam Eq. 55 [1])

[1]) Equitum loco *πυέλου* ut mentio fieret causa fuit nomen *Πύλου* urbis; nam farinam non *ἐν πυέλῳ*, quae corpori lavando inserviebat, sed *ἐν μάκτρᾳ* sive *καρδόπῳ* (Ran. 1159 etc.) depsebant Athenienses.

(ad Sosiam:)

σὺ δὲ τῇ θύρᾳ πρόσκεισο.

ΣΩΣΙΑΣ.

(ianuae obnisus:)

ταῦτ' ὦ δέσποτα.

(Aliquantisper silentium est. — Intus magnus fit strepitus.)

SCENA TERTIA.

Eidem. Philocleo (intra domum latens).

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄναξ Πόσειδον, τί ποτ' ἄρ' ἡ κάπνη ψοφεῖ;

(per fumarii orificium despiciens:)

οὗτος, τίς εἶ σύ;

(ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

per fumarium clamans:)

καπνὸς ἔγωγ' ἐξέρχομαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καπνός; φέρ' ἴδω, ξύλου τίνος σύ;

(ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.)

συκίνου.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

νὴ τὸν Δί' ὅσπερ γ' ἐστὶ δριμύτατος καπνῶν.
ἀτὰρ οὐκέτ' ἐκφρήσω σε· ποῦ ἔσθ' ἡ τηλία;

---

147. οὐκέτ' Elmsley] οὐκ codices, οὐ γὰρ Dindorf. — ἐκφρήσω σε Blaydes (idem conieceram ego) ἐρρήσεις γε R, ἐσερρήσεις γε V.

Pac. 843 Thesm. 562 commemoratur. Alveus in lavatrina erat collocatus, sed *trua* (τρῆμα) inde in culinam ducebat. Etiam apud Romanos olim contiguae erant lavatrina et culina, qui mos in villis etiam postea permansit; vid. Varro de Ling. Lat. V 118 *trua*, *qua e culina in lavatrinam aquam fundunt.*

142. ταῦτα] scil. δρῶ, id est *libenter tibi obediam.* Item Ach. 815 Eq. 111 Vesp. 851, 1008 Pac. 275.

143. κάπνη] sola culina (vs. 139) *fumario* (κάπνῃ sive καπνοδόκῃ) instructa esse solet; vid. Herodot. VIII 137, Pherecrat. fr. 141, Alexid. fr. 173.

144. οὗτος] vid. ad vs. 1.

145. συκίνου] vid. vs. 897 et Plut. 946. Saepius iocose comici hoc adiectivo sunt abusi, vid. fragm. com. adesp. 7, 251, 905 Kock (συκίνη βακτηρία, μάχαιρα, σύκινοι φάλητες).

146.] cur ligni ficulnei acerbissimus sit fumus, in Problematis quaesivit Aristoteles, teste scholio. A nostro tamen loco huiusmodi quaestio aliena est, nam adiectivo δριμύς comicus nullam aliam ob causam usus est quam ut carperet τοὺς συκοφάντας.

147. ἐκφρήσω] vid. ad vs. 125.

— τηλία] fumarium, quod merum fo-

δύου πάλιν. φέρ' ἐπαναθῶ σοι καὶ ξύλον.

(Philocleo caput subducit, Bdelycleo autem orificium fumarii claudit operculo ligneo. — Ianua intus magna vi percutitur.)

ἐνταῦθά νυν ζήτει τιν' ἄλλην μηχανήν.
ἀτὰρ ἄθλιός γ' εἴμ' ὡς ἕτερος οὐδεὶς ἀνήρ,
ὅστις πατρὸς νυνὶ Καπνίου κεκλήσομαι.

ΣΩΣΙΑΣ.

(summa virium intentione ianuae innisus:)

ὅδε τὴν θύραν ὠθεῖ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πίεζέ νυν σφόδρα
εὖ κἀνδρικῶς· κἀγὼ γὰρ ἐνταῦθ' ἔρχομαι.
καὶ τῆς κατακλῇδος ἐπιμέλου, καὶ τοῦ μοχλοῦ
φύλαττ' ὅπως μὴ τὴν βάλανον ἐκτρώξεται.

(tecto relicto in domus postica abit.)

---

150. ἕτερος] ἑτερός γ' VR.

151. νυνί] νῦν VR metro invito. Cf. Eq. 207 Nub. 869, 1468 Pac. 1201 Thesm. 1184 Plut. 1019; in parodia vero productionem Ionicam admittit comicus Eq. 1178 Pac. 140 Lys. 742, 833 Thesm. 859 Eccl. 369.

152. ὅδε] deest in codd.; addidit Hermann, qui deinde scripsit ὠθεῖ pro ὤθει VR; Hamaker divisit versum inter duos actores.

154. τοῦ μοχλοῦ] τὸν μοχλὸν Hirschig, post φύλαττ' interpungens; confert Thesm. 763.

155. φύλαττ' Elmsley] φυλάττεθ' (vel φύλαττέ θ') codd.

---

ramen tecti esse solebat, saepe suum operculum (καταρράκτην, vid. Hesych. s. v., *een valluik*) habebat, ut claudi posset ad arcendum ventum vel pluviam. Non tamen ita instructum fuit tectum domus Philocleonis, quapropter foramen nunc obturatur ollae operculo aliquo aliave tabula lignea. Etiam tabulae, in quibus institores suas merces exponebant, τηλίαι dicebantur; vid. Plut. 1037 cum scholiis et Hemsterhusii annotatione, Bekk. Anecd. 275, 15, Pherecrat. fr. 126.

148. φέρε] hic imperativus, qui interiectionis vicem obit, aut 1am personam subiunctivi aoristi praecedit, ut hoc loco (praesertim in formula φέρ' ἴδω), aut interrogationem aperit, e. g. Ach. 541 Nub. 218 Thesm. 768 Plut. 94 etc.

— ξύλον] ambiguis verbis utitur filius, quae aut significare possunt *ligni aliquid superimponam* (operculo) aut *fustem impingam* (tuo capiti); nam ξύλον etiam *baculum* dicitur, ut σίδηρος *gladius* vel *pugio*, e. g. Lys. Or. I § 27 οὔτε σίδηρον οὔτε ξύλον οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔχων.

149. ἐνταῦθα] cf. Plut. 724 Hom. σ 105.

151.] καπνίας *vini* genus quoddam dicebatur, vid. Pherecrat. fr. 130 Plat. 244 Anaxandrid. 41^{71}, et conf. nomina ὀμφακίας Ach. 352, ἀνθοσμίας Ran. 1150 Plut. 807, σαπρίας, δευτερίας etc.; nostro tamen loco comicus de vino non cogitat sed voci derivatae eam significationem tribuit quam habet primitiva καπνός vs. 324, *ventosus homo*, *een windbuil*.

152.] *iam conatur effringere ianuam* (τὴν αὔλειον θύραν). — *Tu igitur fortiter obnitere humeris*. Vid. e. g. Lys. Or. I § 24 ὤσαντες τὴν θύραν τοῦ δωματίου etc.

153. ἐνταῦθ' ἔρχομαι] *ad te venio*.

SCENA QUARTA.

Sosias, Philocleo (intus latens).

(ΦΙΛΘΚΛΕΩΝ.

per ianuam occlusam:)

τί δράσετ'; οὐκ ἐκφρήσετ', ὦ μιαρώτατοι,
δικάσοντά μ', ἀλλ' ἐκφεύξεται Δρακοντίδης;

ΣΩΣΙΑΣ.

σὺ δὲ τοῦτο βαρέως ἂν φέροις;

(ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.)

ὁ γὰρ θεὸς
μαντευομένῳ μοι ἔχρησεν ἐν Δελφοῖς ποτε,
ὅταν τις ἐκφύγῃ μ', ἀποσκλῆναι τότε.

ΣΩΣΙΑΣ.

Ἄπολλον ἀποτρόπαιε, τοῦ μαντεύματος.

(ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.)

ἴθ', ἀντιβολῶ σ', ἔκφρες με, μὴ διαρραγῶ.

ΣΩΣΙΑΣ.

μὰ τὸν Ποσειδῶ, Φιλοκλέων, οὐδέποτέ γε.

(ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.)

διατρώξομαι τοίνυν ὀδὰξ τὸ δίκτυον.

---

160. *ἀποσκλῆναι*] *ἀποσκλῆν' ἄν* Lenting Meineke.
162. *ἔκφρες* Buttmann] *ἔκφερε.*

---

156. *ἐκφρήσετ'*] vid. ad vs. 125.

157.] *Dracontidem*, qui hic commemoratur, sodalem fuisse Niciae Lachetis Nicostrati etc. contextus docet; recte autem contendere videtur Callistratus in scholio, virum significari qui anno 404 famosissimum illud *ψήφισμα τὸ περὶ τῶν τριάκοντα* scripsit et deinde ipse unus triginta virorum fuit, cf. Xenoph. Hell. II 3 § 2. Hunc hominem, quem etiam Plato comicus in *Σοφισταῖς* derisit, e demo Aphidne oriundum fuisse docet [Aristot.] Athen. Rep. c. 34. — Alius videtur fuisse Dracontides qui *ἐπιστάτης* vocatur in psephismate anni 446/5 de Chalcide CIA. IV 27^{a} (Dittenberger. Syll. 10, cf. ibidem 25), et anno 433/2, praetoris munere cum fungeretur, Periclis accusator extitit. Vid. Stahl in Mus. Rhenan. 1885 p. 443.

160. *ἀποσκλῆναι*] verbi *-σκέλλω -έσκληκα*, quod poeticum est et rarum, aoristus non nisi hoc loco invenitur, ubi comicus aliena verba affert aut imitatur; vid. 997. Conferri potest Cobet Var. Lect. p. 53.

161.] simillimus est versus Av. 61. Genitivo ad indignationem vel admirationem indicandam comicus utitur etiam Ach. 64, 67, 87, 770, Eq. 144, 350 Nub. 153, 364, 818 Pac. 238 Av. 61, 223, 1131 Eccl. 787 Plut. 389 etc. (constanter addito articulo).

162. *ἔκφρες*] vid. ad vs. 125.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἀλλ' οὐκ ἔχεις ὀδόντας.

(ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.)

οἴμοι δείλαιος·
πῶς ἄν σ' ἀποκτείναιμι; πῶς; δότε μοι ξίφος
ὅπως τάχιστ', ἢ πινάκιον τιμητικόν.

SCENA QUINTA.

Eidem. Bdelycleo.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(A domus parte postica accurrit, deinde iuxta Sosiam consistit.)

ἅνθρωπος οὗτος μέγα τι δρασείει κακόν.

(ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

submissa voce loquens, postquam sensit adesse filium:)

μὰ τὸν Δί' οὐ δῆτ', ἀλλ' ἀποδόσθαι βούλομαι
τὸν ὄνον ἄγων αὐτοῖσι τοῖς κανθηλίοις.
νουμηνία γάρ ἐστιν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὔκουν κἂν ἐγὼ
αὐτὸν ἀποδοίμην δῆτ' ἄν;

(ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.)

οὐχ ὥσπερ γ' ἐγώ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μὰ Δί' ἀλλ' ἄμεινον.

(ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.)

ἀλλὰ τὸν ὄνον ἔξαγε.

---

167. *τιμητικόν*] *τι τμητικόν* Dawes ingenio abusus.

166.] perridicule senex a Sosia gladium petit ut ipsum interficiat.

167. *ἢ*] per gradationem quandam haec dicuntur, quoniam in heliastae manibus tabella iudicatoria telum est magis etiam letale quam foret gladius.

170. *αὐτοῖσι*] vid. ad vs. 119.

— *κανθηλίοις*] *clitellis.* *Ὄνος κανθήλιος* redit in Hermippi fr. 9 et Lysippi fr. 7.

171. *νουμηνία*] primo enim mensis die nundinari solebant; cf. Nub. 17 et 1131 sqq.

ΣΩΣΙΑΣ.

οἵαν πρόφασιν καθῆκεν, ὡς εἰρωνικῶς,
ἵν' αὐτὸν ἐκπέμψειας.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' οὐκ ἔσπασεν
ταύτῃ γ'· ἐγὼ γὰρ ᾐσθόμην τεχνωμένου.
ἀλλ' εἰσιών μοι τὸν ὄνον ἔξαγ' ἔνδοθεν,
ὅπως δ' ὁ γέρων μὴ τῇδε παρακύψῃ πάλιν.

(Sosias ianua aperta domum intrat, moxque redit, asinum freno ducens. Asinus magnas fert clitellas; sub quibus latitat *Philocleo*, manibus pedibusque ventri animalis adhaerens.)

SCENA SEXTA.

Sosias, Bdelycleo, Philocleo.

ΣΩΣΙΑΣ.

κάνθων, τί κλάεις; ὅτι πεπράσει τήμερον;
βάδιζε θᾶττον. τί στένεις; εἰ μὴ φέρεις
Ὀδυσσέα τιν'.

---

175. ἵν' αὐτὸν R] ἵνα θᾶττον V.

176. ταύτῃ] Hirschig αὕτη coll. Thesm. vs. 928; recepit Meineke.

177. ἔξαγ' ἔνδοθεν Cobet] ἐξάγειν δοκῶ codices, quod vitiosum esse, sic enim requiri futurum ἐξάξειν, observavit Elmsley ad Eur. Med. p. 284 (cf. vs. 250).

178. δ' ... μὴ τῇδε Bergk] ἂν ... μηδὲ. Versum damnat Dindorf, vitiosum vocat Meineke.

180. τί στένεις — τιν'] haec verba, in quibus Ulixis nomen intempestive commemoratur, nondum enim scit servus qualem fraudem struat senex, abesse vellem. Potestne fieri ut postmodo sint inserta?

— φέρεις] φέρεις γ' Dobree.

---

174. *εἰρωνικῶς*] *subdole; εἴρων* idem est fere quod *πανοῦργος* (cf. Nub. 449), opponitur autem adiectivum *αὐθέκαστος* *sincerus*; vid. Philemon. fr. 89 *οὐκ ἔστ' ἀλώπηξ ἡ μὲν εἴρων τῇ φύσει | ἡ δ' αὐθέκαστος*. — Derivatur verbum *εἰρωνεύεσθαι* *verba dare* Av. 1211.

175. *αὐτὸν*] *ut ipse* (*simul*) *per ianuam reseratam evadere posset.*

— *οὐκ ἔσπασεν*] proverbium integrum extat Thesm. 928 *αὕτη μὲν ἡ μήρινθος οὐδὲν ἔσπασεν*, nos *hij heeft slib gevangen*. Cf. Eur. Electr. 582 *ἣν ἐκσπάσωμαί γ' ὃν μετέρχομαι βόλον*.

179.] sequentia cum Homeri loco notissimo *ι* 447 sqq. sunt comparanda.

— *κάνθων*] hoc nomine, quod iocose e *κανθήλιε* est decurtatum, comicus etiam Pac. 82 utitur.

180 sq. *τί — τιν'*] molesta sunt haec verba, quoniam senis dolum nondum detexit servus necdum igitur causam habet Ulixis mentionem iniciendi. Quod ipsius poetae esse delictum vix credo.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία φέρει
κάτω γε τουτονί τιν' ὑποδεδυκότα.

ΣΩΣΙΑΣ.

ποῖον; φέρ' ἴδω ἐγώ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τουτονί.

ΣΩΣΙΑΣ.

τουτὶ τί ἦν;
τίς εἶ ποτ', ὤνθρωπ', ἐτεόν;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

Οὖτις νὴ Δία.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

Οὖτις σύ; ποδαπός;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

Ἴθακος Ἀποδρασιππίδου.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

Οὖτις μὰ τὸν Δί' οὔτι χαιρήσων γε σύ.
ὕφελκε θᾶττον αὐτόν.

---

183. *ἴδω ἐγώ] ἴδωμαι.* Hirschig *ἴδω. ναί*, quae ferri nequit lectio nisi versus totus filio continuatur, id quod fecerunt Beer et Meineke. Richter *ἴδωμεν.*

186. *Οὖτις . . . οὔ τι] οὔτοι . . . Οὖτι* Fritzsche. — *γε σύ* R] *γε σὺ ἔσει* V, hinc alii *γ' ἔσει.*

---

183. *τουτὶ τί ἦν;*] item Ach. 157 Vesp. 1509 Av. 1030, 1495 Lys. 445 Ran. 39 Plut. 1097, et addito substantivo *τὸ πρᾶγμα* Ach. 767 Ran. 438 et fr. 125. Imperfectum in hac similibusque locutionibus, imprimis post *ἄρα* (Ach. 90 Eq. 125, 382 Vesp. 451, 664, 821, 1299 Pac. 414, 832 etc.) idem fere valet atque tempus praesens, vid. infra vs. 1136.

184. *ἐτεόν*] vid. vs. 8.

185.] cf. Ran. 1014.

186. *οὔτι χαιρήσων*] cf. Ach. 563 Ran. 843 (Plut. 64) Soph. Oed. R. 363, Philoct. 1299, Eur. Or. 1593 etc. — Pronomen *οὔτι*, postquam e lingua quotidiana evanuit, in *loquendi hac formula* permansit, ut *ἀγορεύειν* in *τίς ἀγορεύειν βούλεται* (Ach. 45 Thesm. 379 Eccl. 130) et *οὐκ ἠγόρευον*; (Ach. 41 Plut. 102 fragm. 298), *ἔπος* in *ὡς ἔπος εἰπεῖν*, *θέλω* in *ἣν θεὸς θέλῃ* (Pac. 1187 Plut. 347, 405, 1188, vid. etiam Pac. 939 Ran. 533), *λῷον* in *λῷον καὶ ἄμεινον εἶναι*, *σύν* in *σὺν θεῷ*, *σὺν τοῖς θεοῖς*, *λεῴ* in *ἀκούετε λεῴ* (Ach. 1000 Pac. 551 Av. 448 Susarion. fr. 1, vid. etiam infra vs. 1015), *ἴθι* pro *ἄπιθι* in *ἴθι χαίρων*, *σάφα* in *σάφ' ἴσθι*, etc.

187 sq.] *pro pudor! viden' ubi impurus homo lateat?*

ΣΩΣΙΑΣ.

(senem sub asini ventre protrahit.)

ὦ μιαρώτατος,
ἵν' ὑποδέδυκεν· ὥστ' ἔμοιγ' ἰνδάλλεται
ὁμοιότατος κλητῆρος εἶναι πωλίῳ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(repugnans:)

εἰ μή μ' ἐάσεθ' ἥσυχον, μαχούμεθα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

περὶ τοῦ μαχεῖ νῷν δῆτα;

ΣΩΣΙΑΣ.

περὶ ὄνου σκιᾶς.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πονηρὸς εἶ πόρρω τέχνης καὶ παράβολος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ πονηρός; οὐ μὰ Δί', ἀλλ' οὐκ οἶσθα σὺ
νῦν μ' ὄντ' ἄριστον· ἀλλ' ἴσως, ὅταν φάγῃς
ὑπογάστριον γέροντος ἡλιαστικοῦ.

---

190. *ἥσυχον*] *ἡσύχως* VR.
191. *μαχεῖ* Bekker] *μάχει.*

---

189. *κλητῆρος*] qui alium in ius vocat, unum pluresve cives secum ducere debet; qui quoniam testes sunt in ius vocationis (*τῆς κλήσεως*), *κλητῆρες* dicuntur, vid. vs. 1408 Nub. 1218 Av. 147, 1422. Sed e nostro loco et versu 1310 efficitur hoc nomen in populi ore etiam *iumentum*, *asinum clitellarium* significasse.

191. *περὶ ὄνου σκιᾶς*] alludi videtur ad Archippi fabulam brevi ante scenae commissam; vid. Appendix.

192. *πόρρω τέχνης*] *longe provectus in arte*, *ἐν τῷ τεχνάζειν* (Ach. 385 Thesm. 94) vel *τεχνᾶσθαι* (Vesp. 176). Est enim *partitivus* qui dicitur genitivus (ut in *ποῦ γῆς* et similibus), non vero genitivus ablativi vice fungens quem adverbium *πόρρω* adsciscere solet (= *procul ab*). Imitantur Aristophanem Aelianus Var. Hist. IV 15 et Philostratus *περὶ γυμναστικῆς* p. 77 Cobet.

194. *ἄριστον*] e similitudine vocum *ἄριστον optimum* et *ἄριστον prandium* (vs. 305) lusum peti vix credo. Quamquam quantitatis discrimen (ᾰ et ᾱ) non obstabat quominus eiusmodi ioci fierent; sic *Φᾱσιανός* Ach. 726 simul a *φάσις* et a *Φᾶσις* ducitur; nomine *Κλωπίδαι* Eq. 79 Cleonis *κλοπή* innuitur; e verbo *λωφᾶν* novum verbum *λοφᾶν* fit Pac. 1211; vox *πρῖων serra* Ach. 36 ita adhibetur quasi participium sit ab imperativo *πρίω* ductum et hominem igitur significans qui perpetuo „*eme*" clamet. Simili alliteratione Sophocles verba *θᾶκεῖ θανεῖν* iunxit Ai. 106.

195. *ὑπογάστριον*] *abdomen*, thynni puta; huius enim piscis partem, quae caudae est vicina, in deliciis fuisse docet Athenaeus VII 302 *d, e*, qui et alia comicorum fragmenta affert (Stratt. 4 et 31, Theopomp. 23, Eubul. 37 etc.) et Aristophanis e Lemniis locum (fr. 363, 364):

BΔEΛTKΛEΩN.

ὤθει τὸν ὄνον καὶ σαυτὸν εἰς τὴν οἰκίαν.

(Philocleonem asinumque domum intrare cogit, deinde ianuam denuo claudit.)

ΦIΛOKΛEΩN.

(dum abigitur:)

ὦ ξυνδικασταὶ καὶ Κλέων ἀμύνατε.

BΔEΛTKΛEΩN.

ἔνδον κέκραχθι τῆς θύρας κεκλῃμένης.
τίθει σὺ πολλοὺς τῶν λίθων πρὸς τὴν θύραν,
καὶ τὴν βάλανον ἔμβαλλε πάλιν εἰς τὸν μοχλόν,
καὶ τῇ δοκῷ προσθεὶς τὸν ὅλμον τὸν μέγαν
ἀνύσας τι προσκύλισον.

(Bdelycleo abit versus domus postica, deinde rursus in tecto apparet. Sosias ianuae obicit trabem, pilam, lapidum acervum.

Philocleo dum tecto perrupto corpus per tegulas urgere conatur, casu tegulam deicit in Sosiae caput.)

---

196. *καὶ σαυτὸν*] *σὺ καὐτὸν* Richter, *παῖ καὐτὸν* Hoekstra (de Ar. Vespis), ad servum haec dici putantes, vix recte.

199. **τίθει*] *ὤθει* codd., quod e versu 196 irrepsit.

201. *τῇ δοκῷ*] *τὴν δοκὸν* Dobree. — *προσθεὶς*] *πρόσθες* Brunck, in versus fine sententiam claudens. Verum latet, opinor.

202. *προσκύλισον* Cobet] *προσκύλιε* (cum hiatu) VR, *προσκύλιέ γ'* alii.

οὐ κρανίον λάβρακος, οὐχὶ κάραβον πρίασθαι, | οὐκ ἔγχελυν Βοιωτίαν, οὐ γλαῦκον, οὐχὶ θύννου | ὑπογάστριον. Itaque Philocleonis verba, si bene intellego, hoc volunt: *posthac aliter iudicabis, opinor, cum partem tuam accipies e mea hereditate.*

196. *καὶ σαυτὸν*] cf. Pac. 19 *νὴ τὸν Δί' ἐς κόρακάς γε* (sc. *φέρε*) *καὶ σαυτόν γε πρός*. Soph. Philoct. 577 *ὡς τάχος | ἔκπλει σεαυτὸν ξυλλαβὼν ἐκ τῆσδε γῆς.* Nos *pak u weg.*

197.] cf. Eq. 255.

199. *πολλοὺς τῶν λίθων*] similis est genitivi partitivi usus Ach. 350 *συχνὴν τῆς μαρίλης*, Pac. 167 *πολλὴν τῆς γῆς*, 225 *ὅσους τῶν λίθων*, 1196 *πολλὰ τῶν λαγῴων*, Plut. 694 *πολλὴν τῆς ἀθάρης*, 1051 *ὅσας τῶν ῥυτίδων*. Cf. Thuc. I 2 § 2 *τῆς γῆς ἡ ἀρίστη*, I 5 § 1 *τὸν πλεῖστον τοῦ βίου*, I 30 § 3 *τὸν πλεῖστον τοῦ χρόνου*, VI 7 § 1, VIII 3 § 1. Saepe etiam adiectivum quantitatis abest, vid. infra vs. 239.

— *πρὸς τὴν θύραν*] domus ostium, cuius ianua extrorsum vertitur, lapidibus obstruitur.

200.] *seram*, quae vs. 178 reducta est, *denuo posti appone.*

201.] de quanam *trabe* Bdelycleo loquatur non satis apparet; neque pro certo statuerim, *ὅλμος*, qui hoc loco commemoratur, sitne *pistillum ligneum* (ut vs. 238) an lapis molaris (*Kornquetscher*), qualem Homerus Λ 147 significat. Huiusmodi lapides in Tirynthis ruderibus invenit Schliemann (Tiryns p. 90).

202. *ἀνύσας τι*] vid. ad vs. 30.

SCENA SEPTIMA.

Eidem.

ΣΩΣΙΑΣ.

(dum perterritus sursum spectat:)

οἴμοι δείλαιος·
πόθεν ποτ᾽ ἐμπέπτωκέ μοι τὸ βώλιον;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἴσως ἄνωθεν μῦς ἐνέβαλέ σοι.

ΣΩΣΙΑΣ.

πόθεν
μῦς; οὐ μὰ Δί᾽, ἀλλ᾽ ὑποδυόμενός τις οὑτοσὶ
ὑπὸ τῶν κεραμίδων ἡλιαστὴς ὀροφίας.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(patrem conspiciens, qui per tectum aufugere conatur:)

οἴμοι κακοδαίμων, στροῦθος ἀνὴρ γίγνεται·
ἐκπτήσεται. ποῦ, ποῦ ἐστί μοι τὸ δίκτυον;
σοῦ, σοῦ, πάλιν σοῦ.

(Philocleo caput retrahit et in interiora domus recedit.)

νὴ Δί᾽ ἦ μοι κρεῖττον ἦν
τηρεῖν Σκιώνην ἀντὶ τούτου τοῦ πατρός.

---

208. μοι] μου VR, Meineke mavult που.

---

204. πόθεν] vid. ad vs. 1145.

206.] *iudex sub tecto degens*, veluti mus (een *zoldergezworene*, ut vulgo dicitur *zolderrat*); cf. Nub. 173. — Tectum planum est et tegulis munitum, quae κεραμῖδες vocantur vel etiam nomine collectivo ὁ κέραμος designantur, vid. Nub. 1126 τοῦ τέγους | τὸν κέραμον ... συντρίψομεν, fr. 349 κοφίνους δὲ λίθων ἐκέλευες | ἡμᾶς ἱμᾶν ἐπὶ τὸν κέραμον, Thuc. II 4, Xenoph. Hellen. VI 5 § 9.

209. σοῦ] plur. σοῦσθε vs. 458; cf. δεῦρο — δεῦτε (Hom.). Cum verbo epico σεύω hanc interiectionem cohaerere vix crediderim.

210.] *Scione* Chalcidices urbs ut ab Atheniensium societate deficeret a Brasida permovebatur eo ipso tempore, quo Athenis et Spartae agebatur de induciis, defecit autem biduo postquam induciae ratae sunt factae et iure iurando confirmatae (Thuc. IV 120—122). Quapropter Athenienses hanc urbem ab induciis excluserunt et ψήφισμα ἐποιήσαντο, Κλέωνος γνώμῃ πεισθέντες, Σκιωναίους ἐξελεῖν τε καὶ ἀποκτεῖναι (ibid. 122). Post strenuam defensionem urbs a Nicia et Nicostrato inclusa est (ibid. 129—131), sed per integrum fere biennium capi non potuit. Ergo cum Vespae agerentur, Scione per menses nonnullos, etiam per frigus hibernum, quod in Thracia solet esse gravissimum, obsidione erat pressa ab Atticis hoplitis, necdum cernebatur expeditionis finis. Post pacem Niciae demum civitas fortissima, cuius sortem pacis con-

(Aliquantisper silentium est.)

ΣΩΣΙΑΣ.

ἄγε νυν, ἐπειδὴ τουτονὶ σεσοβήκαμεν,
κοὐκ ἔσθ' ὅπως διαδὺς ἂν ἡμᾶς ἔτι λάθοι,
τί οὐκ ἀπεκοιμήθημεν ὅσον ὅσον στίλην;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' ὦ πόνηρ', ἥξουσιν ὀλίγον ὕστερον
οἱ ξυνδικασταὶ παρακαλοῦντες τουτονὶ
τὸν πατέρα.

ΣΩΣΙΑΣ.

τί λέγεις; ἀλλὰ νῦν γ' ὄρθρος βαθύς

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

νὴ τὸν Δί' ὀψέ τἄρ' ἀνεστήκασι νῦν·
ὡς ἀπὸ μέσων νυκτῶν γε παρακαλοῦσ' ἀεί,
λύχνους ἔχοντες καὶ μινυρίζοντες μέλη
ἀρχαῖα μελισιδωνοφρυνιχήρατα,
οἷς ἐκκαλοῦνται τοῦτον.

211. *νυν*] *δὴ* V.
213. *ἀπεκοιμήθημεν*] miro errore Richter aoristum addubitat.
216. *γ'*] om. R.
217. *τἄρ'* Lenting] *γὰρ* VR, *γοῦν* alii; Reisig *ὀψὲ νῦν ἀνεστήκασι γάρ*, vitiose verba ordinans.
220. *ἀρχαῖα μ.* Aristarchus (vid. schol.) et sic R] *ἀρχαιομελισ.* (vel *-μελησ.*) alii.

diciones Atheniensium arbitrio permiserant (Thuc. V 18 § 8), est expugnata, viri caesi sunt, feminae puerique in servitutem venumdati; vacua urbs deinde Plataeensibus, qui sua urbe carebant, est tradita; vid. Thuc. V 32.

213. *τί οὐκ ἀπεκοιμήθημεν*] *cur non obdormivimus = quid ni obdormiscamus = quin age statim obdormiscimus.* Huiusmodi interrogandi formulis, quae idem valent atque mandatum cum vi prolatum, saepe usus est Plato, vid. e. g. Protag. 310*a*; praeterea cf. Aesch. Prom. 747, Soph. Oed. R. 1002 etc.

— *στίλην*] vid. ad vs. 91 sq.

216. *ὄρθρος βαθύς*] sic ultima noctis pars, cum nondum allucescit, vocatur; cf. Plat. Criton. 43*a*, Protag. 310*a*.

218. *ἀπὸ μέσων νυκτῶν*] *statim post mediam noctem;* cf. vs. 103 sq. et 124.

220. *μελισιδωνοφρυνιχήρατα*] sesquipedale hoc adiectivum compositum est e vocibus *μέλι*, *Σιδών*, *Φρύνιχος*, *ἐρατός*, ultimi autem nominis vocalis initialis producta est de more, ut in *ἐπήρατος*; cf. *ἀνώνυμος*, *τριώβολον* etc. etc.; significat igitur Phrynichi de Sidone carmina dulcissima et veluti mellita. — Phrynichus, priscae artis tragicus, anno Olympiadis LXXVI primo (a. C. 475) archonte Adimanto scenae commisit tragoediam *Phoenissas*, chorego usus Themistocle; vid. Plut. Themistocl. 5. Haec autem fabula, quae primo praemio ornata est, egregiam gloriam cum poetae grandaevo attulit tum Themistocli; ea enim, quae

ΣΩΣΙΑΣ.

οὐκοῦν, ἢν δέῃ,
ἤδη ποτ' αὐτοὺς τοῖς λίθοις βαλλήσομεν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ', ὦ πόνηρε, τὸ γένος ἤν τις ὀργίσῃ
τὸ τῶν γερόντων, ἔσθ' ὅμοιον σφηκιᾷ.
ἔχουσι γὰρ καὶ κέντρον ἐκ τῆς ὀσφύος
ὀξύτατον, ᾧ κεντοῦσι, καὶ κεκραγότες
πηδῶσι καὶ βάλλουσιν ὥσπερ φέψαλοι.

ΣΩΣΙΑΣ.

μὴ φροντίσῃς· ἐὰν ἐγὼ λίθους ἔχω,
πολλῶν δικαστῶν σφηκιὰν διασκεδῶ.

(Bdelycleo in tecto denuo obdormiscit, item Sosias ante ianuam.)

---

225. *καὶ*] *τι* Blaydes, vid. Phrynich. fr. 3. Sed coll. vs. 420 servandum duco *καί*.

---

ipso duce strenue gesserant aequales, in scena repraesentabantur et ita extollebantur ac si aevi heroici haec fuisset pars. Nempe Phoenissarum idem fuit argumentum atque Persarum Aeschyli, quae fabula quadriennio post est data et, teste Glauco grammatico in Persarum hypothesi, e Phrynichi Phoenissis maximam partem erat desumpta. Quapropter non est quod miremur, menti *τῶν μαραθωνομαχῶν* Phrynichi versus — perinde atque Simonidis Nub. 1356—1368 — firmiter inhaesisse; vid. infra vs. 269. Chori canticum, quod h. l. respicitur, incepisse a verbis *Σιδώνιον ἄστυ λιπόντες καὶ δροσερὰν Ἄραδον* refert scholion.

222. *βαλλήσομεν*] vs. 1491 redit hoc futurum, quod alias non extat sed cum verbis simillimae conformationis *τυπτήσειν, ϝειδήσειν* (Hom.) aliis comparari potest.

224. *σφηκιᾷ*] cf. vs. 404. — Feracissimam hanc iudicum cum vespis comparationem e perenni scenicorum poetarum fonte Homero habet Aristophanes, ni fallor; vid. Π 259 sqq.

225.] cf. Phrynichi comici fr. 3 *ἔχουσι γάρ τι κέντρον ἐν τοῖς δακτύλοις*, et Eupolidis notissima verba de Periclis facundia: *κέντρον ἐγκατέλειπε τοῖς ἀκροωμένοις* (fr. 94).

— *ὀσφύος*] sic vocatur dorsi extremitas, quae pars victimarum una cum cauda diis offerri solebat (cf. Pac. 1053, Athen. IV 146*c* VII 364*d*), quapropter *os sacrum* dicebatur. In dorso choreutarum cernitur praelongus *aculeus*, vel potius *terebra*, qua et alia insecta hymenoptera sunt insignia et ea genera quae *ichneumonum* nomine hodie designantur; inservit autem ovis sub cute aliorum animalium inserendis. Haec tamen animalcula civitates non condunt, in socialium vero vesparum abdomine, quas Aristophanes cogitavit, aculeus ille, quo hostes aggrediuntur, vix conspicitur. — Cf. vs. 1075.

227. *βάλλουσιν*] *feriunt*; de scintillis prosilientibus hoc verbum usurpari solet.

— *φέψαλοι*] *scintillae*; singularis legitur Ach. 667, et Ach. 279 collective usurpatus est.

229. *πολλῶν*] *quorumlibet*; cf. e. g. Plat. Conviv. 183*e*.

PARODUS CHORI.

(vs. 230—316).

(Cantus.)

SCENA OCTAVA.

(*Chorus*, e senibus viginti quatuor constans, orchestram intrat a parte, quae spectatoribus dextra est. Tribonem gerunt, baculum manu tenent, longo aculeo a tergo muniti sunt. Praecedunt *pueri* aliquot lucernas manu tenentes.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

χώρει, πρόβαιν' ἐρρωμένως, ὦ Κωμία· βραδύνεις;
μὰ τὸν Δί' οὐ μέντοι πρὸ τοῦ γ', ἀλλ' ἦσθ' ἱμὰς κύνειος·
νυνὶ δὲ κρείττων ἐστί σου Χαρινάδης βαδίζειν.
ὦ Στρυμόδωρε Κονθυλεῦ, βέλτιστε συνδικαστῶν,
Εὐεργίδης ἆρ' ἐστί που ἐνταυθὶ Χάβης θ' ὁ Φλυεύς;

UNUS E CHOREUTIS (STRYMODORUS).

πάρεσθ' ὃ δὴ λοιπόν γ' ἔτ' ἐστίν, ἀππαπαῖ παπαιάξ,
ἥβης ἐκείνης, ἡνίκ' ἐν Βυζαντίῳ ξυνῆμεν

---

234. *ἆρ'*] *γὰρ* Hamaker, post *Φλυεύς* comma scribens. — (*ἐ*)*νταυθὶ Χάβης θ'* Hamaker] *'νταῦθ' ἢ Χάβης.*
235. *γ'*] om. VR. — *ἀππαπαῖ*] *ἀτταταῖ* vHerwerden.

230.] choreutis lucernae praeferuntur, quoniam est novilunium (*νουμηνία*); vid. vs. 171 et cf. Nub. 614.

— *Κωμία*] cf. *Comarchides* rustici nomen Pac. 1142. Anno 560 archon fuit Comeas (Aristot. de Rep. Ath. 14) sive Comias (Plut.).

231. *πρὸ τοῦ γ'*] vid. infra vs. 1060, Ach. 211; comparari possunt etiam Plut. 257 sq. Vox *πρὸ τοῦ* eadem ratione adhibita est Nub. 5, particula autem *γε* in loquendi formulis decurtatis locum habet, cf. *μήπω γε* Ach. 176 Eq. 960, 1100 Nub. 196, 267, *κλάων γε σύ* Ach. 827 Eccl. 1027, *μή μοί γε* (*μύθους* etc.) Vesp. 1179, 1400 Nub. 84, 433 Ran. 1407, etc.

232.] *Charinadis* nomine h. l. et Pac. 1155 cur uteretur poeta, certa causa non fuit. Nam civis alicuius, qui pedibus captus esset, verum hoc fuisse nomen, nemo contendet, opinor; huiusmodi iocus fuisset perquam inhumanus.

233.] *Strymodori* nomen etiam Ach. 273 Lys. 259 occurrit.

235. *δή*] *scilicet*; indignationem quandam haec particula prodit.

236.] Byzantium urbs anno 469 oppugnata est, vid. Thuc. I 94; non tamen opus est ut statuamus chori ducem ad res illo ipso anno gestas spectare; multoque minus de anno 440 est cogitandum, quo tempore Byzantini, cum Samiis ab Atheniensium societate deficientibus se adiunxissent, vi sunt coerciti (Thuc. I 115 et 117); nam belli Samii tempore viros, quos comicus loquentes inducit, iuventutis annos dudum egressos fuisse apparet. Olim, cum adolescentes essent ambo, Byzantii stationem habue-

Φρουροῦντ' ἐγώ τε καὶ σύ, κᾆτα περιπατοῦντε νύκτωρ
τῆς ἀρτοπώλιδος λαθόντ' ἐκλέψαμεν τὸν ὅλμον, ...
κᾆθ' ἥψομεν τοῦ κορκόρου, κατασχίσαντες αὐτόν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἐγκονῶμεν ἄνδρες, ὡς ἔσται Λάχητι νυνί·

---

240. ἔσται] ἐστὶν V.

---

runt, ubi opulenter vivebatur, cf. Aelian. Var. Hist. III 14, perinde atque Cyzici teste Eupol. fr. 233.

238. τῆς ἀρτοπώλιδος] mulierculis panem venditantibus, quae propter rusticitatem famosae erant (cf. Ran. 858), iuvenes animo indulgentes illudere solebant. Infra quoque senex, ut primum vino stimulante adolescentiae suae fortia facinora redintegrare coepit, mulierem panariam iocis protervis lacessit, vs. 1388 sqq. — Biennio fere post Vespas scenae commissa est Hermippi comoedia Ἀρτοπώλιδες, qua irridebatur Hyperbolus. Apud comicos recentiores in locum τῶν ἀρτοπωλίδων succedunt οἱ ἰχθυοπῶλαι, qui crescente luxuria maiores sensim in vita quotidiana partes egerunt.

— ὅλμον] rem *rotundam* significat vocabulum, quod a verbo Ϝέλλειν ductum est; hinc *saxum globosum* ita vocatur ab Homero Λ 147 (vid. supra vs. 201). Sed Hesiodus Oper. vs. 423 hac voce designat *pistillum ligneum*, quo grana hordei (aut tritici) conterebantur olim, cum molarum usus nondum increbruisset; cf. Serv. ad Verg. Aen. I 179 *quia apud maiores molarum usus non erat, frumenta torrebant et in pilas missa pinsebant.* — Aristophanis tamen tempore grana plerumque mola confringebantur (μύλη, ἀλεῖν), neque cives, in urbibus certe, suam sibi polentam vel panes conficiebant, sed emebant farinam paratam in μυλῶσιν (cf. Thuc. VI 22), *ubi flent nequam homines qui polentam* (= ἄλφιτα) *pinsitant* (Plaut. Asinar. 36, cf. Eur. Cyclop. 240 etc.). — Egregie falluntur qui nostro loco voce ὅλμος *alveum* significari putant; neque enim alibi huiusmodi notio voci subest neque verbum σχίζειν usurpari potuit nisi significaretur res quae de solido ligno esset facta; praeterea si ita accipis vocem ὅλμος, obscuratur facetissimum quod huic narratiunculae inest ἀπροσδόκητον. Nempe duo illi strenui bellatores, qui rerum olim a se gestarum memoriam nunc refricant, aliquando quernum stipitem, qui cauponae pro pistillo erat, corripuerunt — quonam consilio? utne Herculis ad instar hostium catervas disicerent atque prosternerent? immo ut e ligno comminuto ignem facerent quo oleris aliquid sibi coquerent. Cf. vs. 354 sqq., vs. 1201, vs. 1205 sqq.

239. κορκόρου] herbae agrestis, quae nisi a pauperibus non edebatur, quapropter proverbii loco dici solebat καὶ κόρκορος ἐν λαχάνοισι (schol.), quem versiculum Hephaestio de Metr. 8 ut paroemiaci exemplum affert. Cf. σκάνδιξ Ach. 478, Suid. s. v., Plin. Hist. Nat. XXII 38. — Genitivus eadem ratione adhibitus est Ach. 184, 805 Pac. 772, 962, 1102, 1136 Hom. ι 225, 232 etc., et praemisso adiectivo supra vs. 199 (ubi vid.) et alibi.

240. ἐγκονῶμεν] redit verbum Ach. 1088 Av. 1324 Eccl. 489 Plut. 255. Poeticum hoc verbum (a stirpe κεν = πεν, πένομαι?), quo etiam Homerus est usus (Ω 648 η 340 ψ 291), cohaeret cum adverbio ἀκονῖτ(ε)ί (= ἀπονητί) IGA. 380, Thuc. IV 73 § 2, Xen. Ages. 6 § 3, Eurip. apud Plut. Alcib. 11 etc., quod ad vocem κόνις pertinere credebatur utpote de *dulci sine pulvere palma* (Hor. Epist. I 1, 51) dictum. Etiam nomen διάκονος cognatum esse nemo non suspi-

σίμβλον δέ Φασι χρημάτων ἔχειν ἅπαντες αὐτόν.
χθὲς οὖν Κλέων ὁ κηδεμὼν ἡμῖν ἐΦεῖτ' ἐν ὥρᾳ
ἥκειν ἔχοντας ἡμερῶν ὀργὴν τριῶν πονηρὰν
ἐπ' αὐτόν, ὡς κολωμένους ὧν ἠδίκηκεν. ἀλλὰ
σπεύδωμεν ὦνδρες ἥλικες, πρὶν ἡμέραν γενέσθαι.

ΧΟΡΟΣ.

χωρῶμεν, ἅμα τε τῷ λύχνῳ πάντῃ διασκοπῶμεν,
μή που λίθος τις ἐμποδὼν ἡμᾶς κακόν τι δράσῃ.

ΠΑΙΣ.

τὸν πηλὸν ὦ πάτερ, πάτερ, τουτονὶ Φύλαξαι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

κάρΦος χαμᾶθέν νυν λαβὼν τὸν λύχνον πρόμυξον.

ΠΑΙΣ.

(digito linamentum protrudens:)

οὔκ, ἀλλὰ τῳδί μοι δοκῶ τὸν λύχνον προβύσειν.

---

242. *οὖν*] *γοῦν* Hermann.

244. *κολωμένους*] *χολουμένους* (*κολω* suprascr.) V, *καλουμένους* ceteri. — *ἠδίκηκεν* Bergk Cobet] *ἠδίκησεν*. — *ἀλλὰ* Porson] *ἀλλὰ γὰρ*.

245. *σπεύδωμεν*] *σπεύσωμεν* V.

247. *λίθος* V] *λαθών* R, quod propter *ἐμποδὼν* est reiciendum; *λίθων τις* Reisig coll. vs. 199.

249. *πρόμυξον* schol.] *πρόβυσον* codd.

250. *προβύσειν*] *προμύξειν* male Blaydes. Cf. Phrynichus in Bekk. Anecd. p. 59.

---

cetur, quamquam producta vocalis *α* probabiliter explicari hactenus non potuit.

— *Λάχητι*] de *Lachete* in Prolegomenis quantum satis videbatur dictum est.

242. *ἐν ὥρᾳ ἥκειν*] *iusto tempore adesse*, item vs. 689 Pac. 122 Eccl. 395; cf. *ὥρα ἐστί* Ach. 393 Vesp. 346, 648 Av. 639, 714 Thesm. 1189, 1227 Eccl. 30, 285, 352, 1163 fr. 464 Philyll. 3. — Contrarium est *ἀωρίαν* Ach. 23; cf. *ἀωρί nocte intempesta* Eccl. 741.

243.] alluditur ad verba, quibus militibus, qui ad expeditionem evocabantur, imperari solebat *iusto tempore ἔχοντας ἥκειν σιτί' ἡμερῶν τριῶν* (Pac. 312), cf. Ach. 197 Thuc. I 48 Eubul. 20 etc.; etiam Pac. 151 et 716 huc faciunt.

247.] cf. Alexid. fr. 148 *ὁ πρῶτος εὑρὼν μετὰ λυχνούχου περιπατεῖν | τῆς νυκτός, ἦν τις κηδεμὼν τῶν δακτύλων.*

249. *κάρφος*] *palea*. Is, qui nemini unquam negotia facessit, dicitur *οὐδὲ κάρφος κινεῖν* (*hij legt niemand een strootje in den weg*), vid. Lysistr. 474 et Herod. Mimiamb. I 54 (cf. supra ad vs. 91).

— *πρόμυξον*] *detergere*, *mungere* (*snuiten*); nempe propter aëris humiditatem fungi increscunt lucernarum linamentis, vid. vs. 262. Lucernae, quibus duplex triplexve erat linamentum (vulgo simplex esse solebat), *δίμυξοι* et *τρίμυξοι* vocabantur *λύχνοι*, vid. Metagenis fr. 12 *δίμυξον ἢ τρίμυξον ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.*

250.] pater parcit oleo, quod propter

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τί δὴ παθὼν τῷ δακτύλῳ τὴν θρυαλλίδ' ὠθεῖς,
καὶ ταῦτα τοὐλαίου σπανίζοντος, ὦ ἀνόητε;
οὐ γὰρ δάκνει σ', ὅταν δέῃ τίμιον πρίασθαι.

(alapam ei infringit.)

ΠΑΙΣ.

εἰ νὴ Δί' αὖθις κονδύλοις νουθετήσεθ' ἡμᾶς,
ἀποσβέσαντες τοὺς λύχνους ἄπιμεν οἴκαδ' αὐτοί·
κἄπειτ' ἴσως ἐν τῷ σκότῳ τουτουὶ στερηθεὶς
τὸν πηλὸν ὥσπερ ἀτταγᾶς τυρβάσεις βαδίζων.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἦ μὴν ἐγὼ σοῦ χἀτέρους μείζονας κολάζω.
ἀλλ' οὑτοσί μοι μάρμαρος φαίνεται πατοῦντι,
κοὐκ ἔσθ' ὅπως οὐχ ἡμερῶν τεττάρων τὸ πλεῖστον
ὕδωρ ἀναγκαίως ἔχει τὸν θεὸν ποιῆσαι.
ἔπεισι γοῦν τοῖσιν λύχνοις οὑτοιὶ μύκητες·

---

251. *παθὼν* Fl. Christianus] *μαθών*. Cf. Elmsley Ach. 826.
254. *αὖθις*] *αὖ τοῖς* Kiehl sine causa.
255. *αὐτοί*] *αὖθις* Kiehl non recte.
259. *μοι*] *μὴ* R. — *μάρμαρος* Hamaker] *βάρβαρος* V, *βόρβορος* R. Cf. Cobet Var. Lect. p. 283.
260] pro *κοὐκ* scribendum esse *οὐκ* et vs. 260—265 alii choreutae tribuendos esse suspicor.

---

bellum multo quam fuit antehac pretiosius est factum (cf. Nub. 58 Plat. com. fr. 190); quapropter ad filium dicit: *palea sumta ellychnium caute et leniter purga;* at puer, cui nondum est animus patris familias, *immo pollice meo protrudam ellychnium* respondet, et digitum lucernae inserit. Effluit oleum: colaphus ei infringitur.

251. *τί παθὼν*] vid. ad vs. 1.

252. *σπανίζοντος*] cf. Nub. 1285. — Tam cara sunt omnia, ut ficus, quibus nihil fere vulgatius olim in Attica erat, iam inter delicatiorum hominum cuppedias recenseantur (vid. infra vs. 302). Comparandae sunt Dicaeopolidis querelae Ach. 34—36.

254. *κονδύλοις*] vox apud Aristophanem redit Eq. 411, 1236 Pac. 123, 256, 258.

256. *τουτουὶ*] nempe *τοῦ λύχνου*, cf. e. g. *τουτονί* Ach. 331.

257. *ἀτταγᾶς*] vid. Av. 244 sqq. (297, 761).

259. *μάρμαρος*] durum ut marmor mihi esse videtur solum („*kurkdroog*").

260. *οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐχ*] item Ach. 116 Nub. 1307 Pac. 42, 188 Av. 52 Thesm. 847 Ran. 640 Plut. 871.

261.] cf. Av. 1501 *τί γὰρ ὁ Ζεὺς ποιεῖ;* — Etiam Pac. 1055 *ἡ κέρκος ποιεῖ καλῶς* (*bene habet*, *maakt het best*) huc facit.

262.] Theophr. *περὶ σημείων ὑδάτων κτέ.* § 34 *μύκητες ἐπὶ λύχνου νότιον πνεῦμα ἢ ὕδωρ σημαίνουσιν*, vid. etiam § 14 et 42. Verg. Georg. I 390 sqq. (quo

δεῖται δὲ καὶ τῶν καρπίμων ἄττα μή ἐστι πρῷα
ὕδωρ γενέσθαι καὶ ἐπιπνεῦσαι βόρειον αὐτοῖς.

τί χρῆμ᾽ ἄρ᾽ οὐκ τῆς οἰκίας τῆσδε συνδικαστὴς
πέπονθεν, ὡς οὐ φαίνεται δεῦρο πρὸς τὸ πλῆθος;
οὐ μὴν πρὸ τοῦ γ᾽ ἐφολκὸς ἦν, ἀλλὰ πρῶτος ἡμῶν
ἡγεῖτ᾽ ἂν ᾄδων Φρυνίχου· καὶ γάρ ἐστιν ἀνὴρ
φιλῳδός. ἀλλά μοι δοκεῖ στάντας ἐνθάδ᾽, ὦνδρες,

263.] verba φιλεῖ δ᾽ ὅταν ᾖ τουτὶ ποιεῖν ὁ Ζεὺς ὑετὸν μάλιστα, quae vulgo in versum sic effinguntur: φιλεῖ δ᾽ ὅταν τοῦτ᾽ ᾖ ποιεῖν ὑετὸν μάλιστα, auctoribus Hirschigiis delevi.

264. μή] γ᾽ Hamaker.

265. βόρειον] θερεῖον Hamaker, quod verum videtur, nam *clarus aquilo* frugibus haudquaquam est conducibilis neque expectatur cum fungi concrescunt in lucernarum ellychniis; reciperem equidem si totius loci contextus mihi satis esset perspicuus. — Post hunc versum poeta fortasse inseri voluit colloquium patris cum filio (vs. 291—316), quod importuno nunc loco legitur; sed vid. prolegomena.

267. ὡς] ὥστ᾽ Cobet.

---

loco Aratum imitatur poeta) *ne nocturna quidem carpentes pensa puellae* | *nescivere hiemem, testa cum ardente viderent* | *scintillare oleum et putres concrescere fungos.* Agathiae epigr. 17 (Jacobs IV p. 10) μήποτε λύχνε μύκητα φέροις μηδ᾽ ὄμβρον ἐγείροις.

265. βόρειον] vox molesta; vid. annot. crit.

266. τί χρῆμα] cf. vs. 697, 799, 834 Nub. 816. Similia sunt ὅσον τὸ χρῆμα cum gen. Ach. 150 Eq. 1219 Nub. 2 Ran. 1278 et sine gen. Pac. 1192, ὡς καλὸν τὸ χρῆμα Lys. 83 fr. 67, κλέπτον τὸ χρῆμα τἀνδρός infra vs. 933, μιαρὸν τὸ χρῆμα Pac. 38, λιπαρὸν τὸ χρῆμα τῆς πόλεως Av. 826, ἀσκητικὸν τὸ χρῆμα Lys. 1085, μέγα χρῆμα τῆς ἐμπίδος Lys. 1031, μέγα χρῆμα γιγάντων Teleclid. 1. Pleonasticus hic vocis χρῆμα usus apud Herodotum quoque satis est frequens (I 36 ὑὸς χρῆμα μέγα, III 109, 130 IV 81 VI 43 VII 188) neque a Sophocle alienus, συὸς μέγιστον χρῆμ᾽ ἐπ᾽ Οἰνέως γύαις | ἀνῆκε Λητοῦς παῖς ἑκηβόλος θεά fr. 357 Dind.; vid. etiam Theocr. XV 84. Simili ratione substantivum πρᾶγμα adhibitum est Ach. 837 et in formula τί τὸ πρᾶγμ᾽ infra vs. 395 etc.

267. πέπονθεν] vid. vs. 1.

268. ἐφολκὸς] olim non opus erat ut ab aliis traheretur (*op sleeptouw werd genomen*); ἐφολκὶς κυρίως λέγεται ἡ λέμβος ἤτοι ἡ μικρὰ ναῦς ἡ ὑφ᾽ ἑτέρας νεὼς ἑλκομένη διὰ βραδυτῆτα. Cf. Hom. ξ 350, ubi quod vocatur ξεστὸν ἐφόλκαιον quid sit non constat, *lembum* tamen non significari certum est.

269. ἂν] actio *iterata* hac particula in carminibus epicis non indicatur, neque apud Aeschylum vel Pindarum; semel Sophocles eam ita adhibuit in operibus superstitibus, semel Euripides, semel Thucydides; apud Herodotum vero satis vulgaris est haec structura, item apud Aristophanem, vid. e. g. Ran. 911, 914 sq., 920, 924, 927, 946, 948, 950, 961 Plut. 982 sq., 985 sq., 1140, 1142 sq., 1179 sqq.; apparet igitur a poetica dictione alienam, quotidiano vero dicendi generi propriam fuisse (Seaton in Classical Review 1889). — Φρυνίχου] vid. ad vs. 220.

ᾄδοντας αὐτὸν ἐκκαλεῖν, ἤν τί πως ἀκούσας
τοὐμοῦ μέλους ὑφ' ἡδονῆς ἑρπύσῃ θύραζε.

ΧΟΡΟΣ.

Stropha (vs. 273—280).

τί ποτ' οὐ πρὸ θυρῶν φαίνετ' ἄρ' ἡμῖν ὁ γέρων οὐδ' ὑπακούει;
μῶν ἀπολώλεκε τὰς ἐμβάδας, ἢ προσέκοψ' ἐν τῷ σκότῳ τὸν δάκτυλόν που,
εἶτ' ἐφλέγμηνεν αὐτοῦ τὸ σφυρὸν γέροντος ὄντος;
καὶ τάχ' ἂν βουβωνιῴη.

καὶ μὴν πολὺ δριμύτατός γ' ἦν τῶν παρ' ἡμῖν,
καὶ μόνος οὐκ ἀνεπείθετ',
ἀλλ' ὁπότ' ἀντιβολοίη τις, κάτω κύπτων ἂν οὕτω
„λίθον ἕψεις" ἔλεγεν.

Antistropha (vs. 281—289).

τάχα δ' ἂν διὰ τὸν χθιζινὸν ἄνθρωπον, ὃς ἡμᾶς διεδύετ'
ἐξαπατῶν καὶ λέγων ὡς φιλαθήναιος ἦν καὶ τἀν Σάμῳ πρῶτος κατείποι,

---

277. καὶ τάχ' ἂν] ἢ τάχ' ἂν Blaydes, fortasse recte.

278.] ἂν ἐπείθετ' codd., correxit Hirschig.

280.] post hunc versum Hermann alii non recte addunt verba ὕπαγ' ὦ παῖ, ὕπαγε ex vs. 290 desumta.

281. χθιζινὸν Hermann] χθεσινόν.

---

273 sqq.] de huius cantici metro videatur Appendix.

275. ἐμβάδας] cf. vs. 103 et Eccl. 314, 342 sqq.

277. γέροντος ὄντος] cf. Ach. 222.

279. οὕτω] haec verba eo gestu corporisque motu indecoro illustrantur, quo Amasis Herodot. II 162 Aprii contumeliam fecit. Ceterum cf. Ran. 804.

280. λίθον ἕψεις] similes locutiones in scholio afferuntur πλίνθον πλύνεις, χύτραν ποικίλλεις, εἰς ὕδωρ γράφεις, Αἰθίοπα λευκαίνεις, κατὰ θαλάττης σπείρεις. Plaut. Asinar. 203 *vetus est „nihili coctiost" ... scis cuius; non dico amplius* (nempe *lapidis*).

281. ἄνθρωπον] non certus aliquis vir his verbis indicatur, sed totum quoddam genus hominum; nempe insulani aliique socii, qui si rei essent in causa aliqua publica, Athenas venire debebant ut iudicium de iis fieret.

283. τἀν Σάμῳ] Sami defectio civitatem Atheniensium in summum periculum adduxit; quapropter vivida eius memoria diu permansit. Hoc quoque tempore, licet annis praeterlapsis viginti quatuor, reus certo sciebat se in iudicum animum se insinuaturum si rerum tunc gestarum mentionem iniceret; impune autem eiusmodi aliquid fingere licebat, quis enim post tantum temporis spatium hominem immerito gloriantem redarguere poterat? Scholia referunt, Samiorum defectionem molientium consilia a *Carystione* quodam olim Atheniensibus prodita esse;

διὰ τοῦτ' ὀδυνηθεὶς εἶτ' ἴσως κεῖται πυρέττων.
ἔστι γὰρ τοιοῦτος ἀνήρ.

ἀλλ' ὦγαθ' ἀνίστασο μηδ' οὕτω σεαυτὸν
ἔσθιε μηδ' ἀγανάκτει.
καὶ γὰρ ἀνὴρ παχὺς ἥκει τῶν προδόντων τἀπὶ Θρᾴκης·
ὃν ὅπως ἐγχυτριεῖς.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὕπαγ' ὦ παῖ, ὕπαγε.

Patris filiique canticum amoebaeum.

Stropha (vs. 291—303).

ΠΑΙΣ.

ἐθελήσεις τί μοι οὖν ὦ
πάτερ, ἤν σού τι δεηθῶ,
χαρίσασθαι;

---

292. *χαρίσασθαι] addidi, et deinde in vs. 294 verba με πρίασθαι delevi post βούλει. Eodem consilio Kiehl vs. 291 coniecit ἐθέλων γ' εἴ τί μοι ὠνεῖ (at sic fu-

---

sed Aristophanem neque hunc neque alium certum quendam hominem significare satis apparet. — Etiam in Eupolidis comoedia Κόλαξι, quae uno anno post Vespas acta est, ad τὰν Σάμῳ alludebatur, de Hipponico enim haec dicebat nescio quis: ἐκεῖνος ἦν φειδωλός, ὃς ἐπὶ τοῦ βίου | πρὸ τοῦ πολέμου μὲν τριχίδας ὠψώνησ' ἅπαξ, | ὅτε τὰν Σάμῳ δ' ἦν, ἡμιωβολίου κρέα (Eup. fr. 154).

284. πυρέττων] distinguuntur *frigida febris* ἠπίαλος (ἠπιαλεῖν Ach. 1165) et *calida* πυρετός (πυρέττειν); cf. fr. 332 ἠπίαλος πυρετοῦ πρόδρομος et infra vs. 1038.

285. τοιοῦτος] cf. Xenoph. Hell. V 4 § 4 οἱ δέ, ἦσαν γὰρ τοιοῦτοι, μάλα ἡδέως προσεδέχοντο.

287. ἔσθιε] praeiit Homerus Z 202 ϝὸν θυμὸν κατέδων, ι 75 καμάτῳ τε καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἔδοντες. Frequentius in huiusmodi dicendi formulis est verbum δάκνειν, vid. vs. 374.

288. ἀνὴρ παχὺς] locutio e populi ore desumta apud Aristophanem redit Pac. 639, apud Herodotum autem legitur V 30, 77 VI 91 VII 156. — Nobilis ille vir ex optimatium factione, qui hoc loco commemoratur, aut est *Thucydides*, ut probabiliter coniecit G. Hermann, aut aliquis ex eius sodalibus.

289. ὅπως] eadem structura elliptica legitur Ach. 955 Nub. 257 Pac. 77 Av. 1494 et praemisso imperativo ἄγε Ach. 253 Eq. 1011 Nub. 489 Eccl. 82, 149. Cf. Valckenaer. ad Theocr. I 112.

— ἐγχυτριεῖς] scholiis si fides est habenda, apud Aeschylum et Sophoclem et Pherecratem idem quod ἀποκτείνειν hoc verbum valuit, vid. etiam schol. in Platon. Minoem p. 315 *d*. Sed errasse scholiastam, propriam enim verbo fuisse *parentandi*, hinc *sepeliendi* potestatem, efficio ex Herodae Mimiamb. V 84 ἐπὴν δὲ τοῖς καμοῦσιν ἐγχυτλώσωμεν, id est χοὰς φέρωμεν, nam χύτλα = χοαί. Comicus autem eam fere notionem ei tribuit quam habent nostra *inrekenen*, *in de doos doen*.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

πάνυ γ' ὦ παι-
δίον. ἀλλ' εἰπὲ τί βούλει
καλόν; οἶμαι δέ σ' ἐρεῖν ἀστραγάλους δήπουθεν ὦ παῖ.

ΠΑΙΣ.

μὰ Δί' ἀλλ' ἰσχάδας ὦ παπ-
πία· ἥδιον γάρ.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὐκ ἂν
μὰ Δί', εἰ κρέμαισθέ γ' ὑμεῖς.

ΠΑΙΣ.

μὰ Δί' οὐ τἄρα προπέμψω σε τὸ λοιπόν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀπὸ γὰρ τοῦδέ με τοῦ μισθαρίου
τρίτον αὐτὸν ἔχειν ἄλφιτα δεῖ καὶ ξύλα κὤψον.
ἒ ἔ.
σὺ δὲ σῦκά μ' αἰτεῖς.

Antistropha (vs. 304—316).

ΠΑΙΣ.

ἄγε νυν ὦ πάτερ, ἢν μὴ
τὸ δικαστήριον ἄρχων

---

turum adhibendum esset), Hirschig pro τί μοι οὖν scripsit παρέχειν coll. vs. 722, Blaydes διδόν' οὖν (quae suspecta sanequam elisio). Sed neque pronomen μοι neque particula οὖν inutilis est.

296. παππία ἥδιον] ecquid latitat vox παππίδιον (vid. vs. 655 Eq. 1215)?

299. οὐ τἄρα] recte VR, alii οὐκ ἄρα.

302. ἒ ἔ] addidit Hermann ex vs. 316.

296.] cf. fr. 586 οὐδὲν γὰρ ὄντως γλυκύτερον τῶν ἰσχάδων.

297. οὐκ ἂν] sc. πριαίμην. Omissum est verbum, ut locis simillimis Ach. 966 Nub. 108 Plut. 924.

298. κρέμαισθε] cf. Nub. 870.

301. τρίτον αὐτὸν] ipsum cum aliis hominibus duobus mihi subditis. Sic στρατηγός contra hostem mitti solebat τρίτος, πέμπτος, nonnumquam etiam δέκατος αὐτός, cum exiret αὐτοκράτωρ cum duobus, quatuor, novem collegis. Apud Thucydidem hoc genus loquendi frequens est.

302. σῦκά μ' αἰτεῖς] haec verba quoties relego, venit in mentem notae narratiunculae: Σικελὸς ἔμπορος σῦκα ἄγων ἐναυάγησεν· εἶτα ἐπὶ τῆς πέτρας καθήμενος καὶ ὁρῶν τὴν θάλατταν ἐν γαλήνῃ, ἔφη· „οἶδα ὃ θέλει· σῦκα θέλει" (Zenob. V 51). Vix tamen crediderim illuc alludi; poeta nihil significat nisi vilissimum cibum iam plurimi constare, cf. vs. 252.

303 sq.] cf. Eccl. 687, Eq. 1359 sqq., Lys. Or. XXVII § 1.

καθίσῃ νῦν, πόθεν ὠνη-
σόμεθ' ἄριστον; ἔχεις ἐλ-
πίδα χρηστήν τινα νῷν ἢ
πόρον Ἕλλας ἱρὸν εἰπεῖν;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀπαπαῖ φεῦ, ἀπαπαῖ φεῦ;
μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε νῷν οἶδ'
ὁπόθεν τὸ δεῖπνον ἔσται.

ΠΑΙΣ.

τί με δῆτ' ὦ μελέα μῆτερ ἔτικτες;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἵν' ἐμοὶ πράγματα βόσκειν παρέχῃς.

ΠΑΙΣ.

ἀνόνητον ἄρ' ὦ θυλάκιόν σ' εἶχον ἄγαλμα.

---

308. ἱρὸν εἰπεῖν Hermann] ἱερόν.
309. ἀπαπαῖ φεῦ] in codd. semel scriptum duplicavit Hermann.
311. τὸ Cobet] γε.
313.] patris esse, non filii, vidit Cobet Var. Lect. p. 67, cf. Nov. Lect. p. 393 sq., qui primus locum recte interpretatus est, cum vulgo perabsurde iungerentur verba πράγματα βόσκειν ex veterum grammaticorum auctoritate (teste scholio).
314 sq. ἄρ' ὦ θυλάκιόν σ' Hermann] ἄρα σ' ὦ θυλάκιόν γ'.

---

308. πόρον Ἕλλας ἱρόν] *Hellespontum* ita poetice indicaverat Pindarus teste schol.; cf. Aesch. Pers. 70 λινοδέσμῳ σχεδίᾳ πορθμὸν ἀμείψας | Ἀθαμαντίδος Ἕλλας. Sed comicus his verbis nihil nisi *viam*, *exitum* significat. Sic Prometheus apud Aeschylum dicitur δεινὸς εὑρεῖν κἀξ ἀμηχάνων πόρους.

310. νῷν] *mihi* (patri) *tibique* (filio).

312.] ὁ λόγος ἐκ Θησέως Εὐριπίδου. ἐκεῖ γὰρ ταῦτα λέγουσιν οἱ ταττόμενοι παῖδες εἰς βορὰν τῷ Μινωταύρῳ. τὸ δὲ ἑξῆς Ἱππόλυτός ἐστιν ὁ λέγων ἐκεῖ· „ἀνόνητον ἄγαλμα, πάτερ, οἴκοισι τεκών".

313.] perridicule flebilibus pueri querelis subiunguntur patris verba a poetica elegantia aliena nullisque involucris obtecta. *Vae mater, cur natus sum!* rogavit filius, *ut mihi negotia facessas, qui alere te debeam* respondet senex truculentus. Verbum βόσκειν, quod non de hominibus sed de animalibus domesticis dici solet, contumeliose adhibetur pro τρέφειν. De structura verborum (ἵνα πράγματα παρέχῃς μοι βόσκειν sc. σε) videatur Cobet Nov. Lect. p. 393 sq., qui alia exempla infinitivi verbo ἔχειν vel παρέχειν subiuncti affert Xenoph. Cyrop. IV 4 § 46, Anab. III 2 § 27, Plat. Phaedon. 115*a*.

314. ἀνόνητον] de hoc adiectivo, quod Euripidi in deliciis fuit, cf. Hecub. 766 Hippol. 1144.

— θυλάκιον] de θυλάκῳ sive *pera* vid. Av. 503 Eccl. 382, 820 Plut. 763. Deminutivum etiam Ran. 1203 extat.

315. ἄγαλμα] ita a poetis dicitur πᾶν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται. Vid. etiam Xenoph. Conv. I § 11.

AMBO.

ἒ ἔ.
πάρα νῷν στενάζειν.

SCENA NONA.

(*Philocleo* apparet ante fenestram, cui rete est protensum.)

Philocleo, Chorus.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(Cantus.)

Φίλοι, τήκομαι
μὲν πάλαι διὰ τῆς ὀπῆς
ὑμῶν ἐπακούων.
ἀλλ' οὐ γὰρ οἷόν τ' ἐξ-
ᾴττειν, τί ποιήσω;
τηροῦμαι δ' ὑπὸ τῶνδ', ἐπεὶ
βούλομαί γε πάλαι μεθ' ὑ-
μῶν ἐλθὼν ἐπὶ τοὺς καδί-
σκους κακόν τι ποιῆσαι.

ἀλλ' ὦ Ζεῦ Ζεῦ, μέγα βροντήσας

---

318. ἐπακούων Cobet] ὑπακούων. — *ἀλλ' οὐ γὰρ οἷόν τ' ἐξᾴττειν] ἀλλὰ γὰρ (ἀλλ' ἀτὰρ V) οὐχ οἷός τ' εἰμ' ᾄδειν codices. Dindorf ἀλλ' οὐ γὰρ οἷός τ' εἰμ' ᾄδειν, sed *canendi* verbum hinc alienum; ἐξᾴττειν vero (quod extat Ran. vs. 567) aptius est quam quod Blaydes coniecit ἐκβαίνειν. Longius a litteris traditis discedit ἐξελθεῖν.

320. πάλαι] πάλαι πάνυ codices, Porson πάλιν.

323.] alterum Ζεῦ addidit Porson. — μέγα βροντήσας Dindorf] μέγα βρόντα libri, unde μεγαβρόντα Reiske.

---

316. πάρα στενάζειν] locutio vere tragica; vid. e. g. Aesch. Choëph. 972 πάρα τὸ φῶς ἰδεῖν, Eur. Alcest. 341 ἆρά μοι στένειν πάρα;

317. ὀπῆς] vs. 127.

318. ἀλλ' οὐ γὰρ οἷόν τ'] item Herod. VI 130 ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τ' ἔστι.

319. τῶνδε] nempe a custodibus duobus, quorum alter ad ianuam, alter in tecto dormit.

321. καδίσκους] *urnas calculis recipiendis*, cf. vs. 853 sq. et ad vs. 991.

323 sqq.] *o Iupiter, utinam corusco tuo fulmine percussus fumus flammaeque fiam totus .... et per fumarium evadam* (cf. vs. 144 et 151), *aut torrear .... veluti apua, aut lugens ceu Niobe in saxum muter .... illud in quo numerantur iudicum sententiae.* Festive copulantur tragica verbula cum vitae quotidianae vocibus; serio idem dicunt Danaides apud Aesch. Suppl. 779: μέλας γενοίμαν καπνὸς νέφεσι γειτονῶν Διός· | τὸ πᾶν δ' ἄφαντος ἂμ πνοαῖς διψὰς ὡς κόνις ἄτερθε πτερύγων ὀροίμαν.

ἢ με ποίησον καπνὸν ἐξαίφνης,
ἢ Προξενίδην, ἢ τὸν Σέλλου
τοῦτον τὸν ψευδαμάμαξυν.
τόλμησον, ἄναξ, χαρίσασθαί μοι,
πάθος οἰκτίρας·
ἢ με κεραυνῷ διατινθαλέῳ
σπόδισον ταχέως, ...
κἄπειτ' ἀνελών μ' ἀποφυσήσας
εἰς ὀξάλμην ἔμβαλε θερμήν·
ἢ δῆτα λίθον με ποίησον .... ἐφ' οὗ
τὰς χοιρίνας ἀριθμοῦσιν.

Stropha (vs. 334—364).

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τίς γάρ ἐσθ' οὑνταῦθά σ' εἴργων

---

334. οὑνταῦθα Meineke] ὁ ταῦτα. — τῇ θύρᾳ V] τῆς θύρας R.

325.] ventosissimus homo *Proxenides* etiam Av. 1126 ridetur.

— Σέλλου] *Selli* filius est *Aeschines* ὁ Καπνός, vid. vs. 459, 1220, 1243 Av. 822.

326. ψευδαμάμαξυν] mirifici huius vocabuli sonus et conformatio in mentem revocant vocem ψευδατράφαξυς Equit. 630, sed quomodo ventosis hominibus deridendis inservire potuerit non assequor, nam quod καπνίας est vini nomen (vid. vs. 151), id nihil ad rem, ni fallor. Nomen ἀμάμαξυς idem valet atque ἡ ἀναδενδράς, nempe indicabat vites, quae neque χάραξι sustentabantur, ut in Attica, neque humi repebant, ut Lesbi, sed arboribus maritabantur; qui mos in Graecia perrarus erat, in Italia vero vulgatissimus, ut e Vergilii Georgicis nemo non didicit. Teste Etym. M. 77, 1 Epicharmus et Sappho voce ἀμάμαξυς usi sunt; legitur etiam in festiva convivii descriptione, quam Matro (Alexandri Magni aequalis) Homericis hexametris inclusit (vid. Athen. IV 137*b*), ibi enim mensae secundae inter alia bellaria ferebant πρόσφατον ἥν τ' ἀμάμαξυν ἐπίκλησιν καλέουσιν, uvas non prelo sed cenae destinatas et singulari igitur cura cultas.

327. τόλμησον] in tragica dictione significat *utinam velis*, e. g. Soph. Philoct. 481 τόλμησον ἐμβαλοῦ με, Trach. 1070 ἴθ' ὦ τέκνον, τόλμησον οἴκτιρόν τέ με, Aesch. Prom. 999 τόλμησον, ὦ μάταιε, τόλμησόν ποτε | πρὸς τὰς παρούσας πημονὰς ὀρθῶς φρονεῖν.

329. διατινθαλέῳ] non redit adiectivum poeticum, sed Soph. Ant. 134 pro voce tradita ταντταλωθείς, quam nemo explicare potuit, τινθαλωθείς legendum esse suspicor.

— σπόδισον] muta me in ἐπανθρακίδα (Ach. 670 et infra 1127), pisciculum tostum sive ἀπηνθρακισμένον (Av. 1546 Ran. 506). — Non absimilibus verbis utitur Io in Aesch. Prom. 582 sq.

331. ὀξάλμην] *muriam* (ἅλμην) *aceto conditam;* cf. infra vs. 1515 et fr. 416 ὦ κακοδαίμων, ὅστις ἐν ἅλμῃ πρῶτον τριχίδων ἀπεβάφθη. *Thasia* muria commemoratur Ach. 671 et Cratin. fr. 6 („*Mayonnaise*").

332. ἢ δῆτα] *vel etiam* (quod praestat nimirum).

333. χοιρίνας] = ψήφους, cf. vs. 349 et Eq. 1332. Vox significat *concharum* aliquod genus („*katjes*"?).

κἀποκλῄων τῇ θύρᾳ; λέ-
ξον· πρὸς εὔνους γὰρ φράσεις.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὑμὸς υἱός. ἀλλὰ μὴ βοᾶτε· καὶ γὰρ τυγχάνει
οὑτοσὶ πρόσθεν καθεύδων. ἀλλ' ὕφεσθε τοῦ τόνου.

SECUNDUS CHOREUTA.

τοῦ δ' ἔφεξιν ὦ μάταιε ταῦτα δρᾶν σε βούλεται,
καὶ τίνα πρόφασιν ἔχων;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐκ ἐᾷ μ', ὦνδρες, δικάζειν οὐδὲ δρᾶν οὐδὲν κακόν,
ἀλλά μ' εὐωχεῖν ἕτοιμός ἐσθ'· ἐγὼ δ' οὐ βούλομαι.

TERTIUS CHOREUTA.

τοῦτ' ἐτόλμησ' ὁ μιαρὸς χα-
νεῖν ὁ † Δημολογοκλέων,
ὅτι λέγεις τι περὶ τῶν νε-
ῶν ἀληθές. † οὐ γὰρ ἄν ποθ'
οὗτος ἀνὴρ τοῦτ' ἐτόλμη-
σεν λέγειν, εἰ
μὴ ξυνωμότης τις ἦν.

---

339. *καί*] ad metrum explendum addidit Bergk, ἢ Meineke, requiruntur enim duo cretici (= vs. 370). Sed verba *τίνα πρόφασιν ἔχων* interpretis esse ad *τοῦ δ' ἔφεξιν* adscripta probabiliter statuerunt Fl. Christianus et Dindorf; qui si verum viderunt, interciderunt quae ipse poeta hoc loco scripserat.

342. *Δημολογοκλέων*] vox corrupta, fieri enim non potest ut chorus *Cleonis* nomine convicii loco utatur; itaque non sufficit *δεινολογοκλέων* (Hermann) aut *δημολοχοκλέων* (Hotibius) aut *μισολογοκλέων* (Meineke Halbertsma). In V est *δημολόγος κλέων*. Vitium testatur metrum, nam requiritur – ◡ – ◡̄ – ◡ – ◡̄, quapropter Hermann in fine addebat *ὅδ'*. Rectius Dindorf statuit syllabas *-κλέων* ex glossemate Βδελυκλέων in textum irrepsisse; scholiastam aliud quid h. l. legisse apparet.

343. *ὅτι — ἀληθές*] verba sine sensu, sive *νεῶν* sive cum Bentleio *νέων* scribas; ab interpolatore lacunae explendae causa conficta esse putat Dindorf. Vocula *τι* in V deest.

344. *ἂν*] om. R.

---

338. *ἔφεξιν*] = *χάριν* vel potius *πρόφασιν*. Recte in scholio comparatur Hom. φ 71 *οὐδέ τιν' ἄλλην | μύθου ποιήσασθαι ἐπισχεσίην ἐδύνασθε.*

342 sq.] pro verbis spuriis aut corruptis (vid. ann. crit.) requiri fere *ὁ τὸν δῆμον καταλύειν πειρώμενος*, docet particula *γάρ* quae sequitur.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἐκ τούτων ὥρα τινά σοι ζητεῖν καινὴν ἐπίνοιαν,
ἥτις σε λάθρᾳ τἀνδρὸς τουδὶ καταβῆναι δεῦρο ποιήσει.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τίς ἂν οὖν εἴη; ζητεῖθ' ὑμεῖς, ὡς πᾶν ἂν ἔγωγε ποιοίην·
οὕτω κιττῶ διὰ τῶν σανίδων μετὰ χοιρίνης περιελθεῖν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἔστιν ὀπὴ δῆθ' ἥντιν' ἂν ἔνδοθεν οἷός τ' εἴης διορύξαι,
εἶτ' ἐκδῦναι „ῥάκεσι κρυφθεὶς" ὥσπερ πολύμητις Ὀδυσσεύς;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πάντα πέφαρκται κοὐκ ἔστιν ὀπῆς οὐδ' εἰ σέρφῳ διαδῦναι.
ἄλλ', ἄλλο τι δεῖ ζητεῖν ὑμᾶς· ὀπίαν δ' οὐκ ἔστι γενέσθαι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

μέμνησαι δῆθ', ὅτ' ἐπὶ στρατιᾶς κλέψας ποτὲ τοὺς ὀβελίσκους

---

346. τούτων] πάντων R.
348. πᾶν ἂν Bentley] πᾶν.
350. διορύξαι] διαλέξαι Hermann et Dindorf ex Hesychio coll. Lys. 720.
352. πέφαρκται] πέφρακται codices.
353. ἄλλ' Hanow] ἀλλ' codices.

---

346. ὥρα] vid. ad vs. 242.

349. κιττῶ] Pac. 497 redit verbum, quod de gravidis mulieribus insolitos cibos appetentibus, hinc autem de quovis vehementiore appetitu dicebatur.

— σανίδων] ut alii inter amoena Academiae vireta, sic noster homo iudiciali furore correptus inter σανίδας, id est γραμματεῖα sive ξύλα λελευκωμένα sive λευκώματα, obambulare gestit. In dealbatis hisce tabulis, quae ad tribunal stabant, et alia legebantur et indicatae erant causae quae deinceps essent iudicandae. Cf. vs. 848.

351.] quemadmodum Ulixes speculator cum in Troiam penetrasset incolumis inde evasit; vid. Hom. δ 246, Eur. Hecub. 239 sqq., Rhes. 710 sqq., Plaut. Bacchid. 962 sqq.

352.] ne culici quidem (Av. 82, 569 sq.) patet exitus.

353. ὀπίαν] ita dicebatur *caseus*, cui conficiendo *sucus fici* (ὀπός, Hom. Ε 901 etc.) coaguli loco inserviit; sic in Polyphemi spelunca καὶ τυρὸς ὀπίας ἐστὶ καὶ βοὸς γάλα (Eur. Cycl. vs. 136); cf. Athen. XIV p. 658 *c*. Sed prorsus inauditam significationem voci ὀπίας nostro loco tribuit Aristophanes, a substantivo ἡ ὀπή per iocum repetens, quasi *fenestrarium* dicas hominem qui per fenestram effugere conetur, ut supra vs. 206 ὀροφίαν qui per tectum; subsimili verborum lusu in nostra lingua dixeris *een Luikenaar*. Comicus eodem iocandi genere usus, quod magnopere amabat, adhibuit verba Δίκτυννα vs. 368, ἀνακογχυλιάζων vs. 589, κατεσικέλιζε vs. 911, ἐριώλη vs. 1148, ὀρχίλοι vs. 1513, τρίορχοι vs. 1534; vid. etiam εἰρεσιώνη vs. 399, ἡλιάζειν vs. 772, κλεψύδρα vs. 858, θώραξ vs. 1195.

354. στρατιᾶς] hoc vocabulum apud

ἵεις σαυτὸν κατὰ τοῦ τείχους ταχέως, ὅτε Νάξος ἑάλω;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οἶδ'· ἀλλὰ τί τοῦτ'; οὐδὲν γὰρ τοῦτ' ἐστὶν ἐκείνῳ προσόμοιον.
ἥβων γὰρ κἀδυνάμην κλέπτειν, ἴσχυόν τ' αὐτὸς ἐμαυτοῦ·
κοὐδείς μ' ἐφύλαττ', ἀλλ' ἐξῆν μοι
φεύγειν ἀδεῶς. νῦν δὲ ξὺν ὅπλοις
ἄνδρες ὁπλῖται διαταξάμενοι
κατὰ τὰς διόδους σκοπιωροῦνται.
τὼ δὲ δύ' αὐτῶν ἐπὶ ταῖσι θύραις
ὥσπερ με γαλῆν κρέα κλέψασαν
τηροῦσιν ἔχοντ' ὀβελίσκους.

---

357. κλέπτειν] vHerwerden πηδᾶν, sed sana ni fallor est vulgata.
360. ὁπλῖται] propter ξὺν ὅπλοις suspectum; Hamaker πλεῖστοι parum probabiliter.

Aristophanem cum *exercitum* significat (Ach. 81, 149 Pac. 747 Lys. 1141) tum *expeditionem* (Ach. 251, 1143 Eq. 587 Vesp. 354, 557 Lys. 100, 592 Thesm. 828, 1169), item apud *Eupolim* teste schol. Thesm. 828; cf. Meisterhans Gramm. d. att. Inschr.[2] p. 43. Vox στρατεία apud Aristophanem non extat.

355.] anno 471 cum Naxus caperetur (Thuc. I 98), facinus perpetravit senex non minus insigne quam quo tempore Byzantii in statione fuit (vid. vs. 238). Nimirum captavit ὀβελίσκους τινάς, non tamen ut hostes iis confoderet sed ut lautam sibi pararet cenam; quae enim est hominis sollertia, non nuda verua eum surripuisse sed carnibus semiassis onusta, quivis intellegit. Cf. Ach. 1007.

357. ἴσχυόν τ' αὐτὸς ἐμαυτοῦ] *maximum tum mihi erat robur.* Verbo ἰσχύειν superlativi notio tribuitur hoc loco, alioquin addenda fuisset particula μάλιστα, vid. e. g. Herod. V 28 ἡ Μίλητος αὐτὴ ἑωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμήσασα. Post superlativum similis verborum structura adhibita est Herod. I 193, 203 II 8, 124, 149 IV 85, post comparativum II 25 VIII 86, post adiectivum (cui comparatio inest) διπλάσιος VIII 137. Etiam Thucydides hoc genere loquendi utitur III 11 § 1 VI 72 § 3 VII 66 § 3 post comparativum, et omisso pronomine αὐτός (si fides mscriptis) I 8 § 3 πλουσιώτεροι ἑαυτῶν γιγνόμενοι.

361. σκοπιωροῦνται] ductum est verbum σκοπιωρεῖσθαι a voce σκοπιωρός, quae licet non inveniatur, formari potuit eadem ratione qua θυρωρός et πυλωρός.

362. δύο] alter non ante ostium sed in tecto stationem habet, sed locutio ἐπὶ ταῖς θύραις (quae non cum singulari ἐπὶ τῇ θύρᾳ est confundenda) significat *ante aedes, foris*, itaque etiam de Bdelycleone sine vitio usurpari potuit.

363. γαλῆν] *mustelam*, quae semifera in domibus ruri viventium degere solebat, ubi tolerabatur utpote muribus infesta; similes ob causas nostri agricolae parcere solent *erinaceis*. — Cf. Pac. 1151 Thesm. 559. Apollodorus comicus apud Stob. Floril. VI 28 καὶ κλῄεθ' ἡ θύρα μοχλοῖς· ἀλλ' οὐδὲ εἷς | τέκτων ὀχυρὰν οὕτως ἐποίησεν θύραν, | δι' ἧς γαλῆ καὶ μοιχὸς οὐκ εἰσέρχεται (fr. Com. III p. 283 Kock).

364. ἔχοντ'(ε)] pro telo ὀβελίσκος est etiam Av. 388. Nostro vero loco dubito utrum filius servusque revera veru manu tenentes adstent an senex nescio quam ob causam id finxerit. Hoc quamquam languidius, verum tamen videtur, quoniam infra dum pugnatur nulla ὀβελίσκων fit mentio.

Antistropha (vs. 365—394).

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλὰ καὶ νῦν ἐκπόριζε
μηχανὴν ὅπως τάχισθ᾽· ἕ-
ως γάρ, ὦ μελίττιον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

διατραγεῖν τοίνυν κράτιστόν ἐστί μοι τὸ δίκτυον.
ἡ δέ μοι Δίκτυννα συγγνώμην ἔχοι τοῦ δικτύου.

(Rete arrodere incipit.)

SECUNDUS CHOREUTA.

ταῦτα μὲν πρὸς ἀνδρὸς ἔστ᾽ ἄνοντος ἐς σωτηρίαν.
ἀλλ᾽ ἔπαγε τὴν γνάθον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(caput per rete proferens:)

διατέτρωκται τοῦτό γ᾽. ἀλλὰ μὴ βοᾶτε μηδαμῶς,
ἀλλὰ τηρώμεσθ᾽ ὅπως μὴ Βδελυκλέων αἰσθήσεται.

TERTIUS CHOREUTA.

μηδέν, ὦ τᾶν, δέδιθι, μηδέν·
ὡς ἐγὼ τοῦτόν γ᾽, ἐὰν γρύ-
ξῃ τι, ποιήσω δακεῖν τὴν
καρδίαν καὶ τὸν περὶ ψυ-
χῆς δρόμον δραμεῖν, ἵν᾽ εἰδῇ
μὴ πατεῖν τὰ

---

365. καὶ νῦν] καινὴν Meineke dubitanter; non opus.
369. ἄνοντος] ἄγοντος (*tendentis ad*) Reiske.

---

368. Δίκτυννα] vid. Ran. 1359 et ad vs. 353.

369. πρὸς ἀνδρὸς] item Ran. 534.

— ἄνοντος] cf. Hom. γ 496 ἦνον ὁδόν. Medium ἄνομαι legitur K 251 etc. et apud Pindarum, tragicos, Herodotum, sed activum praeter nostrum locum non nisi Hom. l. l. Eur. Androm. 1132 Theocrit. VII 10 repperi, quapropter non dubito quin Aristophanes tragicum aliquem locum afferat aut tragicam dictionem imitetur. Quotidiani sermonis non ἄνω(ᾱ) est sed ἀνύω(ᾰ), Att. ἀνύτω, cum futuro ἀνύσω.

374.] Ach. 1 δέδηγμαι τὴν ἐμαυτοῦ καρδίαν, Nub. 1369 τὸν θυμὸν δακεῖν, cf. Eq. 1010 Ran. 43, Hom. E 493 δάκε δὲ φρένας Ἕκτορα μῦθος et θ 185 θυμοδακὴς γὰρ μῦθος, item apud tragicos, e. g. Soph. Ant. 317. Vid. etiam supra vs. 287 μὴ σεαυτὸν ἔσθιε.

376. τὸν — δραμεῖν] cf. Eur. Or. 878.

377. πατεῖν] *conculcare*, cf. Eq. 69, 166 Nub. 1359; etiam apud tragicos, e. g. πατεῖν παρεῖχε τῷ θέλοντι ναυτίλων Soph. Ai. 1146. Hinc = παραβαίνειν *transgredi* de legibus non observatis.

τοῖν θεοῖν .... ψηφίσματα.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἐξάψας διὰ τῆς θυρίδος τὸ καλῴδιον, εἶτα καθίμα
δήσας σαυτὸν καὶ τὴν ψυχὴν ἐμπλησάμενος Διοπείθους.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(In inferiore fenestrae ora considit; deinde funem circum fenestrae statumen ducit. Finem autem funis corpori suo circumligat; alteram vero eius partem demittit, ita ut ad solum usque pertineat et partim humi residat. Tunc manibus ambabus funem comprehendit, ut ita se leniter demittat.)

ἄγε νυν, ἢν αἰσθομένω τούτω ζητῆτόν μ' εἰσκαλαμᾶσθαι
κἀνασπαστὸν ποιεῖν εἴσω, τί ποιήσετε; φράζετε νυνί.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀμυνοῦμέν σοι τὸν πρινώδη θυμὸν ἅπαντ' ἐκκαλέσαντες,
ὥστ' οὐ δυνατόν σ' εἴργειν ἔσται· τοιαῦτα ποιήσομεν ἡμεῖς.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

δράσω τοίνυν ὑμῖν πίσυνος· καὶ — μανθάνετ'; — ἤν τι πάθω ἐγώ,
ἀνελόντες καὶ κατακλαύσαντες θεῖναί μ' ὑπὸ τοῖσι δρυφάκτοις.

---

378. τοῖν θεοῖν Hirschig] ταῖν θεαῖν V, τῶν θεῶν R.
381. εἰσκαλαμᾶσθαι] ἐνκ. R, ἐκκαλαμᾶσθαι alii (quod infra vs. 609 recte habet).
383. ἅπαντ' ἐκκαλέσαντες Cobet] ἅπαντες καλέσαντες.
384. ἔσται V] τὰ R, εἴσω· τὰ τοιαῦτα Reisig, ἔσται· τὰ τοιαῦτα Tyrwhitt.
385. μανθάνετ'] μέμνησθ' Bentley.

---

378. ψηφίσματα] similem errorem committens atque vs. 525 senex hac voce utitur, cum dicere vellet μυστήρια. De *profanatis mysteriis* — quod gravissimum Athenis erat crimen — omnino non agitur hoc loco, sed choro comicus consulto tribuit minas sensu carentes.

379. θυρίδος] domuum pars inferior lucem ex aula accipiebat, superior vero una pluribusve *fenestris* erat instructa, cf. Thesmoph. 797, Athen. XV 697 *c*. Philocleonis domum *unam* habuisse fenestram testatur articulus.

— τὸ καλῴδιον] certum aliquem funem significari patet, eum, ni fallor, quo rete, quod nunc perrosum est, fuerat extensum.

380. δήσας] redit verbum vs. 397.

— Διοπείθους] notissimus hoc tempore haruspex et orator fuit *Diopithes*, vid. Eq. 1085; nostro tamen loco eius nomini tribuitur significatio quam indicat etymologia, nempe *mentis Iove confisae;* cf. Φιλόξενος vs. 84, ubi vid.

381. εἰσκαλαμᾶσθαι] *attrahere ad se* (ut piscator piscem hamo captum). Cf. ἐκκαλαμᾶσθαι vs. 609.

383. πρινώδη] cf. Ach. 180 γέροντες πρίνινοι, infra vs. 877 τὸ λίαν στρυφνὸν καὶ πρίνινον ἦθος, Ran. 859 σὺ δ' εὐθὺς ὥσπερ πρῖνος ἐμπρησθεὶς βοᾷς. Etiam Hes. Op. 145 comparandus est.

386.] δρύφακτοι (i. e. δρύφαρκτοι vel δρύφρακτοι, a verbis δρῦς et φάργνυμι)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὐδὲν πείσει· μηδὲν δείσῃς. ἀλλ' ὦ βέλτιστε καθίει
σαυτὸν θαρρῶν κἀπευξάμενος τοῖσι πατρῴοισι θεοῖσιν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὦ Λύκε δέσποτα, γείτων ἥρως· σὺ γὰρ οἷσπερ ἐγὼ κεχάρησαι,
τοῖς δακρύοισιν τῶν φευγόντων ἀεὶ καὶ τοῖς ὀλοφυρμοῖς·
ᾤκησας γοῦν ἐπίτηδες ἰὼν ἐνταῦθ', ἵνα ταῦτ' ἀκροῷο,
κἀβουλήθης μόνος ἡρώων παρὰ τὸν κλάοντα καθῆσθαι·

---

389. *οἷσπερ*] *ὥσπερ* Cobet.

---

sunt *cancelli*, intra quos sedes sunt iudicibus; cf. vs. 552 et 830 (Fritzsche de Daetal. p. 125). Recte comparavit Richterus adiectivum *ναύφαρκτος* Ach. 95. Ianua cancellorum vocabatur *κιγκλίς*, vid. vs. 124. Etiam senatus conventus intra *δρυφάκτους κιγκλίδι* occlusos fiebant, vid. Eq. 641 et 675.

388.] cf. preces Euripidis Ran. 891 sqq.

389 sqq.] lupi imagine symbolice ut aiunt repraesentabatur homo piaculo obstrictus et fugiens [1]); antiquissima autem iudicia quoniam *de caede* fuerunt, hinc ni fallor explicandum est id quod rettulit Eratosthenes (in scholio et apud Harpocr. s. v. *δεκάζειν*), prope singula dicasteria Athenis fuisse sacellum (*ἡρῷον*), ubi colebatur Lycus, lupi speciem referens (*τοῦ θηρίου μορφὴν ἔχων*). Heliastarum igitur patronus atque antistes Lycus per iocum dici poterat, noster autem versus et vs. 819 aperte ostendunt senem fingere sibi non potuisse *δικαστήριον* quod Lyci sacello careret. — Polemarchus *ἐν τῷ Ἐπιλυκείῳ* suum habet tribunal, sed [Aristot.] de Rep. Athen. 3 negat illud nomen cum Lyci nomine cohaerere, a polemarcho *Epilyco*, qui id restauraverit, repetens ipse.

— *κεχάρησαι*] poetica forma pro *χαίρεις*, cf. *δεδόκησαι* vs. 726.

390. *δακρύοισιν*] apud iudices Athenienses frequenter pro argumentis lacrimae proferri solebant et identidem recurrebat illud *δέομαι καὶ ἱκετεύω καὶ ἀντιβολῶ*, cf. vs. 555 et 882. De flebilibus perorationibus iudicumque mente odio, metu, gratia aliisque affectibus a iustitia alienissimis saepe perculsa, digna quae legantur e Lysia Demosthene aliis congessit Frohberger in prolegomenis ad Lysiam p. 12, 73 et vol. II p. 10. Acerbum admodum de heliastis iudicium tulit Isocrates XV § 19—23. Videatur etiam Aeschin. I § 178 *ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τοῖς δικαστηρίοις πολλάκις ἀφέμενοι τῶν εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα λόγων ὑπὸ τῆς ἀπάτης καὶ τῶν ἀλαζονευμάτων ἄγεσθε, καὶ πάντων ἀδικώτατον ἔθος εἰς τοὺς ἀγῶνας παραδέχεσθε· ἐᾶτε γὰρ τοὺς ἀπολογουμένους ἀντικατηγορεῖν τῶν κατηγορούντων*. Quin Plato in contemnendis iudicibus Atticis eo provectus est ut artem coram iis orationem habendi compararet cum viperarum incantatione, Euthydem. 290 *a*.

391. *ἐπίτηδες*] *consulto*, *data opera;* item Eq. 893, 896, 1135, 1184 Pac. 142, 744, 931 Thesm. 546 Eccl. 116.

---

[1]) Cf. Schoemann Gr. Alterthümer II p. 252.

ἐλέησον καὶ σῶσον νυνὶ τὸν σαυτοῦ πλησιόχωρον,
κοὐ μή ποτέ σου παρὰ τὰς κάννας οὐρήσω μηδ' ἀποπάρδω.

(Caute et lente se demittere incipit. Strepitus tamen *Bdelycleonem* e somno excitat.)

SCENA DECIMA.

Eidem. Bdelycleo, Sosias.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(alta voce ad Sosiam:)

οὗτος, ἐγείρου.

ΣΩΣΙΑΣ.

(e somno excitatus:)

τί τὸ πρᾶγμ';

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὥσπερ φωνή μέ τις ἐγκεκύκλωται.
μῶν ὁ γέρων πῃ διαδὺς ἔλαθεν;

ΣΩΣΙΑΣ.

(dum oculos attollit, senem adspicit sublimem.)

μὰ Δί' οὐ δῆτ', ἀλλὰ καθιμᾷ
αὑτὸν δήσας.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(deorsum spectans:)

ὦ μιάρ' οὗτος, τί ποιεῖς; οὐ μὴ καταβήσει;

(ad Sosiam:)

ἀνάβαιν' ἀνύσας κατὰ τὴν ἑτέραν καὶ ταῖσιν φυλλάσι παῖε,

---

394. οὐρήσω μηδ'] οὐρήσομαι οὐδ' Cobet Nov. Lect. p. 255, quo loco virum eximium diversa confudisse puto.

396. διαδὺς ἔλαθεν Porson] διαδύεται VR, qua lectione servata Brunck inseruit οὐ ante μὰ, versum vitiose dividens; αὖ metri causa addidit Dindorf, cf. vers. 212.

397. μιάρ' οὗτος Reisig] μιαρώτατε VR vitio metrico (⏑́ ⏑ ⏑ ⏑ –́), μιάρ' ἀνδρῶν Porson. Simile est vitium Ach. 47.

---

394. οὐ μή] elliptica haec est formula loquendi pro οὐ δέος ἐστὶ μή. Cf. e. g. Ach. 662, et vid. infra vs. 416.

395. οὗτος] vid. ad vs. 1.

— πρᾶγμα] vid. ad vs. 266.

— ἐγκεκύκλωται] cf. Ran. 154.

397. δήσας] cf. vs. 380.

— ὦ μιάρ' οὗτος] cf. vs. 900 et Thesm. 649.

398. ἀνύσας] vid. vs. 30.

— κατὰ τὴν ἑτέραν] *ab altera* (inferiore) *parte*.

— φυλλάσι] messis tempore oleagineo ramo primitiae hornae: fici, paniculi, pocula melle et vino et oleo impleta, adaptabantur laneis ligamentis, qualia etiam supplicum ramis (ταῖς ἱκετηρίαις) ornandis inserviebant. Hos ramos pueruli

ἤν πως πρύμνην ἀνακρούσηται πληγεὶς ταῖς εἰρεσιώναις.

(Sosias per alteram funis extremitatem se attollit, et iresionen, quae supra ianuam suspensa erat, corripit; quo telo Philocleonem aggreditur. Simul autem Bdelycleo senem ad se trahere conatur.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐ ξυλλήψεσθ' ὁπόσοισι δίκαι τῆτες μέλλουσιν ἔσεσθαι,
ὦ Σμικυθίων καὶ Τισιάδη καὶ Χρῆμον καὶ Φερέδειπνε;
πότε δ', εἰ μὴ νῦν, ἐπαρήξετέ μοι, πρίν μ' εἴσω μᾶλλον ἄγεσθαι;

Stropha (vs. 403—429).

ΧΟΡΟΣ.

εἰπέ μοι, τί μέλλομεν κινεῖν ἐκείνην τὴν χολὴν
ἥνπερ ἡνίκ' ἄν τις ἡμῶν ὀργίσῃ τὴν σφηκιάν;
νῦν ἐκεῖνο, νῦν ἐκεῖνο
τοὐξύθυμον, ᾧ κολαζό-
μεν, τὸ κέντρον ἐκτετάσθω.
ἀλλὰ θαἰμάτια βαλόντες ὡς τάχιστα, παιδία,

---

407. **κολάζομεν τὸ*] *κολαζόμεσθα.* — *ἐκτετάσθω* Blaydes] *ἐντέτατ' ὀξύ* codices, *ἐντετάμεθ' ὀξύ* Meineke.

408. *βαλόντες* Brunck cum cod. Parisino] *λαβόντες* VR, quod absurde interpretatur Didymus in scholio *nostra pallia auferte.*

---

circumferebant, casca carmina cantantes, quorum unum credebatur Homerum auctorem habere, aliud in scholiis ad Plut. vs. 1054 servatum est: *εἰρεσιώνη σῦκα φέρει καὶ πίονας ἄρτους | καὶ μέλι ἐν κοτύλῃ καὶ ἔλαιον ὑποψήσασθαι | καὶ κύλικ' εὔζωρον, ὡς ἂν μεθύουσα καθεύδῃς.* Deinde supra ianuam ramus, veluti ubertatis insigne, domus parieti affigebatur, vid. Eq. 729, ubi usque ad sequentem messem manebat intactus. Servo, dum fune correpto manuum vi se attollit, in promptu est hoc telum quo senem, tanquam praegrandem aliquam avem, fuget. Nullam tamen *τῆς εἰρεσιώνης* mentionem poeta hoc loco fecisset, opinor, nisi occasionem ad verba *ἐρέττειν* et *εἰρεσίη* alludendi appetivisset, vid. ad vs. 353.

401.] nomina horum virorum e faece urbana desumtorum ipsorum indolem vitaeque condicionem pingunt, perinde atque infra vs. 1201 vel Ach. 609 sqq.; vid. etiam supra ad vs. 84. *Φερέδειπνος* is est *qui iudicando coenam φέρει* id est *meret*, vid. vs. 311, 701 etc.

403. *εἰπέ μοι*] imperativus, qui interiectionis loco usurpatur, ad plures dicitur etiam Ach. 319, 328, 801 Pac. 383 Av. 366.

— *κινεῖν ... τὴν χολήν*] Eur. Med. 98 *μήτηρ | κινεῖ κραδίαν, κινεῖ δὲ χόλον.* Horat. Epist. I 19 vs. 20 *o imitatores, servum pecus, ut mihi saepe | bilem, saepe iocum vestri movere tumultus!*

— *χολήν*] *fel*, vid. Pac. 66 Thesm. 468 Ran. 4. Poeticam et Ionicam nominis formam *ὁ χόλος* (cf. Ran. 814) tragici ad *iram* significandam usurpant.

408. *βαλόντες*] quo celerius currere possint; cf. e. g. Ulixes Hom. B 183 *βῆ δὲ θέειν, ἀπὸ δὲ χλαῖναν βάλε.*

θεῖτε καὶ βοᾶτε, καὶ Κλέωνι ταῦτ' ἀγγέλλετε,
καὶ κελεύετ' αὐτὸν ἥκειν
ὡς ἐπ' ἄνδρα μισόδημον
ὄντα κἀπολούμενον, ὅτι
τόνδε λόγον εἰσφέρει,
μὴ δικάζειν δίκας.

(*Pueri* celeri pede se proripiunt.
Chorus tumultuatur et strictis aculeis in domum se convertit.)

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦγαθοί, τὸ πρᾶγμ' ἀκούσατ', ἀλλὰ μὴ κεκράγετε.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

νὴ Δί' εἰς τὸν οὐρανόν γ'.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὡς τοῦδ' ἐγὼ οὐ μεθήσομαι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ταῦτα δῆτ' οὐ δεινὰ καὶ τυραννίς ἐστιν ἐμφανής;
ὦ πόλις καὶ Θεώρου θεοισεχθρία,
κεἴ τις ἄλλος προέστηκεν ἡμῶν κόλαξ.

---

411. μισόδημον Hirschig] μισόπολιν. Sed incerta est haec correctio totiusque loci scriptura, quoniam non respondet metrum antistrophae; praeterea vix graecum est κἀπολούμενον nisi additur κάκιστα. Quapropter Dindorf vs. 410—414 audaci manu sic refinxit: μισόπολιν οὗτος ὅτι | τόνδε λόγον εἰσφέρει, | μὴ δικάζειν δίκας.

414.] ante μὴ δικάζειν codices habent verba ὡς χρή. Delevit Hermann.

416. τοῦδ' ἐγὼ Dawes (vid. vs. 434 Ran. 830 Plut. 75 etc.)] τόνδ' ἐγὼ R, τόνδε γ' V; τόνδε γ' οὐ μεθήσομεν Fl. Christianus, sed filii haec esse verba vidit Bergk.

418. θεοισεχθρία Bentley] θεόσεχθρία.

419. ἡμῶν codex Parisinus] ὑμῶν ceteri.

410.] vid. prolegomena.

412. κἀπολούμενον] aegre desideratur adverbium κάκιστα, quod additum est Ach. 778, 924 Pac. 2 Av. 1467 Eccl. 1052 Plut. 456, 713, item κακῶς Ach. 865, 952 Thesm. 879 Eccl. 1076, ubi κάκιστ' malim. Vid. tamen vs. 1033.

416. ὡς] suspensum est hoc enunciatum a verbo omisso, *crede mihi* etc.; cf. Ach. 335 Nub. 209 Lys. 32, 499 Soph. Ai. 39. Comparari potest loquendi formula οὐ μή cum subiunctivo aoristi *non est verendum ne* etc., vid. supra vs. 394.

418.] de *Theoro* vid. vs. 42.

— θεοισεχθρία] voces θεοῖς ἐχθρός in unum adiectivum coaluerunt, quod *perditum*, *improbum* hominem significat (= κάκιστ' ἀπολούμενος), vid. Ach. 934 Nub. 581 Pac. 1172 (1186?) Lys. 283, 371, 397, 623, 635 Ran. 936 Platon. com. fr. 74, et praesertim Equit. 32—34. Hinc ductum est substantivum θεοισεχθρία h. l. et Archipp. fr. 35, ut a καλὸς κἀγαθός fit καλοκαγαθία et a νοῦν ἔχων νουνεχόντως. — Ut alii mortales per *deos* iurare solent, sic a popello urbano hominum quos demiratur θεοι . . . σεχθρία invocatur.

ΣΩΣΙΑΣ.

Ἡράκλεις, καὶ κέντρ' ἔχουσιν. οὐχ ὁρᾷς, ὦ δέσποτα;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οἷς γ' ἀπώλεσαν Φίλιππον ἐν δίκῃ τὸν Γοργίου.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

καὶ σέ γ' αὐτοῖς ἐξολοῦμεν. ἀλλὰ πᾶς ἐπίστρεφε
δεῦρο κἀξείρας τὸ κέντρον εἶτ' ἐπ' αὐτὸν ἵεσο,
ξυσταλείς, εὔτακτος, ὀργῆς καὶ μένους ἐμπλήμενος,
ὡς ἂν εὖ τὸ λοιπὸν εἰδῇ σμῆνος οἷον ὤργισεν.

(In domum impetum faciunt. Sosias quam celerrime in terram se demittit, et senex nullo prohibente delapsus humi consistit.)

ΣΩΣΙΑΣ.

τοῦτο μέντοι δεινὸν ἤδη νὴ Δί', εἰ μαχούμεθα·
ὡς ἔγωγ' αὐτῶν ὁρῶν δέδοικα τὰς ἐγκεντρίδας.

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' ἀφίει τὸν ἄνδρ'· εἰ δὲ μή, φήμ' ἐγὼ
τὰς χελώνας μακαριεῖν σε τοῦ δέρματος.

(Sosias recedit. Philocleo liber est.)

---

422. αὐτοῖς Holden Hirschig] αὖτις R, αὐτῆς V. Non recte αὖθις Bergk, probabilius αὐτίκ' Dindorf.

425. *τὸ λοιπὸν εἰδῇ] εἰδῇ τὸ λοιπόν. Mutavi ad vitandum hiatum.

---

421. Φίλιππον] impurus sycophanta etiam Av. 1694—1705 vocatur. Ibi quoque sociatur ei Gorgias, qui fueritne verus eius pater an sophista Leontinus intellegendus sit, dubitaverit quispiam; mihi tamen certum videtur clarum illum oratorem significari, huius igitur *discipulum*, non filium, fuisse Philippum. Verum patrem Philippi cur comicus nostro loco commemoraret nulla erat causa.

— ἐν δίκῃ] consulto adhibita est vox ambigua, quae et *in iure* et *iure* potest significare.

422. πᾶς] imperativo adicitur etiam Ach. 204 τῇδε πᾶς ἕπου, Pac. 301 δεῦρο πᾶς χώρει, 458 ὑπότεινε δὴ πᾶς, Av. 1186 χώρει δεῦρο πᾶς ὑπηρέτης, Ran. 372 χώρει νυν πᾶς. Vid. praeterea Ach. 238 sq. Av. 1190, 1196.

423. ἐξείρας] *exerto aculeo*. Verbum -είρειν Aristophanes etiam Ach. 1006 Eq. 378 Av. 1079 adhibuit.

425. σμῆνος] vox, quam comico h. l. praebebat ipsa qua utitur imago, alibi quoque de hominum densa caterva adhibita invenitur, vid. Nub. 297 Lys. 353, Cratin. fr. 2 οἷον σοφιστῶν σμῆνος ἀνεδιφήσατε.

426. μέντοι ... ἤδη] mentis sollicitae atque indignatae indicium sunt hae particulae, ut ἤδη Ach. 315.

427. ἐγκεντρίδας] vox, quae eodem sensu atque κέντρον hoc loco usurpata est, *stilum* alias significat; cf. vs. 107.

429.] cf. vs. 1292. — Ancipitem etsi sententiam efficit subiecti accusativus accusativo obiecti additus, non tamen Graeci vitarunt hanc verborum structuram, quae veram molestiam parere non poterat, quoniam obiectum tantum non semper

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

εἶά νυν ὦ ξυνδικασταί, σφῆκες ὀξυκάρδιοι,
οἱ μὲν εἰς τὸν πρωκτὸν αὐτῶν εἰσπέτεσθ' ὠργισμένοι,
οἱ δὲ τὠφθαλμὼ ἐν κύκλῳ κεντεῖτε καὶ τοὺς δακτύλους.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦ Μίδα καὶ Φρὺξ βοήθει δεῦρο καὶ Μασυντία,
καὶ λάβεσθε τουτουὶ καὶ μὴ μεθῆτε μηδενί·
εἰ δὲ μή, ἐν πέδαις παχείαις οὐδὲν ἀριστήσετε.
ὡς ἐγὼ πολλῶν ἀκούσας οἶδα θρίων τὸν ψόφον.

(De tecto descendit in domus interiora.)

SCENA UNDECIMA.

Sosias, Philocleo, Chorus.

(*Tres*, quos Bdelycleo modo vocavit, *servi* foras proruunt. Unus eorum et Sosias senem denuo corripiunt.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

εἰ δὲ μὴ τοῦτον μεθήσεις, ἕν τί σοι παγήσεται.

(Pugna fit. — Chorus repellitur.)

430.] *εἶα* bis VR.
432. *τὠφθαλμὼ* (*ἐ*)*ν* Elmsley] *τὠφθαλμων* R, *τὠφθαλμὼ* V. — *κεντεῖτε* Fl. Christianus] *κεντεῖθ' οἱ δὲ*.
433. *βοήθει* Bentley] *βοηθεῖτε* codices, *βοηθεῖν* Hotibius, *βοηθεῖθ' ὧδε* Blaydes.
434. *λάβεσθε*] *βά*(*λ*)*λεσθε* VR.
437. *ἕν* Bergler] *ἕν*.

---

praecedit; itaque non tam ambiguum quam vulgo creditur fuit illud oraculum *aio te Aeacida Romanos vincere posse.* Aptissima exempla duplicis accusativi ita adhibiti reperiuntur etiam Lysistr. 763 Aesch. Choeph. 886 Soph. Oed. R. 859 Eur. Hercul. 583 Hom. I 315 etc.; paucissimis tantum locis subiectum praemittitur, e. g. Eq. 209.

436.] versus non cum verbis proxime praecedentibus sed cum versu 434 cohaeret: *patrem missum ne facite, inanis enim hic est clamor.* Tam saepe audivi folia ficulnea in igne crepitantia, ut non iam me terreat istiusmodi fragor. Carnes quaedam foliis ficulneis involutae assari solebant, vid. Ach. 1101 Eq. 954 Ran. 134 (ibique Fritzsche), Euphron. fr. 1[7] (Com. III p. 317 Kock), Polluc. VI 57 (quem duos cibos confudisse probabiliter statuit Fritzsche l. l.); itaque Athenis hic crepitus minime raro audiebatur. Comparari possunt quae Cyrus dixit ad auxilia sua Graeca Anab. I 7 § 4: *τὸ μὲν πλῆθος πολὺ καὶ κραυγῇ πολλῇ ἐπίασιν, ἐὰν δὲ ταῦτ' ἀνάσχησθε, τἄλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαί μοι δοκῶ οἵους ἡμῖν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους.*

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὦ Κέκροψ ἥρως ἄναξ, τὰ πρὸς ποδῶν Δρακοντίδη,
περιορᾷς οὕτω μ' ὑπ' ἀνδρῶν βαρβάρων χειρούμενον,
οὓς ἐγὼ ἐδίδαξα κλάειν τέτταρ' εἰς τὴν χοίνικα;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

εἶτα δῆτ' οὐ πόλλ' ἔνεστι δεινὰ τῷ γήραι κακά;
δῆλα δ', εἰ καὶ νῦν γε τούτω τὸν παλαιὸν δεσπότην
πρὸς βίαν χειροῦσιν, οὐδὲν τῶν πάλαι μεμνημένοι
διφθερῶν κἀξωμίδων, ἃς οὗτος αὐτοῖς ἠμπόλα,

---

442. *δῆλα δ', εἰ* Cobet] *δηλαδή·* codices.

---

438. *Δρακοντίδη*] non proprii nominis vice hoc loco fungitur vocabulum sed ad litteram est vertendum: *tu qui serpentis es filius quod ad inferiorem corporis partem attinet;* cf. vs. 84. Cecropis corpus in caudam serpentis desinebat, quo signo indicabatur Athenienses esse *αὐτόχθονας* (vid. Apollodor. III 14 § 1). Simul tamen alluditur ad virum notissimum cui nomen erat Dracontidi, vid. vs. 157.

440. *τέτταρ' εἰς τὴν χοίνικα*] *quatuor in singulas choenices.* Ambiguae potestatis est vox *χοῖνιξ*, aut enim lignum illud significat quo includebantur servi si gravius quid deliquissent (vid. Plut. 276), aut mensuram notissimam, unam fere litram hodiernam capientem. Una choenix farinae, quae illo saeculo duobus fere *χαλκοῖς* constabat, in victum quotidianum unius hominis sufficere credebatur; vid. Herod. VII 187, Thuc. IV 16, Vesp. 718 Lysistr. 1208; etiam versus Homericus *τ* 28 huc facit. Ergo singulis servis tota choenix *ἀλφίτων* ad minimum praeberi solebat pro die, quapropter Corinthii, quibus ingens erat mancipiorum numerus, *χοινικομέτραι* vocantur in oraculo quod affert Athenaeus VI 272 *b*. Qui vero inter quaternos servos *χοίνικα* dividebat, ut senex noster se fecisse gloriatur, fame misere perimebat suam familiam. Itaque senis verba duobus modis possunt verti: *servos meos quaternos in supplicium mittebam* et *esurire quid esset eos docebam.* — Absurdam vero explicationem praebent scholia: *εἰς τὴν χοίνικα μεγάλοι ἄρτοι γίγνονται τέτταρες, μικροὶ δὲ ὀκτώ.* Non enim *ἄρτους* (panes triticeos) mancipia Athenis accipiebant, sed *μᾶζαν* (polentam e farina hordeacea factam), qua domini quoque vesci solebant (vid. e. g. Athen. IV 14); multum autem abest ut senex larga manu servis se victum praebuisse nostro loco dicat. Commentatorem in errorem pertraxisse videtur Hesiodi locus Oper. 441 sq.: *τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταϝετὴς αἰζηὸς ἕποιτο | ἄρτον δειπνήσας τετράτρυφον ὀκτάβλωμον.*

441.] cf. Soph. fr. 684, Eur. Phoeniss. 528 quaeque ibi annotavit Porson.

444. *διφθερῶν*] *pellium pastoriarum*, vid. Nub. 72. Descripsit Hesiodus Oper. 543 sqq.: *πρωτογόνων ἐρίφων, ὁπότε κρύος ὥριον ἔλθῃ, | δέρματα συρράπτειν νεύρῳ βοός, ὄφρ' ἐπὶ νώτῳ | ὑετοῦ ἀμφιβάλῃ ἀλέην.*

— *ἐξωμίδων*] *ἐξωμίς* vocabatur *ἑτερομάσχαλος χιτὼν δουλικός* (Photius s. v.), qui dextrum brachium humerumque relinquebat exserta. Liberi homines gerere solebant tunicam cui utrumque brachium inserendum erat.

καὶ κυνᾶς, καὶ τοὺς πόδας χειμῶνος ὄντος ὠφέλει,
ὥστε μὴ ῥιγῶν ἑκάστοτ'. ἀλλὰ τούτοις γ' οὐκ ἔνι
οὐδ' ἐν ὀφθαλμοῖσιν αἰδὼς τῶν παλαιῶν ἐμβάδων.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(ad Sosiam:)

οὐκ ἀφήσεις οὐδὲ νυνί μ', ὦ κάκιστον θηρίον,
οὐδ' ἀγαμνησθεὶς ὅθ' εὑρὼν τοὺς βότρυς κλέπτοντά σε
προσαγαγὼν πρὸς τὴν ἐλάαν ἐξέδειρ' εὖ κἀνδρικῶς,
ὥστε σε ζηλωτὸν εἶναι; σὺ δ' ἀχάριστος ἦσθ' ἄρα.
ἀλλ' ἄφες με καὶ σὺ καὶ σὺ πρὶν τὸν υἱὸν ἐκδραμεῖν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλὰ τούτω μὲν τάχ' ἡμῖν δώσετον καλὴν δίκην,
οὐκέτ' εἰς μακράν, ἵν' εἰδῆθ' οἷός ἐστ' ἀνδρῶν τρόπος
ὀξυθύμων καὶ δικαίων καὶ βλεπόντων κάρδαμα.

(Novum impetum facit chorus. — *Bdelycleo* et *Xanthias* per ianuam excursionem faciunt, faces fumantes manu tenentes, quas ceteris quoque servis praebent.)

---

445. *κυνᾶς καὶ*] *κυνῶν χαῖς* (= *καὶ τῶν ἐμβάδων αἷς*) Hamaker. Dindorf *κυνᾶς χῴς* coniecit, eodem consilio Reiske *οἵως* pro *ὄντος* proposuit.
446. *ῥιγῶν* Dindorf] *ῥιγῶν γ'*.
452. *ἄφες* Cobet] *ἄνες*.
454. *οἷος* V] *οἷον* R, quod coll. Ach. 321 praefert Dindorf.

---

445. *κυνᾶς*] Hesiodus l. l. ita pergit: *κεφαλῆφι δ' ὕπερθε | πῖλον ἔχειν ἀσκητόν, ἵν' οὔατα μὴ καταδεύῃ*. Vid. Nub. 268. Hoc loco significantur pilei e pellibus caprinis confecti, *κυναῖ αἰγεῖαι*, qualem Laertes apud Homerum *ω* 231 capiti impositum habet. In urbibus etiam extra domum capite aperto incedere solebant Graeci, sed qui rure vel in itinere a solis ardoribus procellaeve inclementia se protegere debebant, pileo utebantur.

449.] cf. Acharn. vs. 272, Athen. XIV p. 622.

450.] olivam Minerva creavisse ferebatur; ipsa illa arbor, quam dea solo eduxerat, in arce extabat, post Persicum autem incendium truncus combustus intra unius noctis spatium novum progenuit surculum. Haec *ἀστὴ ἐλάα* mater erat *τῶν μοριῶν* in Academia cultarum, quarum oleum iis qui e ludis Panathenaicis victores evasissent praemio donabatur. Praeterea olivae nullo non in praedio inveniebantur; ea autem quae senex nostro loco narrat rure facta esse apparet.

— *ἐξέδειρα*] *flagris cecidi.* Theocritus V 35—43 hunc locum imitatus esse videtur, obscoenum igitur sensum verbo *ἐκδεῖραι* non recte tribuens.

451. *ἦσθ' ἄρα*] in eiusmodi enunciatis imperfectum a praesenti non multum discrepat, praesertim si accedit particula *ἄρα*. Cf. Eq. 382 Vesp. 664, 1299 Pac. 832 Av. 19 Eccl. 764 Cratin. 24 Pherecrat. 1 etc. et supra ad vs. 183.

453.] cf. Eq. 923 *δώσεις ἐμοὶ καλὴν δίκην ἰπούμενος ταῖς εἰσφοραῖς.*

455. *βλεπόντων κάρδαμα*] in comicorum dictione verbo *βλέπειν* *vultu referre* (= Homer. *δέδορκα*) subiunguntur varia substantiva et neutrius generis adiectiva: *ναύφαρκτον* Ach. 95, *θυμβροφάγον* Ach.

SCENA DUODECIMA.

Eidem, Bdelycleo, Xanthias.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

παῖε, παῖ', ὦ Ξανθία, τοὺς σφῆκας ἀπὸ τῆς οἰκίας.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀλλὰ δρῶ τοῦτ'.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(ad Sosiam:)

ἀλλὰ καὶ σὺ τῦφε πολλῷ τῷ καπνῷ.

ΣΩΣΙΑΣ.

οὐχὶ σοῦσθ', οὐκ ἐς κόρακας; οὐκ ἄπιτε;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

παῖε τῷ ξύλῳ·
καὶ σὺ προσθεὶς Αἰσχίνην ἔκτυφε τὸν Σελαρτίου.

(Bdelycleo et servi facibus choreutas feriunt et in fugam coniciunt. Captivus manet Philocleo.)

ΣΩΣΙΑΣ.

ἄρ' ἐμέλλομέν ποθ' ὑμᾶς ἀποσοβήσειν τῷ χρόνῳ.

---

459. *ἔκτυφε* Meineke] *ἔντυφε.*

254, *ἀστραπάς* Ach. 566, *νᾶπυ* Eq. 631, *σκύτη* Vesp. 643 Eupol. fr. 282, *τιμᾶν* Vesp. 847, *κλέπτον* Vesp. 900, *ὀπόν* Pac. 1184, *πυρρίχην* Av. 1169, *αἰκίαν* Av. 1671, *δριμύ* Ran. 562, *ὀρίγανον* Ran. 602, *ὑπότριμμα* Eccles. 292, *Ἄρη* Plut. 328 et Timocl. fr. 12, *μανικόν τι καὶ τραγῳδικόν* Plut. 424, *ὄμφακας* fr. adesp. com. 877.

457.] Xanthiam, cui tria tantum verba nunc sunt dicenda, non iam protagonista agit, qui fabulae initio eius partes sustinuit, sed aliquis e grege mutarum personarum.

— *τῦφε*] cf. Eur. Cyclop. 474 *τοῦ Κύκλωπος τοῦ κακῶς ἀπολουμένου | ὀφθαλμὸν ὥσπερ σφηκιὰν ἐκθύψομεν.* Fumo nimirum vespae fugantur et domesticae apes a favis pelluntur dum mel ab agricolis colligitur, Verg. Georg. IV 230 *fumosque manu praetende sequaces.* Vid. praeterea infra vs. 1079. — Non aliena hinc est nostratium locutio *iemand een uitbrander geven.*

459. *Αἰσχίνην*] = *Καπνόν*, vid. vs. 325.

460.] *probe sciebam fore ut vos tandem aliquando fugaremus.* Cf. Ach. 347 *ἐμέλλετ' ἄρα πάντως ἀνήσειν τῆς βοῆς* (sic Dobree, codices *ἐμέλλετ' ἄρ' ἅπαντες ἀνασείειν βοήν* vel *βοῆς*), Nub. 1301 *ἔμελλόν σ' ἄρα κινήσειν ἐγώ*, Ran. 268 *ἔμελλον ἄρα παύσειν ποθ' ὑμᾶς τοῦ κόαξ*, Eur. Cycl. 693 *δώσειν δ' ἔμελλες ἀνοσίου δαιτὸς δίκας.*

Antistropha (vs. 461—487).

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλὰ μὰ Δί' οὐ ῥᾳδίως οὕτως ἂν αὐτοὺς διέφυγες,
εἴπερ ἔτυχον τῶν μελῶν τῶν Φιλοκλέους βεβρωκότες.

ΧΟΡΟΣ.

ἆρα δῆτ' οὐκ αὐτόδηλα
τοῖς πένησιν, ἡ τυραννὶς
ὡς λάθρᾳ γ' ἐλάνθαν' ὑπιοῦσά με;
εἰ σύ γ', ὦ πόνῳ πονηρὲ καὶ κομηταμυνία,
τῶν νόμων ἡμᾶς ἀφείργεις ὧν ἔθηκεν ἡ πόλις
οὔτε τιν' ἔχων πρόφασιν
οὔτε λόγον εὐτράπελον,
αὐτὸς ἄρχων μόνος.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἔσθ' ὅπως ἄνευ μάχης καὶ τῆς κατοξείας βοῆς
εἰς λόγους ἔλθοιμεν ἀλλήλοισι καὶ διαλλαγάς;

---

462. μελῶν τῶν Brunck] μελέων. — Φιλοκλέους] ecquid *Ξενοκλέους? qui vir in huius fabulae fine exagitatur.

463. αὐτόδηλα LDindorf] αὐτὰ δῆλα.

465. γ' ἐλάνθαν' V] γ' ἐλάμβαν' R, 'λάμβαν' Dindorf, μ' ἐλάμβαν' Meineke. Lectio incerta, quoniam non respondet metrum versus antistr. 407.

471. ἄνευ] ἂν ἐκ Hermann et Meineke dubitanter. — καὶ τῆς] τε καὶ Elmsley et Hamaker non recte.

472. ἔλθοιμεν V] ἔλθωμεν R.

---

462. μελῶν] poeta consulto usus esse videtur voce ambigua, quae et *artus* et *carmina* significare potest. — Philocles tragicus poeta, Aeschyli consobrinus, informi erat facie, vid. Thesm. 168 (Av. 1295); musa apud Teleclidem fr. 14 de eo dicit εἰ δ' ἐστὶν αἰσχρός, Αἰσχύλου φρόνημ' ἔχει. Praeterea cognomen 'Αλμίων ei inditum esse fertur διὰ τὸ πικρὸν εἶναι. Av. 281 alluditur ad eius tetralogiam Pandionidem; nostro vero loco cur mordacia sive acerba ei tribuantur cantica ignoramus. Vid. annot. crit.

463. αὐτόδηλα] cf. αὐτότατος *ipsissimus* Plut. 83.

466. πόνῳ πονηρέ] item Lys. 350. Conferri potest Soph. Ai. 882 πόνος πόνῳ πόνον φέρει. Simili stirpem reduplicandi studio debentur locutiones φεύγοντ' ἐκφυγεῖν Ach. 177 Herodot. V 95 Eur. Phoen. 1216 Platon. Hipp. mai. 292*a* (cf. Nub. 167 Vesp. 579 Hom. Ξ 81), λέγειν λόγον vel λόγους Ach. 298, 303 Vesp. 1320 Eur. Med. 322, et vulgaris illa νοσεῖν νόσον etc.; vid. etiam Eq. 286 sq. — κομηταμυνία] vid. vs. 74 et de verbo κομᾶν ad vs. 475 et 1317.

467. ὧν] per attractionem pro οὕς, ut οἷς pro ἅ Ach. 6, αἷσι pro ἅς Thesm. 835. Vid. etiam annot. critic. infra ad vs. 684.

469. εὐτράπελον] adi. apud Aristophanem non redit. Cf. Thucyd. II 41 § 1.

471 sq. ἔσθ' ὅπως ... ἔλθοιμεν] particulae ὅπως optativus purus tum demum

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

σοὶ εἰς λόγους ὦ μισόδημε καὶ μοναρχίας ἐρῶν,
καὶ ξυνὼν Βρασίδᾳ, καὶ φορῶν κράσπεδα
στεμμάτων, τήν θ' ὑπήνην ἄκουρον τρέφων;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

νὴ Δί' ἦ μοι κρεῖττον ἐκστῆναι τὸ παράπαν τοῦ πατρὸς
μᾶλλον ἢ κακοῖς τοσούτοις ναυμαχεῖν ὁσημέραι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὐδὲ μὴν οὐδ' ἐν σελίνῳ σοί ἐστιν οὐδ' ἐν πηγάνῳ·

---

474. *σοὶ εἰς* (*σοὶ 'ς*) Bothe Hirschig] *σοί.* — *ἐρῶν* Dindorf] *ἐραστά.*
480. *μὴν* Hirschig] *μήν γ'* Brunck, *μέν γ'* codices. Praeterea *σοί γ' ἐν σελίνῳ*

---

recte subiungitur, cum ab alio optativo enunciatum suspensum est; e. g. Soph. Ai. 1217 *γενοίμαν ἵν' ὑλᾶεν ἔπεστι πόντου πρόβλημ' ἁλίκλυστον .... τὰς ἱερὰς ὅπως προσείποιμεν Ἀθήνας.* Quapropter G. Hermannus inserebat particulam *ἄν* (*ἂν ἐκ μάχης*), coll. Nub. 1181 *οὐκ ἔσθ' ὅπως | μί' ἡμέρα γένοιτ' ἂν ἡμέραι δύο.* Sed e locis similibus Aesch. Agam. 620 *οὐκ ἔσθ' ὅπως λέξαιμι*, Eur. Alc. 52 et 117, apparet non recipiendam esse hanc coniecturam, sed poetam liberiore verborum structura esse usum. Omnino autem reicienda est Ravennatis codicis lectio *ὅπως λέξωμεν* (*ut loquamur*); adverbium enim, non coniunctio, h. l. est particula *ὅπως* (= *ᾗ*), vertendum autem est: *ecquid aliqua ratio extat, qua possimus ... loqui?*

474.] idem crimen profertur Pac. 640. Vid. etiam supra vs. 288 et prolegomena.

475 sq.] inter iuvenes nobiles, qui Spartae favebant, multi studium suum victu significabant; *ἐφιλογυμνάστουν* igitur ut ipsi Spartiatae *καὶ βραχείας ἀναβολὰς ἐφόρουν* (vid. Plat. Protag. 342 *c*), nempe *tribonem* qui dicitur, vestem cui tunica non erat subdita; itaque Alcibiades Spartae degens cum huius urbis incolis quam simillimus videri cuperet, *ἐτριβωνοφόρει* (Plut. Mor. 52 *e*). Praeterea vitae Spartanae admiratores praelongis comis insignes erant (hinc verbum *κομᾶν* *superbiendi* sensu usurpari solet, vid. vs. 1317), ut ipsis Spartiatis post pueritiae annos intonsi manebant capilli. Huiusmodi virum Plato comicus fr. 124 vocavit *ὑπηνοβότον* (sic Naber pro *ὑπηνόβιον*) *σπαρτιοχαίτην ῥυποκόνδυλον ἑλκετρίβωνα*, et ipso Aristophane teste *οἱ λακωνομανοῦντες ἐκόμων ἐπείνων ἐρρύπων ἐσωκράτουν | ἐσκυταλιοφόρουν* (Av. 1282). — *κράσπεδα στεμμάτων* sunt *laneae fimbriae;* nomine *κράσπεδον* utitur e. g. Theocrit. II 53 *τοῦτ' ἀπὸ τᾶς χλαίνας τὸ κράσπεδον ὤλεσε Δέλφις*, vox *στέμματα* autem idem quod *ἔρια* h. l. valet. — *τήν θ' ὑπήνην ἄκουρον τρέφων*] *barbam incomtam promittens.* Athenienses, qui quidem cultioribus erant moribus, modicos capillos modicamque barbam alebant, aliena a se ducentes cum *τὸ κομᾶν* tum *τὸ ἐν χρῷ κεκάρθαι, ὥσπερ οἱ σφόδρα ἀνδρώδεις τῶν ἀθλητῶν* (Luc. Dial. Meretr. V 3, Plut. Moral. 52 *e*). — Ceterum facile intellegitur comicum nostro loco non iuvenes Spartae deditos deridere sed potius homines de plebe, qui huiusmodi maledictis viros ab optimatium partibus stantes insectari solerent.

479. *ναυμαχεῖν*] cf. vs. 11 et Pac. 740. — *ὁσημέραι*] apud Aristophanem redit Plut. 1006.

480.] miram locutionem, quae vertenda

τοῦτο γὰρ παρεμβαλοῦμεν τῶν τριχοινίκων ἐπῶν.
ἀλλὰ νῦν μὲν οὐδὲν ἀλγεῖς· ἀλλ' ὅταν ξυνήγορος
ταὐτὰ ταῦτά σου καταντλῇ καὶ ξυνωμότην καλῇ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἆρ' ἄν, ὦ πρὸς τῶν θεῶν, ὑμεῖς ἀπαλλαγεῖτέ μου;
ἢ δέδοχθ' ἡμῖν δέρεσθαι καὶ δέρειν δι' ἡμέρας;

ΧΟΡΟΣ.

οὐδέποτέ γ', οὐχ, ἕως ἄν τί μου λοιπὸν ᾖ,
ὅστις ἡμῶν ἐπὶ τυραννίδ' ὧδ' ἐστάλης.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὡς ἅπανθ' ἡμῖν τυραννίς ἐστι καὶ ξυνωμόται,
ἤν τε μεῖζον ἤν τ' ἔλαττον πρᾶγμά τις κατηγορῇ,

πώ ἐστιν poscit Hamaker, *οὐδὲ μὴν οὔπω 'ν* edidit Meineke, *οὐδαμῶς* Blaydes. — *σοί ἐστιν*] *σοὐστὶν* V, *πούστὶν* reliqui; *πω 'στὶν* Fl. Christianus.

481. *παρεμβαλοῦμεν*] *παρεμπολῶμεν* Richter.

483. *ξυνωμότην* Cobet] *ξυνωμό* R, *-μότας* V. Cf. vs. 345 et 953.

484. **ἀπαλλαγεῖτε*] *-χθεῖτε.* Cf. Ach. 270. — *μου* Brunck] *μοι* codd., unde Bentley *διαλλ. μοι.*

485. **δέδοχθ' ἡμῖν*] *δέδοκταί μοι* codices; *δέδοκταί σοι* Bergk non male; etiam *δέδοκται καὶ* potest conici. Non recte Reiske *οὐ δέδοκταί μοι*, nam non ex filii arbitrio haec res pendet; ingeniosissime Hirschig *ἢ δέδοκται λοιδορεῖσθαι*, sed *δέρεσθαι καὶ δέρειν* quin sincera sit lectio non videtur dubium.

486. *οὐδέποτέ γ', οὐχ*] *οὐδέπω γ', οὐχ* Hermann, *οὐδέποτ' ἔγωγ'* Blaydes.

487. *ὧδ'*] addidit Hermann, *ἐξεστάλης* scribit Meineke.

---

videtur *nondum ultra initium progressus es*, scholia ita interpretantur: *ἐν γὰρ τοῖς λεγομένοις περικήποις τὰ σέλινα καὶ πήγανα κατεφύτευον.* Quae si vera est explicatio, hortulum, per quem ipsa domus adeunda est, olerum significant haec nomina, hinc prooemium sive introitum. Sed vide ne ex ipsis comici verbis commentator suam duxerit interpretationem.

481. *τριχοινίκων*] reicienda, ni fallor, est paraphrasis, quam praebet scholion, *εὐτελῶν*, neque enim ex ipsa voce elici potest neque contextui apta est. Immo *sesquipedalia verba* significari coll. Pac. 521 intellexit Berglerus, quali verbo modo usus est filius, *ναυμαχεῖν* pro *μάχεσθαι* dicens. *Τριχοίνικα* igitur dicuntur quae si trifariam dividerentur, vel sic satis magnae forent singulae partes; vid. ad vs. 440.

482. *ξυνήγορος*] *accusator publicus*; cf. Ach. 685 *ὁ δὲ νεανίας ἐάν τῳ σπουδάσας ξυνηγορῇ* (sic locum emendavit Kontos, codices *ὁ δὲ νεανίαν ἑαυτῷ σπουδάσας ξυνηγορεῖν*), et infra vs. 691.

485.] *an stat nobis consilium per totum diem inter nos digladiandi?* Cum locutione *δέρεσθαι καὶ δέρειν* comparetur Ran. 861 *δάκνειν δάκνεσθαι* et vulgatum illud *λέγειν ἀκούειν.*

486. *γ'*] ellipseos signum, vid. ad vs. 231.

ἧς ἐγὼ οὐκ ἤκουσα τοὔνομ' οὐδὲ πεντήκοντ' ἐτῶν·
νῦν δὲ πολλῷ τοῦ ταρίχους ἐστὶν ἀξιωτέρα,
ὥστε καὶ δὴ τοὔνομ' αὐτῆς ἐν ἀγορᾷ κυλίνδεται.
ἢν μὲν ὠνῆταί τις ὀρφῶς, μεμβράδας δὲ μὴ ἐθέλῃ,
εὐθέως εἴρηχ' ὁ πωλῶν πλησίον τὰς μεμβράδας·
„οὗτος ὀψωνεῖν ἔοιχ' ἄνθρωπος ἐπὶ τυραννίδι".
ἢν δὲ γήτειον προσαιτῇ ταῖς ἀφύαις ἥδυσμά τις,
ἡ λαχανόπωλις παραβλέψασά φησι θατέρῳ·

---

493. ὀρφῶς] quoniam praegrande hoc esse piscium genus ex Aristotele constat, unum virum plures ὀρφῶς emturum fuisse vix credibile; quapropter malo *ὀρφῶ(ν).

496. ταῖς ἀφύαις ἥδυσμά τις Hirschig] ταῖς ἀ. ἡ. τι codices, τις ἀφύαις ἡδύσματα. Dobree. Dactylum Brunck iure corruptum duxisse videtur, cf. Acharn. vs. 318; quapropter malim *ταῖς τριχίσιν ἥδυσμά τις (cf. Acharn. vs. 551).

497. θατέρῳ] non recte Elmsley θἀτέρᾳ, vid. Eccles. vs. 498. Non *vicinam* suam sed *emtorem* alloquitur muliercula.

490.] magnus annorum numerus significatur, nihil amplius; ipsum enim qui verba facit Bdelycleonem quinquagenario minorem a comico fingi aperte docet tota fabula. Non igitur ad certam aliquam rem certumve tempus alluditur. Hodie quoque ita loquuntur homines qui verba in maius exaggerata amant: *ik heb er in geen eeuw van gehoord, il y a tout un siècle d'ici-la.*

491. ἀξιωτέρα] *vilior*, ut Eq. 645, 672.

492.] *ipsi iam institores in foro tyrannos loquuntur, men gooit er elkaar al mee om de ooren op de markt.*

493. ὀρφῶς (ὀρφῶν?)] magnus pretiosusque piscis, de quo vid. Aristot. Hist. Anim. V 10 VIII 12 et Athen. VII 315.

— μεμβράδας] apuarum genus, si fides scholio; vilissimos certe pisciculos significari docent Alexidis fr. 195 μεμβράδας μοι κρεῖττον ἦν | ἔχειν μετ' ἀττικιστὶ δυναμένου λαλεῖν et Timoclis locus festivus ἢν δὲ τὸ πάθος γελοῖον, οἶμαι· τέτταρας | χαλκοῦς ἔχων ἄνθρωπος, ἐγχέλεις ὁρῶν, | θυννεῖα, νάρκας, καράβους, ἡμωδία. | καὶ ταῦτα πάντα μὲν περιελθὼν ἤρετο | ὁπόσου, πυθόμενος δ' — ἀπέτρεχ' εἰς τὰς μεμβράδας (fr. 11).

— ἐθέλῃ] post vocalem sonus initialis verbi ἐθέλω per aphaeresin opprimitur etiam Ach. 198, 318, 355 Nub. 801 Vesp. 521 Lys. 473 Ran. 1442 Eccl. 1017, ionica autem forma θέλω in locutione ἢν θεὸς θέλῃ usurpabatur, Pac. 1187 etc. (vid. supra ad vs. 186) nec non a comico admissa est cum tragicum dicendi genus imitabatur Ach. 426 Av. 407, 929 Thesm. 412(?), 908 Ran. 1468(?). A quotidiana vero Atheniensium ipsiusque comici lingua aliena erat disyllaba verbi forma, quapropter Eq. 713, ubi legitur ἐγὼ δ' ἐκείνου καταγελῶ γ' ὅσον θέλω, suspicor scribendum esse ἐγὼ δ' ὅσον ἐθέλω γ' ἐκείνου καταγελῶ, corruptus autem est Lys. vs. 1216.

495. ἐπὶ τυραννίδι] cf. e. g. Herod. V 71 Κύλων … ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε et de eodem viro Thucyd. I 126 κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἐπὶ τυραννίδι. Lex vetusta affertur apud [Aristot.] de Rep. Athen. 16 θέσμια τάδε Ἀθηναίοις ἐστὶ πάτρια, ἐάν τινες τυραννεῖν ἐπανιστῶνται, ἢ ἐπὶ τυραννίδι τις συγκαθιστῇ συνωμοσίαν, ἄτιμον εἶναι καὶ αὐτὸν καὶ γένος. Idem praepositionis est usus in loquendi formula ἐπὶ δήμου καταλύσει (Thuc. VI 28).

496. γήτειον] *porrum.* Vid. Eq. 677.

497. θατέρῳ] sc. ὀφθαλμῷ. Item Eccles. 498, Herod. Mimiamb. IV 70 μή μ' ὁ βοῦς τι πημήνῃ· | οὕτω ἐπιλοξοῖ, Κυννί,

„εἰπέ μοι, γήτειον αἰτεῖς· πότερον ἐπὶ τυραννίδι;
ἢ νομίζεις τὰς Ἀθήνας σοὶ φέρειν ἡδύσματα;"

ΣΩΣΙΑΣ.

κἀμέ γ' ἡ πόρνη χθὲς εἰσελθόντα τῆς μεσημβρίας,
ὅτε κελητίσαι ἐκέλευον, ὀξυθυμηθεῖσά μοι,
ἤρετ' „εἰ τὴν Ἱππίου καθίσταμαι τυραννίδα."

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ταῦτα γὰρ τούτοις ἀκούειν ἡδέ', εἰ καὶ νῦν ἐγὼ
τὸν πατέρ' ὅτι βούλομαι. τούτων ἀπαλλαγέντα τῶν
ὀρθροφοιτοσυκοφαντοδικοταλαιπώρων τρόπων
ζῆν βίον γενναῖον ὥσπερ Μόρυχος, αἰτίαν ἔχω
ταῦτα δρᾶν ξυνωμότης ὢν καὶ φρονῶν τυραννικά.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

νὴ Δί' ἐν δίκῃ γ'· ἐγὼ γὰρ οὐδ' ἂν ὀρνίθων γάλα
ἀντὶ τοῦ βίου λάβοιμ' ἂν οὗ με νῦν ἀποστερεῖς·
οὐδὲ χαίρω βατίσιν οὐδ' ἐγχέλεσιν, ἀλλ' ἥδιον ἂν

---

501. ὅτε Dindorf] ὅτι.

503. *ταῦτα γὰρ τούτοις ἀκούειν ἡδέ'*] verba mihi obscura; corrupta duco, sed parum placet quod unum mihi succurrit *ταὐτὰ γὰρ σὺ ἐμοί γ' ἀκούεις νὴ Δί'*. — *νῦν*] *νῦν γ'* Meineke.

504. **ἀπαλλαγέντα*] *-χθέντα*.

505. *ὀρθρο-* schol.] *ὀρθο-* VR.

507. *τυραννικά* V] *τυραννίδα* R.

τῇ ἑτέρῃ κούρῃ. Verbum *παραβλέπειν* praeterea legitur Ran. 409.

501 sq.] obscoenum hunc iocum (quocum conferri possunt Thesm. 153 Pac. 901 Lys. 60) poeta non eam potissimum ob causam inseruisse mihi videtur ut faciles popelli cachinnos captaret, sed quo magis etiam in ridiculum detorqueret inque contemtum adduceret nugas istas — quas quidem ipse putabat — de instante nova tyrannide.

502. *τὴν Ἱππίου τυραννίδα*] cf. Lys. 619.

503. *ταῦτα — ἡδέ'*] de molestis hisce verbis cf. annot. crit.

506.] de homine hoc delicato cf. Ach. 887 Vesp. 1142 Pac. 1008 Plat. com. fr. 106.

508. *γ'*] vid. ad vs. 231.

— *ὀρνίθων γάλα*] item Av. 734, 1673, Mnesimach. fr. 9 (apud Athen. IX 387*a*) de cena opipara *καὶ τὸ λεγόμενον | σπανιώτατον πάρεστιν ὀρνίθων γάλα | καὶ φασιανὸς ἀποτετιλμένος καλῶς*. Vid. etiam infra vs. 724. Proxime accedebat *τὸ ἐν πᾶσι λαγῴοις ζῆν*, *meris leporinis vesci*, infra vs. 709.

510. *βατίσιν*] *raiarum* genus; hunc piscem e. g. praedives ille Callias convivis apponi iussit in Eupolidis comoedia Κόλαξι, vid. Eup. fr. 161, quod cum aliis veterum locis attulit Athenaeus VII 286. Cf. etiam Pac. 810.

— *ἐγχέλεσιν*] *anguillas* quanti fecerint Athenienses, multi comicorum loci testantur. In Anaxandridae fr. 39 Atheniensis Aegyptium hominem ita alloqui-

δικίδιον σμικρὸν φάγοιμ' ἂν ἐν λοπάδι πεπνιγμένον.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

νὴ Δί', εἰθίσθης γὰρ ἥδεσθαι τοιούτοις πράγμασιν·
ἀλλ' ἐὰν σιγῶν ἀνάσχῃ καὶ μάθῃς ἁγὼ λέγω,
ἀναδιδάξειν οἴομαί σ' ὡς πάντα ταῦθ' ἁμαρτάνεις.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐξαμαρτάνω δικάζων;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καταγελώμενος μὲν οὖν
οὐκ ἐπαΐεις ὑπ' ἀνδρῶν, οὓς σὺ μόνον οὐ προσκυνεῖς.
ἀλλὰ δουλεύων λέληθας.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

παῦε δουλείαν λέγων,
ὅστις ἄρχω τῶν ἁπάντων.

---

511. *πεπνιγμένον* V] *πεπηγμένον* R.

---

tur *τὴν ἔγχελυν μέγιστον ἡγεῖ δαίμονα, | ἡμεῖς δὲ τῶν ὄψων μέγιστον παρὰ πολύ.* Ipsius vero Atticae rivuli quoniam anguillas non praebebant, e Boeotia, ubi in Copaide palude abundabant, erant importandae; vid. Acharnensium fabulae festivissimus locus vs. 880 sqq., Lysistr. 34 autem, cum diris devoventur Boeotii, mulier exclamat *μὴ δῆτα πάντας γ', ἀλλ' ἄφελε τὰς ἐγχέλεις.* Vid. etiam Antiphan. fr. 217 et 236. Ipsi Boeotii anguillas quae insuetae erant magnitudinis dis offerebant corollis ornatas (Athen. 297 *d*), licet alias pisces sacrificari non solerent. Suo nomine animal tam mirifice succulentum affari religioni habet heluo apud Eubulum fr. 64 *τεῦτλ' ἀμπεχομένης παρθένου Βοιωτίας | Κωπᾄδος· ὀνομάζειν γὰρ αἰδοῦμαι θεάν*; vid. etiam Eubul. fr. 35 et 37. Quin immortalibus anguillam anteponit vesanus homo in Antiphanis fr. 147 *τά τ' ἄλλα δεινούς φασι τοὺς Αἰγυπτίους | εἶναι τὸ νομίσαι τ' ἰσόθεον τὴν ἔγχελυν· | πολὺ τῶν θεῶν γάρ ἐστι τιμιωτέρα.* Itaque in Elysei beatissimis illis campis, ubi flumina iure vinoque abundant et turdi assati piorum labra ultro obstruunt, adsunt etiam *τεύτλοισιν ἐγχέλεια συγκεκαλυμμένα*, Pherecrat. fr. 108. Huiusmodi „nympha Copais" (Ach. 883 Lys. 702) quomodo Helenae aliquando partes egerit, narrat Antiphanes fr. 48: *ὁ μὲν Μενέλεως ἐπολέμησ' ἔτη δέκα | τοῖς Τρωσὶ διὰ γυναῖκα τὴν ὄψιν καλήν, | Φοινικίδης δὲ Ταυρέᾳ δι' ἔγχελυν.*

511. *λοπάδι*] *patera*, vid. Eq. 1034.

— *πεπνιγμένον*] verbum in arte culinaria usitatissimum (ut nostrum *gesmoord*) h. l. consulto est adhibitum utpote moribus phileliastarum quammaxime consentaneum; cf. vs. 1367.

516. *ἐπαΐεις*] *percipis, intellegis.* Priscum hoc verbum (= *αἰσθάνομαι* vel *μανθάνω*), quo Herodotus et tragici aliquoties usi sunt (e. g. Soph. Ai. 1263 *τὴν βάρβαρον δὲ γλῶσσαν οὐκ ἐπαΐω*) nec non frequenter Plato, Aristophanes adhibuit etiam Nub. 650. Homero simplex verbum *ἀΐω* in usu fuit (e. g. *α* 298), lat. *audio.*

517. *παῦε*] vid. vs. 37.

518. *ἄρχω τῶν ἁπάντων*] id contendere solebant qui in iudiciis verba facie-

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὐ σύ γ', ἀλλ' ὑπηρετεῖς
οἰόμενος ἄρχειν. ἐπεὶ δίδαξον ἡμᾶς, ὦ πάτερ,
ἥτις ἡ τιμή ἐστί σοι „καρπουμένῳ τὴν Ἑλλάδα".

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πάνυ γε· καὶ τούτοισιν ἐπιτρέψαι ἐθέλω.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καὶ μὴν ἐγώ.
ἄφετέ νυν ἅπαντες αὐτόν.

(Servi Philocleonem missum facientes in domum recedunt.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καὶ ξίφος γέ μοι δότε.
ἢν γὰρ ἡττηθῶ λέγων σου, περιπεσοῦμαι τῷ ξίφει.

(Unus e servis Philocleoni gladium affert, quem senex strictum tenet usque ad vs. 714.)

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

εἰπέ μοι, τί δ' ἦν, τὸ δεῖνα, τῇ διαίτῃ μὴ ἐμμένῃς;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μηδέποτε πίοιμ' ἄκρατον ... μισθὸν ἀγαθοῦ δαίμονος.

---

521. τούτοισιν Brunck] τούτοισί γ'.
525. ἄκρατον Richter coll. Equit. vs. 85] ἀκράτου.

---

bant, quo iudicum sibi conciliarent animos. Vid. e. g. Lys. Or. I § 36 ἡ ψῆφος ἡ ὑμετέρα ἐστὶ πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει κυριώτατον.

— γ'] vid. ad vs. 231.

519. ἐπεὶ] *an?* Interrogationem haec particula aperit etiam Nub. 688, 786, 1061 Lys. 258 Plut. 881.

520. καρπουμένῳ τ. 'Ε.] demagogi alicuius verba nuper prolata a comico nunc citari nemo non intellegit, opinor. Cf. Thuc. II 38 § 2.

521. ἐθέλω] vid. ad vs. 493.

522.] cf. Ach. 488 sqq., ubi Dicaeopolis defensionem suam prolaturus caput ἐπιξήνῳ imponit.

524. τὸ δεῖνα] interiectionis loco, ut gallicum *à-propos*, adhibetur etiam Pac. 268, 879 Av. 648 Lys. 921, 926, 1168 fr. 4. Non sunt confundendi loci ubi pronomen ὁ δεῖνα (Thesm. 620 sqq.) τὸ δεῖνα (Ach. 1149) indicat hominem vel rem cuius proprium nomen proferre quis nolit aut nequeat.

— μὴ ἐμμένῃς] Eur. Med. 754 τί δ' ὅρκῳ τῷδε μὴ ἐμμένων πάθοις; Vert. *si arbitrorum sententia non acquieveris*, si litis condicionibus non obtemperaveris (*u niet aan de afspraak houdt*), i. e. si mori recuses ubi causa cecideris.

525. ἄκρατον] vid. Eq. 85, 106 Pac. 300. Inter cenandum non bibebatur, sed post cenam meri aliquid circumferebatur in honorem τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος, cui vinum debetur inventum. Ita transitus fiebat ad symposium, cuius initium erat τὸ ἀπονίψασθαι, deinde tres σπονδαί (dis, heroibus, Διὶ Σωτῆρι sacrae); cf. vs. 1217.

SCENA DECIMA TERTIA.

Bdelycleo, Philocleo, Chorus.

Stropha (vs. 526—545 = 631—648).

ΧΟΡΟΣ.

νῦν σὲ τὸν ἐκ θὐμετέρου
γυμνασίου δεῖ τι λέγειν
καινόν, ὅπως φανήσει ....

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἐνεγκάτω μοι δεῦρο τὴν κίστην τις ὡς τάχιστα.

(Postquam ab uno servorum allata est theca scriptoria, filius inde promit stilum et pugillares; stilum deinde manu paratum tenet, perinde atque pater gladium. Ad patrem:)

ἀτὰρ φανεῖ ποιός τις ὤν, ἢν ταῦτα παρακελεύῃ;

ΧΟΡΟΣ.

μὴ κατὰ τὸν νεανίαν
τονδὶ λέγων. ὁρᾷς γὰρ ὡς
σοὶ μέγας ἐστὶν ἀγὼν

---

526. σὲ Brunck] δὲ.
527. δεῖ τι λέγειν Porson] λέγειν τι δεῖ.
530. ταῦτα] ταῦτ(α) αὐτὰ VR. Corruptum versum ducunt Kirchhoff et vHerwerden, delet Hoekstra (de Ar. Vespis) simul cum vs. antistr. 635. Blaydes τις ἢν τοιαῦτα.
532. τονδὶ Bentley] τόνδε. — λέγων Hirschig] λέγειν VR, sed vid. schol.
533. σοὶ] Hamaker mavult μοι. — ἐστὶν ἀγὼν Dobree] ἔστ' ἀγὼν codd., ἔστ' ἀγὼν νῦν Bentley.

In symposiis autem vinum nonnisi aqua admista bibebatur. — Linguae lapsu senex μισθὸν dixit, cum οἶνον dicere vellet, ut supra vs. 378 ψηφίσματα pro μυστήρια. Nempe heliastae cor triobolo, non vino reficiunt, patronum non Bacchum habent sed Cleonem, mysteria sua non Eleusine sed ad tribunal celebrant.

529. κίστην] hoc loco non est sportula cibis recipiendis, ut Ach. 1086, sed theca scriptoria sive *calamaria* (Martial. XIV 19), quam Paulus Silentiarius in epigrammate VI 65 vocat κίστην πολύωπα μελανδόκον, εἶν ἑνὶ πάντα | εὐγραφέος τέχνης ὄργανα ῥυομένην. Inde filius expromit δίπτυχον (δέλτον, duplicem tabellam ceratam) et γραφίδα, ut scripto consignet quae in patris oratione notatu digna sibi videantur. Cf. Dionysus inter Aeschyli Euripidisque certamen nonnulla annotans Ran. 1263 sqq.

530.] versum non expedio; verbum παρακελεύομαι alias apud Aristophanem non reperitur.

533. ἀγών] *certamen* de argumento aliquo ex re publica (vel e re litteraria) desumto a iusta comoedia abesse non poterat, imo operis pars gravissima ducebatur; suum autem locum obtinebat inter *parodum* et *parabasin*. Plerumque tetrametris anapaesticis utuntur disputantes, in Acharnensium vero fabula certaminis vicem obit Dicaeopolidis oratio trimetris iambicis concepta. Suo nomine ὁ ἀγών etiam Ach. 392 et Ran. 883 nunciatur spectatoribus.

καὶ περὶ τῶν ἁπάντων,
εἴπερ, ὃ μὴ γένοιθ', οὗ-
τός σ' ἐθέλει κρατῆσαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καὶ μὴν ὅσ' ἂν λέξῃ γ' ἁπλῶς μνημόσυνα γράψομαι ἐγώ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τί γὰρ φάθ' ὑμεῖς, ἢν ὁδί με τῷ λόγῳ κρατήσῃ;

ΧΟΡΟΣ.

οὐκέτι πρεσβυτῶν ὄχλος
χρήσιμος ἔστ' οὐδ' ἀκαρῆ·
σκωπτόμενοι δ' ἐν ταῖς ὁδοῖς
θαλλοφόροι καλοίμεθ', ἀντ-
ωμοσιῶν κελύφη.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ὦ περὶ τῆς πάσης μέλλων βασιλείας ἀντιλογήσειν
τῆς ἡμετέρας, νυνὶ θαρρῶν πᾶσαν γλῶτταν βασάνιζε.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καὶ μὴν εὐθύς γ' ἀπὸ βαλβίδων περὶ τῆς ἀρχῆς ἀποδείξω
τῆς ἡμετέρας ὡς οὐδεμιᾶς ἥττων ἐστὶν βασιλείας.

---

535. *γένοιθ'* Bentley] *γένοιτο νῦν.*

536. *σ'*] addidit Porson. Blaydes edidit *οὗτός σε λέγων κρατήσει.*

539.] Meineke mavult *τί γάρ, φάθ', ὑμεῖς.* Blaydes dedit *τί γάρ, φάθ' ὑμεῖς, ἢν* etc.

542. *ἐν ταῖς ὁδοῖς* Porson] *ἂν ἐν ταῖσ(ιν) ὁδοῖσ(ιν) ἁπάσαις* codices. Meineke edidit *σκωπτόμενοι δ' ἂν παισὶν ἐν | ταῖσιν ὁδοῖς ἁπάσαις.*

544. *καλοίμεθ'*] *καλούμεθ'* (fut. pass., ut Soph. Electr. 971) Porson.

---

541. *ἀκαρῆ*] vid. ad vs. 91 sq.

544. *θαλλοφόροι*] in pompa panathenaica spectabantur senes decem pulcherrimi, e singulis tribubus selecti et splendide a tribulibus exornati, *'θάλλον*, id est *ἐλαίας κλάδον* (schol. Eccl. 743), manu tenentes. Qui autem victor evaserat ex hoc *εὐανδρίας* certamine, centum drachmas e publico aerario accipiebat. Itaque senem *θαλλοφόρον* vocare non laudantis est sed irridentis, quasi Anglice dicas *a delicious piece of antiquity*, ut est apud Dickensium.

— *καλοίμεθ'*] *appellemur igitur silicernia per me licet.*

545. *ἀντωμοσιῶν*] cf. vs. 1041. Initio rei cognitionis (*τῆς ἀνακρίσεως*) ambo litigantes iurabant se verum esse dicturos; cf. Plat. Legg. XII 948 *b*.

— *κελύφη* (ῠ)] *putamina*, qualia sunt ovorum vel nucum; hinc quae ad ipsam rem vix quicquam attinent et impune igitur possunt negligi.

548. *ἀπὸ βαλβίδων*] *inde ab ipsis carceribus, van meet af aan;* item Eq. 1159, cf. *γραμμή* Ach. 483.

τί γὰρ εὔδαιμον καὶ μακαριστὸν μᾶλλον νῦν ἐστι δικαστοῦ,
ἢ τρυφερώτερον, ἢ δεινότερον ζῷον, καὶ ταῦτα γέροντος;
ὃν πρῶτα μὲν ἕρποντ' ἐξ εὐνῆς τηροῦσ' ἐπὶ τοῖσι δρυφάκτοις
ἄνδρες μεγάλοι καὶ τετραπήχεις· κἄπειτ' εὐθὺς προσιών τις
ἐμβάλλει μοι τὴν χεῖρ' ἁπαλήν, τῶν δημοσίων κεκλοφυῖαν·
ἱκετεύουσίν θ' ὑποκύπτοντες, τὴν φωνὴν οἰκτροχοοῦντες·
„οἴκτιρόν μ' ὦ πάτερ· αἰτοῦμαί σ', εἰ καὐτὸς πώποθ' ὑφείλου
ἀρχὴν ἄρξας ἢ ἐπὶ στρατιᾶς τοῖς ξυσσίτοις ἀγοράζων·" —
ὃς ἔμ' οὐδ' ἂν ζῶντ' ᾔδειν, εἰ μὴ διὰ τὴν προτέραν ἀπόφευξιν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ

(notam sibi ducens in pugillaribus:)

τουτὶ περὶ τῶν ἀντιβολούντων ἔστω τὸ μνημόσυνόν μοι.

---

550. *καὶ* Dindorf] *ἢ καὶ* codices.

553. *προσιών τις* Fl. Christianus] *προσιόντι* codices, qua lectione servata Hirschig in vs. 554 scribit *ἐμβάλλουσιν*, Meineke *ἐμβάλλει μοί τις*, parum eleganter neque recte, non enim iudex reos sed rei iudicem supplici vultu *adeunt* (nam hoc significat *προσιέναι*). In *χεῖρ' ἁπαλήν* nomen proprium aliquod latitare, e. c. *χεῖρα Πάχης*, sine causa suspicabatur Reiske.

555. *ὑποκύπτοντες*] *ὑποπίπτοντες* R.

558. *ὃς*] *ὡς* R. — *ἀπόφευξιν*] *ἀπόφυξιν* VR.

---

552. *δρυφάκτοις*] cf. vs. 386.

553. *τετραπήχεις*] *sex pedum*, item Ran. 1014. Id quod senex hoc loco inter democratiae laetissimos fructus recenset, acerbis admodum verbis tetigit vir optimatium partibus addictus, cuius nomen ignoratur, in [Xenoph.] de Rep. Athen. I 18: *ἠνάγκασται τὸν δῆμον κολακεύειν τὸν Ἀθηναίων εἷς ἕκαστος τῶν συμμάχων, γιγνώσκων ὅτι δεῖ τὸν ἀφικόμενον Ἀθήναζε δίκην δοῦναι καὶ λαβεῖν οὐκ ἐν ἄλλοις τισὶν ἀλλ' ἐν τῷ δήμῳ, ὅς ἐστι δὴ νόμος Ἀθήνησι. καὶ ἀντιβολῆσαι ἀναγκάζεται ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ εἰσιόντος του ἐπιλαμβάνεσθαι τῆς χειρός. διὰ τοῦτο οὖν οἱ σύμμαχοι δοῦλοι τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καθεστᾶσι μᾶλλον.*

554. *ἁπαλήν*] teneram candidamque manum, viri nobili loco nati insigne, — quae paucis diebus abhinc in publico aerario libere grassata est. Eaedem sibi opponuntur notiones Pac. 349 sqq. *οὐκέτ' ἄν μ' εὕροις δικαστὴν δριμύν .... ἀλλ' ἁπαλὸν ἄν μ' ἴδοις* etc.

555. *οἰκτροχοοῦντες*] cf. Homeri de luscinia versus τ 521: *ἥ τε θαμὰ τρωπάουσα χέει πολυϝηχέα φωνήν*. — Ut iudices commoverent atque percellerent oratores potissimum solebant operam dare; vid. ad vs. 390.

557. *ἢ*] *vel potius*; vid. vs. 167. Homo ex infima plebe nunquam graviora „munera" sibi habuit mandata quam ut in expeditione bellica cibi aliquid emeret contubernalibus. Cf. vs. 1189.

— *στρατιᾶς*] vid. ad vs. 354.

558. *ἀπόφευξιν*] vir humili loco natus gloriae sibi ducit scilicet, quod istiusmodi occasione homini e nobili gente orto innotuit; filius autem hoc demum dignum censet quod in pugillaribus scribatur. Larga manu huic loco salem comicum adspersit poeta facetissimus.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

εἶτ' εἰσελθὼν ἀντιβοληθεὶς καὶ τὴν ὀργὴν ἀπομορχθεὶς
ἔνδον τούτων ὧν ἂν φάσκω πάντων οὐδὲν πεποίηκα,
ἀλλ' ἀκροῶμαι πάσας φωνὰς ἱέντων εἰς ἀπόφευξιν.
φέρ' ἴδω, τί γὰρ οὐκ ἔστιν ἀκοῦσαι θώπευμ' ἐνταῦθα δικαστῇ;
οἱ μέν γ' ἀποκλάονται πενίαν αὐτῶν καὶ προστιθέασιν
κακὰ πρὸς τοῖς οὖσιν, ἕως † ἀνιῶν ἂν ἰσώσῃ τοῖσιν ἐμοῖσιν·†
οἱ δὲ λέγουσιν μύθους ἡμῖν, οἱ δ' Αἰσώπου τι γέλοιον·
οἱ δὲ σκώπτουσ', ἵν' ἐγὼ γελάσω καὶ τὸν θυμὸν καταθῶμαι.
κἢν μὴ τούτοις ἀναπειθώμεσθα, τὰ παιδάρι' εὐθὺς ἀνέλκει,
τὰς θηλείας καὶ τοὺς υἱεῖς, τῆς χειρός, ἐγὼ δ' ἀκροῶμαι·
τὰ δὲ συγκύψανθ' ἅμα βρυχᾶται· κἄπειθ' ὁ πατὴρ ὑπὲρ αὐτῶν
ὥσπερ θεὸν ἀντιβολεῖ με τρέμων· „τῆς εὐθύνης μ' ἀπόλυσον,
εἰ μὲν χαίρεις ἀρνὸς φωνῇ, παιδὸς φωνὴν ἐλεήσας·"

---

560. *ἀντιβοληθεὶς*] *κἀντιβοληθεὶς* Porson male.

564. *ἀποκλάονται*] suspectum est medium; Richter *ἀποκλάοντες* aut *-κλάουσιν*.

565. *ἀνιῶν* V] om. reliqui, videtur autem esse dittographema (*ἀνῖἂνἰσώσῃι*). Infeliciter Hamaker *λήγων* (pro *τελευτῶν*), Hermann *ἀνιῶν*, probabilius Reisig *κλάων*, sed displicet singularis et contorta est tota sententia. Blaydes *κακὰ πρὸς τοῖς οὖσι κακοῖσιν ἕως ἂν ἰσωθῇ τοῖσιν ἐμοῖσιν*, in qua lectione moleste abundat *κακοῖσιν*.

568. *ἀναπειθώμεσθα*] *-θώμεθα* vel *-θόμεθα* codices vitio metrico; quamquam vix praestat *-μεσθα*, sic enim vitiosa est caesura. Requiritur **ἀναπείθωμαι, καὶ παιδάρι'* vel simile quid, Porson *ἀναπεισθῶμεν, τά γε*. — *εὐθὺς*] *αὖ τις* Cobet.

570. *συγκύψανθ' ἅμα*] *συγκύπτοντα* Porson metri causa, *συγκύψαντα* Hirschig, sed „vocalisch auslautende kurze Endsilben dürfen nicht die Senkung eines Anapästs bilden" (Hilberg Silbenwägung p. 258). In codd. est *συγκύψαντ' ἀποβληχᾶται* V, *συγκύψαντ' ἅμ' ἅμα βληχᾶται* R, *συγκύπτονθ'* ceteri. In vulgata ferri nequit *ἅμᾰ βλ.*; quapropter **ἅμα βρυχᾶται* scripsi, quod verbum etiam sententiae aptius videtur, *porcelli* enim non balant. *Ἅμα μηκᾶται* ut salvo Atticismo dici possit vereor, sed dubito an praestet *μυκᾶται*. Verbo *βληχᾶσθαι* utitur comicus Plut. 293.

571. **μ' ἀπόλυσον*] *ἀπολῦσαι*.

572. *φωνῇ*] *κωλῇ* Richter, vulgatam frigere ratus, at frigidior multo est haec eius perna agnina. — **ἐλεήσας*] *ἐλεήσαις* codices, Meineke *ἐλέησον* coniecit, Reiske *ἐλεῆσαι*, Hirschig *εἰ μὲν χαίρω τἀρνὸς φωνῇ, παιδὸς φωνήν μ' ἐλεῆσαι*.

565.] *donec non minus infelicem me reddidit* (cui haec omnia sint audienda) *quam est ipse*. Id fere significat versus pars posterior; sed tale quid hinc alienum est, non enim aerumnae nunc recensentur vitae iudicialis, sed praedicantur eius emolumenta. Quapropter vitium aliquod hunc locum contrectasse apparet.

566.] *Aesopi fabulam*; cf. vs. 1401, 1446 Pac. 129 Av. 471, 651.

568. *ἀνέλκει*] nempe *εἰς τὸ βῆμα*. Opponitur *ἀφέλκειν ἀπὸ τοῦ βήματος*.

570. *βρυχᾶται*] cf. Ran. 823.

571. *εὐθύνης*] cf. vs. 102.

εἰ δ' αὖ τοῖς χοιριδίοις χαίρω, θυγατρὸς Φωνῇ με πιθέσθαι.
χἠμεῖς αὐτῷ τότε τῆς ὀργῆς ὀλίγον τὸν κόλλοπ' ἀνεῖμεν.
ἆρ' οὐ μεγάλη τοῦτ' ἔστ' ἀρχὴ καὶ τοῦ πλούτου καταχήνη;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(iterum aliquid annotans:)

δεύτερον αὖ σου τουτὶ γράφομαι, τὴν „τοῦ πλούτου καταχήνην."
καὶ τἀγαθά μοι μέμνησ' ἄχεις φάσκων τῆς Ἑλλάδος ἄρχειν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

παίδων τοίνυν δοκιμαζομένων αἰδοῖα πάρεστι θεᾶσθαι.
κἢν Οἴαγρος εἰσέλθῃ φεύγων, οὐκ ἀποφεύγει πρὶν ἂν ἡμῖν

573. *χοιριδίοις*] *χοιρ(ε)ίοις* R non male. — *με πιθέσθαι*] **μ' ἀναπείθει?*

575 et 577.] Hamakero spurii videntur, iniuria, nisi egregie fallor. Sed fortasse leviter sunt corrupti, nam in vs. 575 **ταῦτ'* pro *τοῦτ'* praefero, et in vs. 577 aegre desidero particulam *νῦν*, e. g. **νῦν τἀγαθά μοι* vel **καὶ τἀγαθὰ νῦν*.

576. *γράφομαι*] *γράψομαι* VR.

578—582.] ante vs. 605 insertos mavult Hamaker; sed cur h. l. ineptos cum illo iudicemus, nulla est causa; immo quam maxime sunt idonei ad ciendos cachinnos: haecce igitur sunt splendida bona quae Graeciae ille dominus lucratur, pudenda aperta, histrionum verbula, cantilenas, quaeque praeterea unius assis care emerit quispiam.

578. *αἰδοῖα*] *τᾀδοῖα* Cobet.

573. *χοιριδίοις*] cf. Ach. 746 sq.
— *πιθέσθαι*] infinitivus a verbo *ἀντιβολεῖ* suspensus est.

574. *τὸν κόλλοπα*] *verticillum*; *κόλλοπες λέγονται οἱ πασσαλίσκοι τῆς κιθάρας, εἰς οὓς ἀποδεσμοῦνται αἱ νευραὶ καὶ τείνονται στρεφομένων*. *Relaxamus iram, aliquid de ira remittimus*. Idem Av. 383 dicitur *τῆς ὀργῆς χαλᾶν*, Ran. 700 *τῆς ὀργῆς ἀνιέναι*. Eadem imagine usi nos dicere solemus *een toontje lager spreken*.
— *ἀνεῖμεν*] gnomicus hic est aoristus, ut vs. 582, 586, 1257 sq.

575. *καταχήνη*] = *κατάγελως*. Redit vox Eccl. 631.

578.] duodeviginti annos nati iuvenes *δημόταις* suis proponebantur, et si puberes esse videbantur, a demarcho inscribebantur *εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον*. Si quis autem impuberem aliquem in illud album receptum esse putabat, licebat ei accusationem ad magistratum deferre; tunc in iudicio res agebatur, et iudicibus igitur inspiciendus erat iuvenis, ut e corporis indiciis efficerent utrum ad maturitatem pervenisset necne. Vid. [Arist.] de Rep. Athen. 42.

579.] actorem tragicum *Oeagrum* nuper plausum tulisse cum Nioben ageret ex hoc loco patet, itaque Sophoclis Nioben — nam de Aeschyli fabula cognomini ne cogitemus dehortantur temporum rationes [1]) — brevi ante Vespas scenae esse commissam, Oeagrum autem primarias in ea partes egisse, tute ni fallor statueris. In

[1]) Quamquam Aeschyli quoque Nioben gratia usam esse vivaci docent Aristophanis versus, ubi ad illud drama alluditur: Av. 1246 Ran. 912, 1392.

ἐκ τῆς Νιόβης εἴπῃ ῥῆσιν τὴν καλλίστην ἀπολέξας.
κἂν αὐλητής γε δίκην νικᾷ, ταύτης ἡμῖν ἐπίχειρα
ἐν φορβειᾷ τοῖσι δικασταῖς ἔξοδον ηὔλησ' ἀπιοῦσιν.
κἂν ἀποθνῄσκων ὁ πατήρ τῳ δῷ καταλείπων παῖδ' ἐπίκληρον,
κλάειν ἡμεῖς μακρὰ τὴν κεφαλὴν εἰπόντες τῇ διαθήκῃ
καὶ τῇ κόγχῃ τῇ πάνυ σεμνῶς τοῖς σημείοισιν ἐπούσῃ,
ἔδομεν ταύτην ὅστις ἂν ἡμᾶς ἀντιβολήσας ἀναπείσῃ.
καὶ ταῦτ' ἀνυπεύθυνοι δρῶμεν· τῶν δ' ἄλλων οὐδεμί' ἀρχή.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(tertium scribens:)

τούτου γάρ τοί σε μόνου τούτων ὧν εἴρηκας μακαρίζω.

---

588. *τούτου γάρ τοί σε μόνου* Blaydes] *τουτὶ γάρ τοι σεμνῶν* R, *τουτὶ γὰρ τὸ σεμνὸν* V, *τουτὶ γάρ τοί σε μόνον* Reiske, *τουτὶ γὰρ τῶν σεμνῶν* Richter. — *τούτων*] **πάντων*?

---

deperdita autem comoedia, cui *Δράματα* vel *Νίοβος* nomen erat, Aristophanes hanc tragoediam iocose imitatus ipsum Sophoclem finxit a filiis apud curiales dementiae senilis insimulatum sed animi vigorem recitatis suis carminibus strenue asserentem. Quas facetias grammaticorum stupor postea in historiam litterariam invexit, quasi poetae tragico revera tale quid sub vitae finem accidisset; vid. Cic. de Senect. 7 § 22 etc. etc.

— *φεύγων* ... *ἀποφεύγει*] vid. ad vs. 466.

581. *δίκην νικᾷ*] item Eq. 93.

— *ἐπίχειρα*] *mercedem (handgeld).* Per metaphoram adhibita est vox Aesch. Prom. 319, Soph. Antig. 820, Eur. apud Clement. Alexandr. Strom. p. 588 P.

582. *φορβειᾷ*] *capistro* coriaceo, quo tibia ori canentis adaptabatur. Vid. Av. 861, ubi malus tibicen Chaeris vocatur *corvus capistratus*, *κόραξ ἐμπεφορβειωμένος*. Cic. ad. Attic. II 16 *Oneus quidem noster iam plane quid cogitet nescio*, *φυσᾷ γὰρ οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι*, | *ἀλλ' ἀγρίαις φύσαισι*, *φορβειᾶς ἄτερ* (Soph. fr. 753 Dind.).

584. *μακρὰ τὴν κεφαλὴν*] item Plut. 612 et omissa voce *τὴν κεφαλήν* Eq. 433 Pac. 255. Cf. *οἰμώζειν μακρά* Av. 1207 Plut. 111, *κωκύειν μακρά* Lys. 1222 Ran. 34.

585. *κόγχῃ*] concha sive capsula, quae sigillo cereo est superilligata, ut integrum servetur.

586.] femina, quae patri ex asse heres est (*ἐπίκληρος*), proximo agnato nubere debet. Qua de re si inter se disceptabant agnati, aut si aliud matrimonium ante patris mortem puella contraxerat (cf. Isaeus III § 64), res ad magistratum (*τὸν ἄρχοντα*) deferebatur, quod dicebant *ἐπιδικάζεσθαι τῆς ἐπικλήρου*, ipsa autem de qua litigabant femina *ἐπίδικος* vocabatur.

587. *ἀνυπεύθυνοι*] cf. vs. 102. Aeschin. III § 17 *ἐν ταύτῃ τῇ πόλει*, *οὕτως ἀρχαίᾳ οὔσῃ καὶ τηλικαύτῃ τὸ μέγεθος*, *οὐδείς ἐστιν ἀνυπεύθυνος τῶν καὶ ὁπωσοῦν πρὸς τὰ κοινὰ προσεληλυθότων*.

— *ἀρχή*] haec vox nostro loco et alibi (e. g. Thucyd. VIII 97 § 1) non magistratus tantum complectitur sed etiam ecclesiam iudicia senatum, omnes igitur quorum in re publica administranda aliquae sunt partes. Aristoteles Polit. III 1 *τοὺς δικαστάς* et *τοὺς ἐκκλησιαστάς* vocat *ἀρχὰς ἀορίστους*, quoniam non perpetuo, sed per illud tantum tempus quo in iudicio sedent vel in concione adsunt, munere suo funguntur.

τῆς δ' ἐπικλήρου τὴν διαθήκην ἀδικεῖς ἀνακογχυλιάζων.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἔτι δ' ἡ βουλὴ χὠ δῆμος ὅταν κρῖναι μέγα πρᾶγμ' ἀπορήσῃ,
ἐψήφισται τοὺς ἀδικοῦντας τοῖσι δικασταῖς παραδοῦναι.
εἶτ' Εὔαθλος χὠ μέγας οὗτος Κολακώνυμος ἀσπιδαποβλὴς
„οὐχὶ προδώσειν ἡμᾶς" φασίν, „περὶ τοῦ πλήθους δὲ μαχεῖσθαι."
κἂν τῷ δήμῳ γνώμην οὐδεὶς πώποτ' ἐνίκησεν, ἐὰν μὴ
εἴπῃ τὰ δικαστήρι' ἀφεῖναι πρώτιστα μίαν δικάσαντας.

589.] versum, quem iocus haud ita fortasse facetus sed vere Aristophaneus genuinum esse testatur, addubitare non debebat Hamaker.

591. *ἀδικοῦντας*] *ἀντιδίκους* Blaydes.

593. *ἡμᾶς*] *ὑμᾶς* Brunck.

595. *πρώτιστα μίαν δικάσαντας*] *πρῶτον μίαν ἐκδικάσαντας* Hirschig.

---

589. *ἀνακογχυλιάζων*] propria huius verbi vis est *ἀναγαργαρίζειν*, *gargarizare*, vid. Plat. Com. fr. 196; forma paullulum diversa *ἀνακογχυλίσαι* vel *-σασθαι* usi sunt Plato Conviv. 185*d* et Eupolis fr. 275. Aristophanes vero a voce *κόγχη* verbum iocose nunc repetens novam atque inauditam ei tribuit significationem *concham detrahendi (ontschelpen)*, id quod vulgo *ἀνασπᾶν (rescindere)* dicebatur, vid. Lys. 1200. Simili lusu verborum poeta supra vs. 353 usus est.

592. Εὔαθλος] de eo vid. fr. 411 *ἔστι τις πονηρὸς ἡμῖν τοξότης συνήγορος | <τοῖς γέρουσιν>, ὥσπερ Εὔαθλος παρ' ὑμῖν τοῖς νέοις*. Barbarus audit etiam Ach. 704—710, ubi Thucydidem grandaevum (vid. ad Vesp. 947) damnandum curasse dicitur. Protagoram magistrum pacta mercede frustratus esse fertur in notissima narratiuncula (Gell. V 10), cui tamen fidem non esse habendam ex Plat. Protag. 328*b* apparet, cf. Zeller Philos.[4] I p. 944, 1; idem autem de Corace et Tisia traditum accepimus.

— Κολακώνυμος] *Cleonymum* significari, de quo cf. vs. 19, nemo non videt.

593] his verbis, quae iterum citantur infra vs. 666, brevi ante in concione usum esse Cleonymum, qui nuper ad Delion famae suae parum consuluisset, docet contextus. Sic nostri saeculi annis 70/71, dum Parisia urbs obsidebatur, in omnium ore aliquantisper fuit ducis cuiusdam dictum *„j'ai mon plan"*, — quem non minus quam ceteros consilii inopem fuisse mox probavit rerum eventus; nec non alius ducis verba *„je ne rentrerai que vainqueur ou mort"* — quem paucis horis post portae receperunt et victum et viventem.

595.] omnes heliastae utuntur iure in ecclesiam veniendi; itaque dum concio habetur iudicia fieri nequeunt. Quibus igitur diebus conciones habebantur legitimae, ad quas cives — perinde atque in dicasteria — *ἅμ' ἕῳ* convenire debebant (Ach. 19 Eccl. 20 etc.), iudicum nullae erant sessiones: ergo triobolum non accipiebant. Sed si quis concionem extraordinariam (*σύγκλητον ἐκκλησίαν*) convocari iubebat, huius initium non primam lucem statuere solebat sed medium fere tempus inter solis ortum et meridiem: sic primo mane conveniebant iudices, aliquantisper sedebant, triobolum merebant, deinde in concionem cum ceteris civibus abibant; cf. Equit. 50.

αὐτὸς δὲ Κλέων ὁ κεκραξιδάμας μόνον ἡμᾶς οὐ περιτρώγει,
ἀλλὰ φυλάττει διὰ χειρὸς ἔχων καὶ τὰς μυίας ἀπαμύνει.
σὺ δὲ τὸν πατέρ' οὐδ' ὁτιοῦν τούτων τὸν σαυτοῦ πώποτ' ἔδρασας.
ἀλλὰ Θέωρος — καίτοι ἐστὶν ἀνὴρ Εὐφημίου οὐδὲν ἐλάττων —
τὸν σφόγγον ἔχων ἐκ τῆς λεκάνης τἀμβάδι' ἡμῶν περικωνεῖ.
σκέψαι δ' ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν οἵων μ' ἀποκλῄεις καὶ κατερύκεις,
ἣν δουλείαν οὖσαν ἔφασκες καὶ ὑπηρεσίαν ἀποδείξειν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(secum loquens:)

ἔμπλησο λέγων· πάντως γάρ τοι παύσει ποτὲ κἀναφανήσει

596. δὲ V] δὲ ὁ R. — μόνον Fl. Christianus] μόνους.
599. ἀλλὰ] εἶτα Blaydes. — Εὐφημίου] Εὐφημίδου Meineke.
600. ἔχων] ἑλὼν Reiske.
601. δ' ἀπὸ] μ' ἀπὸ V. Hinc Hirschig post οἵων addidit pronomen μ'. Sed suo iure Hamaker molesta iudicans verba ἀπὸ τῶν, coll. Plut. vs. 576 proposuit ἀπὸ τῶνδ', ἀγαθῶν, et cum videret obstare particulas δέ γ' vs. 605, versus 578—582 interposuit. Expectatur fere σκέψαι δ' ἄρα νῦν ἀγαθῶν οἵων μ'. Bergk proposuit σκέψαι δέ μ' ὅσων ἀγαθῶν οἵων τ', Blaydes σκέψαι μ' ὁπόσων ἀγαθῶν οἵων τ'.
603 sq.] proverbii ratio me fugit. Verba κἀναφ. — περιγιγνόμενος in parenthesi

Quod si quis negligeret ita consulere heliastarum commodo, in concione poenam ab eo sumebant, res enim ab ipso propositas reiiciebant. Vertatur igitur: *et in concione nemo sententia sua vincit, nisi a iudicibus priusquam dimitterentur unam causam iudicari iussit.*

596. ὁ κεκραξιδάμας] i. e. ὁ τῇ βοῇ δαμάζων. Cf. vs. 36.

— περιτρώγει] *arrodere*, Ach. 258 et infra vs. 672; cf. παρεσθίειν Eq. 1026. H. l. *imminuendi* sensu usurpatur (cf. nostra *beknabbelen—beknibbelen*). Idem valet ἀποτρώγειν Ran. 367.

597.] eadem imagine poeta utitur Eq. 60, ubi de Paphlagone haec leguntur: βυρσίνην ἔχων | δειπνοῦντος (sc. Δήμου) ἑστὼς ἀποσοβεῖ τοὺς ῥήτορας (pro μυρσίνην et μυίας). Muscas a dormiente puero fugat etiam mater sollicita Hom. Δ 130. Cum nostro loco praeterea cf. Eq. 905.

599. ἀλλὰ] *quamquam*; opp. σύ. *Id, quod tu facere recusas, talis tamen vir qualis est Theorus infra suam dignitatem esse non putat.*

— Θέωρος] de hoc homine cf. vs. 42.

— Εὐφημίου] vir nobis ignotus est, sed pessimae eum notae fuisse docet contextus; nam quod Theoro in laudem vertitur eum „Euphemio nihilo deteriorem" esse, id quomodo accipi voluerit comicus nemini obscurum esse potest.

600.] adulator Theorus detergit nobis soleas (*kruipt voor ons in het stof*). Cf. Athen. VIII 351 *a*.

603. πάντως] futuro adicitur eadem ratione Ach. 347 (ex Dobraei emendatione, vid. supra ad vs. 460) ἐμέλλετ' ἄρα

πρωκτὸς λουτροῦ περιγιγνόμενος τῆς ἀρχῆς τῆς περισέμνου.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὃ δέ γ' ἥδιστον τούτων ἐστὶν πάντων, οὗ 'γὼ 'πελελήσμην,
ὅταν οἴκαδ' ἴω τὸν μισθὸν ἔχων, κἄπειθ' ἥκονθ' ἅμα πάντες
ἀσπάζωνται διὰ τἀργύριον, καὶ πρῶτα μὲν ἡ θυγάτηρ με
ἀπονίζῃ καὶ τὼ πόδ' ἀλείφῃ, καὶ προσκύψασα φιλῇ με,
καὶ παππίζουσ' ἅμα τῇ γλώττῃ τὸ τριώβολον ἐκκαλαμᾶται,
καὶ τὸ γύναιόν μ' ὑποθωπεῦσαν φυστὴν μᾶζαν προσενέγκῃ,
κἄπειτα καθεζομένη παρ' ἐμοὶ προσαναγκάζῃ· „φάγε τουτί,"
„ἔντραγε τουτί". — τούτοισιν ἐγὼ γάνυμαι, κοὐ μή με δεήσῃ

---

collocata esse, ut Nub. vs. 470 τε — ἐλθεῖν, censet vHerwerden; sed nisi fallor cum amara ironia dictum est illud περισέμνου: *praeclarum istud tuum munus ego nullo negotio ... conspurcabo.* Ut tamen huiusmodi sententia hinc extundi possit, expectaveris *κἀναφανοῦμαι.

605 οὗ (ἐ)γὼ] οὐ γὰρ V. Conieci *ὀλίγου.

606. κἄπειθ' ἥκονθ' ἅμα Brunck] κᾆθ' εἰσήκονθά με V, κἄπειτ' εἰσήκονθ' ἅμα R, unde Fl. Christianus κᾆτ' εἰσήκονθ' ἅμα, Meineke κᾆτ' εἰσήκοντά με, praeferens tamen κᾆτ' εἰσέρποντά με, Blaydes κᾆτ' εἰσελθόνθ' ἅμα.

608. φιλῇ με Richter] φιλήσῃ.

609. παππίζουσ' V] παππάζουσ' R. — τὸ] addidit Fl. Christianus.

612. τούτοισιν Bentley] τοῖσιν. — κοὐ Dobree alii] καὶ codices, κεἰ μή με δεήσει Elmsley.

πάντως ἀνήσειν τῆς βοῆς, *omnino, tandem aliquando;* vid. praeterea Eq. 232, 799 Nub. 1352 Ran. 263 Eccl. 704 Aesch. Prom. 943. Negatio accedit Ach. 956 πάντως μὲν οἴσεις οὐδὲν ὑγιές, item Pac. 1194 Eccl. 604.

604.] ex Callistrati auctoritate scholion perhibet proverbium hoc fuisse ἐπὶ τῶν ἐπὶ κακῷ τῷ ἑαυτῶν νικώντων. Quae si vera esset explicatio, verborum structura eadem foret atque Lys. 695 etc.; sed talis sententia huc parum quadrat, quapropter ἀναφανοῦμαι legendum esse suspicor: *nunc loquere ad libitum: mox ego superveniam, qui splendidum istud tuum regnum disperdam.* Infantuli, ut primum loti sunt, nova nutrici negotia facessere solent; facili negotio tunc podex vincit lavacrum, irritos scilicet reddit nutricis labores.

609. παππίζουσα] = πάππαν με καλοῦσα Pac. 120; cf. πατερίζειν vs. 652 et Hom. E 408. Similis est conformatio verborum δημίζειν Vesp. 699, καρδαμίζειν Thesm. 617, βακίζειν Pac. 1072 etc.

— ἐκκαλαμᾶται] dum me exosculatur, triobolon, quod ore teneo, lingua sua expiscari conatur. Cf. εἰσκαλαμᾶσθαι vs. 381. De more τοῦ τὰ κέρματα ἐγκάπτειν, i. e. nummos foris acceptos in ore aliquantisper asservandi, vid. vs. 787 sqq. Av. 502 Eccl. 818 Plut. 379 fr. 3, 48 etc.; hinc Graeci (ut Aegyptii) ori mortuorum inserebant obolum Charoni destinatum.

610. φυστὴν μᾶζαν] *une ommelette soufflée*, cibum aliquanto lautiorem quam erat quotidiana illa polenta ex hordeo et aqua confecta, quae dentibus adhaerere solebat.

612. ἔντραγε τουτί] cf. Eq. 51.

— γάνυμαι] cf. ἐγανώθην Ach. 7.

εἰς σὲ βλέψαι καὶ τὸν ταμίαν, ὁπότ' ἄριστον παραθήσει
καταρασάμενος καὶ τονθορύσας· ἀλλ' ἢν μή μοι ταχὺ μάξῃ,
τάδε κέκτημαι π ρ ό β λ η μ α κ α κ ῶ ν , σ κ ε υ ὴ ν β ε λ έ ω ν ἀ λ ε ω ρ ή ν .
κἢν οἶνόν μοι μὴ ἐγχῇς σὺ πιεῖν, τὸν ὄνον τόνδ' εἰσκεκόμισμαι
οἴνου μεστόν, κᾆτ' ἐγχέομαι κλίνας· οὗτος δὲ κεχηνὼς
βρωμησάμενος τοῦ σοῦ δίνου μέγα καὶ στράτιον κατέπαρδεν.
ἆρ' οὐ μεγάλην ἀρχὴν ἄρχω καὶ τοῦ Διὸς οὐδὲν ἐλάττω,
ὅστις ἀκούω ταὔθ' ἅπερ ὁ Ζεύς;
ἢν γοῦν ἡμεῖς θορυβήσωμεν,
πᾶς τις Φησὶν τῶν παριόντων·

---

613. *ὁπότ' ἄριστον*] *ὅτε τἄριστον* Richter.
614. *ἀλλ' ἢν* Elmsley] *ἄλλην*.
615—618] aliunde irrepsisse opinantur Hamaker et Meineke, verba enim *τόνδ' εἰσκεκόμισμαι* nonnisi de lagena quam senex manu teneat dici posse.
616. *ἐγχῇς*] Hirschig mavult *δῷς*.
620. *καὶ* VR] *καὶ τῆς* deteriores, duos dimetros ex hoc tetrametro facientes.
623 sq.] *παριόντων* | *τὸ δικαστήριον· οἷον βροντᾷς* | *ὦ Ζ. β.* coniecit Porson.

---

612 sqq. *κοὐ μή* etc. — *ἀλλ' ἢν* etc.] *neque verendum mihi est ne te truculentumve istum dispensatorem suspicere debeam, nam si tardius mihi prandium affert, hocce teneo malorum perfugium*, pistorem nimirum adeo, ut meo mihi triobolo prandium emam (cf. vs. 306).

614. *καταρασάμενος*] cf. Lys. 815 Ran. 746.

— *τονθορύσας*] *mussitandi* verbum etiam Ach. 683 Ran. 747 legitur, *ὑποτονθορύζειν* fr. 365 com. adesp. Kock.

615.] versus hic epicus non legitur in Homeri mscriptis hodiernis; subsimiles sunt tantum M 57 et O 533, quos claudit accusativus *ἀλεωρήν* praecedente genitivo (*δηΐων ἀνδρῶν*). Sed in scholiis ad Π 134 affertur l. a. *κακῶν βελέων ἀλεωρήν*, comicum autem in suo Homero id habuisse noster locus testari videtur.

616. *ὄνον*] senex voce ambigua consulto utitur, significare autem videtur cornu unde bibebatur (*κέρας* sive *ῥυτόν*), asini capite ornatum; in varia enim quadrupedum capita huiusmodi cornua excurrere solebant. Alia poculorum nomina, ab animalibus desumta, complura affert Athenaeus XI 465 sqq.: *βομβύλιος*, *κάνθαρος*, *τραγέλαφος*, *ἐλέφας*. — Ceterum recte observatum est, pronomen *τόνδε* non nisi de iis quae adsint usurpari, parum autem apparere unde senex poculum nunc habere possit quod digito designet; vid. annot. crit.

617. *κλίνας*] *inclinans*, *obliquum tenens*.

— *κεχηνὼς*] multi scilicet vini capax. Quae vero adduntur verba *βρωμησάμενος* et *κατέπαρδεν* (= *κατεφρόνησεν*, *κατεγέλασεν*) ad quadrupedem tantum *ὄνον* pertinent.

619. *δίνου*] vasis rotundi nomen, vid. Athen. XI p. 467 *d*. — Totus hic locus ad imitationem Euripidis Cycl. 328 sqq. scriptus est; vid. prolegomena.

621. *ἀκούω*] *de me dicitur*.

„οἷον βροντᾷ τὸ δικαστήριον,
ὦ Ζεῦ βασιλεῦ.“
κἢν ἀστράψω, ποππύζουσιν.
κἀγκεχόδασίν μ' οἱ πλουτοῦντες
καὶ πάνυ σεμνοί.
καὶ σὺ δέδοικάς με μάλιστ' αὐτός,
νὴ τὴν Δήμητρα, δέδοικας. ἐγὼ δ'
ἀπολοίμην, εἴ σε δέδοικα.

Antistropha (vs. 631—648 = 526—545).

ΧΟΡΟΣ.

οὐδέπωθ' οὕτω καθαρῶς
οὐδενὸς ἠκούσαμεν οὐ-
δὲ ξυνετῶς λέγοντος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὔκ, ἀλλ' ἐρήμας ᾡεθ' οὕτω ῥᾳδίως τρυγήσειν.
καλῶς γὰρ ᾔδειν ὡς ἐγὼ ταύτῃ κράτιστός εἰμι.

ΧΟΡΟΣ.

ὡς δ' ἐπὶ πάντ' ἐλήλυθεν
κοὐδὲν παρῆλθεν, ὥστ' ἔγωγ'
ηὐξανόμην ἀκούων,
κἂν μακάρων δικάζειν

---

627. *μ'*] om. V, *γ'* Hermann Fritzsche; vix opus, est enim constructio ad sensum quae dicitur.

634. *οὔκ, ἀλλ'*] Bergk *ἀλλ' οὐκ*, Meineke *οὐκοῦν*. — *οὕτω*] *οὗτος* Dawes.

636.] *δ' ἐπὶ πάντ' ἐλήλυθεν* Porson] *δὲ πάντ' ἐπελήλυθεν* codices, *ὧδε πάντ' ἐπῆλθε κοὐ- | δέν τι* Hermann Meineke, posita virgula in fine versus 633.

---

626. *ποππύζουσιν*] labrorum sonus, quo allici vel sedari solent animalia· domestica, hoc verbo designatur; vid. Plut. 732.

627. *ἐγκεχόδασιν*] etiam Ran. 479; hic idem valet quod *δεδίασιν*, quapropter additur accusativus.

631.] simillimus locus est Thesm. 434 sqq. *οὔπω ταύτης ἤκουσα | πολυπλοκωτέρας γυναικὸς | οὐδὲ δεινότερα λεγούσης* etc.

634. *ἐρήμας ... τρυγήσειν*] sc. *ἀμπέλους*, *alienam vineam* (a nullo custoditam) *uvis spoliare*. Redit hoc proverbium Eccl. 885, idem autem valet locutio *τἀλλότριον ἀμᾶν θέρος* Eq. 392; nec non cognata est loquendi formula *ut vineta egomet caedam mea* Horat. Epist. II 1, 220, = nostrum *zijn eigen glazen ingooien*, cf. fr. com. adesp. 564 Kock *τὴν αὐτὸς αὑτοῦ γὰρ θύραν κρούει λίθῳ*. Senex dicit: *nimirum iste putabat se sic quaelibet effundere posse maledicta, mihi autem loquendi non fore copiam; nam hac in re* (*ταύτῃ*, i. e. *ἐν τῷ λέγειν*) *me excellere probe norat.*

638. *ηὐξανόμην*] item nos *ik groeide er in.*

αὐτὸς ἔδοξα νήσοις,
ἡδόμενος λέγοντι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὥσθ' οὗτος ἤδη σκορδινᾶται κἄστιν οὐκ ἐν αὑτοῦ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(secum loquens:)

ἦ μὴν ἐγώ σε τήμερον σκύτη βλέπειν ποιήσω.

ΧΟΡΟΣ.

δεῖ δέ σε παντοίας πλέκειν
εἰς ἀπόφευξιν παλάμας.
τὴν γὰρ ἐμὴν ὀργὴν πεπᾶ-
ναι χαλεπὸν νεανίᾳ
μὴ πρὸς ἐμοῦ λέγοντι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

πρὸς ταῦτα μύλην ἀγαθὴν ὥρα ζητεῖν σοι καὶ νεόκοπτον,
ἢν μή τι λέγῃς, ἥτις δυνατὴ τὸν ἐμὸν θυμὸν κατερεῖξαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

χαλεπὸν μὲν καὶ δεινῆς γνώμης καὶ μείζονος ἢ 'πὶ τρυγῳδοῖς,

---

640. αὐτὸς] εὐθὺς Blaydes probabiliter.
642. ὥσθ'] ὡς δ' Hirschig, ὡς Dindorf. — αὑτοῦ] αὑτῷ R, οὐκέθ' αὑτοῦ Fl. Christianus Bentley.
647. νεανίᾳ] supplevit Porson, vHerwerden coniecit μάλ' ἐστὶ τῷ.
649. μή] μοι Bergk.

---

642. σκορδινᾶται] *pandiculatur*, item Ach. 30 Ran. 922. — *Taedii* signa, quae filius edit, *perturbatum* eius *animum* testari putat pater.

— οὐκ ἐν αὑτοῦ] *non apud se est*, *il n'est pas dans son assiette ordinaire*, *hij is buiten zichzelf*, *er ist ausser sich.*

643. σκύτη βλέπειν] item Eupol. fr. 282 ἀτεχνῶς <μὲν> οὖν, τὸ λεγόμενον, σκύτη βλέπει. Plura supra ad vs. 455 contuli.

647. πρὸς ἐμοῦ] *a mea parte*, hinc *ex mente mea*, opinionem meam referens.

648. πρὸς ταῦτα] *proinde* (= ὡς οὕτως ἐχόντων, *quae cum ita sint*). Vid. infra ad vs. 1386.

— ὥρα] vid. ad vs. 242.

— νεόκοπτον] quam nuper lapidarius acuerit (*pas opgehakt*). Vid. Herod. Mimiamb. VI 82 sqq. αὕτη γὰρ ἡμέων ἡμέρην τε καὶ νύκτα | τρίβουσα τὸν ὄνον σκωρίην πεποίηκε | ὅκως τὸν αὑτῆς μὴ τετρωβόλου κόψῃ.

649. τι λέγῃς] *aliquid dicere habeas*, *iets te zeggen hebt.* Constr.: lapidem molarem, quo — si quod dicas desit — eius iram confringas.

650. τρυγῳδοῖς] = κωμῳδοῖς, item infra vs. 1537 Ach. 886 fr. 149*, τρυγῳδία = κωμῳδία Ach. 499, qui locus cum nostro omnino est conferendus, τρυγικός = κωμῳδικός Ach. 628; vid. etiam fr. 333. Ducta sunt a verbo τρυγᾶν, quod de *vindemia* est sollemne; ab

ἰάσασθαι νόσον ἀρχαίαν ἐν τῇ πόλει ἐντετακυῖαν·
ἀτάρ, ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη ....

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

παῦσαι καὶ μὴ πατέριζε.
εἰ μὴ γὰρ ὅπως δουλεύω ἐγώ, τουτὶ ταχέως με διδάξεις,
οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχὶ τεθνήξεις, κἂν χρῇ σπλάγχνων μ' ἀπέχεσθαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀκρόασαί νυν, ὦ παππίδιον, χαλάσας ὀλίγον τὸ μέτωπον.
καὶ πρῶτον μὲν λόγισαι φαύλως, μὴ ψήφοις, ἀλλ' ἀπὸ χειρός,

651. ἐντετακυῖαν Reiske] ἐντετοκυῖαν codices, quod non videtur posse defendi Homerico perfectorum διέφθορα et τέτροφα usu O 128 ψ 237, licet epico dicendi genere hoc loco utatur filius, teste syllaba ultima vocis ἡμέτερε producta. Coniecerit quispiam ἐγγεγονυῖαν (ΕΝΓΕΓΟΝΥΙΑΝ), sed elegantior videtur Reiskii lectio.

652. ἀτάρ] ἀλλ' R.

654. τεθνήξεις Elmsley] τεθνήσει VR, τεθνήξει alii.

Aristophane autem ibi potissimum usurpantur, ubi comoedia et τραγῳδία sibi opponuntur.

651. ἐντετακυῖαν] participii ἐντετηκώς femininum secundum leges epicae dictionis conformatum, ut τεθᾰλυῖα, λελᾰκυῖα, μεμᾰκυῖα, ἀρᾰρυῖα a perfectis τέθηλα λέληκα μέμηκα ἄρηρα. Significatur id quod non cuti illitum est sed intus penetravit et in succum sanguinemque receptum est. Contrarium est ἐκτακῆναι, quod sua vi utitur Nub. 772, translatum autem est Aesch. Prom. 535. — Epica dictione (ἐντετᾰκυῖαν, ἡμέτερē) filius nunc utitur, partim iocans, partim ut spectatoribus indicet aliquanto graviora iam prolatum iri.

652. μὴ πατέριζε] *patris nomine ne utere*. Vid. ad vs. 609.

655. χαλάσας] *frontem* (id est frontis rugas) *relaxare* comitatis est indicium; Eq. 646 id vocatur τὰ πρόσωπα διαγαληνίσαι, idem autem valet καταβάλλειν τὰς ὀφρῦς (Eur. Cycl. 167) sive ὑποκαθεῖναι τὰς ὀφρῦς (fr. com. adesp. 916). Severitatis vero atque tristitiae signum est *supercilia tollere* (Catull. 67, 46), quod Graece dicitur ἀνασπάσαι τὸ πρόσωπον (Xenoph. Conviv. III § 10) vel τὸ μέτωπον (Eq. 631) vel τὰς ὀφρῦς (Ach. 1069 Alexid. fr. 16 Menandr. fr. 556 Philem. fr. 174), ἀνέλκειν τὰς ὀφρῦς Cratin. fr. 355, συνάγειν τὰς ὀφρῦς (Nub. 582 Plut. 756 Antiphan. fr. 218), ἐπαίρειν τὰς ὀφρῦς Amphid. fr. 13 ὦ Πλάτων, | ὡς οὐδὲν οἶσθα πλὴν σκυθρωπάζειν μόνον, | ὥσπερ κοχλίας σεμνῶς ἐπηρκὼς τὰς ὀφρῦς, cf. Baton. fr. 5[13]; simplex τὰς ὀφρῦς αἴρειν adhibuerunt Diphilus fr. 86 et Menander fr. 39 et 460, cui οἱ τὰς ὀφρῦς αἴροντες sunt οἱ φιλόσοφοι, qui fr. com. adesp. 1005 dicuntur ἐξωφρυωμένοι, apud Athenaeum autem 162*a* appellantur ὀφρυανασπασίδαι, ῥινεγκαταπηξιγένειοι. Eleganter denique Lysistr. 7 dicitur μὴ σκυθρώπαζ' ὦ τέκνον, | οὐ γὰρ πρέπει σοι τοξοποιεῖν τὰς ὀφρῦς. — Non huc pertinet Soph. Ai. 302, licet id contendat Eustathius p. 679, 61, quem secutus est Lobeckius.

656. φαύλως] *sic temere*, cf. Ach. 215

τὸν Φόρον ἡμῖν ἀπὸ τῶν πόλεων συλλήβδην τὸν προσιόντα·
κἄξω τούτου τὰ τέλη χωρὶς καὶ τὰς πολλὰς ἑκατοστάς,
πρυτανεῖα, μέταλλ', ἀγοράς, λιμένας, μισθώσεις, δημιόπρατα.
τούτων πλήρωμα τάλαντ' ἐγγὺς δισχίλια γίγνεται ἡμῖν.
ἀπὸ τούτων νυν κατάθες μισθὸν τοῖσι δικασταῖς ἐνιαυτοῦ,
ἓξ χιλιάσιν, — κοὔπω πλείους ἐν τῇ χώρᾳ κατένασθεν —·

---

657. *τὸν προσιόντα*] *νῦν προσιόντα* Hamaker.
659. *μισθώσεις* Bergk] *μισθοὺς* VR, *μισθοὺς καὶ* alii.
661. *τούτων*] *τούτου* R. — *κατάθες*] *θὲς τὸν* Blaydes. — *ἐνιαυτοῦ* Bentley] *τοὐνιαυτοῦ* vel *τοῦ ἐνιαυτοῦ* codices.
662. *κατένασθεν*] *κατένασθε* (?) Kuster Hirschig.

Eq. 404, 509, 1293 Vesp. 1012 Pac. 25 Av. 961 Lys. 566 Thesm. 710 Eccl. 666. Accurate haec reputari non opus est, vel sic enim luculenter satis apparebit.

— *ἀπὸ χειρός*] *digitis*, quod Hom. δ 412 *πεμπάζεσθαι* dicitur. Nos: *Dat kunt ge wel op uw vingers narekenen.*

657.] sociorum tributa annua (*ὁ ἐπ' Ἀριστείδου φόρος* Thuc. I 96) anno 478, cum primum sunt instituta (*ἐπὶ Τιμοσθένους ἄρχοντος*, vid. [Aristot.] de Rep. Athen. 23) efficiebant talenta 460. Anno 454 commune aerarium ex insula Delo Athenas est translatum (Ol. LXXXI 3, vid. Dittenberger. Syllog. 15 et 19), ubi in Minervae templo asservabatur; praeerant hellenotamiae, templo autem quotannis *μνᾶ ἀπὸ ταλάντου* ($1^2/_3$ %) pendebatur. Anno 439 aucta est tributorum summa ad 600 talenta (Thuc. II 13, Plut. Aristid. 24), anno 425 vero ad 1200 talenta, vid. Andocid. de pace § 9 et [Andoc.] contr. Alcibiad. § 11. Quinto quoque anno tributorum, quae singulis civitatibus imperata erant, fiebat census, et si opus videretur, nonnulla addebantur vel detrahebantur; vid. [Xenoph.] de Rep. Athen. III § 5.

658. *τέλη*] inquilinorum praesertim servorumque tributa cogitanda sunt.

— *ἑκατοστάς*] *portoria*?

659. *πρυτανεῖα*] *sacramenta*, pecuniae quae in privatis causis (excepta *αἰκίας* actione) ab utroque litigante ante iudicium deponendae erant, in publicis autem ab accusatore, si rei damnatio ei profutura esset; vid. Nub. 1180. In causis, quae intra mille drachmarum summam consisterent, ternae ab utroque drachmae erant dependendae, in maioribus causis tricenae (Polluc. VIII 38). Is qui vicerat suum sacramentum ab adversario recuperabat.

— *μισθώσεις*] reditus ex agris ceterisque fundis publicis, qui redemtoribus elocabantur.

660. *δισχίλια*] ineunte bello Peloponnesiaco civitatis reditus mille talenta ad minimum effecisse dicit Xenophon Anab. VII 1 § 27; post illud tempus sociorum tributa, quae longe maxima eorum pars erant, sexcentis talentis sunt aucta (vid. supra ad vs. 657), ceteros vero reditus ordinarios belli tempore imminutos esse potius quam auctos satis certum videtur; itaque redituum summam tempore, quo Vespae scenae sunt commissae, MD fere talentorum fuisse si statuimus, non multum opinor a vero aberrabimus, comicum autem eam summiam consulto in maius exaggerasse patet.

662. *κατένασθεν*] epica terminatio *-θεν* pro *-θησαν*, qua Euripides usus est Hippol. 1247 (in *ῥήσει ἀγγελικῇ*) *ἵπποι δ' ἔκρυφθεν καὶ τὸ δύστηνον τέρας | ταύρου*, a comica dictione quam maxime est aliena, ipsum autem verbum *καταναίεσθαι* poetarum tantum linguae est proprium;

γίγνεται ἡμῖν ἑκατὸν δήπου καὶ πεντήκοντα τάλαντα.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(admiratione perculsus:)

οὐδ' ἡ δεκάτη τῶν προσιόντων ἡμῖν ἄρ' ἐγίγνεθ' ὁ μισθός.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μὰ Δί' οὐ μέντοι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καὶ ποῖ τρέπεται δῆτ', εἰπέ, τὰ χρήματα τἄλλα;

(Sequentia dum proferuntur, Philocleo magis magisque admirationem indignationemque gestu indicat.)

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

εἰς τούτους τοὺς „οὐχὶ προδώσω τὸν Ἀθηναίων κολοσυρτόν,

---

663. *ἡμῖν* R] *ὑμῖν* V contra loci sensum.
664. *ἐγίγνεθ' ὁ*] *ἐγίγνετο* Bergk.
665. *δῆτ', εἰπέ, τὰ* Blaydes] *δήπειτα* V, *δήπειτα τὰ* R.

---

notum igitur locum ex carmine aliquo citari apparet.

663 sq. *γίγνεται ἡμῖν — ἡμῖν ἐγίγνετο*] verborum hic est lusus. Filius enim dicit *fit nobis* (s u m m a), pater vero *ergo fit nobis* (m e r c e d i s l o c o). Nos item ambigue *dan krijgen wij*. — De imperfecto *ἐγίγνετο* vid. ad vs. 451.

665.] Bdelycleo sumit, quotannis trecentis diebus ius dici (tricenis in singulis prytaniis), quovis autem die fasto omnes iudices suo munere fungi, denique sex esse iudicum milia. Rotundum hunc numerum unde duxerit incertum est; fortasse causa inde est repetenda quod talento sunt sex milia drachmarum, ita ut facillime sic pecuniae summa computari possit: $300 \times \frac{1}{2}$ dr. $\times 6000 = 150$ talenta; sic singulis triremibus pro mense talentum integrum insumitur Thuc. VI 8 (200 enim viri per 30 dies singulas drachmas merebant). Sed veri est similius comicum hunc numerum habere ex lege, qua cautum erat ne *νόμος ἐπ' ἀνδρί*, e. g. ostracismus, ratus esset nisi sex milia civium ad minimum pro lege proposita suffragium tulissent, vid. Andocid. de Myster. § 87. — Id certum est, ex comici verbis non effici heliastarum unum eundemque semper fuisse numerum [1]); imo verba *οὔπω — κατένασθεν* luculenter docent Bdelycleonem tantum fingere numerum ut nemo cum probabilitatis specie contendere possit plures unquam iudices Athenis adfuisse; quemadmodum trecentis diebus ius dici finxit, licet nemo nesciret multo minorem dierum fastorum esse numerum. Cuivis civi Atheniensi, qui triginta annos natus esset, ad archontum collegium nomen suum deferre licebat, ut in iudicum sortitione eius ratio haberetur; quo tamen iure soli fere uti solebant homines grandaevi et pauperes, qui graviora agere nequirent et triobolum minime spernerent. Cf. Richter prolegom. Vesp. p. 95, M. Fränkel die attischen Geschworenengerichte p. 9.

666.] *εἰς τοὺς ἀεὶ δημίζοντας*, *Cleony-*

---

[1]) Quamquam ita Aristophanis locum interpretatus est is qui in [Aristot.] de Rep. Athen. c. 24 scripsit sex milia iudicum fuisse Athenis. Cui quominus fidem habeamus, obstant quae in proxima vicinia leguntur egregie absurda.

ἀλλὰ μαχοῦμαι περὶ τοῦ πλήθους ἀεί." — σὺ γάρ, ὦ πάτερ, αὐτοὺς
ἄρχειν αἱρεῖ σαυτοῦ, τούτοις τοῖς ῥηματίοις περιπεφθείς.
κᾆθ' οὗτοι μὲν δωροδοκοῦσιν κατὰ πεντήκοντα τάλαντα
ἀπὸ τῶν πόλεων, ἐπαπειλοῦντες τοιαυτὶ κἀναφοβοῦντες·
„δώσετε τὸν φόρον, ἢ βροντήσας τὴν πόλιν ὑμῶν ἀνατρέψω;"
σὺ δὲ τῆς ἀρχῆς ἀγαπᾷς τῆς σῆς τοὺς ἀργελόφους περιτρώγων.
οἱ δὲ ξύμμαχοι ὡς ᾔσθηνται τὸν μὲν σύρφακα τὸν ἄλλον
ἐκ κηθαρίου λαγαριζόμενον καὶ τραγαλίζοντα τὸ μηδέν,
σὲ μὲν ἡγοῦνται Κόννου ψῆφον, τούτοισι δὲ δωροφοροῦσιν
ὕρχας, οἶνον, δάπιδας, τυρόν, μέλι, σήσαμα, προσκεφάλαια,

---

668. περιπεφθείς] περιπεμφθείς VR.

670. ἀπὸ] παρὰ Hamaker.

671. δώσετε τὸν φόρον ἢ] δωροφορεῖτ' ἢ 'γὼ Hamaker. Meineke edidit οἴσετε (imperat., cf. Ach. 1099 etc.) τὸν φόρον ἢ. — ἀνατρέψω] ἀναστρέψω VR.

673.] vocula μέν et adiectivum τὸν ἄλλον quo referantur non habent, et corrupta sunt igitur, nisi post vs. 674 aliquid excidit.

674. λαγαριζόμενον Suidas] λαγαρυζόμενον codices. — Post hunc versum lacunae signa posuit Blaydes.

675. δωροφοροῦσιν V] δωροδοκοῦσιν R.

676. οἶνον] οἴνου Bergk cum Polluce VI 14 (et X 73).

---

mum nimirum eosque qui istius hominis sunt similes; cf. vs. 593 et 699.

— κολοσυρτόν] *turbam clamitantem*, vid. Hom. N 472 Ar. Plut. 536, hinc contumeliose admodum nostro loco adhibitum est vocabulum ad *faeculam urbanam* (*het janhagel*) designandam. Cleonymum dixisse τὸν δῆμον quivis intellegit.

668. περιπεφθείς] vid. Plut. 159.

672. ἀργελόφους] *carnium partes quae edi nequeant* (*de knarretjes*).

— περιτρώγων] cf. vs. 596.

673. σύρφᾱκα] e dictione vulgari desumta est haec vox, quae idem valet quod ὁ συρφετός, nempe *paleas*, hinc *popellum* (*het uitvaagsel*); cf. Plat. Theaetet. 152 c τοῦτο ἡμῖν μὲν ᾐνίξατο Πρωταγόρας τῷ πολλῷ συρφετῷ, τοῖς δὲ μαθηταῖς ἐν ἀπορρήτῳ τὴν ἀλήθειαν ἔλεγεν, Euphron. fr. 10 (apud Athen. 377 *d*) δεῖ δέ, Καρίων, | ὅταν μὲν ἔλθῃς εἰς τοιοῦτον συρφετόν, | .... εἶναι δίκαιον. Simili imagine usus Ach. 507 cives, inter quos peregrini nulli adsunt, comicus vocat περιεπτισμένους, fortasse etiam Plato comicus eam adhibuit in fabula, cui Σύρφαξ nomen fuit. — Ceterum textum corruptum aut lacunosum esse apparet, nam voces μέν et τὸν ἄλλον apte explicari nequeunt, nisi opponatur τοὺς δὲ δημαγωγοὺς δυσκόλους ὄντας καὶ τρυφεροὺς vel eiusmodi aliquid.

674. καὶ — μηδέν] *et id quod nihili est avide* (tanquam cibos pretiosissimos) *devorantes*.

675. Κόννου ψῆφον] locutio, quam ex Amipsiae fabula Κόννῳ (anno 423 acta) desumtam esse suspicor, quid significet contextus docet, nempe *hominem cuius nulla habetur ratio*, „*the man of no account*", *een nul in 't cijfer* (cf. nostrum *een Joris goedbloed*); sed unde originem habeat ignoramus.

676. ὕρχας] *salsamenta*, pisces in vas-

φιάλας, χλανίδας, στεφάνους, ὅρμους, ἐκπώματα, πλουθυγίειαν·
σοὶ δ' ὧν ἄρχεις, π ο λ λ ὰ μ ὲ ν ἐ ν γ ῇ π ο λ λ ὰ δ' ἐ φ' ὑ γ ρ ᾷ π ι τ υ λ ε ύ σ α ς,
οὐδεὶς οὐδὲ σκορόδου κεφαλὴν τοῖς ἑψητοῖσι δίδωσιν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μὰ Δί' ἀλλὰ παρ' Εὐχαρίδου καὐτὸς τρεῖς γ' ἄγλιθας μετέπεμψα.
ἀλλ' αὐτήν μοι τὴν δουλείαν οὐκ ἀποφαίνων ἀποκναίεις.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὐ γὰρ μεγάλη δουλεία 'στὶν τούτους μὲν ἅπαντας ἐν ἀρχαῖς
αὐτούς τ' εἶναι καὶ τοὺς κόλακας τοὺς τούτων μισθοφοροῦντας;
σοὶ δ' ἤν τις δῷ τοὺς τρεῖς ὀβολούς, ἀγαπᾷς· οὓς αὐτὸς ἐλαύνων
καὶ πεζομαχῶν καὶ πολιορκῶν ἐκτήσω πολλὰ πονήσας.

678. σοὶ δ' Fl. Christianus] σὺ δ' R, σὺ δέ γ' V; Bentley σοὶ δέ γ' ὃς ἄρχεις.
680. καὐτὸς] Zacher κἀχθὲς coll. vs. 500 Lys. 700, quod placet, temporis enim indicium aliquod requiritur. — γ'] om. dett., delet Blaydes.
681. ἀποκναίεις] μ' ἀποκναίεις vHerwerden coll. vs. 1202 Pac. 166 Ach. 470 Thesm. 1073.
684. ἀγαπᾷς] ἀγαπᾶν σ' Blaydes sine causa. — οὓς] οἷς R, ὧν mavult Hamaker (= τούτων ἃ, *ex iis quae*), cf. vs. 467.

culis diotis conditos („*vaatjes nieuwe haring*").
— δάπιδας] item Eccl. 840 et Plut. 528.
677. πλουθυγίειαν] vox a comico ficta summam omnium quae praecedunt bonorum continet; cf. Eq. 1091 Av. 731.
678. πιτυλεύσας] vox πίτυλος indicat atque imitatur sonum remi aquam ferientis dum immergitur; verbum πιτυλεύειν igitur nonnisi ad id quod proxime praecedit ἐφ' ὑγρᾷ pertinet, sed per attractionem etiam ad ἐν γῇ referendum est; recte scholiasta suis verbis reddit πολλὰ πεζομαχήσας καὶ ναυμαχήσας (cf. vs. 684 sq. et 1119). Ex carmine aliquo in Athenarum honorem composito haec afferri patet.
680. ἄγλιθας] *allia*, σκορόδου κεφαλάς, cf. Ach. 763. Eucharidem olitorem fuisse contextus docet.
— μετέπεμψα] *peti iussi*. Activo etiam Thucydides utitur, sed medium multo est usitatius.
681. ἀποκναίεις] *taedio afficis*. Cf. Menandr. fr. 341 τί οὐ καθεύδεις; σύ μ' ἀποκναίεις περιπατῶν. Vid. Eccl. 1087.
682. οὐ γὰρ] ab his particulis loquendi initium faciunt qui cum indignatione rogant; vid. Ach. 576, 827 Eq. 1392 Vesp. 836, 1299 Ran. 25 Soph. Ai. 1320. — Totus autem locus conferendus est cum Ach. 600 sqq. et 676 sqq.
684. τοὺς] *notos illos*, quos crepant demagogi.

καὶ πρὸς τούτοις ἐπιταττόμενος Φοιτᾷς, ὃ μάλιστά μ' ἀπάγχει,
ὅταν εἰσελθὸν μειράκιόν σοι κατάπυγον, Χαιρέου υἱός,
ὡδὶ διαβάς, διακινηθεὶς τῷ σώματι καὶ τρυφερανθείς,
ἥκειν εἴπῃ πρῴ κἀν ὥρᾳ δικάσονθ'· „ὡς ὅστις ἂν ὑμῶν
ὕστερος ἔλθῃ τοῦ σημείου, τὸ τριώβολον οὐ κομιεῖται".
αὐτὸς δὲ φέρει τὸ συνηγορικόν, δαρχμήν, κῆν ὕστερος ἔλθῃ·
καὶ κοινωνῶν τῶν ἀρχόντων ἑτέρῳ τινὶ τῶν μεθ' ἑαυτοῦ,
ἤν τίς τι διδῷ τῶν φευγόντων, ξυνθέντε τὸ πρᾶγμα δύ' ὄντε
ἐσπουδάκατον, κᾆθ' ὡς πρίονθ' ὁ μὲν ἕλκει, ὁ δ' ἀντενέδωκεν·
σὺ δὲ χασκάζεις τὸν κωλακρέτην, τὸ δὲ πραττόμενόν σε λέληθεν.

---

691. *δαρχμήν, κῆν ὕστερος*] codices *δραχμήν* contra metrum; correxit Bergk. Cobet coniecit *κἂν (κῆν) πάντων ὕστατος.*

694. *πρίονθ'* Reisig et Dobree] *πρίον(ες)* VR, *πρίων* alii. — *ἀντενέδωκεν* Dobree] *ἀντανέδωκεν.*

695. *χασκάζεις*] *χάσκεις πρὸς* Blaydes. — *κωλακρέτην* V] *-γρέτην* R non recte.

687.] *Chaeream*, oratorem (cf. v. 691) aliunde nobis ignotum, testibus scholiis derisit Eupolis in Baptis fabula ut *ξένον.* Aristophani cur nostro loco eius mentionem iniceret causa aut unica aut praecipua fuit sonus nominis, quod hominem gaudia appetentem significare potest (*een Jantje plezier*). Cf. *Χάρης* Acharn. 604 et vid. supra ad vs. 84.

688. *διακινηθεὶς*] *fracto elumbique incessu usus.* Cf. Nub. 477 Pac. 156.

689. *ἐν ὥρᾳ*] vid. vs. 242.

690.] *σημεῖον* quod dicitur est signum quo sessionis initium indicatur. Cf. vs. 775 et 891.

692 sqq.] simillima leguntur in Ach. 685 sqq.

692. *κοινωνῶν*] accuratius dictum foret *κοινωνεῖ . . . κῆν τις* etc.; non tamen credo corruptum esse textum.

694.] *ἐνδοῦναι* est *cedere, to give in, toegeven.*

695. *χασκάζεις*] eadem ratione formatum est qua *δρᾱσκάζειν* (-*δρᾶναι*), *σαρκάζειν* (*σέσηρα*); cf. etiam *νυστάζειν* vs. 12 etc. — *Ore late diducto* (ut pullus escam a matre flagitans) *quaestorem intueris.* Cf. Hom. I 323 *ὡς δ' ὄρνις ἀπτῆσι νεοσσοῖσι προφέρῃσι | μάστακ'* etc. — Imago qua utitur poeta quam sit faceta tum demum probe intellegimus cum recordamur Athenienses nummos oblatos ore recipere fuisse solitos, vid. supra vs. 609. — Praeterea os apertum stuporis esse signum non est cur moneam.

— *τὸν κωλακρέτην*] hi magistratus, quorum munus ante Clisthenem aliquanto gravius fuisse videtur, hoc tempore curam habebant aerarii, ex quo pendebantur iudicum merces, sumtus cenae quae in prytaneo habebatur, inscriptionum publicarum, alia.

— *τὸ πραττόμενον*] *id quod agitur, quod assequi cupiunt.* Minime confundenda sunt hoc participium et *τὸ γιγνόμενον*, *id quod fit.*

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ταυτί με ποιοῦσ'; οἴμοι, τί λέγεις; ὥς μου τὸν θῖνα ταράττεις,
καὶ τὸν νοῦν μου προσάγεις μᾶλλον, κοὐκ οἶδ' ὅ τι χρῆμά με ποιεῖς.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

σκέψαι τοίνυν ὡς, ἐξόν σοι πλουτεῖν καὶ τοισίδ' ἅπασιν,
ὑπὸ τῶν ἀεὶ δημιζόντων οὐκ οἶδ' ὅπῃ ἐγκεκύκλησαι·
ὅστις πόλεων ἄρχων πλείστων, ἀπὸ τοῦ Πόντου μέχρι Σαρδοῦς,
οὐκ ἀπολαύεις πλὴν τοῦθ' ὃ φέρεις, ἀκαρές· καὶ τοῦτ' ἐρίῳ σοι
ἐνστάζουσιν κατὰ μικρὸν ἀεί, τοῦ ζῆν ἕνεχ', ὥσπερ ἔλαιον.
βούλονται γάρ σε πένητ' εἶναι· καὶ τοῦθ' ὧν οὕνεκ' ἐρῶ σοι·
ἵνα γιγνώσκῃς τὸν τιθασευτήν, κᾆθ', ὅταν οὗτός σ' ἐπισίξῃ

---

698. *καὶ τοισίδ'* Cobet] *καὶ τοῖσιν* codices, *κἀστοῖσιν* Meineke.
699. *ὅπῃ* Suidas] *ὅποι.*
701. *ἀκαρές* Suidas] *ἀκαρῆ* (vel *ἀκαρῆι*) codices, quod servans Hamaker coniecit *πλὴν μισθοφορεῖς ἀκαρῆ· καὶ ταῦτ'.*
702. *ἔλαιον* V] *ἄλευρον* R absurde, farina enim lanae instillari nequit.
703. *τοῦθ' ὧν* Bentley] *τούτων.*
704. *σ'* Meineke] *γ'.* — *ἐπισίξῃ* V] *-ζῃ.*

---

696. *μου τὸν θῖνα ταράττεις*] locutio proverbialis = *ἐκ βυθοῦ με κινεῖς* (schol.), *funditus commoveor*. Cf. Plaut. Rudent. vs. 539 *a fúndamento mihi úsque movistí mare*. Pulcherrimis versibus eandem imaginem pinxit Sophocles Antig. 586 *ὁμοῖον ὥστε πόντιον | οἶδμα, δυσπνόοις ὅταν | Θρῄσσαισιν ἔρεβος ὕφαλον ἐπιδράμῃ πνοαῖς, | κυλίνδει βυσσόθεν κελαινὰν | θῖνα, καὶ δυσάνεμοι | στόνῳ βρέμουσιν ἀντιπλῆγες ἀκταί.* Praeterea vid. Verg. Aen. I 107 *furit aestus arenis.*

697. *χρῆμα*] vid. vs. 266.

699. *δημιζόντων*] eorum qui populum crepant, partibus popularibus se addictos esse nunquam non asseverant (vs. 666). Cf. *πατερίζειν* vs. 652, *παππίζειν* vs. 609.

701. *φέρεις*] *meres, accipis*, nempe *τὸ δικαστικόν, τὸν μισθόν.* Tu, qui toti Graeciae imperare te putas (cf. Eq. 162 sqq.), paucos istos nummos, qui e tantis civitatis reditibus tibi conceduntur, non gratis accipis sed prius merere debes. Idem Demosthenes Olynth. III § 37 his verbis dixit: *τῶν ὑμετέρων αὐτῶν χάριν προσοφείλετε*, quem locum contulit Bergler.

— *ἀκαρές*] vid. ad vs. 91 sq.

702.] et ne istam quidem mercedem larga manu tibi praebent, sed guttatim instillant, veluti remedium aliquod a medico lanae infusum ut vulneri applicetur ad dolorem leniendum. Cf. Deianirae verba narrantis quomodo philtro lanae infuso pallium illeverit Soph. Trachin. 689 *ἔχρισα μὲν κατ' οἶκον ἐν δόμοις κρυφῇ | μαλλῷ, σπάσασα κτησίου βοτοῦ λάχνην* etc.

704. *ἐπισίξῃ*] *incitare*, ut canem; idem valet *ἐπιρρύζειν* vs. 705. A canibus trans-

ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν τιν' ἐπιρρύξας, ἀγρίως αὐτοῖς ἐπιπηδᾷς.
εἰ γὰρ ἐβούλοντο βίον πορίσαι τῷ δήμῳ, ῥᾴδιον ἦν ἄν.
εἰσίν γε πόλεις χίλιαι, αἳ νῦν τὸν φόρον ἡμῖν ἀπάγουσιν·
τούτων εἴκοσιν ἄνδρας βόσκειν εἴ τις προσέταξεν ἑκάστῃ,
δύο μυριάδ' ἂν τῶν δημοτικῶν ἔζων ἐν πᾶσι λαγῴοις
καὶ στεφάνοισιν παντοδαποῖσιν καὶ πυῷ καὶ πυαρίτῃ,
ἄξια τῆς γῆς ἀπολαύοντες καὶ τοῦ ἐν Μαραθῶνι τροπαίου.
νῦν δ' ὥσπερ ἐλαολόγοι χωρεῖθ' ἅμα τῷ τὸν μισθὸν ἔχοντι.

---

705. τῶν ἐχθρῶν Kuster] τὸν ἐχθρόν.
708. προσέταξεν] προσέταττεν Dawes.
709. μυριάδ' ἂν Dobree] μυριάδες.
710. πυαρίτῃ] πυριάτῃ VR.
711. τοῦ (ἐ)ν] τοῦ Bentley, sed vid. fr. 413 ibique Kock.

---

latum est etiam verbum σπαράττειν Ach. 688 Pac. 641 Plat. Rep. VII 539*b*; vid. etiam infra vs. 943.

707. γε] *opinor*, vel *ut oratores dicere solent*. Numerum rotundum eumque vero longe maiorem a filio proferri quivis videt.

709. ἐν πᾶσι λαγῴοις] iocose sic dicitur pro ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς (Pherecrat. fr. 108[a], cf. πάντ' ἀγάθ' ἔχειν Ach. 982), ut ἐν πᾶσι βολίτοις Ach. 1026, ad beatam vitae condicionem significandam. Nempe ab Atheniensibus lepores inter animalia terrestria eodem fere loco habebantur quo anguillae (supra vs. 510) inter aquatilia; vid. Ach. 1006, 1110, Eq. 1192 sqq. In ipsa tamen Attica venatoribus lepusculum captare vix facilius erat quam leonem; Nausicrat. fr. 3 ἐν τῇ γὰρ Ἀττικῇ τίς εἶδε πώποτε | λέοντας ἢ τοιοῦτον ἕτερον θηρίον; | οὗ δασύποδ' εὑρεῖν ἐστιν οὐχὶ ῥᾴδιον. Quapropter ex Megaride (Ach. 520) vel ex Boeotia (Ach. 878) afferri solebant. Meris autem leporinis vesci felicitatis videbatur non minus incredibilis quam ὀρνίθων γάλα πίνειν, vid. supra vs. 508.

710. πυῷ] πυός est *colostrum*, lac vaccae vel capellae recens enixae (nostr. *biest*). Martial. XIII 38 *surripuit pastor quae nondum stantibus hoedis | de primo matrum lacte colostra damus*. Vid. Pac. 1150, fr. 318[a] et 569[a].

— πυαρίτῃ] sic, non πυριάτῃ, scribendum est, ni fallor; deducta enim est vox a substantivo τὸ πῦαρ, correpta prima vocali ante vocalem more epico, significare autem videtur cibum e lactis parte pinguiore paratum (*roomkaas?*). Iunguntur πυός et πυαρίτης etiam in comici alicuius, Cratini fortasse, versu quem afferunt scholia: πυὸν δαινύμενοι κἀμπιμπλάμενοι πυαρίτῃ.

711. Μαραθῶνι] cf. Ach. 181 Eq. 1334 fr. 413.

712. ἐλαολόγοι] olivae maturae nisi cito magnaque cum cura prelis mandantur, brevi corrumpuntur rancidumque praebent oleum; itaque locis ubi olivae coluntur certo anni tempore multae simul requiruntur manus ad fructus colligendos et mercenarii igitur sunt conducendi. Quapropter Atticos ἐλαολόγους haud inepte comparaveris cum herbae messoribus, qui in nostram patriam mense Iunio quotannis confluunt („*hannekemaaiers*") vel cum operariis qui in Anglia ad humuli semina decerpenda conducuntur („*hop-pickers*"), quos vel e Dickensii fabulis romanensibus novimus omnes. — Cf. Eccl. 308 sqq. τριώβολον ζητοῦσι λαβεῖν — ὥσπερ πηλοφοροῦντες.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(animum despondens et veluti attonitus adstat, gladius autem de manu eius excidit.)

οἴμοι, τί πέπονθ'; ὡς νάρκη μου κατὰ τῆς χειρὸς καταχεῖται,
καὶ τὸ ξίφος οὐ δύναμαι κατέχειν, ἀλλ' ἤδη μαλθακός εἰμι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' ὁπόταν μὲν δείσωσ' αὐτοί, τὴν Εὔβοιαν διδόασιν
ὑμῖν καὶ σῖτον ὑφίστανται κατὰ πεντήκοντα μεδίμνους
ποριεῖν· ἔδοσαν δ' οὐπώποτέ σοι, πλὴν πρῴην πέντε μεδίμνους —
καὶ ταῦτα μόλις ξενίας φεύγων ἔλαβες κατὰ χοίνικα — κριθῶν.

---

713. *πέπονθ'* Suidas] *ποθ'*. — *ὡς* Kuster] *ὥσπερ* codices; Meineke *ὥσπερ νάρκη μου τῆς χ. κ.*, alii aliter.

718. *κριθῶν*] *κριθάς* mavult Dobree, recepit Dindorf.

---

713. *νάρκη*] proprium hoc est nomen *raiae torpedinis*, piscis in mari mediterraneo degentis, qui ictu electrico percellit contrectantes; vox autem *torporem* significat et verbum *ναρκᾶν* *torpere*, vid. e. g. Hom. Θ 328 *νάρκησε δὲ χεὶρ ἐπὶ καρπῷ*, Menandr. fr. 498 *ὑπελήλυθέν τέ μου | νάρκα* (sic) *τις ὅλον τὸ δέρμα*. Notissimam hinc comparationem duxit Plato Menon. p. 80.

714. *κατέχειν*] cf. Ran. 160. Scholia contendunt iocose hic alludi ad Menelaum nudo Helenae pectore conspecto demittentem gladium quo uxorem adulteram percussurus erat (Eur. Andromach. 629 Ar. Lysistr. 156, quibus praeivit parvae Iliadis auctor; cf. Helbig Hom. Epos p. 125). Nimis tamen obscura haec foret parodia, quapropter non credo comicum de Menelao hoc loco cogitasse.

715. *τὴν Εὔβοιαν διδόασιν*] *promittunt vobis omne Euboeae frumentum*, quicquid in agris Euboicis frumenti crescit. Nihil hoc significat nisi ingentes et vere insanas largitiones; perabsurdum vero est quod contendunt scholia, praecedenti anno Athenienses expeditionem in Euboeam — in suam ipsorum scilicet regionem — fecisse, quod de nihilo fictum esse commentum optime demonstravit Mueller Struebing Aristophanes und seine Zeit p. 75 sqq.

716. *κατὰ πεντήκοντα μεδίμνους*] promissum hoc est ridicule exaggeratum; tantum nimirum singulis civibus largituros se dicunt demagogi, quantum per leges patrias domi suae habere iis licebat; lege enim cautum erat ne quis plus quinquaginta medimnis frumenti coëmeret, vid. Lys. Or. XXII 5, Boeckh Staatshaushaltung I p. 89.

717. *πρῴην*] *nuper*. Qua occasione civibus egenis datum sit frumentum quod spectat comicus, ignoramus; sed belli tempora multas huiusmodi tulerunt occasiones, cara enim iam erat annona et urbis moeniis inclusa erant multa hominum milia, quae rure vivere olim solebant. Certum est non alludi ad largitionem quae anno 444 facta est.

718.] et si tandem aliquando eo perducta est res ut frumenti distribuatur aliquid inter cives esurientes, primo probandum tibi est civem te esse; quod ubi

ὧν οὕνεκ' ἐγώ σ' ἀπέκλῃον ἀεί,
βόσκειν ἐθέλων καὶ μὴ τούτους
ἐγχάσκειν σοι στομφάζοντας.
καὶ νῦν ἀτεχνῶς ἐθέλω παρέχειν
ὅ τι βούλει σοι,
πλὴν κωλακρέτου γάλα πίνειν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἦ που σοφὸς ἦν ὅστις ἔφασκεν, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς,
οὐ δεῖν δικάσαι. σὺ γὰρ οὖν νῦν μοι νικᾶν πολλῷ δεδόκησαι·
ὥστ' ἤδη τῆς ὀργῆς χαλάσας τοὺς σκίπωνας καταβάλλω.

(Choreutae scipiones proiciunt.)

---

724. *κωλακρέτου*] *τοῦ κωλακρέτου* (*-γρέτου* R[2]) VR.

725. *ἦ που σοφὸς ἦν*] alludi ad Aesch. Prom. 887*(* putat Porson, quem secutus Elmsley *ἦ σοφὸς ἦ σοφὸς* h. l. (ut legitur apud Aeschylum) scribendum proponebat.

726. *οὐ δεῖν δικάσαι* Blaydes] *οὐκ ἂν δικάσαις*. Meineke *οὐ μὴ δικάσεις* (male); conici potest etiam *οὐκ εὖ δικάσεις* vel *οὐ χρὴ* (*δεῖ*) *δικάσαι* vel, quod melius placet, **ἀκούσῃ* | *οὐκ ἂν δικάσαι* (*nisi utraque parte audita se non esse iudicaturum*). — Simillimo vitio laborat Pac. 405.

727. *τῆς ὀργῆς* Blaydes] *τὴν ὀργὴν*.

---

testibus adhibitis evicisti, vix decima pars frumenti quod promissum fuerat tibi persolvitur; apparet autem non triticum esse, quod speraveras, sed vile illud hordeum; neque vero rata pars sic statim tibi dono datur, sed quotidie recurrendum est ad magistratum ut unius diei victum tibi petas. — Maximas igitur copias qui modo promittebant, tantum porrigunt tibi quantum satis est ad vitam per paucas horas sustentandam. — Cf. quae ad vs. 440 sunt annotata.

721. *ἐγχάσκειν*] *irridendi* sensu etiam Ach. 221 Eq. 1313 Nub. 1436 Vesp. 1007 Lysistr. 271 adhibuit comicus.

— *στομφάζοντας*] cf. Nub. 1367.

722.] vid. Nub. 439.

724.] vid. vs. 508 et de colacretis vs. 695.

725.] proverbium, quod h. l. et vs. 919 spectatur, ab Hesiodo aut Phocylide his verbis fuerat enunciatum: *μηδὲ δίκην δικάσῃς πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς*. Vid. praeterea Eur. Androm. 957 Heraclid. 179. In iureiurando, quod iudices praestare debebant (*τῷ ἡλιαστικῷ ὅρκῳ*), disertis verbis dicebatur „utrique pariter aurem praebebo", vid. Lys. Or. XIV § 40, Demosth. XXIV § 151.

726.] victum se fatetur chorus; cf. Ach. 626 Av. 540.

— *δεδόκησαι*] = *δοκεῖς*, cf. *κεχάρησαι* vs. 389 = *χαίρεις*.

727.] cf. Av. 383 et supra ad vs. 574.

SCENA DECIMA QUARTA.

Eidem.

Stropha (vs. 728—736).

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' ὦ τῆς ἡλικίας ἡμῖν τῆς αὐτῆς ξυνθιασῶτα,
πιθοῦ, πιθοῦ λόγοισι, μηδ' ἄφρων γένῃ
μηδ' ἀτενὴς ἄγαν ἀτεράμων τ' ἀνήρ.
εἴθ' ὤφελέν μοι κηδεμὼν ἢ ξυγγενὴς
εἶναί τις ὅστις τοιαῦτ' ἐνουθέτει.
σοὶ δὲ νῦν τις θεῶν παρὼν ἐμφανὴς
ξυλλαμβάνει τοῦ πράγματος,
καὶ δῆλός ἐστιν εὖ ποιῶν·
σὺ δὲ παρὸν δέχου.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καὶ μὴν θρέψω γ' αὐτὸν παρέχων
ὅσα πρεσβύτῃ ξύμφορα, χόνδρον
λείχειν, χλαῖναν μαλακήν, σισύραν,
πόρνην, ἥτις τὸ πέος τρίψει
καὶ τὴν ὀσφύν.

Antistropha (vs. 741—749).

ἀλλ' ὅτι σιγᾷ κοὐδὲν γρύζει, τοῦτ' οὐ δύναταί με προσέσθαι.

---

736. *παρὸν* Blaydes] *παρών.*
742. *οὐ δύναται*] nonne requiritur **οὐκ ἐθέλει*?

---

728. *ξυνθιασῶτα*] item Plut. 508.

730.] metro dochmiaco Ar. interdum usus est cum tragicam dictionem imitaretur: Nub. 1163 sq., Vesp. 730 = 744, Plut. 637, 639 sq.; praeterea adhibitum est Ach. 358—363 = 385—390, 489—491, 494—496, 566—571 et Av. 427—430, 1188—1194, 1262—1268.

— *ἀτενὴς*] *lentus*, *tenax*, cf. e. g. Soph. Antig. 826 *κισσὸς ἀτενής*.

— *ἀτεράμων*] *qui flecti nescit*, item Ach. 181 Plat. Legg. IX 880*e*, cf. *ἀτέραμνος* Hom. ψ 167, Ruhnken. ad Tim. p. 248 (s. v. *τέγγεσθαι*).

737. *χόνδρον*] *pultem*, item fr. 203 *ἢ χόνδρον ἕψων εἶτα μυῖαν ἐμβαλὼν | ἐδίδου ῥοφεῖν ἄν.* Vid. praeterea Pherecrat. fr. 108[18], Antiphan. 34, Eubul. 90, Ephipp. 8, Alexid. 191.

738. *σισύραν*] *stragulam vestem*, *lodicem*, cf. vs. 1138 Nub. 10 Ran. 1459 etc.

742.] *non mihi placet* (*dat wil mij niet aanstaan*). Item. Eq. 359 *ἓν δ' οὐ προσίεταί με*, Herodot. I 48 *τῶν μὲν δὴ οὐδὲν προσίετο μιν.* Cf. *προσίσταταί μοι* = *stomachum mihi movet* (*het staat mij tegen*). — Iocose admodum Aristophanes h. l. imitatur tragicorum artem; vid. Soph. Antig. 1251 (postquam tacita discessit regina): *ἐμοὶ δ' οὖν ἥ τ' ἄγαν σιγὴ βαρὺ | δοκεῖ προσεῖναι χἠ μάτην πολλὴ βοή*, item Oed. R. 1074 Trach. 813.

ΧΟΡΟΣ.

νενουθέτηκεν αὐτὸν εἰς τὰ πράγμαθ' οἷς
τότ' ἐπεμαίνετ'· ἔγνωκε γὰρ ἀρτίως.
λογίζεταί τ' ἐκεῖνα πάνθ' ἁμαρτίας
ἃ σοῦ κελεύοντος οὐκ ἐπείθετο.
νῦν δ' ἴσως τοῖσι σοῖς λόγοις πείθεται,
καὶ σωφρονεῖ μέντοι μεθι-
στὰς εἰς τὸ λοιπὸν τὸν τρόπον
πιθόμενός τέ σοι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(desperanti atque vesanienti similis:)

ἰώ μοί μοι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὗτος, τί βοᾷς;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μή μοι τούτων μηδὲν ὑπισχνοῦ.
κ ε ί ν ω ν ἔ ρ α μ α ι, κ ε ῖ θ ι γ ε ν ο ί μ α ν,
ἵν' ὁ κῆρυξ φησί· „τίς ἀψήφι-
στος; ἀνιστάσθω."
κἀπισταίην ἐπὶ τοῖς κημοῖς
ψηφιζομένων ὁ τελευταῖος.
σ π ε ῦ δ' ὦ ψ υ χ ή. ποῦ μοι ψυχή;

---

747. *σωφρονεῖ μέντοι*] *σωφρονεῖν μέλλει* Blaydes male.

748. *μεθιστὰς ... τὸν τρόπον*] *μεθεστὼς ... τῶν τρόπων* Hirschig coll. Vesp. 1451 Plut. 365 (et Eq. 397, ubi *μεθέστηκε* scribit pro *μεθίστησι*); sed videtur falsam analogiam captasse, nam si *μεθεστὼς* hic legeretur, sequi deberet *τῶν πρὶν* vel *τῶν προτέρων* vel *τῶν σκληρῶν τρόπων* vel simile quid. Adde quod hoc ipso temporis articulo prima in sene cernuntur vacillantis mentis signa; nondum *mutavit* consilia totamque vitae suae rationem sed *mutat* vel in eo est ut mutet, itaque *μεταστὰς* certe praestaret, si quid videretur mutandum, quod nego.

749. *πιθόμενος*] *πειθόμενος* codices. — *τί* V] *τί μοι* R.

---

749. *οὗτος*] vid. ad vs. 1.

751.] colorem Euripideum haec habent manifestum; subsimilia autem sunt quae leguntur Alcest. 867 *ζηλῶ φθιμένους, κείνων ἔραμαι*, Hippol. 215 *πέμπετέ μ' εἰς ὄρος* etc., 230 *εἴθε γενοίμαν ἐν σοῖς δαπέδοις* etc. (qui locus ridetur fr. 51); sed alludi videtur ad locum ex deperdito aliquo tragici dramate,

752.] insolita admodum in anapaestico rhythmo est caesura feminina, vid. Christ Metrik[2] p. 252.

754. *κημοῖς*] vid. vs. 99.

756. *ψυχή*] hic quoque Euripidis dictionem imitatur comicus. Sic Medea dum frustra secum colluctatur, animum variis affectibus iactatum tanquam extra se collocatum sibique oppositum his verbis

πάρες ὦ σκιερά — μὰ τὸν Ἡρακλέα,
μή νῦν ἔτ' ἐγὼ ἐν τοῖσι δικασταῖς
κλέπτοντα Κλέωνα λάβοιμι.

SCENA DECIMA QUINTA.

Eidem.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἴθ' ὦ πάτερ, πρὸς τῶν θεῶν, ἐμοὶ πιθοῦ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τί σοι πίθωμαι; λέγ' ὅ τι βούλει, πλὴν ἑνός.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ποίου; φέρ' ἴδω.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τοῦ μὴ δικάζειν· τοῦτο δὲ
Ἅιδης διακρινεῖ πρότερον ἢ ἐγὼ πείσομαι.

---

increpat (Eur. Med. vs. 1056 sqq.): *μὴ δῆτα θυμέ, μὴ σύ γ' ἐργάσῃ τάδε. | ἔασον αὐτούς, ὦ τάλαν· φεῖσαι τέκνων· | ἐκεῖ μεθ' ἡμῶν ζῶντες εὐφρανοῦσί σε*, quae pressius etiam sequitur Aristophanes Ach. 450, 480, 483, 485, 488 Eq. 1194. Vid. etiam Hecuba in fabula cognomini vs. 736 ita se ipsam alloquens: *δύστην', ἐμαυτὴν γὰρ λέγω λέγουσα σέ, | Ἑκάβη, τί δράσω;* — Idem loquendi genus adhibitum est in notissimo dicto Homerico *τέτλαθι δὴ κραδίη υ* 18. Cf. praeterea Soph. Antig. 227.

— *ποῦ μοι ψυχή*] perridicule copulantur verba cothurnata quaeque socco unice sunt apta; nam illud *ποῦ μοι* quam sit alienum a tragica dignitate nemo non sentit.

757.] scholia afferunt locum ex Euripidis Bellerophonte, quem comicus imitatur: *πάρες ὦ σκιερὰ φυλλάς, ὑπερβῶ | κρηναῖα νάπη* (fr. 310 Dind.; cf. Valcken. Diatrib. p. 166). Sed in Philocleonis ore quid significet imperativus *πάρες* non capio, versus autem 758 sq. nullum sensum idoneum praebent, quantum video. Quapropter vix dubito quin corruptus sit locus. — Cleonis furtum quid dicatur nescio, sed libenter contulerim Ach. vs. 6; nimirum in fabula Babyloniis Cleonem equites cogebant reddere quinque talenta, quae ab insulanis dono accepisse fingebatur; vid. Gregorius Corinthius in Rhetor. Graec. VII 1345 [1]).

762 sq.] in Euripidis tragoedia Cressis, quae anno 438 scenae est commissa, Cretae rex Catreus haec verba dicebat ad filiam suam Aëropen in ministri amplexu deprehensam; mercatori deinde puellam tradidit mari mergendam, sed hic vivam eam Argos abduxit, ubi nupsit Atreo. — In scholio pro *ὁ Ἀτρεὺς πρὸς τὴν Ἀερόπην* legendum est *ὁ Κατρεύς*, quod restitui in commentatione de Sophoclis Aiace 1881 p. 177.

---

1) Sic in Acharnensium editione mea anno 1885 locum explicavi. Ex recensione quadam deinde didici, eadem ratione Aristophanis verba interpretatum esse virum d. Lübke in observationibus criticis in historiam veteris Graecorum comoediae 1883 p. 17 sq.; tertius autem philologus nuper idem contendit Merry in editione cum annot. Angl.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

σὺ δ' οὖν, ἐπειδὴ τοῦτο κεχάρηκας ποιῶν,
ἐκεῖσε μὲν μηκέτι βάδιζ', ἀλλ' ἐνθαδὶ
αὐτοῦ μένων δίκαζε τοῖσιν οἰκέταις.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

περὶ τοῦ; τί ληρεῖς;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ταὔθ' ἅπερ ἐκεῖ πράττεται.
ὅτι τὴν θύραν ἀνέῳξεν ἡ σηκὶς λάθρᾳ,
ταύτης ἐπιβολὴν ψηφιεῖ μίαν μόνην.
πάντως γε κἀκεῖ ταῦτ' ἔδρας ἑκάστοτε.
καὶ ταῦτα μέν νυν εὐλόγως, ἢν ἐξέχῃ
εἵλη κατ' ὄρθρον, ἡλιάσει πρὸς ἥλιον·
ἐὰν δὲ νίφῃ, πρὸς τὸ πῦρ καθήμενος.
† ὕοντος, εἴσει· † κἂν ἔγρῃ μεσημβρινός,
οὐδείς σ' ἀποκλῄσει θεσμοθέτης τῇ κιγκλίδι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τουτί μ' ἀρέσκει.

---

765. ἐνθαδὶ Meineke] ἐνθάδε.
767. ταὔθ' Boissonade] ταῦθ'. Meineke πρᾶτθ'. An *ταὔθ' ἅπερ ἐκεῖ πρᾶττ' ἀεί? Dobree pro ἐκεῖ malebat ἃ κἀκεῖ.
769. ταύτης] ταύτῃ γ' Blaydes. — Post hunc versum aliquid excidisse suspicatur Meineke.
770. γε] δὲ VR. — ταῦτ'] Cobet proposuit τοῦτ', postea ταὔτ'.
771 sq. ἐξέχῃ | εἵλη] ἐξέγρῃ | εὐνῆς Reiske, ἐξέγρῃ | εἵλης (ἕλης) Meineke.
772. εἵλη] ἕλη V.
774. ὕοντος] ὕοντας V sine sensu, sed fortasse veri aliquod indicium servans, nam vulgata quoque sensu caret; expectatur fere *ἐὰν δ' ὑποπίῃς.
776. μ'] γ' VR.

---

768. σηκὶς] *serva in heri domo nata.*
769. μίαν] sc. δραχμήν, quae vox omitti solet cum multa statuitur. In iurisconsultorum ore vox ἐπιβολή *multam* valet, vid. Ruhnk. ad Tim. p. 116, Frohberger ad Lys. XV § 5; sed aliud genus poenae iocose nunc innui, illud nimirum quod Ach. 275 apertis verbis significatur, apparet coll. Av. 1215 et 1256.
771. ἐξέχῃ] cf. popularis cantilena ἔξεχ' ὦ φίλ' ἥλιε, *prodi* (*e nubibus*) *o carissime sol* (*zonnetje-lief*, *kom door*). — Totus hic locus in mentem revocat Euripidis versus Cycl. 323 sqq.
772.] de verborum lusu cf. vs. 353.
775. τῇ κιγκλίδι] vid. ad vs. 124.
776. μ'] quoniam locis, ubi integrum extat pronomen, verbum ἀρέσκειν *placere* apud Aristophanem, ut apud alios, dativum adsciscit (Eq. 1311 Vesp. 818 Pac. 1143 Eccl. 710; unus versus Ran. 103 discrepat, quem corruptum esse suspicor),

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πρὸς δὲ τούτοις γ', ἢν δίκην
λέγῃ μακράν τις, οὐχὶ πεινῶν ἀναμενεῖς,
δάκνων σεαυτὸν καὶ τὸν ἀπολογούμενον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πῶς οὖν διαγιγνώσκειν καλῶς δυνήσομαι
ὥσπερ πρότερον τὰ πράγματ', ἔτι μασώμενος;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πολλῷ γ' ἄμεινον· καὶ λέγεται γὰρ τουτογί,
ὡς οἱ δικασταὶ ψευδομένων τῶν μαρτύρων
μόλις τὸ πρᾶγμ' ἔγνωσαν ἀναμασώμενοι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἀνά τοί με πείθεις. ἀλλ' ἐκεῖν' οὔπω λέγεις,
τὸν μισθὸν ὁπόθεν λήψομαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

παρ' ἐμοῦ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καλῶς,
ὁτιὴ κατ' ἐμαυτὸν κοὐ μεθ' ἑτέρου λήψομαι.
αἴσχιστα γάρ τοί μ' εἰργάσατο Λυσίστρατος

781. γ'] 'τ' (id est ἔτι) Lenting non improbante Cobeto.

nostro loco ceterisque qui similes sunt (Ach. 189 Eq. 359 Vesp. 1339 Thesm. 406 Plut. 353 Antiph. fr. 223) non με sed μοι intellegendum esse puto, servatam autem esse loquendi hanc formulam e prisca arte, quae diphthongum οι in pronominum personalium dativo singulari summa libertate elidi sinebat (vid. Enchiridium dictionis epicae p. 68—71). Comparo igitur interiectionis οἴμοι elisionem in Aristophane pervulgatam (Ach. 590, 1117 Eq. 998 etc.) et Sophocli quoque minime inauditam (Ai. 354, 587 Ant. 320, 1270), alienos autem hinc duco vetustorum poetarum locos, ubi verbo ἀρέσκειν, *placandi* sensu adhibito, accusativus subicitur.

780. ἔτι μασώμενος] *inter manducandum*; cf. Eq. 717 Thesm. 494 Eccl. 554 Plut. 321 etc.

783. ἀναμασώμενοι] *iterum manducantes* (*ut animalia ruminantia*), id est causam ampliatam denuo cognoscentes. — Gnomico aoristo poeta h. l. usus est, cf. vs. 574.

786.] cf. Eur. Cycl. 334.

787 sqq.] scurram fuisse Lysistratum etiam ex Ach. 855 Eq. 1266 Vesp. 1302, 1308 fr. 198[a] apparet. Nunc quendam eius iocum narrat Philocleo. Nempe cum iudices sedissent aliquando et officio perfuncti coniunctim mercedem suam accepissent a magistratu, drachmam nimirum integram, e tribunali recta in macellum tetenderunt, ibique ab institore aliquo pro nummo suo sex sibi obolos petiverunt, ut pecuniam inter se

ὁ σκωπτόλης. δραχμὴν μετ' ἐμοῦ πρῴην λαβών,
ἐλθὼν διεκερμάτιζεν ἐν τοῖς ἰχθύσιν,
κἄπειτ' ἐνέθηκε τρεῖς λοπίδας μοι κεστρέων·
κἀγὼ 'νέκαψ', ὀβολοὺς γὰρ ᾠόμην λαβεῖν·
κᾆτα βδελυχθεὶς ὀσφρόμενος ἐξέπτυσα,
κᾆθ' εἷλκον αὐτόν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὁ δὲ τί πρὸς ταῦτ' εἶφ';

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὅ τι;
ἀλεκτρυόνος μ' ἔφασκε κοιλίαν ἔχειν·
„ταχὺ γοῦν καταπέττεις ἀργύριον", ἦ δ' ὃς γελῶν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὁρᾷς ὅσον καὶ τοῦτο δῆτα κερδανεῖς;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐ πάνυ τι μικρόν. ἀλλ' ὅπερ μέλλεις ποίει.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀνάμενέ νυν· ἐγὼ δὲ πάνθ' ἥξω φέρων.
(domum intrat.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(secum loquens:)
ὅρα τὸ χρῆμα· τὰ λόγι' ὡς περαίνεται.

---

789. διεκερμάτιζεν R] -ζετ' V, -ζε μ' ceteri, unde -ζε μοι Lenting non recte.
790. ἐνέθηκε V (κἄπειθεν 'έθηκε)] ἐπέθηκε R.
795. *καταπέττεις] καθέψεις VR, κατέψεις Suidas s. v. ἀλεκτρυών. *Concoquendi* sive *digerendi* verbum requiri optime perspexit Hirschig, sed non perfecit emendationem, scripsit enim καταπέψεις, futuro vero tempori nullus hic est locus. — γελῶν Tyrwhitt] λέγων.
798. πάνθ' Reiske] ταῦθ'. Vid. vs. 805.

---

dividere possent. Tum Lysistratus tres squamas digitis tenens ad amicum accessit, qui alia agens labra diduxit ut ore reciperet quos offerri sibi putaret obolos (vid. ad vs. 609); sed statim oboluit ei fraus squamasque revomuit; tum vero alter ridens contendit galli gallinacei ei esse stomachum, qui vel argentum uno temporis puncto concoqueret, — squamas scilicet, quas sodalis cum abominatione respuerat, modo integros obolos fuisse perhibens.

789. διεκερμάτιζεν] a voce κέρματα Av. 1108 Plut. 379.

— ἐν τοῖς ἰχθύσιν] item Ran. 1068.

790. κεστρέων] de hoc piscium marinorum genere cf. Athenaeus VII p. 306 sq.

791. ἐνέκαψα] item Pac. 7, ἀνακάπτειν Av. 579 etc.

799. τὸ χρῆμα] vid. vs. 266.

ᾐκηκόη γὰρ ὡς Ἀθηναῖοί ποτε
δικάσοιεν ἐπὶ ταῖς οἰκίαισι τὰς δίκας,
κἂν τοῖς προθύροισιν οἰκοδομήσοι πᾶς ἀνὴρ
αὑτῷ δικαστηρίδιον μικρὸν πάνυ,
ὥσπερ Ἑκάτειον, πανταχοῦ πρὸ τῶν θυρῶν.

(*Bdelycleo* redit cum *Sosia* aliisque servis nonnullis. Onusti sunt omnes variis vasis aliaque supellectile, quae disponuntur dum habetur sequens colloquium. Servi lectum et mensam ante domum collocant.)

SCENA DECIMA SEXTA.

Chorus, Philocleo, Bdelycleo, Sosias.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἰδού, τί ἔτ' ἐρεῖς; ὡς ἅπαντ' ἐγὼ φέρω
ὅσαπερ ἔφασκον, κἄτι πολλῷ πλείονα.
ἀμὶς μέν, ἢν οὐρητιάσῃς, αὑτηὶ
παρὰ σοὶ κρεμήσετ' ἐγγὺς ἐκ τοῦ παττάλου.

(matulam e paxillo ad parietem suspendit.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

σοφόν γε τουτὶ καὶ γέροντι πρόσφορον
ἐξηῦρες ἀτεχνῶς φάρμακον στραγγουρίας.

---

802. *-οισιν οἰκοδομήσοι* Hirschig] *-οις ἐνοικοδομήσει* V, *-οις ἀνοικοδομήσει* R.
806. *ὅσαπερ* V] *ὅσαπέρ γ'* R, *ὅσαπέρ τ'* Cobet.
808. *ἐκ* Bergk] *ἐπὶ* codices, *ἀπὸ* Halbertsma.

---

804. *Ἑκάτειον*] vid. vs. 96.

807.] a cenis, ubi genio suo indulgebant convivae, matula aliena non erat; quin Aeschylus in dramate satyrico *τοῖς Ὀστολόγοις* (fr. 179 Dind.) mentionem eius inicere non est dedignatus, Ulixi haec tribuens verba: *ὅδ' ἐστὶν ὅς ποτ' ἀμφ' ἐμοὶ βέλος | γελωτοποιόν, τὴν κάκοσμον οὐράνην, | ἔρριψεν οὐδ' ἥμαρτε· περὶ δ' ἐμῷ κάρᾳ | πληγεῖσ' ἐναυάγησεν ὀστρακουμένη.* Perplacuisse autem Atheniensibus Aiacem matula aemuli caput petentem testatur Sophocles in *Ἀχαιῶν συνδείπνῳ* (fr. 147 Dind.) Aeschyli locum imitatus.

810. *ἀτεχνῶς*] vid. vs. 722 Ach. 37 etc. — *φάρμακον στραγγουρίας*] cavisti ne afficerer *stranguria* sive *strictura uretrae.* Stirps *στραγγ* subest etiam verbis *stringere* et *strangulare* nostrisque vocibus *streng* et *strik*, significat autem *angere* [1]), ut clare apparet in verbis *στραγγεύομαι* Ach. 126 (= Hom. *στρεύγομαι*) et *στραγγαλίζω.*

---

[1]) Substantivum *στράγξ* *guttam* valere, non recte Curtius aliique effecerunt e schol. Apoll. Rhod. IV 1058, quo loco poeta Homericum verbum *στρεύγεσθαι* adhibuit, scholia autem dicunt cognatam esse vocem *στραγγουρία* = *κατὰ στράγγα οὐρεῖν*, quae non *guttatim mingere* significant sed *spasmis cruciatum.*

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καὶ πῦρ γε τουτί, καὶ προσέστηκεν φακῆ
ῥοφεῖν, ἐὰν δέῃ τι.

(foculum, cui superimposita est olla pulte repleta, ante patrem in mensa collocat. Interim unus e servis corbem, in qua gallus est gallinaceus, supra senis caput ad parietem suspendit.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τοῦτ' αὖ δεξιόν.
κἂν γὰρ πυρέττω, τόν γε μισθὸν λήψομαι·
αὐτοῦ μένων γὰρ τὴν φακῆν ῥοφήσομαι.
ἀτὰρ τί τὸν ὄρνιν ὡς ἔμ' ἐξηνέγκατε;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἵν', ἢν καθεύδῃς ἀπολογουμένου τινός,
ᾄδων ἄνωθεν ἐξεγείρῃ σ' οὑτοσί.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἓν ἔτι ποθῶ, τὰ δ' ἄλλ' ἀρέσκει μοι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τὸ τί;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

θήρῳον οὔπω μοι ἐκόμισας τὸ τοῦ Λύκου.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(tabulam pictam exhibens, in qua cernitur sacellum lupi simulacrum continens, quod Cleonis refert vultum ridicule detortum:)

πάρεστι τουτί, καὐτὸς ἄναξ οὑτοσί.

814.] addubitat Hamaker. Si quid abundat, deletum malim versum 813, quem post vs. 797 collocant Hermann et Meineke, alieno me iudice loco.

815. ὡς 'μ' ἐξηνέγκατε] ὧδέ μοὐξήν. Blaydes.

816. ἵν' Cobet] ἵνα γ'.

819. οὔπω μοι ἐκόμισας (μοὐκόμισας) Hamaker] εἴ πως ἐκκομίσαις codices, Meineke οὔπω 'ξεκόμισας, Reiske εἴ πως ἐκκομίσειας τοῦ Λύκου.

---

811. φακῇ] ἔτνος φάκινον, *puls e lentibus*, simplex admodum vilisque cibus, cf. Eq. 1007 Plut. 192, 1004; hinc proverbium fuit ἐπὶ φακῇ μύρον ad rerum exquisitarum viliumque iuncturam denotandam (*een vlag op een modderschuit*). — Vid. praeterea infra vs. 814, 918, 984.

812 sqq. ῥοφεῖν] hominibus edentulis vel debilibus, qui solitis σιτίοις vesci nequeunt, ῥοφήματα praebentur; quorum vero stomachus ne haec quidem admittit, πώμασι horum vita est sustentanda; vid. Hippocrat. I p. 29 Kühn.

815. τὸν ὄρνιν] *gallum gallinaceum*, cuius mentio facta est vs. 100. Integrum nomen fuit ὁ Περσικὸς ὄρνις, Av. 485, 707.

819. Λύκου] vid. ad vs. 389.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὦ δέσποθ' ἥρως, ὡς χαλεπὸς ἄρ' ἦσθ' ἰδεῖν.

ΣΩΣΙΑΣ.

οἷόσπερ ἡμῖν φαίνεται Κλεών . . . . υμος.
οὔκουν ἔχει γ' οὐδ' αὐτὸς ἥρως ὢν ὅπλα.

(Sosias ceterique servi abeunt.)

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

εἰ θᾶττον ἐκαθίζου σύ, θᾶττον ἂν δίκην
ἐκάλουν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(considit:)

κάλει νυν, ὡς κάθημαι ἐγὼ πάλαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(secum loquens:)

φέρε νυν, τίν' αὐτῷ πρῶτον εἰσαγάγω δίκην;
τί τίς κακὸν δέδρακε τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ;

(alta voce:)

ἡ Θρᾷττα προσκαύσασα πρῴην τὴν χύτραν . . . .

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐπίσχες οὗτος· ὡς ὀλίγου μ' ἀπώλεσας.
ἄνευ δρυφάκτου τὴν δίκην μέλλεις καλεῖν,
ὃ πρῶτον ἡμῖν τῶν ἱερῶν ἐφαίνετο;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μὰ τὸν Δί' οὐ πάρεστιν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' ἐγὼ δραμὼν
αὐτὸς κομιοῦμαι τό γε παραυτίκ' ἔνδοθεν.

(rapido pede domum intrat.)

---

821. *χαλεπὸς*] *χαλεπὸν* VR.
823. *αὐτὸς*] *οὗτος* Blaydes fortasse recte.
826. *εἰσαγάγω*] *εἰσάγω* R.
827. *ἐν τῇ*] *ἐν* Hirschig Dindorf, ut Ach. 975.
833. *αὐτὸς*] *αὐτὸν* Hirschig, praeterea *κομιῶ σοι* commendans; cui non assentior, patris enim haec sunt verba: *ipse igitur mihi petam.* Blaydes *αὐτὸς κομιοῦμ' αὐτὸν π.*

---

821. *ἄρ' ἦσθα*] vid. ad vs. 451.
822. Κλεώνυμος] vid. ad vs. 19.
828.] *nudiustertius eius culpa adusta est olla* (i. e. puls quae in olla coquebatur (*zij heeft de pot laten aanbranden*).
829. *οὗτος*] vid. ad. vs. 1.
830. *δρυφάκτου*] vid. ad vs. 386.
831.] cf. Thesm. 629.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(solus:)

τί ποτε τὸ χρῆμ'; ὡς δεινὸν ἡ Φιλοχωρία.

(Sosias iratus foras procurrit.)

SCENA DECIMA SEPTIMA.

Bdelycleo, Chorus, Sosias.

ΣΩΣΙΑΣ.

βάλλ' εἰς κόρακας. τοιουτονὶ τρέφειν κύνα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τί δ' ἔστιν ἐτεόν;

ΣΩΣΙΑΣ.

οὐ γὰρ ὁ Λάβης ἀρτίως
ὁ κύων παρᾴξας εἰς τὸν ἰπνὸν ὑφαρπάσας
τροφαλῖδα τυροῦ σικελικὴν κατεδήδοκεν;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τοῦτ' ἆρα πρῶτον τἀδίκημα τῷ πατρὶ
εἰσακτέον μοι· σὺ δὲ κατηγόρει παρών.

---

834. *τί ποτε τὸ*] *ὅ τι ποτὲ* Hermann et Meineke, patri haec verba continuantes.
837. *ὑφαρπάσας* Elmsley] *ἁρπάσας* codices, *ἐξαρπάσας* Brunck, *ἀναρπάσας* Dobree.
840. *παρών*] *λαχών* coniecit Hamaker.

---

834. *τί ποτε τὸ χρῆμα;*] *quid tandem hoc significat?* Vid. ad vs. 266.

835. *βάλλ' εἰς κόρακας*] *in malam rem abi*, item Nub. 133 Thesm. 1079 Plut. 782 fr. 462, et omisso verbo infra vs. 852 alibi.

836. *ἐτεόν*] vid. vs. 8.

— *οὐ γὰρ*] vid. vs. 682.

— *Λάβης*] nomen *Lachetis* (de quo cf. vs. 240) ita refinxit comicus, ut aptissimum sit factum ad canem furacem designandum (vid. ad vs. 84 et 401).

837. *ἰπνὸν*] cf. vs. 139.

838. *τροφαλῖδα*] *caseum recentem*, *νεωστὶ τεθραμμένον τυρόν*, cf. Eupol. fr. 277 *ἡ τροφαλὶς ἐκεινηὶ | ἐφ' ὕδωρ βαδίζει σκῖρον ἠμφιεσμένη*. Verbum *τρέφειν* de *lacte cogendo* adhibuerunt e.g. Hom. Ε 902 Theocrit. XXV 106.

— *σικελικὴν*] facete admodum his verbis Lachetis expeditio siciliensis indicatur. Nam Siciliae prata inde ab aetate Polyphemi — quem ibi vixisse fama ferebat — gregibus abundabant, et ingens casei praestantissimi copia inde exportari solebat; vid. Hermipp. fr. 63 *αἱ δὲ Συράκουσαι σῦς καὶ τυρὸν παρέχουσιν*, Philemon. fr. 76 *ἐγὼ πρότερον μὲν ᾤόμην τῇ Σικελίᾳ | ἐν τοῦτ' ἀπότακτον αὐτό, τοὺς τυροὺς ποιεῖν | καλούς* etc., Antiphan. fr. 236 *ἐξ Ἤλιδος μάγειρος, ἐξ Ἄργους λέβης, | Φλειάσιος οἶνος, ἐκ Κορίνθου στρώματα, | ἰχθῦς Σικυῶνος, Αἰγίου δ' αὐλητρίδες, | τυρὸς Σικελικός ...., | μύρον ἐξ Ἀθηνῶν, ἐγχέλεις Βοιώτιαι.* — Hinc Pac. 250, cum singulae civitates in Martis mortarium coniciuntur ut moretum ex iis fiat, Siciliae signum est caseus, ut allium Megaridis.

840. *εἰσακτέον*] thesmothetarum est

ΣΩΣΙΑΣ.

μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ'· ἀλλ' ἅτερος φησὶν κύων
κατηγορήσειν, ἥν τις εἰσάγῃ γραφήν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἴθι νυν ἄγ' αὐτὼ δεῦρο.

ΣΩΣΙΑΣ.

ταῦτα χρὴ ποιεῖν.

(domum intrat. *Philocleo* redit, dorso ferens chortem vimineam, quam deinde magna cum gravitate iuxta mensam collocat.)

SCENA DECIMA OCTAVA.

Bdelycleo, Chorus, Philocleo.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τουτὶ τί ἐστι;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

χοιροκομεῖον Ἑστίας.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

εἶθ' ἱεροσυλήσας φέρεις;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὔκ, ἀλλ' ἵνα
ἀφ' Ἑστίας ἀρχόμενος ἐπιτρίψω τινά.
ἀλλ' εἴσαγ' ἀνύσας, ὡς ἐγὼ τιμᾶν βλέπω.

842. εἰσάγῃ] εἰσαγάγῃ Bergk; versum delet Hamaker.
843. αὐτὼ] αὐτῷ V et l. a. in schol.
847. τιμᾶν] τιμῶν(?) mavult Dobree.

εἰσάγειν γραφήν (cf. vs. 842), *actionem dare*; thesmothetae autem munere iam fungitur Bdelycleo, vid. e. g. vs. 935.

844. χοιροκομεῖον Ἑστίας] haram domesticam, suile in quo porcellos saginare soleo. Redit vocabulum Lysistr. 1073, ubi Spartiatarum legati χοιροκομείῳ inguina protexisse perridicule dicuntur. Idem vocatur χοιροτροφεῖον Eupol. fr. 453 et Phrynich. fr. 43.

846. ἀφ' Ἑστίας] vox proverbialis, qua indicatur initium fieri ab eo quod summum est, vid Plat. Euthyphr. 3*a*. In libationibus Vesta prima invocari solebat, vid. Sophocl. fr. 650*b* Dind. ὦ πρῷρα λοιβῆς Ἑστία, κλύεις τάδε; et Eurip. fr. 781[35] Dind. Ἑστίας ἕδος, | ἀφ' ἧς τὸ σῶφρον πᾶν ἂν ἄρχεσθαι θέλοι | εὐχὰς ποιεῖσθαι.

847. ἀνύσας] vid. vs. 30.

— τιμᾶν] pro infinitivo expectatur nomen, vid. ad vs. 455.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

φέρε νυν ἐνέγκω τὰς σανίδας καὶ τὰς γραφάς.

(domum intrat.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οἴμοι, τί διατρίβεις; ἀπολεῖς τριψημερῶν·
ἐγὼ δ' ἀλοκίζειν ἐδεόμην τὸ χωρίον.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(rediens cum ligneis aliquot patellis, quas e culina petiit:)

ἰδού.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

κάλει νυν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ταῦτα δή.

(alta voce clamans:)

τίς οὑτοσὶ
ὁ πρῶτός ἐστιν;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(e lecto exiliens:)

εἰς κόρακας· ὡς ἄχθομαι,
ὁτιὴ ἐπελαθόμην τοὺς καδίσκους ἐκφέρειν.

(abiturus est.)

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὗτος σύ, ποῖ θεῖς;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐπὶ καδίσκους.

---

849. *τί διατρίβεις; ἀπολεῖς* Blaydes] *διατρίβεις κἀπολεῖς* R, *διατρίψεις κἀπολεῖς* V.
850. *χωρίον*] corruptum ducit Meineke; *κηρίον* coniecit Bentley.

---

848. *σανίδας*] requiruntur tabulae dealbatae, de quibus cf. vs. 349; quorum in locum filius mox ligneas patellas nescio quas (*σανίδια* Pac. 202, *borden*) vel opercula e culina affert.

— *γραφάς*] libellum accusatoris quaeque praeterea ad causam pertinent scripto consignata.

850. *ἀλοκίζειν ... τὸ χωρίον*] *sulcos ducere per agellum meum*, i. e. ungue secare tabellam aestimatoriam (*τὸ τιμητικὸν πινάκιον*, vid. vs. 106). Ad suas delicias, rei nimirum damnationem, senex properat. Quod autem iocose adhibuit verbum *ἀλοκίζειν*, componendum est cum voce *αὖλαξ* Thesm. 782 de litterarum ductu usurpata; nec non ad idem loquendi genus pertinent verba *bustrophedon*, *exarare litteras*, alia.

851. *ταῦτα δή*] cf. vs. 142.

852. *εἰς κόρακας*] cf. vs. 835.

853. *καδίσκους*] vid. vs. 321.

854. *οὗτος σὺ ποῖ θεῖς*] item Ach. 564 Thesm. 224; praeterea vid. ad vs. 1.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μηδαμῶς·
ἐγὼ γὰρ εἶχον τούσδε τοὺς ἀρυστίχους.

(duo haustra in mensa collocat.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

κάλλιστά τοίνυν· πάντα γὰρ πάρεστι νῷν
ὅσων δεόμεθα, — πλήν γε δὴ τῆς κλεψύδρας.

(denuo surgit ut abeat).

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(matulam digito indicans:)

ἡδὶ δὲ δὴ τίς ἐστιν; οὐχὶ κλεψύδρα;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

εὖ γ' ἐκπορίζεις πάντα κἀπιχωρίως.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' ὡς τάχιστα πῦρ τις ἐξενεγκάτω
καὶ μυρρίνας καὶ τὸν λιβανωτὸν ἔνδοθεν,
ὅπως ἂν εὐξώμεσθα πρῶτα τοῖς θεοῖς.

(Servi iussa exequuntur, pater autem et filius sacrificium parant quo iudicium de more inauguraturi sunt.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

καὶ μὴν ἡμεῖς ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς
καὶ ταῖς εὐχαῖς
Φήμην ἀγαθὴν λέξομεν ὑμῖν,
ὅτι γενναίως ἐκ τοῦ πολέμου
καὶ τοῦ νείκους ξυνεβήτην.

---

856. κάλλιστα τοίνυν] κάλλιστ' ἔχει νῦν Blaydes.
857. γε δὴ] γε δεῖ vel ἔδει mavult Richter.
859. πάντα Meineke] αὐτά.
861.] om. V. — καὶ τὸν] νῷν καὶ Blaydes.
865. λέξομεν] ἕξομεν V.
867. ξυνεβήτην Elmsley] ξυνέβητον.

---

855. εἶχον] *iam attuleram* (vid. vs. 806). — ἀρυστίχους] *haustra*, cf. ἀρύταινα Eq. 1091, ἀρύβαλλος Eq. 1094.

857. κλεψύδρας] vs. 93.

858.] matula, quae ad recipienda stillicidia senilia est apposita, ridicule nunc clepsydra vocatur; vid. ad vs. 353.

860.] cf. Thesm. 37 Ran. 871.

861.] corona myrtea indicio est publicam personam ab aliquo sustineri, itaque coronam gerebant senatores et magistratus et qui in concionibus ad verba facienda prodibant; neque abesse poterant coronae a sacrificiis; cf. Eq. 221 Nub. 257 Pac. 948 Plut. 820, Athen. XV p. 674e etc.

Stropha (vs. 868—874).

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

εὐφημία μὲν πρῶτα νῦν ὑπαρχέτω.

ΧΟΡΟΣ.

ὦ Φοῖβ' Ἄπολλον Πύθι', ἐπ' ἀγαθῇ τύχῃ
τὸ πρᾶγμ', ὃ μηχανᾶται
ἔμπροσθεν οὗτος τῶν θυρῶν,
ἅπασιν ἡμῖν ἁρμόσαι
παυσαμένοις πλάνων.
Ἰήιε Παιάν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦ δέσποτ' ἄναξ, γεῖτον ἀγυιεῦ, τοὐμοῦ προθύρου προφυλάττων,
δέξαι τελετὴν καινήν, ὦναξ, ἣν τῷ πατρὶ καινοτομοῦμεν·
παῦσόν τ' αὐτοῦ τοῦτο τὸ λίαν στρυφνὸν καὶ πρίνινον ἦθος,
ἀντὶ σιραίου μέλιτος μικρὸν τῷ θυμιδίῳ παραμίξας·
ἤδη δ' εἶναι τοῖς ἀνθρώποις
ἤπιον αὐτόν,
τοὺς φεύγοντάς τ' ἐλεεῖν μᾶλλον
τῶν γραψαμένων

---

873. *πλάνων*] *γραφῶν* Blaydes, quod nimis humile videtur vocabulum pro huius loci gravitate.

875. *προθύρου προφυλάττων* Blaydes] *προθύρου προσθ' πύλας* R, *προπύλου προσπύλας* V, *προπύλου πρὸ πυλάων* Fl. Christianus, *πρόσθεν προπύλαιε* Scaliger, *προθύρου προπύλαιε* Bentley, *πρόσθεν προπυλαίου* Bergk, *προπύλου πάρος αὐλᾶς* Meineke.

---

868. *εὐφημία*] cf. Av. 959 Thesm. 295 *εὐφημία 'στω*, Eq. 1316 Nub. 263 Pac. 96 *εὐφημεῖν χρή*, Ach. 237 Pac. 434 *εὐφημεῖτε*, etc.; *favete linguis.*

869—874.] non per iocum hic invocatur Phoebus, nedum in ridiculum nunc detorqueantur res divinae, sed serio haec accipi voluit poeta: „Utinam ea, quae in scena iam repraesentantur, nos omnes (id est cives Atticos) in veram viam revocent et litigandi illud studium retundant". Conferendi sunt Nub. vs. 300, 564, 595 aliaeque huiusmodi deorum invocationes complures.

875.] cf. Pherecrat. fr. 87 *ὦ δέσποτ' Ἀγυιεῦ, ταῦτα νῦν μέμνησό μοι.* Etiam Thesmoph. 489 mentio fit *τοῦ ἀγυιῶς*, quae erat columna coni figuram referens, Apollini sacra, in via publica ante domum erecta.

877. *στρυφνὸν καὶ πρίνινον*] cf. vs. 383. Euripides (teste Alexandro Aetolo apud Gellium XV 20) erat *στρυφνὸς προσειπεῖν.*

878. *σιραίου*] ita vocabatur *mustum ad tertiam partem mensurae decoctum* (Plin. XIV 11), quod latine *sapa* dici solebat.

880.] cf. Lys. Or. XIX § 3 *εἰκὸς οὖν ὑμᾶς εὔνοιαν πλείω 'χειν τοῖς ἀπολογουμένοις* etc.

κἀπιδακρύειν ἀντιβολούντων,
καὶ παυσάμενον τῆς δυσκολίας
ἀπὸ τῆς ὀργῆς
τὴν ἀκαλήφην ἀφελέσθαι.

Antistropha (vs. 885—890).

ΧΟΡΟΣ.

ξυνευχόμεσθα ταῦτά σοι κἀπᾴδομεν
νέαισιν ἀρχαῖς ἕνεκα τῶν προλελεγμένων.
εὖνοι γάρ ἐσμεν ἐξ οὗ
τὸν δῆμον ᾐσθήμεσθά σου
φιλοῦντος ὡς οὐδεὶς ἀνὴρ
τῶν γε νεωτέρων.
Ἰήιε Παιάν.

(*Sosias* exit domo cum duobus *canibus*, id est cum duobus hominibus canes referentibus. Alter canis accusatoris partibus fungitur, similis autem est *Cleoni*; alter est reus et *Lachetis* faciem in mentem revocat.)

SCENA DECIMA NONA.

Bdelycleo, Philocleo, Chorus, Sosias, canes duo.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

εἴ τις θύρασιν ἡλιαστής, εἰσίτω·
ὡς ἡνίκ' ἂν λέγωσιν οὐκ εἰσφρήσομεν.

885. ταῦτα] supplevit Dindorf praeeunte Reisigio (ταὐτὰ ξυνευχόμεσθα).
886.] damnat Hamaker, stropham a versu 869 incipere ratus.
888. ᾐσθήμεσθα Cobet] ᾐσθόμεσθα.
890. γε νεωτέρων] γενναιοτέρων VR. — Ἰήιε Παιάν] addidit Meineke.

884. τὴν ἀκαλήφην] *urticam*, Eq. 422; hinc translatum est vocabulum ad ingenium truculentum atque mordax designandum, cf. nostrum *een netelige stemming*.

891.] dum habetur iudicium, quod sacrificio precibusque rite iam auspicatus est qui magistratus munere fungitur Bdelycleo, mirabile admodum spectaculum praebet forum. Unicus enim iudex intra haram suilem sedet, immo molliter veluti cenans recubat; proxima in foculo puls adstat fumans, qua taedia sua levet; de muro pendet matula, clepsydrae vicem obitura; duo haustra e stabulo petita pro urnis erunt iudiciariis; supra senis caput in paxillo dormitat gallus gallinaceus; post eius tergum autem conspicitur Cleonis in lupum conversi vultus teterrimus; circumpositae denique sunt ligneae tabulae, quarum non ad tribunal sed in culina hactenus usus fuit. Ita spectatorum animi aptissime praeparantur ut lite canum de casei crustula disceptantium mox plene possint perfrui.

892. εἰσφρήσομεν] vid. ad vs. 125.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τίς ἄρ' ὁ φεύγων;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὗτος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὅσον ἁλώσεται.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀκούετ' ἤδη τῆς γραφῆς· „ἐγράψατο
κύων Κυδαθηναιεὺς Λάβητ' Αἰξωνέα,
τὸν τυρὸν ἀδικεῖν ὅτι μόνος κατήσθιεν
τὸν Σικελικόν. τίμημα κλῳὸς σύκινος."

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

θάνατος μὲν οὖν κύνειος, ἢν ἅπαξ ἁλῷ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καὶ μὴν ὁ φεύγων οὑτοσὶ Λάβης πάρα.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὦ μιαρὸς οὗτος. ὡς δὲ καὶ κλέπτον βλέπει.
οἷον σεσηρὼς ἐξαπατήσειν μ' οἴεται.
ποῦ δ' ἔσθ' ὁ διώκων, ὁ Κυδαθηναιεὺς κύων;

ΚΥΩΝ.

αὖ αὖ.

---

894. γραφῆς] γραφῆς ἧς codices; correxit Bentley.

901. σεσηρὼς] σεσηνὼς Richter novum perfectum fingens nimis audacter et sine causa.

902. ἔσθ' Toup] om. codices; ποῦ ποῦ δ' ὁ Lenting, ποῦ μοὐ (μοι ὁ) Dindorf.

903. αὖ αὖ] poetam hos clamores extra versum collocasse, spuria autem esse

---

893.] reus ubi sit, rogat senex; accusatorem nihil moratur, nihil enim requirit nisi hominem in quem effundat iram.

— ὅσον ἁλώσεται] cf. Ran. 279.

895.] Κυδαθηναιεὺς erat *Cleo* (vid. CIG. 213 = Dittenberg. Syllog. 420), *Laches* vero Αἰξωνεύς (vid. prolegomena).

896.] felle venenoque imbuta sunt quae comicus, dum ludere videtur, nunc profert; significat enim integerrimae illos probitatis demagogos tum demum de aerarii publici commodo sollicitos se ostendere cum ipsi parte praedae surreptae frustrentur. Cf. vs. 914 sqq. et 923.

897. κλῳὸς] *collare* sive ligneum sive ferreum, vid. Solonis lex apud Plut. Solon. 24, Xenoph. Hellen. II 4 § 41, III 3 § 11. De *aureo monili* per iocum adhibuit vocem Eur. Cyclop. 184.

— σύκινος] cf. vs. 145.

900. οὗτος] cf. vs. 1.

— κλέπτον βλέπει] vid. ad vs. 455.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πάρεστιν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἕτερος οὗτος αὖ Λάβης,
ἀγαθός γ' ὑλακτεῖν καὶ διαλείχειν τὰς χύτρας.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

σίγα, κάθιζε,

(ad Sosiam:)

σὺ δ' ἀναβὰς κατηγόρει.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

φέρε νυν, ἅμα τῆσδ' ἐγχεάμενος κἀγὼ ῥοφῶ.

(pultis aliquid poculo infundit, unde identidem haustum ducit.)

ΣΩΣΙΑΣ.

(cum accusatore „suggestum" conscendit eiusque nomine verba facit:)

τῆς μὲν γραφῆς ἠκούσαθ' ἧς ἐγραψάμην,
ἄνδρες δικασταί, τουτονί. δεινότατα γὰρ
ἔργων δέδρακε κἀμὲ καὶ τὸ ῥυππαπαῖ.
ἀποδρὰς γὰρ εἰς τὴν γωνίαν τυρὸν πολὺν
κατεσικέλιζε κἀνέπλητ' ἐν τῷ σκότῳ ....

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

νὴ τὸν Δί', ἀλλὰ δῆλός ἐστ'· ἔμοιγέ τοι
τυροῦ κάκιστον ἀρτίως ἐνήρυγεν
ὁ βδελυρὸς οὗτος.

ΣΩΣΙΑΣ.

κοὺ μετέδωκ' αἰτοῦντί μοι.

---

verba quae sequuntur πάρεστιν ἕτερος οὗτος αὖ Λάβης, suspicatur Hamaker. Meineke dedit αὖ αὖ. — | πάρεστιν οὗτος. — ἕτερος οὗτος αὖ Λ., secutus codicem R, qui habet πάρεστιν οὗτος οὗτος ἕτερος.

906. τῆσδ' Blaydes vHerwerden] τήνδ'.

907. ἧς Brunck cum cod. Parisino] ἣν.

904.] cf. Eq. 1034.

909. τὸ ῥυππαπαῖ] cf. Eq. 602 Ran. 1073. Hoc loco idem valet vocabulum atque τὸ ναυτικόν.

911. κατεσικέλιζε] de *saltatione* quadam verbum σικελίζειν usurpatum esse docet Theophrastus apud Athenaeum 22 *c*, itaque compositum κατασικελίζειν significare debuit *saltando absumere* vel *perdere* (*verdansen*); cf. ἀπορχεῖσθαι in Herodoti loco notissimo VI 129 ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπωρχήσαο τὸν γάμον. Sed novam verbo potestatem nunc tribuit comicus; vid. ad vs. 353.

καίτοι τίς ὑμᾶς εὖ ποιεῖν δυνήσεται,
ἢν μή τι κἀμοί τις προβάλλῃ τῷ κυνί;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐδὲν μετέδωκεν; οὐδὲ τῶν κοινῶν ἐμοί·
θερμὸς γὰρ ἀνὴρ οὐδὲν ἧττον τῆς φακῆς.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πρὸς τῶν θεῶν, μὴ προκαταγίγνωσκ', ὦ πάτερ,
πρὶν ἄν γ' ἀκούσῃς ἀμφοτέρων.

(reus miseros clamores edit.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἀλλ', ὦγαθέ,
τὸ πρᾶγμα φανερόν ἐστιν· αὐτὸ γὰρ βοᾷ.

ΣΩΣΙΑΣ.

μή νυν ἀφῆτ' ἔτ' αὐτόν, ὡς ὄντ' αὖ πολὺ
κυνῶν ἁπάντων ἄνδρα μονοφαγίστατον,
ὅστις περιπλεύσας τὴν θυΐαν ἐν κύκλῳ
ἐκ τῶν πόλεων τὸν σκῖρον ἐξεδήδοκεν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐμοὶ δέ γ' οὐκ ἔστ' οὐδὲ τὴν ὑδρίαν πλάσαι.

ΣΩΣΙΑΣ.

πρὸς ταῦτα τοῦτον κολάσατ'· οὐ γὰρ ἄν ποτε

---

915. εὖ ποιεῖν] ἔτι λαθεῖν infelix est Hamakeri coniectura.
917. τῶν κοινῶν Dobree] τῷ κοινῷ (κυνῷ) γ' codices.
922. ἀφῆτ' ἔτ' Cobet] ἀφῆτέ γ'. — αὖ πολὺ] verba corrupta; ἐν πόλει Bergk. Blaydes μή νυν ἀφῆτε τόνδ', ἅτ' ὄντα παρὰ πολὺ.

---

918. θερμὸς] ut latinum *calidus* transfertur ad animum promptum atque temerarium denotandum; cf. Ach. 119 Plut. 415 etc.

920.] cf. vs. 725.

921. αὐτὸ] sc. τὸ πρᾶγμα vel τοὔργον, *res clamat* — ipse scilicet nunc clamat reus. Sic etiam dici solebat αὐτὸ δείξει, αὐτὸ διδάξει, vid. Eq. 204 Vesp. 994 Lys. 375 Ran. 1261 Plat. Protag. 324*a* etc.

922. αὖ πολὺ] haec verti nequeunt; vid. ann. crit.

923. μονοφαγίστατον] *sordidum*; cf. Amips. fr. 24 ἔρρ' εἰς κόρακας, μονοφάγε καὶ τοιχωρύχε, Antiphan. fr. 298 μονοφαγεῖς ἤδη τι καὶ βλάπτεις ἐμέ.

925. σκῖρον] *crustam* casei, cui *gypsum* (λατύπη vel σκῖρος) illinebatur ne cito aresceret; vid. ad vs. 838.

926.] *at mihi ne tantum quidem crustulae* (*vel gypsi*) *relictum est quantum sufficiat ad ollam rimosam obturandam.*

927. πρὸς ταῦτα] *proinde, quae cum ita sint*; imperativo additum *concludentis* est, saepe autem animum commotum indicat, ut nostrum *dan nu maar*; vid. Ach. 659 (= Eur. fr. 910) Nub. 1433 Vesp. 1386 Eccl. 851, Aesch. Prom. 915, 992, 1043, Soph. Ai. 971, 1115,

τρέφειν δύναιτ' ἂν μία λόχμη κλέπτα δύο·
ἵνα μὴ κεκλάγγω διὰ κενῆς ἄλλως ἐγώ·
ἐὰν δὲ μή, τὸ λοιπὸν οὐ κεκλάγξομαι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἰοὺ ἰού.
ὅσας κατηγόρησε τὰς πανουργίας.
κλέπτον τὸ χρῆμα τἀνδρός· οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ,
ὦλεκτρυών; νὴ τὸν Δί' ἐπιμύει γέ τοι.

(ad Bdelycleonem:)

ὁ θεσμοθέτης. ποῦ 'σθ' οὗτος; ἀμίδα μοι δότω.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

αὐτὸς καθελοῦ· τοὺς μάρτυρας γὰρ εἰσκαλῶ.

(senex utitur matula.)

Λάβητι μάρτυρας παρεῖναι, τρυβλίον,
δοίδυκα, τυρόκνηστιν, ἐσχάραν, χύτραν,
καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ προσκεκλημένα.

(„Testes", quorum partes agunt homines ita exornati ut catinum, pistillum, radulam, ollam ceteramque supellectilem culinariam repraesentent, in scenam procedunt.)

ἀλλ' ἔτι σύ γ' οὐρεῖς καὶ καθίζεις οὐδέπω;

---

932. κατηγόρησε V] -ρευσε ceteri.

935.] Cobet distinxit ὁ θ. ποῦ 'σθ'; οὗτος, etc., at sic non δότω sed δός foret dicendum.

939. πάντα τὰ Blaydes] τἄλλα τὰ codd., τἄλλα δὲ Reiske. — προσκεκλημένα Dobree Hamaker] προσκεκαυμένα.

1313, Eur. Med. 1358 Phoen. 521, Xenoph. Cyrop. IV 2 § 26 etc., Cobet Nov. Lect. p. 271. Cf. etiam supra ad vs. 648.

928.] maligne admodum alluditur ad proverbium μία λόχμη δύο ἐριθάκους οὐ τρέφει. Quemadmodum unum viretum non tantam praebet vermiculorum copiam quanta ad duos ἐριθάκους enutriendos sufficiat, quapropter is qui loco potitus est ceteros sui generis e vicinia abigit, sic duobus furibus non sufficit aerarium publicum. — Cf. Aelian. Var. Hist. XI 7 ἔλεγεν Ἐτεοκλῆς ὁ Λάκων δύο Λυσάνδρους τὴν Σπάρτην μὴ ἂν ὑπομεῖναι, καὶ Ἀρχέστρατος ὁ Ἀθηναῖος ἔλεγε δύο Ἀλκιβιάδας τὴν τῶν Ἀθηναίων.

929. διὰ κενῆς] frustra, ut „vox clamantis in deserto." Voci rarae neque apud Aristophanem alibi obviae subiunctum est id quod magis est vulgatum et idem significat ἄλλως. Cf. μάτην ... διὰ κενῆς Plat. com. fr. 174[10] et αὐτίκα παραχρῆμα passim.

933. τὸ χρῆμα τἀνδρός] vid. ad vs. 266.

935.] magistratum, qui iudicio praeest, advocat — ut matulam poscat.

938. δοίδυξ] *pistillum*; cf. Eq. 984 Pac. 288, 295 Plut. 711, fr. 7 δοίδυξ θυία τυρόκνηστις ἐσχάρα.

— ἐσχάραν] cf. Ach. 888 Strattid. fr. 55.

940.] cf. Thesmoph. 615 Eccl. 351.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τοῦτον δέ γ' οἶμαι ἐγὼ χεσεῖσθαι τήμερον.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὐκ αὖ σὺ παύσει χαλεπὸς ὢν καὶ δύσκολος,
καὶ ταῦτα τοῖς φεύγουσιν, ἀλλ' ὀδὰξ ἔχει;

(ad reum:)

ἀνάβαιν', ἀπολογοῦ.

(*Labes* suggestum conscendit, ubi tacitus adstat.)

τί σεσιώπηκας; λέγε.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' οὐκ ἔχειν οὗτός γ' ἔοικεν ὅ τι λέγῃ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὔκ, ἀλλ' ἐκεῖνό μοι δοκεῖ πεπονθέναι,
ὅπερ ποτὲ φεύγων ἔπαθε καὶ Θουκυδίδης·
ἀπόπληκτος ἐξαίφνης ἐγένετο τὰς γνάθους.

---

942. οὐκ αὖ R] οὐκ ἂν V, οὔκουν Reisig.
943. ἀλλ'] ὢν Blaydes. — ἔχει] ἔχεις Hotibius sine causa.
945. οὗτός γ' ἔοικεν] ἔοικεν οὗτος Cobet.

---

942. αὖ] respicitur versus 919; *repetisne infinitas istas minas?*

— δύσκολος] opponitur εὔκολος Ran. 82, 359; derivatur autem verbum δυσκολαίνειν Nub. 36 etc.

943.] ὀδὰξ ἔχεσθαί τινος est *mordicus tenere*; a canibus translatum est verbum, vid. supra ad vs. 704.

947.] quo tempore fabula nostra scenae est commissa, Athenis in omnium ore erat Thucydides is, qui ob Amphipolim amissam nuper in exilium erat pulsus; vid. prolegomena. Haec autem ni fallor causa fuit car comicus nunc Thucydidis nomine uteretur; quamquam particula ποτε indicio est non historiarum scriptorem hic spectari sed alium virum cognominem, cuius etiam Ach. 703 mentio inicitur ut senis nuper in iudicio male habiti. Quo loco non satis constat *Melesiaene* filius ille, qui Pericli olim strenue adversatus fuerat, sitne intellegendus necne, id quod in Acharnensium fabulae editione mea post alios negavi, quoniam ex totius loci tenore efficiebam de humillimae condicionis homine sermonem fieri. Nunc tamen retracto sententiam, motus ipsius verbis a Plutarcho Pericl. 8 allatis: „*ab Archidamo interrogatus* πότερον αὐτὸς ἢ Περικλῆς παλαίει βέλτιον, „ὅταν" εἶπεν „ἐγὼ καταβάλω παλαίων, ἐκεῖνος ἀντιλέγων ὡς οὐ πέπτωκε νικᾷ καὶ μεταπείθει τοὺς ὁρῶντας", et Platonis in Menone 94c Θουκυδίδης δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Μελησίαν καὶ Στέφανον, καὶ τούτους ἐπαίδευσε τά τε ἄλλα εὖ καὶ ἐπάλαισαν κάλλιστα Ἀθηναίων, unde apparet cum patrem tum filios *luctae* fuisse peritissimos, quod optime convenit in Aristophanis verba Acharn. l. l. (vs. 708 sqq.) ἐκεῖνος ἡνίκ' ἦν Θουκυδίδης, | ... κατεπάλαισεν ἂν μὲν πρῶτον Εὐάθλους δέκα etc. — Ergo Acharn. 703 et Vesp. 947 alludi ad rem quae Thucydidi *Melesiae* filio his annis acciderit nunc statuo.

(ad Labetem:)

πάρεχ᾽ ἐκποδών· ἐγὼ γὰρ ἀπολογήσομαι.

(ipse suggestum conscendit.)

χαλεπὸν μέν, ὦνδρές, ἐστι διαβεβλημένου
ὑπεραποκρίνεσθαι κυνός· λέξω δ᾽ ὅμως.
ἀγαθὸς γάρ ἐστι καὶ διώκει τοὺς λύκους.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

κλέπτης μὲν οὖν οὗτός γε καὶ ξυνωμότης.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μὰ Δί᾽ ἀλλ᾽ ἄριστός ἐστι τῶν νυνὶ κυνῶν,
οἷός τε πολλοῖς προβατίοις ἐφεστάναι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τί οὖν ὄφελος, τὸν τυρὸν εἰ κατεσθίει;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὅ τι; σοῦ προμάχεται καὶ φυλάττει τὴν θύραν
καὶ τἄλλ᾽ ἄριστός ἐστιν. εἰ δ᾽ ὑφείλετο,
ξύγγνωθι· κιθαρίζειν γὰρ οὐκ ἐπίσταται.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ δ᾽ ἐβουλόμην ἂν οὐδὲ γράμματα,
ἵνα μὴ κακουργῶν ξυνέγραφ᾽ ἡμῖν τὸν λόγον.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄκουσον, ὦ δαιμόνιέ, μου τῶν μαρτύρων.
ἀνάβηθι, τυρόκνηστι, καὶ λέξον μέγα·
σὺ γὰρ ταμιεύουσ᾽ ἔτυχες.

(procedit Radula.)

ἀπόκριναι σαφῶς,

---

955. *οἷός τε*] an **χοῖός τε*?
957. *ὅ τι;* Dobree] *ὅτι* codices.
961. *ξυνέγραφ᾽* Blaydes] *ἐνέγραφ᾽* codices, *ἔγραφεν* Cobet.
962. *μου*] *μοι* Reiske.

---

952. *τοὺς λύκους*] demagogos. Haec cum diceret, manu indicavit opinor Lyci herois simulacrum, Cleonymi vel potius Cleonis vultum referens, de quo vid. vs. 822 et ad vs. 389.

959.] cf. Av. 1432. Artem nimirum non didicit, nihil aliud habet quo vitam sustineat.

960.] alluditur ad proverbium „*οὔτε νεῖν οὔτε γράμματα*," *ἐπὶ τῶν ἀμαθῶν, ταῦτα γὰρ ἐκ παιδόθεν ἐν ταῖς Ἀθήναις ἐμάνθανον*, Diogenian. VI 56.

εἰ μὴ κατέκνησας τοῖς στρατιώταις ἄλαβες.

(Radula ita esse nutu capitis affirmat.)

Φησὶ κατακνῆσαι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

νὴ Δί', ἀλλὰ ψεύδεται.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦ δαιμόνι', ἐλέει ταλαιπωρούμενον.
οὗτος γὰρ ὁ Λάβης καὶ τὰ τραχήλι' ἐσθίει
καὶ τὰς ἀκάνθας, κοὐδέποτ' ἐν ταὐτῷ μένει.
ὁ δ' ἕτερος οἷός ἐστιν οἰκουρεῖν μόνον.
αὐτοῦ μένων γάρ, ἅττ' ἂν εἴσω τις φέρῃ,
τούτων μεταιτεῖ τὸ μέρος· εἰ δὲ μή, δάκνει.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

αἰβοῖ, τί τὸ κακόν; ἔσθ' ὅπως μαλάττομαι;
καινόν τι περιβαίνει με κἀναπείθομαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἴθ', ἀντιβολῶ σ', οἰκτίρατ' αὐτόν, ὦ πάτερ,

---

967. *ἐλέει* Hirschig] *ἐλέει τοὺς* codd.; Dindorf coniecit *ἔλει τοὺς ταλαιπορουμένους*. Ego secutus sum Hirschigium, sed praeterea cum Blaydesio *ταλαιπορούμενον* scribendum duxi. An latet vitium in *ὦ δαιμόνιε*? Bentley *ὦ δαῖμον* coniciebat.

970. *οἰκουρεῖν* Brunck] *οἰκουρὸς*. — *μόνον*] *μόνος φύλαξ* V.

973. **τί τὸ κακόν; ἔσθ' ὅπως*] *τί τὸ κακόν ποτ' ἔσθ' ὅτῳ*. Reisig *αἰβοῖ* | *τουτὶ τὸ κακὸν τί ποτ' ἔσθ' ὅτῳ*, Hirschig Annot. crit. p. 73 *τὸ κακὸν τί ποτ' ἔσθ' ὅτῳ*, Hamaker *αἰβοῖ. — τί τὸ κακόν; — ἔσθ' ὅτῳ μαλάττομαι* (sine signo interrogationis); item, sed sine interpunctione versum totum seni tribuens, Richter; Blaydes *αἰβοῖ τί ποτ' ἐστὶ τὸ κακὸν ὅτι μαλάττομαι.*

974. *καινόν* Blaydes] *κακόν*. — *περ(ι)βαίνει* V] *περιμένει* R; Meineke coniecit *περισαίνει*.

---

968 sq.] vescitur etiam iis quae herus spernit, cartilaginibus pisciumque spinis.

969. *ἐν ταὐτῷ*] *eodem loco*, cf. Av. 170. Nunquam requiescit.

970. *οἷος οἰκουρεῖν*] olim inter (*τοῖος*) .... *οἷος* et *οἷός τε* cum infinitivo finali vix ullum fuit discrimen, nascens autem deprehenditur hoc loquendi genus in Homeri Odyssea (vid. β 60 φ 172 τ 170 φ 117). In Attica vero lingua *οἷός τε* dicitur de eo cuius *vires* ad aliquid perficiendum *sufficiunt* (*in staat*), vid. vs. 955, *οἷος* de eo cuius *indoles* aliquid *admittit* (*van dien aard dat*). Saepe ita adiectivum *οἷος* adhibuit Plato, e. g. Phaedon. 80 a *τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν πέφυκε τὸ δὲ θνητὸν οἷον ἄρχεσθαι*. Nostro igitur loco vertatur *huius enim natura fert ut otiosus domi desideat*; absurdum autem foret *οἷός τε οἰκουρεῖν*, id enim nemo facere nequit.

974.] sibi ipse stomachatur senex propter animi affectum insuetum; cf. vs. 983.

καὶ μὴ διαφθείρητε. ποῦ τὰ παιδία;

(catuli aliquot, quorum partes agunt pueri, e domo prosiliunt et cum stridulo eiulatu suggestum invadunt.)

ἀναβαίνετ', ὦ πόνηρα, καὶ κνυζούμενα
αἰτεῖσθε κἀντιβολεῖτε καὶ δακρύετε.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(flebili voce:)

κατάβα, κατάβα, κατάβα, κατάβα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καταβήσομαι.
καίτοι τὸ „κατάβα" τοῦτο πολλοὺς δὴ πάνυ
ἐξηπάτησεν. ἀτὰρ ὅμως καταβήσομαι.

(Bdelycleo et canes de suggestu descendunt.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(lacrimas detergens:)

εἰς κόρακας. ὡς οὐκ ἀγαθόν ἐστι τὸ ῥοφεῖν.
ἐγὼ γὰρ ἐπεδάκρυσα νῦν, γνώμην γ' ἐμήν,
οὐδέν ποτ' ἀλλ' ἢ τῆς φακῆς ἐμπλήμενος.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὐκοῦν ἀποφεύγει δῆτα;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

χαλεπὸν εἰδέναι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἴθ' ὦ πατρίδιον, ἐπὶ τὰ βελτίω τρέπου:
τηνδὶ λαβὼν τὴν ψῆφον ἐπὶ τὸν ὕστερον
μύσας παρᾷξον κἀπόλυσον, ὦ πάτερ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐ δῆτα· κιθαρίζειν γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι.

---

978. αἰτεῖσθε Hirschig] αἰτει R, αἰτεῖτε V.
981. ἐξηπάτησεν Cobet] -κεν.
983. ἐπεδάκρυσα Hirschig coll. vs. 882] ἀπεδάκρυσα. — γ'] addidit vHerwerden; cf. Pac. 232 Eccl. 349.
984. ποτ' Invernizi] ποτέ γ'.

979.] ut imperativum κατάβα saepius posset iterare, quinque anapaestos in unum trimetrum comicus per iocum intulit, cuiusmodi licentiae metricae nullum aliud extat exemplum.

983 sq.] lacrimas non animus mihi civit commotus, sed puls fervida, quam incautus modo sorbui (vs. 918).

989.] ego quoque id unum facio quod didici; respicitur vs. 959.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

Φέρε νύν σε τῃδὶ τὴν ταχίστην περιάγω.

(senem brachio tenens celeriter circum mensam ducit.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὅδ' ἔσθ' ὁ πρότερος;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὗτος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(calculum suum alteri haustro immittit.)

αὕτη ἐνταῦθ' ἔνι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(secum loquens:)

ἐξηπάτηται, κἀπολέλυκεν οὐχ ἑκών.

---

991. (ἐ)*νταῦθ' ἔνι* Dobree] *'ντευθενί.* Cf. Equit. 127 Nub. 211 Av. 989.
992.] spurium ducit Hamaker.

---

991. *ὁ πρότερος*] vid. Xenoph. Hellen. I 7 § 9 *θεῖναι δύο ὑδρίας ...., τὸν δὲ κήρυκα κηρύττειν, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀδικεῖν .... εἰς τὴν προτέραν ψηφίσασθαι, ὅτῳ δὲ μή, εἰς τὴν ὑστέραν.* Phrynich. com. fr. 32 *ἰδού, δέχου τὴν ψῆφον· ὁ καδίσκος δέ σοι | ὁ μὲν ἀπολύων οὗτος, ὁ δ' ἀπολλὺς ὁδί.* Duae urnae etiam Av. 1032 commemorantur; vid. praeterea Lys. or. XIII § 37 *δύο τραπέζα ἐν τῷ πρόσθεν τῶν τριάκοντα ἐκείσθην· τὴν δὲ ψῆφον οὐκ εἰς καδίσκους ἀλλὰ φανερὰν ἐπὶ τὰς τραπέζας ταύτας ἔδει τίθεσθαι, τὴν μὲν καθαιροῦσαν* <*ἐπὶ τὴν προτέραν, τὴν δ' ἀπολύουσαν*> *ἐπὶ τὴν ὑστέραν.* — Hac igitur ratione sententiae cum feruntur, singulis calculis utuntur cives, a magistratu acceptis; cf. Aesch. Eum. 674 sqq., praesertim vs. 735. Alias mentio fit calculorum *diversi coloris* in iudiciis adhibitorum, vid. Plut. Alcibiad. 22 (Aelian. Var. Hist. XIII 38) *εἰπόντος τινός „οὐ πιστεύεις, ὦ 'Αλκιβιάδη, τῇ πατρίδι;" — „τὰ μὲν ἄλλα" ἔφη „πάντα, περὶ δὲ τῆς ψυχῆς τῆς ἐμῆς οὐδὲ τῇ μητρί, μήπως ἀγνοήσασα τὴν μέλαιναν ἀντὶ τῆς λευκῆς ἐπενέγκῃ ψῆφον,"* quo tamen loco Plutarchum verbis minus aptis usum suspicor, e iudicum sortitione, quae albarum nigrarumque tesserarum (*κύβων*) ope fiebat, desumtis. — *Duos* vero calculos, quorum alter integer esset alter perforatus, singulis iudicibus praebitos esse apertis verbis dicit Aeschines I § 79 *ὁ κήρυξ ἐπηρώτα ὑμᾶς τὸ ἐκ τοῦ νόμου κήρυγμα· „τῶν ψήφων ἡ τετρυπημένη ὅτῳ δοκεῖ πεπορνεῦσθαι Τίμαρχον, ἡ δὲ πλήρης ὅτῳ μή,"* neque alia sententias ferendi ratio commemoratur in [Aristotelis] opere de rep. Athen. col. XXXV sq. (pag. 159 et 161 ed. nostrae). Quae pars operis etsi lacunosa est admodum nec nisi e grammaticis (Harpocrat. s. v. *τετρυπημένη*, schol. Ar. Eq. 1150, Polluc. VIII 123, lex. Cantabr. p. 670) partim restitui potuit, satis tamen apparet, morem singulos calculos iudicibus tribuendi antiquiorem fuisse, postea vero binos iis esse ministratos. Cf. Schoemann Att. Proces IV c. 11.

— *ἔνι*] cf. Eq. 128 Nub. 211 Av. 989.

(ad patrem:)

φέρ' ἐξεράσω.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πῶς ἄρ' ἠγωνίσμεθα;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

δείξειν ἔοικεν.

(utrumque haustrum invertit.)

ἐκπέφευγας, ὦ Λάβης.

(reus gaudio elatus in brachia, imo in pedes liberorum suorum se conicit. Philocleo tacitus humi procidit, animi deliquium passus.)

πάτερ, πάτερ, τί πέπονθας; οἴμοι· ποῦ 'σθ' ὕδωρ;

(servus aquam affert. Bdelycleo patrem ad se revocare conatur.)

ἔπαιρε σαυτόν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(attollens oculos:)

εἰπέ νυν ἐκεῖνό μοι·

ὄντως πέφευγε;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

νὴ Δί'.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐδέν εἰμ' ἄρα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μὴ φροντίσῃς, ὦ δαιμόνι', ἀλλ' ἀνίστασο.

(erigit patrem.)

---

996. ἔπαιρε] ἔπαιρ' ἔπαιρε codices; corr. Dindorf. — In versus fine deteriores habent εἴπ' ἐκεῖνό μοι. Fortasse scribendum est *εἴπ' ἐκεῖνό μοι μόνον vel *εἴπ' ἐκεῖν' ἐκεῖνό μοι.

997 πέφευγε R] ἀπέφυγε V.

---

993. ἐξεράσω] verbum ἐξερᾶν *effundere* legitur etiam Ach. 341, Cratet. fr. 14[a] (Pherecrat. fr. 131[1] pro ἐξερῶν Porson restituit ἐξεμῶν).

— πῶς ἄρ' ἠγωνίσμεθα] *quem igitur eventum habet causa?* Cf. Xenophontis Oecon. 11 § 25 πῶς ἀγωνίζει; *quomodo causam agis?*

994. δείξειν ἔοικεν] mente supplendum est subiectum τοὔργον sive τὸ πρᾶγμα; vid. ad vs. 921.

995. τί πέπονθας;] vid. ad vs. 1.

996. ἔπαιρε σαυτόν] *erige te, ad te redi.* Manifesta est dictionis tragicae imitatio; cf. verba chori ad Peleum nunciata filii morte humi prolapsum in Eur. Andromach. 1076 sq.: ἃ ἅ, τί δράσεις, ὦ γεραιέ; μὴ πέσῃς· | ἔπαιρε σαυτόν. Respondet autem senex οὐδέν εἰμ'· ἀπωλόμην. — Proprio sensu dictum est ἔπαιρε σαυτόν = *altius escende* Eur. Ion. 727.

997. οὐδέν εἰμ' ἄρα] *de me actum est*

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πῶς οὖν ἐμαυτῷ δῆτ' ἐγὼ ξυνείσομαι
Φεύγοντ' ἀπολύσας ἄνδρα; τί ποτε πείσομαι;
ἀλλ', ὦ πολυτίμητοι θεοί, ξύγγνωτέ μοι·
ἄκων γὰρ αὔτ' ἔδρασα κοὐ τοὐμοῦ τρόπου.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

καὶ μηδὲν ἀγανάκτει γ'· ἐγὼ γάρ σ', ὦ πάτερ,
θρέψω καλῶς, ἄγων μετ' ἐμαυτοῦ πανταχοῖ,
ἐπὶ δεῖπνον, εἰς ξυμπόσιον, ἐπὶ θεωρίαν,
ὥσθ' ἡδέως διάγειν σε τὸν λοιπὸν χρόνον·
κοὐκ ἐγχανεῖταί σοι ἐξαπατῶν Ὑπέρβολος.
ἀλλ' εἰσίωμεν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ταῦτά νυν, εἴπερ δοκεῖ.

(Pater et filius domum intrant. Accusator, reus cum suis, testes, omnes abeunt. Servi absportant quae in scenam sunt allata; solus lectus ante ianuam manet collocatus.)

---

999. *δῆτ'* Blaydes] *τοῦτ'*.
1004. *πανταχοῖ* Brunck] *-χοῦ*. Cf. Lysistr. 1230.
1007. *σοὶ ἐξαπατῶν* (*σοὐξαπατῶν*) Blaydes] *σ' ἐξαπατῶν*.

---

igitur. Tragico hoc verbulo (vid. ad vs. 996 et cf. Aesch. Eum. 38) senem non sine causa uti apparet ex vs. 160.

1001. *πολυτίμητοι*] de *diis* usurpari solet hoc adiectivum, cf. Megarensis verba Ach. 759 (*ὁ σῖτος*) *παρ' ἁμὶ πολυτίματος ᾇπερ τοὶ θεοί*, et vid. praeterea Ach. 807 Eq. 1390 Nub. 269 Pac. 1016 Av. 667 etc.; nec nisi per iocum nonnunquam de cibis aliisve rebus pretiosis usurpatur = *τίμιος* vel *πολύτιμος*, vid. fr. 387[a] *ἰχθύδια ... πολυτίμητα*.

1007. *ἐγχανεῖται*] ad vs. 721.

— *Ὑπέρβολος*] Hyperbolus, qui ex lucernarum officina quaestum faciebat (Eq. 739, 1315 Nub. 1065), rabula forensis, ut nostro loco, vocatur Ach. 846 Nub. 876. Anno, quo Equitum fabula acta est, praetoris munere fungebatur (Eq. 1300—1315, 1363), sequenti autem anno hieromnemon fuit (Nub. 623). Post Cleonis mortem inter eos qui a parte populari stabant plurimum valuit auctoritate, itaque comicorum ioci aculeati statim in ipsum sunt conversi (Pac. 681, 921, 1319, Nub. 551—558, 623.) Anno 417 ostracismo pulsus est (vid. Cobet ad Platon. com. p. 143), casu magis quam consulto (vid. Plut. Nic. 11, Alcib. 13, Aristid. 7, Thucyd. VIII 73 § 2); unde cum apparuisset testarum suffragium non iam reip. conducere (*οὐ γὰρ τοιούτων εἵνεκ' ὄστραχ' ηὑρέθη* Plat. com. fr. 187), nunquam postea eo usi sunt Athenienses. Samum deinde abiit Hyperbolus, ubi anno 411 a nobilitatis sectariis est occisus (Thucyd. l. l.), corpus culeo insertum et mari mersum (Theopomp. in schol. ad nostrum locum). Quid quod ne mortuo quidem pepercerunt inimici, contumeliose enim admodum de ipso eiusque matre locutus est Aristophanes Thesm. 840 Ran. 570.

1008. *ταῦτα*] vid. vs. 142.

PARABASIS CHORI.

(vs. 1009—1121).

(Cantus.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

Commation.

ἀλλ' ἴτε χαίροντες ὅποι βούλεσθ'.
ὑμεῖς δὲ τέως, ὦ μυριάδες
ἀναρίθμητοι,
νῦν τὰ μέλλοντ' εὖ λέγεσθαι
μὴ πέσῃ φαύλως χαμᾶζ'
εὐλαβεῖσθε.
τοῦτο γὰρ σκαιῶν θεατῶν
ἐστι πάσχειν, κοὐ πρὸς ὑμῶν.

(Chorus spectatores versus se convertit.)

Parabasis.

νῦν αὖτε λεῴ πρόσσχετε τὸν νοῦν, εἴπερ καθαρόν τι φιλεῖτε.
μέμψασθαι γὰρ τοῖσι θεαταῖς ὁ ποιητὴς νῦν ἐπιθυμεῖ.
ἀδικεῖσθαι γάρ φησιν πρότερος, πόλλ' αὐτοὺς εὖ πεποιηκώς,
τὰ μὲν οὐ φανερῶς ἀλλ' ἐπικουρῶν κρύβδην ἑτέροισι ποιηταῖς,
μιμησάμενος τὴν Εὐρυκλέους μαντείαν καὶ διάνοιαν,

1011. νῦν Burgess] νῦν μέν. An *νῦν γοῦν? *Ne nunc certe* (ut anno praecedenti).

1012. εὐλαβεῖσθε] ἐξευλαβεῖσθε legendum et verba ἀναρίθμητοι — ἐξευλαβεῖσθε in duo versus trimetros trochaicos distribuenda esse coniecit Dindorf.

1014.] in fine versus Hermann addit οὐδαμῶς.

1015. πρόσσχετε] προσέχετε VR.

1009. ἴτε χαίροντες] loquendi formula, de qua videantur quae ad vs. 186 observavi, occurrit etiam Ach. 1143 Eq. 498 Nub. 510 Pac. 729 etc.

1011.] aliena verba afferri cum orationis tumor ostendit tum adiectivi ἀναρίθμητοι media syllaba epico more producta.

1012. φαύλως] *sic temere;* vid. vs. 656.

1015. λεῴ] vid. Pac. 298 Av. 1275 sq., Plut. Thes. 25, et formula ἀκούετε λεῴ Ach. 1000 Pac. 551 Av. 448 Susarion. fr. 1; conferenda autem sunt quae ad vs. 186 observavi.

1016. μέμψασθαι] simillima leguntur Ach. 676 Nub. 575.

1017.] cf. Ach. 633.

1018. τὰ μὲν] *partim*; opponitur μετὰ τοῦτο δὲ vs. 1021.

— ἑτέροισι ποιηταῖς] cf. prolegomena et Nub. 531.

1019.] *Euryclem* ventriloquum (ἐγγαστρίμυθον) fuisse, qui daemonem aliquem suo ore loqui perhiberet, ex comici verbis apparet.

† εἰς ἀλλοτρίας γαστέρας ἐνδὺς κωμῳδικὰ πολλὰ χέασθαι· †
μετὰ τοῦτο δὲ καὶ φανερῶς ἤδη κινδυνεύων καθ' ἑαυτόν,
οὐκ ἀλλοτρίων ἀλλ' οἰκείων Μουσῶν στόμαθ' ἡνιοχήσας.

ἀρθεὶς δὲ μέγας καὶ τιμηθεὶς ὡς οὐδεὶς πώποτ' ἐν ὑμῖν,
οὐκ ἐκτελέσαι φησὶν ἐπαρθεὶς οὐδ' ὀγκῶσαι τὸ φρόνημα,
οὐδὲ παλαίστρας περικωμάζειν πειρῶν· οὐδ' εἴ τις ἐραστής,
κωμῳδεῖσθαι παιδίχ' ἑαυτοῦ μισῶν ἔσπευδε πρὸς αὐτόν,
οὐδενὶ πώποτέ φησι πιθέσθαι, γνώμην τιν' ἔχων ἐπιεικῆ,
ἵνα τὰς Μούσας αἷσιν χρῆται μὴ προαγωγοὺς ἀποφήνῃ·
οὐδ' ὅτε πρώτιστ' ἦρξε διδάσκειν, ἀνθρωπίσκοις ἐπιθέσθαι,

1020.] delerem hunc versum, nisi poetam consulto parabasin in quinque pericopas 8, 7, 6, 7, 8 versuum distribuisse mihi viderer observasse. — εἰς] εἴς τ' Dobree. — χέασθαι] soloecum pro χέαι. Reiske χέσασθαι proposuit absurde, nec multo felicius Blaydes διδάσκων.

1025. πειρῶν Brunck] περιϊών R, περιὼν V, παριών Bentley.

1026. ἑαυτοῦ] ἑαυτὸν Dobree, i. e. ὡς παιδικά, quod tamen aptum sensum non praebet. — ἔσπευδε] ἔσπευσε RV.

1027. φησι πιθέσθαι] non recte Bentley φησ' ἐπιθέσθαι (ut vs. 1029), sic enim προαγωγούς verti nequit.

1029—1036.] e Pace desumtos esse vidit Hamaker; cf. supra prolegomena.

1029. πρώτιστ' ἦρξε Meineke] πρῶτον ἦρξε R, πρῶτον φησὶν V, πρῶτόν γ' ἦρξε Kuster, πρῶτον ὅδ' ἦρξε Porson. — ἀνθρωπίσκοις ἐπιθέσθαι Conze] ἀνθρώποις φήσ' ἐπιθέσθαι V, ἀνθρώποις φησὶ πιθέσθαι R, νάννοισίν φησ' ἐπιθέσθαι Winckelmann, τοῖς ἰδιώταις ἐπιθέσθαι Richter, ἀνδραρίοις φησ' ἐπιθέσθαι Meineke. Cf. Pac. 751. Versum spurium ducit Cobet.

1021. κινδυνεύων καθ' ἑαυτόν] *suo marte, suo periculo* (*op eigen risico*) *certamen iniens*, id est suo nomine fabulam proponens. Nugas meras praebet scholion: διὰ γὰρ τὸν κίνδυνον οὐδεὶς ὑπεκρίθη τοὺς Ἱππέας, — quae e nostro versu male intellecto fluxerunt, opinor.

1024. ἐκτελέσαι . . . ἐπαρθείς] = τελέως ἐπαρθῆναι, *non superbus omnino evasit.* — ὀγκῶσαι] *tumefacere*, *inflare*, quod ad *fastum* saepe transfertur verbum; cf. Pac. 465 Ran. 703, Soph. Ai. 129, Eur. Hec. 623 etc.

1025.] *non* — ut Eupolis — *per palaestras insidiabatur pueris formosis*. Cf. Pac. 762 sq.

1026.] iung. μισῶν τὰ ἑαυτοῦ παιδικά, ἔσπευσε πρὸς αὐτὸν κωμῳδεῖσθαι (αὐτά); *si amator, odio in puerum incitatus, ab ipso peteret ut amasius in comoedia derideretur*. — *Autolycum*, Lyci filium, quem e Xenophontis Convivio novimus, Eupolis in fabula *Urbibus* nuper riserat (fr. 215), biennio autem post Vespas scenae commissas, anno 420, totam comoediam *Autolycum* iuveni deridendo insumsit. — In scholio legendum est δι' Εὔπολιν· ἐπ' (vulgo ἐν) Αὐτολύκῳ δὲ τοιαῦτά φησι (nempe *Aristophanes*).

1028. προαγωγοὺς] redit vocabulum Thesm. 341 Ran. 1079. Cum toto versu cf. Ran. 1053 sqq.

1029 sqq.] de hoc loco, qui e Pace fabula vs. 751 sqq. desumtus est et a

ἀλλ' Ἡρακλέους ὀργήν τιν' ἔχων τοῖσι μεγίστοις ἐπεχείρει,
θρασέως ξυστὰς εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς αὐτῷ τῷ καρχαρόδοντι,
οὗ δεινότεραι μὲν ἀπ' ὀφθαλμῶν Κύννης ἀκτῖνες ἔλαμπον,
ἑκατὸν δὲ κύκλῳ κεφαλαὶ κολάκων οἰμωξομένων ἐλιχμῶντο
περὶ τὴν κεφαλήν· φωνὴν δ' εἶχεν χαράδρας ὄλεθρον τετοκυίας,
φώκης δ' ὀσμήν, Λαμίας δ' ὄρχεις ἀπλύτους, πρωκτὸν δὲ καμήλου.

τοιοῦτον ἰδὼν τέρας οὔ φησιν δείσας καταδ.... ωροδοκῆσαι,

1030. τοῖσι] τοῖς VR. — ἐπεχείρει Meineke] ἐπιχειρεῖν.
1032. οὗ] ᾧ Hecker. — δεινότεραι Kiehl] δεινόταται.
1033. κεφαλαὶ] γλῶτται Bentley.

---

prima igitur Vesparum recensione afuit, vid. prolegomena. Imitatur poeta Hesiodi Theogoniae versus 820—835, ubi describitur *Typhoeus* Iovis fulmine prostratus, sed intermixta sunt nonnulla quibus Cleo cum *Cerbero* comparatur; vid. Eq. 511 et 1030.

1031. ἀπ' ἀρχῆς] Daetalenses Babylonios Acharnenses poeta alieno nomine in certamen commisit; *Equitum* vero fabulam docuit ipse, de hac igitur sola nunc sermo fit.

— τῷ καρχαρόδοντι] Eq. 1017 et 1030.

1032. δεινότεραι Κύννης] per comparationem compendiariam haec dicta sunt; quae figura redit vs. 1064, conferri autem potest e. c. Homericum illud κόμαι χαρίτεσσιν ὁμοῖαι (P 51). *Cynne* meretrix famosa fuit hoc tempore, vid. Equit. 765 Thesm. 805.

1033. οἰμωξομένων] facete admodum *sibilandi* verbo comicus, veluti lingua lapsus, substituit participium futuri temporis οἰμωξομένων, quod idem valet atque κάκιστ' ἀπολουμένων (vid. supra vs. 412).

1034.] vid. ad vs. 36, haud inepte autem contulerit quispiam Megabyzi verba Herod. III 81, populum suo arbitrio utentem torrenti hiberno assimulantis.

1035. φώκης δ' ὀσμήν] etiam ad coriorum, inter quae vitam degebat Cleo, graveolentiam designandam epica imagine usus est comicus, Protei enim phocae πικρὸν ἀποπνείουσαι ἁλὸς πολυβενθέος ὀδμήν (Hom. δ 406 etc.) nemini ignotae sunt. Cf. supra vs. 35, 38.

—] *Lamiam* in scenam produxerat Crates. De ea vid. Horat. ad Pison. vs. 340 *neu pransae Lamiae visum puerum extrahat alvo*, Plutarch. Moral. 515 *f*, Diodor. XX 41, Philostrat. vit. Apollon. IV 25 p. 165, Apuleius Metam. I 17 V 11, multum autem in arte τοῦ ἀποπαρδεῖν eam valuisse infra vs. 1177 apparet, et haec ni fallor causa fuit cur huius larvae mentionem nunc faceret comicus; sed acumen ioci latet, nam de feminae ὄρχεσι loqui, id non festivum est sed absurdum.

1036.] verbo καταδειλιᾶσαι cum vellet uti, per errorem scilicet dixit καταδωροδοκῆσαι, ita Cleonem operam dedisse ut poetam corrumperet maligne admodum significans. Verbum redit Ran. 361.

ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν ἔτι καὶ νυνὶ πολεμεῖ. Φησὶν δὲ μετ' αὐτὸν
τοῖς ἠπιάλοις ἐπιχειρῆσαι πέρυσιν καὶ τοῖς πυρετοῖσιν,
οἳ τοὺς πατέρας τ' ἦγχον νύκτωρ καὶ τοὺς πάππους ἀπέπνιγον,
κατακλινόμενοί τ' ἐπὶ ταῖς κοίταις ἐπὶ τοῖσιν ἀπράγμοσιν ὑμῶν
ἀντωμοσίας καὶ προσκλήσεις καὶ μαρτυρίας ξυνεκόλλων,
ὥστ' ἀναπηδᾶν δειμαίνοντας πολλοὺς ὡς τὸν πολέμαρχον.

τοιόνδ' εὑρόντες ἀλεξίκακον, τῆς χώρας τῆσδε καθαρτήν,
πέρυσιν καταπρούδοτε καινοτάταις σπείραντ' αὐτὴν διανοίαις,
ἃς ὑπὸ τοῦ μὴ γνῶναι καθαρῶς ὑμεῖς ἐποιήσατ' ἀναλδεῖς.

1037—1042.] aliunde irrepsisse, fortasse ex *Νήσων* fabula, demonstratum ivit Hamaker, qui ad Avium locos quosdam h. l. alludi contendit errore manifesto.

1037. *πολεμεῖ*] *πολεμεῖν* Blaydes. — *δὲ*] *τε* V, om. R. — *αὐτὸν* Bentley] *αὐτοῦ*. Dindorf mavult *αὐτό*.

1039. *οἳ*] *χᾤ* Hamaker.

1040. *κατακλινόμενοί τ' ἐπὶ ... τοῖσιν*] *κατακλινομένους ἐν ... τοῖσί τ'* Hamaker.

1044. *σπείραντ'* R] *σπαίροντ'* V. — *αὐτὴν* Hecker] *αὐτὸν* codices, quod servans Bothe *καινοτάτας ... διανοίας* coniecit.

1037 sqq.] post *Cleonem* perstrinxit *sophistas*, post Equitum nimirum fabulam scripsit Nubes. Adverbium *πέρυσιν* vs. 1044, quo indicatur Nubium fabula anno 423 aemulorum dramatis posthabita, docet haec ex prima Vesparum recensione intacta superesse.

1038. *ἠπιάλοις ... πυρετοῖσιν*] cf. vs. 284. Contumeliose Chaerephon, quique praeterea squallore orisque pallore insignes erant, designantur hisce vocabulis, quae pestis tempore increbruisse veri simile est; sic nostris diebus fuit qui per iocum diceret „bacillum socialismi" strenue insectandum esse.

1039 sq.] videtur alludi ad rem aliquam nobis ignotam, unde Aristophanes primum ceperit consilium Socratem eiusque sodales in Nubium fabula deridendi; recordemur autem oportet eam fabulam primitus multa habuisse a recensione, quam nos traditam accepimus, diversa. Videantur prolegomena.

1040.] *quique in lectulo molliter recubantes* — ut Socrates Nub. 218 nec non Euripides Acharn. 399 — *placidis civibus insidias struebant.* — *ἀπράγμονες* dicuntur qui refugiunt *πράγματα* (ad vs. 1392), vid. Eq. 265 Av. 44 Nub. 1007; oppositum autem est adiectivum *πολυπράγμων*. Huiusmodi hominum quieti inimica est fallax ars sophistarum, qui *τὸν ἥττω λόγον* adhibent ut ius pervertant.

1041. *ἀντωμοσίας*] cf. vs. 545.

— *ξυνεκόλλων*] vid. Nub. 446.

1042. *πολέμαρχον*] nempe *ὅσα τοῖς πολίταις ὁ ἄρχων, τοῖς μετοίκοις ὁ πολέμαρχος* [Aristot.] de Rep. Athen. c. 58. Multi polemarchum perterriti adierunt, ut peregrinos istos sophistas accusarent vel opem contra eos ab ipso peterent.

1043. *ἀλεξίκακον*] Herculis hoc est epitheton; vid. praeterea Pac. 422, Hom. K 20 (*μῆτιν*) ἥ τις ἀλεξίκακος πᾶσιν Δαναοῖσι γένοιτο.

καίτοι σπένδων πόλλ' ἐπὶ πολλοῖς ὄμνυσιν τὸν Διόνυσον,
μὴ πώποτ' ἀμείνον' ἔπη τούτων κωμῳδικὰ μηδέν' ἀκοῦσαι.
τοῦτο μὲν οὖν ἔσθ' ὑμῖν αἰσχρὸν τοῖς μὴ γνοῦσιν παραχρῆμα,
ὁ δὲ ποιητὴς οὐδὲν χείρων παρὰ τοῖσι σοφοῖς νενόμισται,
εἰ παρελαύνων τοὺς ἀντιπάλους τὴν ἐπίνοιαν ξυνέτριψεν.

Pnigos sive macron.

ἀλλὰ τὸ λοιπὸν τῶν ποιητῶν,
ὦ δαιμόνιοι, τοὺς ζητοῦντας
καινόν τι λέγειν κἀξευρίσκειν
στέργετε μᾶλλον καὶ θεραπεύετε,
καὶ τὰ νοήματα σῴζεσθ' αὐτῶν
εἰσβάλλετέ τ' εἰς τὰς κιβωτοὺς
μετὰ τῶν μήλων.
κἂν ταῦτα ποιῆθ', ὑμῖν δι' ἔτους
τῶν ἱματίων
ὀζήσει δεξιότητος.

ΧΟΡΟΣ.

Oda sive stropha.

ὦ πάλαι ποτ' ὄντες ἡμεῖς ἄλκιμοι μὲν ἐν χοροῖς,
ἄλκιμοι δ' ἐν μάχαις,
† καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο μόνον ἄνδρες μαχιμώτατοι, †

1050. εἰ παρελ. Bothe e schol.] εἴπερ ἐλ. codices.

1062.] verba corrupta nemo hactenus probabiliter correxit. In fine versus ἀλκιμώτατοι (sic Bentley) scribendum esse videtur, sed cetera obscura sunt. Bergk in versu antistr. κεῖσε pro ἐκεῖσε scribit; Brunck vero hoc loco corrigit τοῦτο δὴ μόνον, Bentley δὴ μόνον τοῦτ'. Sed quid hoc loco sibi velint verba *hac ipsa in re* me fugit, inest enim gradatio quaedam his versibus: *nos, qui olim strenui fuimus in pace strenuique in bello, praesertim autem strenui fuimus* .... quid addendum?

1046.] cf. Nub. 519, 522.

1050. εἰ] = εἴπερ. *Licet opus suum fregerit dum aemulos praetervehitur, mala fortuna usus*; i. e. licet iniqui iudices merito praemio eum frustrarint. Pro voce ἐπίνοια utrum ἅρμα an ναῦν intellegi voluerit poeta, incertum, nam utramque explicationem admittit lingua praebentque scholia. *Novum* autem *inventum*, argumentum a nullo antea excogitatum, significat vocabulum ἐπίνοια, quod obsoletis decantatisque aemulorum iocis opponit comicus.

1053.] cf. Nub. 547.

1058.] vid. Pac. 529 sq., Xenoph. Sympos. II § 4 ὄζειν καλοκαγαθίας.

1060.] cf. supra vs. 231; alluditur ad proverbium πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι, cf. Plut. 1002, 1075.

1062.] vid. annot. crit.

πρίν ποτ' ἦν, πρὶν ταῦτα, νῦν δ'
οἴχεται, κύκνου τε πολιώτεραι
αἵδ' ἐπανθοῦσιν τρίχες.
ἀλλὰ κἀκ τῶν λειψάνων δεῖ
τῶνδε ῥώμην νεανικὴν σχεῖν·
ὡς ἐγὼ τοὐμὸν νομίζω
γῆρας εἶναι κρεῖττον ἢ πολ-
λῶν κικίννους νεανιῶν καὶ
σχῆμα κεὐρυπρωκτίαν.

Epirrhema.

εἴ τις ὑμῶν, ὦ θεαταί, τὴν ἐμὴν ἰδὼν φύσιν,
εἶτα θαυμάζει μ' ὁρῶν μέσον διεσφηκωμένον,
ἥτις ἐστὶν ἡ ἐπίνοια τῆσδε τῆς ἐγκεντρίδος,
ῥᾳδίως ἐγὼ διδάξω, κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν.
ἐσμὲν ἡμεῖς, οἷς πρόσεστι τοῦτο τοὐρροπύγιον,
ἀττικοὶ μόνοι δικαίως ἐγγενεῖς αὐτόχθονες,

1064.] in fine versus delevi δή, quod omittunt VR. Si quid mutandum, pro αἵδ' in vs. 1065 malo *τῷδ' aut τοῖσδ'.

1066. ῥώμην] γνώμην V.

1067. νεανικὴν] *ἀνδρικὴν?

1069. νεανιῶν] Κλεινιῶν coniecit Meineke.

1073. ἥτις ἐστὶν ἡ ἐπίνοια τῆσδε Bentley] ἥ τις ἡμῶν ἐστιν ἡ 'πίνοια τῆς VR, τῆσδε τῆς alii repugnante metro.

1076.] spurium ducit Hamaker.

1064. κύκνου πολιώτεραι] de verborum structura vid. vs. 1082; praeterea conferri potest adiectivum κυκνόμορφοι, quod *Graeis* tribuit Aeschylus Prom. 795.

1065. ἐπανθοῦσιν] = Homericum ἐπανήνοθε B 219 etc.

1066. ἐκ τῶν λειψάνων] cf. Hom. ξ 214 καλάμην γέ σ' ὀίομαι εἰσορόωντα | γιγνώσκειν.

1070.] cf. Eur. Androm. 764 πολλῶν νέων γὰρ κἂν γέρων εὔψυχος ὢν | κρείσσων et proverbium ἀετοῦ γῆρας κορύδου νεότητος κρεῖττον (Zenob. II 38).

1073. ἥτις ἐστὶν ἡ ἐπίνοια] *quid sibi velit*, *quid significet* (*de bedoeling*). Vid. Pac. 127 Av. 405; idem valet ὁ νοῦς Ran. 47.

1074.] iocose comicus imitatur dictum Euripideum (fr. 666 Dind. e Stheneboea desumtum, cf. Valcken. Diatr. p. 207): ποιητὴν δ' ἄρα | ἔρως διδάσκει, κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρίν.

1075. ὀρροπύγιον] cf. Nub. 158, 162.

1076.] agricolarum gens olim fuerant Attici, necdum pratorum montiumque ille amor evanuerat, sed multi hisce annis, ut Dicaeopolis Acharnensium fabulae initio, in ore habebant illud *o rus*, *quando ego te adspiciam*, dum urbis moeniis inclusi procul a suis arvis vineisque marcebant; vid. Thucyd. II 14—17, Plut. Themist. 19, Arist. Eq. 40 fr. 387, Philemon. fr. 71. Veram autem matrem sibi esse terram Atticam gloriari solebant Attici; vid. e. g. Isocrat. XII 125 ταύτην ἔχοντες τὴν χώραν τροφὸν ἐξ ἧσπερ

ἀνδρικώτατον γένος καὶ πλεῖστα τήνδε τὴν πόλιν
ὠφελῆσαν ἐν μάχαισιν, ἡνίκ' ἦλθ' ὁ βάρβαρος,
τῷ καπνῷ τύφων ἅπασαν τὴν πόλιν καὶ πυρπολῶν,
ἐξελεῖν ἡμῶν μενοινῶν πρὸς βίαν τἀνθρήνια.
εὐθέως γὰρ ἐκδραμόντες ξὺν δορὶ ξὺν ἀσπίδι
ἐμαχόμεσθ' αὐτοῖσι, θυμὸν ὀξίνην πεπωκότες,
στὰς ἀνὴρ παρ' ἄνδρ', ὑπ' ὀργῆς τὴν χελύνην ἐσθίων·
ὑπὸ δὲ τῶν τοξευμάτων οὐκ ἦν ἰδεῖν τὸν οὐρανόν.
ἀλλ' ὅμως ἐωσάμεσθα ξὺν θεοῖς πρὸς ἑσπέραν,
γλαῦξ γὰρ ἡμῶν, πρὶν μάχεσθαι, τὸν στρατὸν διέπτετο,
οἱ δ' ἔφευγον τὰς γνάθους καὶ τὰς ὀφρῦς κεντούμενοι·
εἶτα δ' εἱπόμεσθα θυννάζοντες εἰς τοὺς θυλάκους,

1084 sq.] damnat Hamaker.

1085. *ἐωσάμεσθα* Anecdot. Oxon. IV p. 446] *ἐσωζόμεσθα* V, *ἐπαυσάμεσθα* R, *ἀπεωσάμεσθα* alii. — *ἑσπέραν* V] *ἑσπέρας* R, *ἑσπέρᾳ* reliqui.

1086. *διέπτετο* Brunck] *διέπτατο.*

1087 sq.] in codicibus leguntur ordine praepostero; restituit Hamaker.

1088. *εἱπόμεσθα* R] in V est *ἐπόμεσθα*, in ceteris *ἑσπόμεσθα*, unde Hirschig coniecit *εἶτ' ἐσεπτόμεσθα* coll. vs. 431.

ἔφυσαν, στέργοντες αὐτὴν ὁμοίως ὥσπερ οἱ βέλτιστοι τοὺς πατέρας καὶ τὰς μητέρας τὰς αὑτῶν. Cuius in rei memoriam aureis *cicadis* capillos comere solebant olim (vid. Eq. 1331 Nub. 984, Thucyd. I 6, Isocrat. IV 24 sq., Aelian. Var. Hist. IV 22), qui tamen mos Aristophanis tempore in desuetudinem abierat. *Vespae* autem, quae sub solo saepe nidificant, non minus apte nunc a comico vocantur *αὐτόχθονες*, quam *cicadae*, quae e pulvere nasci roreque vesci credebantur.

1079. *καπνῷ τύφων*] cf. vs. 457.

1080. *ἀνθρήνια*] *favos*, cf. vs. 1107 et Nub. 947.

1081.] cf. Sulpiciae carmin. vs. 51 sqq. *cum defendier armis | suadet amor patriae et captiva penatibus uxor, | convenit* (Romana propago), *ut vespis, quarum domus arce Monetae, | turba rigens strictis per lutea corpora telis.*

1082. *ὀξίνην*] cf. Eq. 1304 et supra ad vs. 151.

1083.] cf. Hom. N 131 *ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυθ', ἀνέρα δ' ἀνήρ,* Tyrtaei fr. 10 *ἀλλά τις εὖ διαβὰς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισι | στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὀδοῦσι δακών,* Eur. Heraclid. 837 *ἀνὴρ δ' ἐπ' ἀνδρὶ στὰς ἐκαρτέρει μάχῃ*, Bacch. 620 *θυμὸν ἐκπνέων, ἱδρῶτα σώματος στάζων ἄπο, | χείλεσιν διδοὺς ὀδόντας*, Verg. Aen. X 361 *concurrunt, haeret pede pes densusque viro vir.*

1084.] alluditur ad dictum Leonidae ex Herod. VII 226 notissimum. Marathonomachae autem quamquam ipsius pugnae Marathoniae praesertim recordantur, intermixta tamen est Thermopylarum et Salaminis et urbis a barbaris combustae memoria.

1086.] ante praelium Salaminium *γλαῦκα ὀφθῆναι διαπετομένην ἐπὶ τὰ δεξιὰ τῶν νεῶν* refert Plut. Themist. 12.

1088. *θυννάζοντες*] imagine ex epicis carminibus nota (*ἰχθῦς δ' ὣς πείροντες ἀτερπέα δαῖτ' ἐφέροντο* Hom. κ 124, vid. etiam Π 407) feliciter admodum usus est Aeschylus in praeclara illa victoriae Sa-

ὥστε παρὰ τοῖς βαρβάροισι πανταχοῦ καὶ νῦν ἔτι
μηδὲν ἀττικοῦ καλεῖσθαι σφηκὸς ἀνδρικώτερον.

Antoda sive antistropha.

ἆρα δεινὸς ἦ τόθ', ὥστε πάντας ἐμὲ δεδοικέναι,
καὶ κατεστρεψάμην
τοὺς ἐναντίους, πλέων ἐκεῖσε ταῖς τριήρεσιν.
οὐ γὰρ ἦν ἡμῖν ὅπως
ῥῆσιν εὖ λέξειν ἔμελλέν τις ἢ
συκοφαντήσειν τινὰ
φροντίς, ἀλλ' ὅστις ἐρέτης ἔ-
σοιτ' ἄριστος. τοιγαροῦν πολ-
λὰς πόλεις Μήδων ἑλόντες
αἰτιώτατοι φέρεσθαι
τὸν φόρον δεῦρ' ἐσμέν, ὃν κλέ-
πτουσιν οἱ νεώτεροι.

Antepirrhema.

πολλαχοῦ σκοποῦντες ἡμᾶς εἰς ἅπανθ' εὑρήσετε
τοὺς τρόπους καὶ τὴν δίαιταν σφηξὶν ἐμφερεστάτους.
πρῶτα μὲν γὰρ οὐδὲν ἡμῶν ζῷον ἠρεθισμένον
μᾶλλον ὀξύθυμόν ἐστιν οὐδὲ δυσκολώτερον·
εἶτα τἄλλ' ὅμοια πάντα σφηξὶ μηχανώμεθα.
ξυλλεγέντες γὰρ καθ' ἑσμούς, ὥσπερ εἰς τἀνθρήνια,

1091. *πάντας ἐμὲ* Hirschig] *πάντα μὴ* codices, *πάντα με* Bergk, qui in strophae versu 1060 delet *ἐν*.

1095. **ἔμελλέν τις ἢ*] *ἐμέλλομεν τότ' οὐδὲ*. Mutavi metri causa, ut concineret hic versus cum vs. 1064.

1097. *ὅστις* Dindorf] *ὅστις ἂν* VR, *ὃς ἂν* alii.

1103. *ἐμφερεστάτους*] *ὄντας ἐμφερεῖς* Cobet.

1107. *ξυλλεγέντες* Bentley] *-γοντες* codices. — *εἰς* Blaydes in add.] *εἰ*. Deinde fortasse praestat *ἀνθρήνια* deleta littera *τ*.

---

laminiae descriptione: *τοὶ δ' ὥς τε θύννους ἤ τιν' ἰχθύων βόλον | ἀγαῖσι κωπῶν θραύμασίν τ' ἐρειπίων | ἔπαιον ἐρράχιζον*, Pers. 424 sqq., comicus autem nunc ad Aeschyli haec verba alludit, quae quin spectatorum menti inhaeserint non est dubium. — Etiam in oraculo quod Pisistrato datum est, Herod. I 62, inimici per insidias circumventi cum thynnorum agmine irretito comparantur.

— *θυλάκους*] *Persarum braccas*, cf. vs. 431 *εἰς τὸν πρωκτόν*. Eodem vocabulo Paridis sodaliumque vestitum Asiaticum designavit Euripides Cyclop. 182: *τὴν πρόδοτιν* (Helenam), *ἣ τοὺς θυλάκους τοὺς ποικίλους | περὶ τοῖν σκελοῖν ἰδοῦσα* etc. — Proprie *peram* significabat vox *θύλακος* (vid. vs. 315), hinc vero, per iocum opinor, a militibus Graecis usurpata est ad barbaras *ἀναξυρίδας* indicandas.

1107. *τἀνθρήνια*] cf. vs. 1080.

οἱ μὲν ἡμῶν οὗπερ ἄρχων, οἱ δὲ παρὰ τοὺς ἕνδεκα,
οἱ δ' ἐν ᾠδείῳ δικάζουσ', οἱ δὲ πρὸς τοῖς τειχίοις,
ξυμβεβυσμένοι πυκνοί, νεύοντες εἰς τὴν γῆν, μόλις
ὥσπερ οἱ σκώληκες ἐν τοῖς κυττάροις κινούμενοι.
εἴς τε τὴν ἄλλην δίαιτάν ἐσμεν εὐπορώτατοι·
πάντα γὰρ κεντοῦμεν ἄνδρα κἀκπορίζομεν βίον.
ἀλλὰ γὰρ κηφῆνες ἡμῖν εἰσιν ἐγκαθήμενοι,
οὐκ ἔχοντες κέντρον· † οἳ μένοντες ἡμῶν τοῦ φόρου †
τὸν πόνον κατεσθίουσιν οὐ ταλαιπωρούμενοι.
τοῦτο δ' ἔστ' ἄλγιστον ἡμῖν, ἤν τις ἀστράτευτος ὢν
ἐκροφῇ τὸν μισθὸν ἡμῶν, τῆσδε τῆς χώρας ὕπερ
μήτε κώπην μήτε λόγχην μήτε φλύκταιναν λαβών.

1110. *πυκνοί* Hamaker] *πυκνὸν* codices, *Πυκνὸς* Meineke.

1112 sq.] delet Hamaker.

1112. *τε*] *δὲ* Richter. — *εὐπορώτατοι*] *ἐμφερέστατοι* Bentley coll. vs. 1103.

1114. *ἡμῖν* Brunck] *ἡμῶν*.

1114 sqq.] deleto vs. 1115 Hamaker rescripsit *ἀλλὰ γὰρ κηφῆνες ἡμῶν ἔσθ' ὅτ' ἐγκαθήμενοι | τὸν πόνον κατεσθίουσιν*, usus Dobrei emendatione, qui vs. 1116 *πόνον* correxit pro *γόνον* coll. Hesiod. Oper. 305 Xenoph. Anab. VII 6 § 9. Quos secutus Meineke dedit *εἰσὶν οἳ καθήμενοι | τὸν πόνον κατεσθίουσιν*. Corruptum esse locum quivis videt, certum autem duco *πόνον*, quod legit scholiasta; sed spurium esse versum 1115 non credo; Bergk tentavit *μένοντες ἔνδον τοὐρόφου | τὸν πόνον κ.*, ingeniose admodum attamen infeliciter, nam vix Graecum id foret.

1117 sq.] in V librarii culpa omissa sunt verba *ἡμῖν — μισθὸν*.

1118. *ἐκροφῇ* Reiske] *ἐκφορῇ*.

1109. *τειχίοις*] hanc vocem non intellego, vereor autem ut sit integra.

1111. *κυττάροις*] vocabulum quod *putamen* ovi vel nucis proprie significat, cf. Pac. 199 Thesm. 516, nunc de alveorum cellulis, quibus vespae suam prolem includunt, usurpatur.

1112 sq.] verba importuna quin corrupta aut spuria sint non dubito; etiam vs. 1115 vitium contraxit. Vid. annot. crit.

1114. *κηφῆνες*] *fuci*, mares (praeter coitum ad nihil utiles); qua imagine cives desidiosos indicavit primus Hesiodus Oper. 304 sqq., a quo desumsit Socrates, hunc autem Xenophon et Plato imitati sunt; vid. Ruhnkenius ad Tim. s. v.

1115.] viri qualis est *ῥίψασπις* iste Cleonymus (vid. ad vs. 19).

1116. *πόνον*] id est laboris nostri fructus. Cf. Hesiod. l. l.

1119. *φλύκταιναν*] *papulam*, qualis in cute attrita surgere solet; de remigum potissimum manibus haec sunt accipienda, vid. Ran. 236. Ludens autem comicus duplicem potestatem nunc tribuit participio *λαβών*, *sumendi* atque *accipiendi*. Pedestri sermone reddenda sunt haec *μήτε ναυμαχήσας ποτὲ ὑπὲρ τῆς πόλεως μήτε πεζομαχήσας*, cf. vs. 678 *πολλὰ μὲν ἐν γῇ πολλὰ δ' ἐφ' ὑγρᾷ*.

ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ τὸ λοιπὸν τῶν πολιτῶν ἔμβραχυ
ὅστις ἂν μὴ ἔχῃ τὸ κέντρον μὴ φέρειν τριώβολον.

SCENA VIGESIMA.

(*Pater* et *filius* foras procedunt, pater autem motu gestuque iram prodit. Sequitur servus laenam praedensam atque hirsutam brachio gestans et novum par calceorum manu tenens.)

Chorus, Philocleo, Bdelycleo.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.
(pallium suum ambabus manibus in pectore retinens:)

οὔτοι ποτὲ ζῶν τοῦτον ἀποδυθήσομαι,
ἐπεὶ μόνος μ' ἔσωσε παρατεταγμένον,
ὅθ' ὁ βορέας ὁ μέγας ἐπεστρατεύσατο.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀγαθὸν ἔοικας οὐδὲν ἐπιθυμεῖν παθεῖν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μὰ τὸν Δί', οὐ γὰρ οὐδαμῶς μοι ξύμφορον.
καὶ γὰρ πρότερον ἐπανθρακίδων ἐμπλήμενος
ἀπέδωκ' ὀφείλων τῷ κναφεῖ τριώβολον.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' οὖν πεπειράσθω γ', ἐπειδήπερ γ' ἅπαξ
ἐμοὶ σεαυτὸν παραδέδωκας εὖ ποιεῖν.

1128. ἀπέδωκ' ὀφείλων] Richter ἀποδοὺς ὀφείλω (?), Blaydes ἀποδὺς ὀφείλω.

1121. τὸ κέντρον] si quis aculeum ostendere nequit; ut alias iudicibus *symbolum*, quod acceperant, exhibendum erat, priusquam mercedem suam acciperent a colacretis; vid. ultima verba [Aristotelis] de Rep. Athen.

1122. τοῦτον] nempe τὸν τρίβωνα.

1124. βορέας] haec vox substituta est βασιλέως nomini, quoniam de veste sermo fit; vid. vs. 11 sq. Non alluditur ad certam aliquam rem ex historia notam, reicio autem operosam explicationem scholiastae, procellam quae persicam classem ad Sepiadis littus quassavit intellegendam esse contendentis. — Vetusti pallii amorem non minorem prodit homo qui Plut. 846 loquens inducitur; cf. etiam Thesm. 214 sqq.

1127. ἐπανθρακίδων] *apuarum* (τριχίδων Eccles. 51) *in foco tostarum;* redit vox Ach. 670, derivatur autem verbum ἐπανθρακίζειν Av. 1546 Ran. 506. Vid. supra vs. 329, si quis autem parum intellegat quid tectis verbis senex nunc significet, inspiciat Eccles. 347, ubi apertiora extant.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τί οὖν κελεύεις δρᾶν με;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τὸν τρίβων' ἄφες,
τηνδὶ δὲ χλαῖναν ἀναβαλοῦ νεανικῶς.

(invito atque repugnanti adimit pallium.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἔπειτα παῖδας χρὴ φυτεύειν κἀκτρέφειν,
ὅθ' οὑτοσί με νῦν ἀποπνῖξαι βούλεται;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἔχ', ἀναβαλοῦ τηνδὶ λαβὼν καὶ μὴ λάλει.

(servus laenam offert Philocleoni, qui anxius recedit.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τουτὶ τὸ κακὸν τί ἐστι πρὸς πάντων θεῶν;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οἱ μὲν καλοῦσι Περσίδ', οἱ δὲ καυνάκην.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ δὲ σισύραν ᾠόμην Θυμαιτίδα.

1132. *ἀναβαλοῦ*] *ἀναλαβοῦ* VR, item V vs. 1135. — **νεανικῶς*] *τριβωνικῶς* codd., quod nihil est. Ex lectione altera, quam scholia praebent, *γεροντικῶς*, apparet solas litteras *ικως* genuinas esse, ceteras male esse suppletas aut e praecedenti versu huc aberrasse. Correxi coll. vs. 1204.

1133. *κἀκτρέφειν* Hirschig] *καὶ τρέφειν*.

1132. *τηνδὶ*] post *ὁδί* articulus omissus est etiam Ach. 908 Lys. 1072 Eccl. 27, item post *ὅδε* Ach. 336, (454), 810, 985 Eq. 1166, post *οὑτοσί* Ach. 130, 187, 960, 1049 Eq. 1177, 1181. Vid. etiam supra vs. 262.

— *χλαῖναν*] vid. vs. 739. Vox vetusta indicat vestem amplam atque pretiosam, ex Asia importatam nec nisi festis diebus aptam; cf. Av. 493 Eccles. 606 et infra ad vs. 1138.

— *νεανικῶς*] *eleganter*, ut si iuvenis esses adhuc; vid. vs. 1204, et cf. *πλουσίως* vs. 1168.

1133. *ἔπειτα*] hanc particulam interrogationi praemittere mirantis est vel indignantis; cf. Ach. 917 Nub. 226, 1249 Thesm. 637 Plut. 1148.

1136.] item Ach. 156 Pac. 181, 322 Av. 1036, 1207 (1213 Thesm. 1080, 1085). Cf. supra vs. 183.

1137. *καυνάκην*] filius utitur vocabulo, quo densae atque villosae hae vestes, de quibus conferri possunt Polluc. VI 11, I. Müller Privatalterth. p. 386, in ipsa Persia designabantur. Pausanias cum regis Xerxis satrapes haberi vellet, *τὴν καυνάκην* et *τὸν κάνδυν* induit (Plut. Cimon. 6), id est *τὴν μηδικὴν σκευήν*, ut loquitur Thucydides I 130.

1138. *σισύραν*] cf. vs. 739. *Equidem rusticam lodicem esse putabam.* Demo

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

κοὐ θαῦμά γ'· εἰς Σάρδεις γὰρ οὐκ ἐλήλυθας.
ἔγνως γὰρ ἄν· νῦν δ' οὐχὶ γιγνώσκεις.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ
μὰ τὸν Δί' οὐ τοίνυν· ἀτὰρ δοκεῖ γέ μοι
προσεικέναι μάλιστα Μορύχου σάγματι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὔκ, ἀλλ' ἐν Ἐκβατάνοισι ταῦθ' ὑφαίνεται.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐν Ἐκβατάνοισι γίγνεται κρόκης χόλιξ;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

πόθεν, ὦγάθ'; ἀλλὰ τοῦτο τοῖσι βαρβάροις
ὑφαίνεται πολλαῖς δαπάναις. αὕτη γέ τοι
ἐρίων τάλαντον καταπέπωκε ῥᾳδίως.

1140.] delet Hamaker.
1142. προσεικέναι Cobet] ἐοικέναι. Cf. Eccles. 1161.

---

cuidam tribus Hippothontidis nomen erat οἱ Θυμοιτάδαι, ridicule autem senex splendidam laenam, quae sibi offertur, pro vili stragulo habet in Atticae vico aliquo confecto. Cf. proverbium τούτῳ οὔτε χλαῖνα οὔτε σισύρα συμφέρει Ran. 1459.

1139.] nempe extra Atticam tuam, utpote rusticus homo de plebe, pedem vix unquam extulisti; aliorum est Asiam visere. Cf. Ach. 613. — Sardianae vestes commemorantur etiam Platon. com. fr. 208; cf. praeterea Ach. 112 Pac. 1174.

1142. Μορύχου] de delicato hoc homine vid. vs. 506.

— σάγματι] iocose Morychi vestis ingens, sub qua homo frigoris impatiens abdere se solebat, hac voce designatur, quae a verbo σάττω ducta est, *involucrum* autem significat, quo *arma* asservabantur circumdata *(foudraal)*; vid. Eur. Andr. 617 κάλλιστα τεύχη δ' ἐν καλοῖσι σάγμασιν. Hinc Lamachus cum pugnam parat exclamat τίς Γοργόν' (clipei insigne) ἐξήγειρεν ἐκ τοῦ σάγματος; Ach. 574. Vid. etiam Ach. 1120 Xenoph. Anab. I 2 § 16.

1144.] *numquid igitur Ecbatanis farta e lana fiunt (worst van wol)*? Vox χόλιξ (*intestinum*) *isicias* significat etiam Eq. 1179 Pac. 717 Ran. 576 (cf. γαστήρ et ἤνυστρον), κρόκη autem dicitur *subtemen*, lana quae staminibus intertexitur; cf. Lys. 896 Thesm. 738, Hes. Oper. 538 στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρόκα μηρύσασθαι.

1145. πόθεν;] *unde hoc habes, quomodo tandem in mentem tibi venit huiusmodi quid?* Cf. Ach. 1023 Nub. 242 et supra vs. 204.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὔκουν ἐριώλην δῆτ' ἐχρῆν αὐτὴν καλεῖν
δικαιότερον ἢ καυνάκην;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἔχ', ὦγαθέ,
καὶ στῆθί γ' ἀμπισχόμενος.

(servus Philocleonem laena amicturus est; sed hic denuo recedit.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οἴμοι δείλαιος·
ὡς θερμὸν ἡ μιαρά τί μου κατήρυγεν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

(morae impatiens:)
οὐκ ἀναβαλεῖ;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ'.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' ὦγαθὲ ....

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

εἴπερ γ' ἀνάγκη, κρίβανόν μ' ἀμπίσχετε.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

φέρ', ἀλλ' ἐγώ σε περιβάλω.

(servo laenam adimit. Ad servum:)

σὺ δ' οὖν ἴθι.

(servus abit. Bdelycleo vi adhibita patrem frustra renitentem nova veste amicit.)

1148. αὐτὴν V] ταύτην R.
1150. στῆθί γ' ἀμπισχ.] στῆθ' ἀναμπ. R, στῆθ' ἀμπ. V, στῆθ' ἐναμπ. Bergk.
1153. ἀμπίσχετε] ἄμπισχε σύ Blaydes, deleto versu sequenti.
1154. περιβάλω Blaydes] περιβαλῶ. — σὺ δ' οὖν ἴθι] patri tribuit Lenting.

1148. ἐριώλην] voce, ab ἐρι- *valde* et ὄλλυμι ducta, quae vehementem procellam sive aëris turbinem (*hoos*) significat (vid. Eq. 511), nunc iocose abutitur poeta ad *lanae perniciem* indicandam, a nomine τὰ ἔρια derivatam esse fingens. Vid. ad vs. 353.

1151. κατήρυγεν] cf. vs. 913.

1153.] *siquidem coqui me oportet, clibanum potius* — quo citius res conficiatur — *mihi induite*. Cf. Nub. 696 εἴπερ με χρή, | χαμαί μ' ἔασον αὐτὰ ταῦτ' ἐκφροντίσαι. — In culina *furnus* erat collocatus, in quo torrebantur hordei grana, e quibus polenta parabatur (id quod φρύγειν dici solebat, tosta autem grana κάχρυες vocabantur, vid. infra vs. 1305 Nub. 1358 Cratin. fr. 274). Hinc κρίβανος eius nomen erat, e vocibus κρῖ = κριθή et βαῦνος *caminus* compositum; praeterea autem furnum etiam carnibus panibusve assandis inserviisse prouti opus esset, per se intellegitur; cf. Ach. 86 sqq. et 1123.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

παράθου γε μέντοι καὶ κρεάγραν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τιὴ τί δή;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἵν' ἐξέλῃς με πρὶν διερρυηκέναι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄγε νυν, ὑπολύου τὰς καταράτους ἐμβάδας,
ὑποδοῦ δ' ἀνύσας τι τάσδε τὰς λακωνικάς.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(in lecto considit, deinde ponit soleas.)

ἐγὼ γὰρ ἂν τλαίην ὑποδήσασθαί ποτε
ἐχθρῶν παρ' ἀνδρῶν δυσμενῆ καττύματα;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἔνθες ποτ', ὦ τᾶν, κἀπίβαιν' ἐρρωμένως
εἰς τὴν λακωνικὴν ἀνύσας.

(novum calceum alteri senis pedi induit.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἀδικεῖς γέ με

1155. *παράθου* (*παραθοῦ*) V] *κατάθου* R.

1157. *ὑπολύου* Hirschig] *ὑποδύου* VR, *ἀποδύου* deteriores.

1158. **ὑποδοῦ δ' ἀνύσας τι τάσδε τὰς*] *τασδὶ δ' ἀνύσας ὑπόδυθι τὰς* codices, *τασδὶ δ' ἀνύσας ὑποδοῦ λαβὼν* Hirschig, qui verbum *ὑποδοῦ* certa emendatione revocavit, sed cetera minus probabiliter constituit. Quod dedi, nunc poscit etiam vHerwerden.

1159. *ὑποδήσασθαι* Scaliger Hirschig] *ὑποδύσασθαι.*

1161. *ποτ'*] *πόδ'* male Brunck. Cf. vs. 1168 Plut. 349, 648 etc. — *κἀπίβαιν'* Cobet Hirschig] *κἀπόβαιν'* VR, *καὶ κατάβαιν'* alii, unde Bentley *κᾆτα βαῖν'*, Reisig *καὶ πρόβαιν'* (cf. vs. 230 et 1169).

1155. *κρεάγραν*] fuscinam quatuor vel quinque dentibus recurvis munitam; cf. Eq. 772 Eccl. 1002.

— *τιὴ τί δή*] cf. Nub. 755.

1156.] *ut eximas me priusquam omnino dissolvar*, ut in carnibus nimis diu elixis fieri solet.

1158. *ἀνύσας τι*] cf. vs. 30.

— *λακωνικάς*] optimae notae erant calcei laconici, vid. Thesm. 142 Eccl. 345, 508. Cf. feminei calceamenti nomen *περσικαί* Nub. 151.

1160.] imitando expressit comicus versum Eur. Heracl. 1006 *ἐχθροῦ λέοντος δυσμενῆ βλαστήματα.*

— *καττύματα*] cf. Ach. 301 Eq. 314, 869.

1162. *ἀνύσας*] cf. vs. 30.

εἰς τὴν πολεμίαν ἀποβιβάζων τὸν πόδα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

Φέρε καὶ τὸν ἕτερον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μηδαμῶς τοῦτόν γ', ἐπεὶ
πάνυ μισολάκων αὐτοῦ ἐστιν εἷς τῶν δακτύλων.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτ' ἄλλα.

(seni repugnanti alterum calceum induit.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

κακοδαίμων ἐγώ,
ὅστις ἐπὶ γήρως χίμετλον οὐδὲν λήψομαι.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄνυσόν ποθ' ὑποδησάμενος, εἶτα πλουσίως
ὡδὶ προβὰς τρυφερόν τι διασαικώνισον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(eleganti gressu ambulare frustra conatur, nova veste praepeditus:)

ἰδοὺ θεῶ τὸ σχῆμα, καὶ σκέψαι μ' ὅτῳ
μάλιστ' ἔοικα τὴν βάδισιν τῶν πλουσίων.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὅτῳ; Δοθιῆνι σκόροδον ἠμφιεσμένῳ.

1163. τὴν] γῆν R (male).
1167. γήρως Hirschig] γήρᾳ V, γήραι R.
1168. ὑποδησάμενος Scaliger Hirschig] ὑποδυσάμενος.
1169. διασαικώνισον Hesych. Phot.] διασαλακώνισον codices, unde Richter deleto τι coniecit διασαυλολακώνισον.
1172. Δοθιῆνι Meineke] δοθιῆνι.

1163. πολεμίαν] nempe in τὴν λακωνικὴν γῆν pedem conferre pater cogi se fingit. Similis verborum lusus extat in fr. 108 <καὶ γένη> συκῆς φυτεύω πάντα πλὴν λακωνικῆς· | τοῦτο γὰρ τὸ σῦκον ἐχθρόν ἐστι καὶ τυραννικόν· | οὐ γὰρ ἦν ἂν μικρόν, εἰ μὴ μισόδημον ἦν σφόδρα.

1166. οὐκ ἔστι παρὰ ταῦτ' ἄλλα] *velis nolis nil refert*; redit locutio Nub. 698 Pac. 110.

1167.] *ne perniones quidem misello seni conceduntur scilicet*. Ridiculae querelae, molestissima enim, grandaevis praesertim hominibus, sunt χίμετλα. Cf. Hipponact. fr. 19 ἐμοὶ γὰρ οὐκ ἔδωκας οὔτε κω χλαῖναν | δασεῖαν, ἐν χειμῶνι φάρμακον ῥίγευς, | οὔτ' ἀσκέρῃσι τοὺς πόδας δασείῃσι | ἔκρυψας, ὥς μή μοι χίμετλα ῥηγνῦτο.

1170. ἰδοὺ θεῶ] item Ach. 366 ἰδοὺ θέασαι.

1172.] 'homini alicui divitiis pollenti, νεοπλούτῳ fortasse, *Pustulae* cognomen fuisse ex hoc loco effecerit quispiam; sed

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καὶ μὴν προθυμοῦμαί γε σαυλοπρωκτιᾶν.

(motus dat indecoros.)

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄγε νυν, ἐπιστήσει λόγους σεμνοὺς λέγειν
ἀνδρῶν παρόντων πολυμαθῶν καὶ δεξιῶν;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἔγωγε.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τίνα δῆτ' ἂν λέγοις;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πολλοὺς πάνυ.
πρῶτον μὲν ὡς ἡ Λάμι' ἁλοῦσ' ἐπέρδετο·
ἔπειτα δ' ὡς ὁ Καρδοπίων τὴν μητέρα ....

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μή μοί γε μύθους, ἀλλὰ τῶν ἀνθρωπικῶν,

1173. σαυλοπρωκτιᾶν] σαυλοπυγιᾶν verum esse suspicatur Nauck Mél. VI 171, graece enim non dici τὸν πρωκτὸν κινεῖν sed τὴν πυγὴν κινεῖν.
1176. τίνα] τίνας deteriores.
1179. ἀνθρωπικῶν Meineke e Bekk. Anecd. p. 21] ἀνθρωπίνων.

---

tertium comparationis inter *caunacen* et *allia* quid sit frustra quaero, risum autem movet Richter annotans: „cur non convenit comparatio senis pinguis et propter aetatem tardi cum pustula, sagi villosi cum allio?" Praestat opinor fateri ioci acumen nos fugere, ut olim fugit commentatores Alexandrinos (ἀπροσλόγως παίζει schol., quod de salso et venusto poeta credibile omnino non est). Fortasse cohaeret Teleclidis dictum fr. 43 ὅδ' ἀπ' Αἰγίνης νήσου χωρεῖ δοθιῆνος ἔχων τὸ πρόσωπον, quae verba de Aristophane dicta esse suspicor. — Comparatio nihilo minus mirifica invenitur Eccles. 126; vid. etiam Eccl. 1057.

1173. σαυλοπρωκτιᾶν] in comici ore idem valet hoc verbum quod σαυλοῦσθαι Eur. Cycl. 40 vel διασαυλοῦσθαι Arist. fr. 624, nempe σαῦλα βαίνειν h. Merc. 28, Anacreont. fr. 168, Semonid. Amorg. 18, cf. Etym. M. 270, 45; *pedes alte tollere*, *iactare crura*, solutiore nimirum saltationis genere usum.

1176. τίνα] sc. λόγον.

1177.] de Lamia vid. vs. 1035.

1178. Καρδοπίων] huic in nutricularum fabulis aliquas partes fuisse noster locus docet, ipsum autem nomen (a voce κάρδοπος *mactra* ductum) indicare videtur *genium* aliquem rei pistoriae praepositum aut pistoribus infestum; nam *hominum* nomina hinc aliena sunt. Sed nihil aliunde de eo notum aut nunc est aut olim fuit Alexandriae. — Aposiopesis autem in versus fine eadem est fortasse atque Theocrit. I 105, Verg. Ecl. III 8 *novimus et qui te*; cf. Soph. Oed. R. 1289 (Eur. Electr. 43?).

1179. μή μοί γε μύθους] i. e. μή μοι λέγε μύθους. Vs. 1400 redit hoc loquendi genus, de quo vid. ad vs. 231.

οἵους λέγομεν μάλιστα, τοὺς κατ' οἰκίαν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγῷδα τοίνυν τῶν γε πάνυ κατ' οἰκίαν
ἐκεῖνον, ὡς „οὕτω ποτ' ἦν μῦς καὶ γαλῆ".

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦ σκαιὲ κἀπαίδευτε, ... Θεογένης ἔφη
τῷ κοπρολόγῳ, καὶ ταῦτα λοιδορούμενος,
μῦς καὶ γαλᾶς μέλλεις λέγειν ἐν ἀνδράσιν;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ποίους τινὰς δὲ χρὴ λέγειν;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μεγαλοπρεπεῖς,
ὡς ξυνεθεώρεις Ἀνδροκλεῖ καὶ Κλεισθένει.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ δὲ τεθεώρηκα πώποτ'; οὐδαμοῖ,
πλὴν εἰς Πάρον· καὶ ταῦτα δύ' ὀβολὼ φέρων.

1185. μέλλεις λέγειν] λέγεις V.
1188. πώποτ';] interrogandi signum inserui, item vHerwerden. — οὐδαμοῖ Bekker] οὐδαμοῦ.

1182. οὕτω ποτ' ἦν] eodem exordio, quod in narratiunculis sollemne fuisse apparet (*daar was ereis*), utitur Plato Phaedr. p. 237 *b*. Vid. etiam Protag. 320 *c*.

1183.] ira abreptus in senem invehitur filius; sed statim se reprehendens, ne patrem probris insectari videatur, fingit aliena a se verba afferri, ex ore spurci cuiusdam hominis (cf. Pac. 928) cum stercorum collectore rixantis excepta. Simili artificio utuntur Dionysus in Ran. 659 sqq., Haemon in Soph. Antig. 700. — Viri κοπρολόγοι commemorantur etiam Pac. 9, [Aristot.] de Rep. Athen. c. 50, Dittenberger Syllog. 337[39, 40]; cf. praeterea Equit. 899.

1185. ἐν ἀνδράσιν] inter viros, qui quidem eo nomine digni sint, lautos urbanosque homines; cf. Ach. 77 Isocrat. XV § 121.

1187.] cum ad ludos sacros legatus publice missus esses cum duobus e nobilitate viris. *Androclis* Cratinum mentionem fecisse scholiasta docet, *Clisthenem* autem Aristophanes saepissime risit ob mollitiem (Ach. 118 Eq. 1374 Nub. 355 Av. 831 Lys. 1092 Thesmoph. 235, 571 sqq. Ran. 48, 57, 422, cf. Cratin. fr. 195). Perridicule autem delicatorum horum iuvenum, quorum claros natales ipsi nominum soni -κλῆς et Κλει- testantur (cf. ἱππο- Nub. 64 sqq.), collega aliquando fuisse fingitur senex morosus.

1189.] *semel tantum per totam meam vitam in ludos publicos missus sum, nempe Parum, duos autem obolos quotidie tunc merui.* Remex igitur tunc fuit in navi publica, qua legati Parum ex Piraeo transvecti sunt. — De mercede cf. vs. 52); invalidis duo oboli quotidie dabantur ex aerario publico, [Aristot.] Rep. Athen. 49. Bellicam expeditionem contra

BΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' οὖν λέγειν χρή σ' ὡς ἐμαχέσατ' αὐτίκα
'Εφουδίων παγκράτιον 'Ασκώνδᾳ καλῶς,
ἤδη γέρων ὢν καὶ πολιός, ἔχων δέ τοι
πλευρὰν βαθυτάτην καὶ χέρας καὶ λαγόνε καὶ
θώρακ' ἄριστον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

παῦε, παῦ', οὐδὲν λέγεις.
πῶς ἂν μαχέσαιτο παγκράτιον θώρακ' ἔχων;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὕτω διηγεῖσθαι νομίζουσ' οἱ σοφοί.
ἀλλ' ἕτερον εἰπέ μοι, παρ' ἀνδράσι ξένοις
πίνων σεαυτοῦ ποῖον ἂν λέξαι δοκεῖς
ἐπὶ νεότητος ἔργον ἀνδρικώτατον;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐκεῖν', ἐκεῖν' ἀνδρειότατόν γε τῶν ἐμῶν,
ὅτ' 'Εργασίωνος τὰς χάρακας .... ὑφειλόμην.

1190. *ἐμαχέσατ'* Dobree] *ἐμάχετό γ'* codices, *ἄρ' ἐμάχετ'* Cobet.

1192. *ὢν καὶ πολιός*] *ὢν πολιὸς ὢν* V, quapropter Bergk *καὶ πολιὸς ὤν* mavult. — *δέ τοι*] *δ' ἔτι* Blaydes.

1193. *βαθυτάτην*] *καθυτάτην* V, *βαρυτάτην* R. — *λαγόνε* Dindorf] *λαγόνα* V, *λαγόνας* R, *λαγόνας τε καὶ* alii.

1195. *πῶς* V] *πῶς δ'* R.

Parum hic spectari, id quod scholiastae verba *ἀντὶ τοῦ μισθωτὸς ὢν στρατιώτης* significare videntur, optimo iure negavit Boeckh Staatsh. I. p. 230 (271[3]); quamquam ne ipse quidem ioci acumen expedivit. Veram loci explicationem debeo discipulo meo J. Hooykaas.

1191.] *Ephudionem* anno 464 olympia vicisse dicit scholion.

1194. *παῦε*] vid. vs. 37.

1194 sq. *θώρακα*] *pectus* (non *loricam*) dicit filius, pater vero voci eam tribuit potestatem quam in conviviis habere solebat, ubi *θωρήσσω ebriare* significabat, vid. Theognid. 841 *οἶνος ἐμοὶ τὰ μὲν ἄλλα χαρίζεται, ἓν δ' ἀχάριστον, | εὖτ' ἂν θωρήξας μ' ἄνδρα πρὸς ἐχθρὸν ἄγῃ*, vs. 507 *δέδοικα δὲ μή τι μάταιον | ἔρξω θωρηχθείς*, vid. etiam ibid. vs. 413, 470, 884; *θωρηχθείς* autem qui l.l. a Theognide vocatur, *ἀκροθώραξ* audiebat Athenis vel *θώρακα ἔχειν* dicebatur, *ebriolus*, *aangeschoten*, *monté*, *angeheitert* etc. — Simili verborum lusu comicus usus est Ach. 1133—1135 et Pac. 1286, vid. autem ad vs. 353.

1196.] *talia narrare solent cultioris ingenii homines.*

1201. *χάρακας*] *vineae ridicas* (cf. infra vs. 1291 Ach. 986, 1178 Pac. 1263). Sed vox etiam *vallum* (*χαράκωμα*) denotare potuit, de hoc autem sermonem nunc fieri quivis putet, quoniam res iuventutis tempore strenue a se gestas nar-

BΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀπολεῖς με. ποίας χάρακας; ἀλλ' ὡς ἢ κάπρον
ἐδιώκαθές ποτ' ἢ λαγών, ἢ λαμπάδα
ἔδραμες, ἀνευρὼν ὅ τι νεανικώτατον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγῷδα τοίνυν τό γε νεανικώτατον·
ὅτε τὸν δρομέα Φάϋλλον, ὢν βούπαις ἔτι,
εἷλον διώκων .... λοιδορίας ψήφοιν δυοῖν.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

παῦ'· ἀλλὰ δευρὶ κατακλινεὶς προμάνθανε
ξυμποτικὸς εἶναι καὶ ξυνουσιαστικός.

1208. *προμάνθανε* Dobree] *προσμάνθανε.*

---

rare incepit senex; itaque *ἀπροσδόκητον* est quod sequitur *ὑφειλόμην* (*surripui*), expectabatur enim *διεῖλον* vel *καθεῖλον* (*scidi* vel *deieci*). Videantur quae eiusdem farinae facinora Philocleo commemoravit vs. 238 et 355. — *Ergasionis* nomen agricolae aptissimum, vid. ad. vs. 401.

1202. *ποίας*] *quasnam.* Ridetur vel contemnitur quem sic increpant; vid. Ach. 62, 109, 157, 761 Eq. 32, 162 Nub. 367, 1337 Vesp. 1369, 1378 Av. 1233, 1346 Lys. 730, 922, 1178 Thesm. 30, 874 Ran. 529 Plut. 1046. Articulus praemissus est Ach. 418, 963 Nub. 1233, 1270.

1203. *λαγών*] rarissimum in Attica animal, vid. ad vs. 709.

— *λαμπάδα* | *ἔδραμες*] *taedarum certaminis* (*λαμπαδοδρομίας*) *particeps fuisti.* Vid. Ran. 1086 sqq., Plato Rep. 328*a* Legg. VI 776*b*, CIA. II 1229, [Aristot.] de Rep. Ath. 57 etc.

1206. *βούπαις*] vocabulum aliunde ignotum, quo etiam Eupolim usum esse dicit Pollux II 9 (sed Eupolidis Aristophanisque nomina eum permutasse suspicor), in dictione familiari *adulescentulum* cum contemtu quodam iocose significasse videtur (*toen ik nog maar een kwajongen was*).

— *Φάυλλον*] Phayllus Crotoniata, *ἀνὴρ τρὶς πυθιονίκης* (bis *πεντάθλου* semelque *σταδίου*, Paus. X 9 § 1), in pugna Salaminia triremi praefuit (Herodot. VIII 47); Delphis eius statua collocata erat, in scholiis autem ad Ach. 215 affertur epigramma *πέντ' ἐπὶ πεντήκοντα πόδας πήδησε Φάυλλος,* | *δίσκευσεν δ' ἑκατὸν πέντ' ἀπολειπομένων*, cf. Zenob. VI 23 (*ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα*). Qualis saltus cum hominis vires longe excedat, aut ioci causa ei tributum esse sumamus necesse est, aut non simplicem saltum intellegendum esse, quod demonstratum ivit F. Fedde (Fünfkampf der Hellenen, 1889) coll. Hesych. et Anecd. Bekk. p. 224 s. v. *βατήρ*. Velocissimo autem huic viro olim se non cessisse cursu etiam Acharnensis senex gloriatur Acharn. 215.

1207.] verbis *διώκειν* et *αἱρεῖν* suam *persequendi* et *capiendi*, *attingendi* vim tribui cum nemo non putaret post celerrimi cursoris mentionem iniectam, prorsus alium finem habuit enunciatum quam expectabatur; cf. vs. 332 et 1201. Non *rure* sed *in iure* Phayllum olim vicit homo noster, cum *λοιδορίας* eum insimulasset; quales lites parvi momenti erant et accusatori parum honorificae; vid. Lys. Or. VIII. Neque splendidam tunc reportavit victoriam forensem, sed duabus vicit sententiis, in eo igitur fuit ut causa caderet. — Idem verborum lusus reperitur Ach. 699.

1208. *παῦε*] cf. vs. 37.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πῶς οὖν κατακλινῶ; φράζ' ἀνύσας.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

εὐσχημόνως.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(in lectum ineleganter subductis genubus se proicit.)

ὡδὶ κελεύεις κατακλινῆναι;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μηδαμῶς.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πῶς δαί;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τὰ γόνατ' ἔκτεινε, καὶ γυμναστικῶς
ὑγρὸν χύτλασον σεαυτὸν ἐν τοῖς στρώμασιν.
ἔπειτ' ἐπαίνεσόν τι τῶν χαλκωμάτων,
ὀροφὴν θέασαι, κρεκάδι' αὐλῆς θαύμασον·
ὕδωρ κατὰ χειρός· τὰς τραπέζας εἰσφέρειν·

1211. κατακλινῆναι] κατακλίναι V, κατακλιθῆναι R.
1215. κρεκάδι'] καὶ ἰκρίδι' Bisetus.

1210. ἀνύσας] cf. vs. 30.

— εὐσχημόνως] *eleganter*, *decore*. Iocans filius patri responsum dat ridiculum. Similia leguntur infra 1222, Ran. 26, 133.

1213. ὑγρὸν χύτλασον] *molliter reclinari oportet et veluti effundi*. Adiectivum ὑγρός indicat id quod *liquidum* est, accedente *lenitatis* notione; hinc ὑγρὸν ἔλαιον est unguentum cutem artusque leniens atque emolliens, a liquoribus autem ad quaevis *mobilia* vel *flexilia* translatum opponitur adiectivo σκληρός (vid. vs. 1452 etc.), quemadmodum latinae voces *mollis* et *durus* sibi sunt contrariae. Nostrum locum optime illustrat Hippocrat. Prognost. p. 92 Kühn: χρὴ καταλαμβάνεσθαι τὸν νοσέοντα ὑπὸ τοῦ ἰητροῦ .... τὸ ξύμπαν σῶμα ὑγρὸν κείμενον, corpus enim recubantis leniter inflexum optimi est praesagii, graviter vero aegrotantem indicant artus rigide porrecti vel violenter intorti. Vid. praeterea Platon. Conviv. 196 *a*, Theocrit. I 55 XXV 206. — Hinc a tragicis etiam de ea mollitie, quae languoris est indicium, usurpatur ὑγρός, vid. Soph. Antig. 1236, Eur. Phoen. 1439.

1214.] cf. Hom. δ 44 et 70 sqq.; Plutarch. Conviv. septem sap. p. 148 *b* Θαλῆς τούς τε δρόμους ἐθεᾶτο καὶ τὰς παλαίστρας καὶ τὸ ἄλσος τὸ παρὰ τὴν θάλατταν ἱκανῶς διακεκοσμημένον, ὑπ' οὐδενὸς ἐκπληττόμενος τῶν τοιούτων, ἀλλ' ὅπως μὴ καταφρονεῖν δοκοίη τοῦ Περιάνδρου.

1215. κρεκάδια] vox ignota, quae si a verbo κρέκειν ducta est, *textilia* quaedam ornamenta significari videntur.

1216. ὕδωρ κατὰ χειρός] item Av. 464 fr. 502 Teleclid. fr. 1² etc. — Sic Athenis vocabatur aqua quae ante cenam convivis praebebatur, verbum ἀπονίζεσθαι autem de purgatione manuum quae post cenam fiebat usurpari solebat, vid. Ari-

δειπνοῦμεν· ἀπονενίμμεθ'· ἤδη σπένδομεν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πρὸς τῶν θεῶν, ἐνύπνιον ἑστιώμεθα;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

αὐλητρὶς ἐνεφύσησεν. οἱ δὲ ξυμπόται
εἰσὶν Θέωρος, Αἰσχίνης, Φανός, Κλέων,
ξένος τις ἕτερος πρὸς κεφαλῆς, Ἀκέστορος.
τούτοις ξυνὼν τὰ σκόλια πῶς δέξει;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καλῶς.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄληθες;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὡς οὐδεὶς Διακρίων δέξεται.

1221. *Ἀκέστορος* Dindorf, item Müller Strübing Aristoph. p. 561] *ἀκέστερος* codices, *Ἀκέστορος* Bentley.

1222. *σκόλια πῶς* Meineke] *σκόλι' ὅπως* codices sine signo interrogandi.

1223. *οὐδεὶς Διακρίων δέξεται*] verba obscura, fortasse corrupta. In VR est *οὐδείς γε δ. δεδέξεται*, Meineke dedit *οὐδ' εἰ Δ. δέξεται*, Dobree verbum *(δε)δέξεται* glossema esse suspicatus coniecit *ὥς γε Διακρίων ἂν οὐδ' ἂν* (immo *οὐδὲ*) *εἷς*. Sed quid significet hoc nomen proprium ignoratur; ecquid latitat vox *δειλακρίων* (cf. Pac. 193 Av. 143)?? Blaydes nimis audacter *κάλλιστ' ἔγωγ'· οὐδεὶς ἄμεινον δέξεται.*

---

stophanes grammaticus apud Athenaeum IX 408*f*. Homerus vero utrumque voce *χέρνιβα* designat, et postea quoque alteram pro altera locutionem haud raro esse adhibitam docet Athenaeus l. l. 408*e*—409*a*.

1218. *ἐνύπνιον*] *per somnum*; adverbii vicem vox obtinet h. l. et Hom. Β 56 = ξ 495. Cf. *ὄναρ in somno* (*specie*), *ὕπαρ revera*, *νύκτωρ noctu*.

1220 sqq.] hunc locum, qui Pacis fabulae finem (vs. 1265—1301) in mentem nobis revocat, post Cleonis demum mortem inseruisse videtur comicus. Cf. prolegomena.

1220.] de *Theoro* vid. ad vs. 42, de *Aeschine* ad vs. 325, *Phanus* autem Cleonis sodalis etiam Eq. 1256 vocatur, ubi *ὑπογραφεύς* audit.

1221. *ἕτερος*] *alter peregrinus*; invidiose dictum, ipsum enim Cleonem civem non fuisse tecte sic significatur.

— *Ἀκέστορος*] tragici poetae Acestoris filius, quem dicit Bdelycleo, est *Tisamenus*, Cleonis sectarius, qui in Thraciam missus est praetor. Hunc virum a Cleonis manu sinistra, superiore igitur loco, accubare fingit Bdelycleo, Theorum vero a dextra eius manu sive inferiorem (vid. vs. 1236).

1222. *καλῶς*] cf. vs. 1210.

1223. *Diacrio* quis fuerit — si nominativus hic est — nescimus. Verbum *δέξεται* bifariam ni fallor accipi voluit comicus: *nemo me peritior est in scoliis canendis* et *nemo cupidius quam ego dona oblata arripit*; cf. epica vox *δέκτης* de *mendico* usurpata δ 248.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τάχ' εἴσομαι· καὶ δὴ γὰρ εἴμ' ἐγὼ Κλέων·
ᾄδω δὲ πρῶτος Ἁρμοδίου· δέξει δὲ σύ.

(canit:)

„οὐδεὶς πώποτ' ἀνὴρ ἔγεντ' Ἀθήναις"....

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(cantilenam continuans:)

οὕτως ὡς σὺ πανοῦργος οὐδὲ κλέπτης.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τουτὶ γὰρ ᾄσει; παραπολεῖ βοώμενος·
φήσει γὰρ ἐξολεῖν σε καὶ διαφθερεῖν
καὶ ἐκ τῆσδε τῆς γῆς ἐξελᾶν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ δέ γε,
ἐὰν ἀπειλῇ, νὴ Δί' ἕτερον ᾄσομαι·

(canit:)

„ὦνθρωφ', οὗτος ὁ μαιόμενος τὸ μέγα κράτος,
„ἀντρέψεις ἔτι τὰν πόλιν· ἁ δ' ἔχεται ῥοπᾶς."

1224. *τάχ'* Burgess] *ἐγώ.*
1225. *δέξει*] *δέξαι* V.
1226. *ἔγεντ' Ἀθήναις* Bentley Elmsley] *ἐγένετ' Ἀθηναῖος* codices; Meineke dedit *Ἀθηναῖός γε.*
1227. *οὕτως ὡς σὺ πανοῦργος οὐδὲ κλέπτης* Blaydes] *οὐχ οὕτω γε πανοῦργος κλέπτης* codices, quae servans Bentley post *πανοῦργος* inserit *ὡς σύ*, Bergk *οὐδέ.*
1228. **γὰρ ᾄσει*] *σὺ δράσεις* codices. *Canendi* verbum hic requiri vidit Brunck, qui *σύ γ' ᾄδεις* dedit, melius *σὺ δ' ᾄσεις* (debebat *ᾄσει*) Markland, Blaydes *οὐ μὴ τάδ' ᾄσει.* Languet quod Porson coniecit *τοῦτ' εἰ σὺ δράσεις.*
1230. *καὶ ἐκ* (*κἀκ*) Blaydes] *καί.*
1231. *ἕτερον ᾄσομαι* Brunck] *ἑτέραν ᾄσομαι* codices, unde Dobree *ἕτερ' ἀντᾴσομαι*, sed requiritur singularis.
1233. *μαιόμενος* R] *μαινόμενος* V.
1234. *ἀντρέψεις* Bentley] *ἀνατρέψεις.*

1224.] *iamque ego Cleo sum*, iamque finge tibi me Cleonem esse. Idem particularum *καὶ δή* est usus Eur. Med. 386 *καὶ δὴ τεθνᾶσι*, cf. ibidem vs. 1107.

1226. *ἔγεντ'*] aoristi *ἐγένετο* concisa haec forma ab Homeri lingua est aliena, — nam ab alia stirpe ductum est verbum *γέντο* (*δ' ἱμάσθλην* vel *δὲ δοῦρε*) Θ 43 Ν 25, 241 Σ 476 sq., — neque apud Hesiodum extat nisi spuriis quibusdam locis (Theogon. 199, 283, 705); sed in lyricis carminibus satis fuit usitata, vid. e. g. Sapph. fr. 17 *ταῖσι δὲ ψῦχρος μὲν ἔγεντο θῦμος.*

1228. *παραπολεῖ βοώμενος*] *clamore enecaberis.*

1229 sq.] iisdem minis Cleonem ipsum terruisse poetam, tute statueris; vid. prolegomena.

1234. *οὗτος*] vid. vs. 1.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τί δ', ὅταν Θέωρος πρὸς ποδῶν κατακείμενος
ᾄδῃ Κλέωνος λαβόμενος τῆς δεξιᾶς·
„Ἀδμήτου λόγον, ὦταῖρε, μαθὼν τοὺς ἀγαθοὺς φίλει,"
τούτῳ τί λέξεις σκόλιον;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ᾠδέ πως ἐγώ·

(canit:)

οὐκ ἔστιν ἀλωπεκίζειν,
οὐδ' ἀμφοτέροισι γίγνεσθαι φίλον.

1236. πρὸς] πρὸ VR.

1240. λέξεις] insolite dictum pro ᾄσει, quapropter Bergk coniecit δέξει. Hamaker et Meineke totum versum damnant. — ᾠδέ πως] sic scripsi praeeunte Dindorfio, qui ᾠδί πως coniecit; codices ᾠδικῶς.

1236.] Theorus, turpissimus adulator (cf. vs. 42), ad pedes Cleonis accubat; cf. vs. 1221.

1238 sq.] popularis huius carminis versum secundum fuisse τῶν δειλῶν δ' ἀπέχου, γνοὺς ὅτι δειλῶν ὀλίγη χάρις docet scholion. Verbo autem φιλεῖν tributa est h. l. potestas, quam ex Homero novimus, *hospitaliter excipiendi* (vid. e. g. Z 15 πάντας γὰρ φιλέεσκεν ὁδῷ ἔπι ϝοικία ναίων); itaque inculcatur praeceptum, quod apostoli verbis exprimere licebit: τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους (ad Hebraeos XIII 2), vertendum autem est cantilenae initium: *cum fortibus* (vel probis) *viris hospitium coniungere prodest, nequam vero homines beneficia in se collata non rependunt.* Hercules enim Alcestidem ab inferis reduxit, ut eius marito Admeto grates referret. — In scolio autem adiectivum ἀγαθός more epico *principes* significabat, qui et claris sunt natalibus et virtute insignes; sed Theorus poetae verbis utitur ut *bonis viris* (τοῖς χρηστοῖς) *favere* se indicet. Theorum igitur — ut postea Theramenem — simul a parte populi stare et cum optimatibus facere voluisse, ex verbis quae ipsi tribuuntur patet, et clarius etiam ex iis quae subiungit senex.

1241 sq.] teste (Didymo in) scholio hi versiculi, quos Alcaeo vel Sapphoni erant qui tribuerent, legebantur ἐν τοῖς Πραξίλλης παροινίοις. Quae verba ita interpretari solent viri docti, ut comicum ex Praxillae cuiusdam poetriae carmine, ab ipsa composito, versus quos seni nunc tribuit desumsisse statuant. Nisi tamen fallor, aliter res habet. De Praxilla enim certi nihil compertum habemus, neque fecisse eam scolia puto sed collegisse quae sive in populi ore extarent sive apud veteres poetas invenirentur; in illud autem opus, quo cuncta eiusmodi carmina, quae sibi innotuissent, complexa est [1]), recepit etiam nostrum locum ex Aristophanis Vespis excerptum, specie tamen decepta, non enim verum scolion nunc citat Philocleo sed suis ipsius ver-

---

[1]) Alterum inde affertur scolion ad Thesm. 528: ὑπὸ παντὶ λίθῳ σκόρπιος ὦταιρ' ὑποδύεται· | φράζευ μή σε βάλῃ· τῷ δ' ἀφανεῖ πᾶς ἕπεται δόλος.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μετὰ τοῦτον Αἰσχίνης ὁ Σέλλου δέξεται,
ἀνὴρ σοφὸς καὶ μουσικός· κᾆτ' ᾄσεται·

(canit:)

„χρήματα καὶ βίον
Κλειταγόρᾳ τε κά-
μοὶ μετὰ Θετταλῶν ...."

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(filium excipiens:)

πολλὰ δὴ διεκόμπασας σὺ κἀγώ.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τουτὶ μὲν ἐπιεικῶς σύ γ' ἐξεπίστασαι.
ὅπως δ' ἐπὶ δεῖπνον εἰς Φιλοκτήμονος ἴμεν.
παῖ παῖ, τὸ δεῖπνον οἶσε· συσκεύαζε νῷν,
ἵνα καὶ μεθύωμεν διὰ χρόνου.

(Sosias affert corbem, quam dapibus implet dum colloquium quod sequitur habent pater et filius.)

1244. *κᾆτ' ᾄσεται*] *κἀντᾴσεται* Dobree.
1245. *βίον* Tyrwhitt] *βίαν.*
1248. *διεκόμπασας* Burgess] *διεκόμισα(ς)* codices. Meineke *νὴ Δί' ἐκόμπασας* dedit.
1249. *τουτὶ*] *ταυτὶ* V.
1251. **οἶσε*] *χρυσὲ* codices. Edebatur hactenus *Χρυσὲ* sine sententiae incisione. — *συσκεύαζε*] *σκεύαζε* V.
1252. *μεθύωμεν δ. χ. — μή, μηδαμῶς* Cobet] *μεθυσθῶμεν δ. χ. — μηδαμῶς.*

---

bis de Theoro *τῷ κοθόρνῳ, τῷ ἐπαμφοτερίζοντι* quid sentiat aperte prodit. Praxillam autem non quinto, ut fert Eusebius, sed quarto potius vel etiam tertio saeculo vixisse crediderim.

1243.] de *Aeschine* cf. vs. 325.

1245 sqq.] vid. Lys. 1236 sq. *νυνὶ δ' ἅπαντ' ἤρεσκεν· ὥστ' εἰ μέν γέ τις | ᾄδοι Τελαμῶνος, Κλειταγόρας ᾄδειν δέον, | ἐπῃνέσαμεν ἄν*, scholia autem ad Vesp. 1239 afferunt simillimum Cratini versiculum (fr. 236) *Κλειταγόρας ᾄδειν ὅταν Ἀδμήτου μέλος αὐλῇ.* Ex quibus locis id unum tute confici potest, de *Clitagora* nescio qua extitisse carmen convivale, cuius initium a filio nunc canitur, cui deinde pater nonnulla subiungit verbula ex suo ipsius ingenio exprompta. Male factum vero quod ex ipso carmine nihil praeter prima verba nobis innotuit, ita ut ne id quidem constet quomodo prima sententia decurrerit. Sic acumen loci nos fugit; apparet tamen Aeschinem nuper in Thessaliam missum esse legatum, ea occasione quae vs. 1271 sqq. tangitur.

1251. *οἶσε*] Homerico hoc imperativo (vid. *χ* 106, 481, *οἰσέτω* Τ 173 *θ* 255, *οἴσετε* Γ 103 Ο 718 *υ* 154) Aristophanes usus est etiam Ach. 1099, 1101, 1122 Pac. 259 Ran. 482; vid. etiam supra vs. 671.

— *συσκεύαζε*] *compone*, ut Ach. 1096 *σύγκλῃε καὶ δεῖπνόν τις ἐνσκευαζέτω*, qui locus nostro est simillimus.

1252. *διὰ χρόνου*] *aliquando* (*weer eens*), item Pac. 570, 710 Lys. 904 Plut. 1055

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μή, μηδαμῶς.
κακὸν τὸ πίνειν· ἀπὸ γὰρ οἴνου γίγνεται
καὶ θυροκοπῆσαι καὶ πατάξαι καὶ βαλεῖν,
κἄπειτ' ἀποτίνειν ἀργύριον ἐκ κραιπάλης.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὔκ, ἢν ξυνῇς γ' ἀνδράσι καλοῖς τε κἀγαθοῖς.
ἢ γὰρ παρῃτήσαντο τὸν πεπονθότα,
ἢ λόγον ἔλεξας αὐτὸς ἀστεῖόν τινά,
Αἰσωπικὸν γέλοιον ἢ Συβαριτικόν,
ὧν ἔμαθες ἐν τῷ ξυμποσίῳ· κᾆτ' εἰς γέλων
τὸ πρᾶγμ' ἔτρεψας, ὥστ' ἀφεὶς σ' ἀπέρχεται.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μαθητέον τἄρ' ἐστὶ πολλοὺς τῶν λόγων,
εἴπερ ἀποτείσω μηδέν, ἤν τι δρῶ κακόν.

1254. *πατάξαι*] *κατάξαι* VR, quod fortasse receptum oportuit (*κατᾶξαι*), sed propter *βαλεῖν* quod sequitur reiciendum duxi.
1256. *γ'* R] om. V.
1261. *ἀπέρχεται* Cobet] *ἀποίχεται.*
1262. *τἄρ'* Hermann] *γ' ἄρα* R, *ἄρα* V.
1263. *εἴπερ* V] *εἴπερ γ'* R.

Pherecrat. fr. 132 Teleclid. fr. 38 Thuc. II 94 § 3 Xenoph. Commentar. II 8 § 1 Cyrop. I 4 § 28 V 5 § 41 Lys. Or. I § 12 Aeschin. III § 220. Additur adiectivum *διὰ πολλοῦ χρόνου* *tandem aliquando* Vesp. 1476 Plut. 1045, item *πολλοῦ χρόνου* Plut. 98, *διὰ μακροῦ χρόνου* Aesch. Pers. 741, *διὰ μακροῦ* Eur. Cycl. 439. Suspicionem movet genitivus *χρόνου* nudus positus Eq. 944 et Thuc. VII 27 § 3.

1253.] de vini effectu Bacchum Eubulus (fr. 94) induxit eleganter ita disserentem: *τρεῖς γὰρ μόνους κρατῆρας ἐγκεραννύω | τοῖς εὖ φρονοῦσι· τὸν μὲν ὑγιείας ἕνα, | ὃν πρῶτον ἐκπίνουσι· τὸν δὲ δεύτερον | ἔρωτος ἡδονῆς τε· τὸν τρίτον δ' ὕπνου, | ὃν ἐκπιόντες οἱ σοφοὶ κεκλημένοι | οἴκαδε βαδίζουσ'· ὁ δὲ τέταρτος οὐκέτι | ἡμέτερός ἐστ' ἀλλ' ὕβρεος· ὁ δὲ πέμπτος βοῆς· | ἕκτος δὲ κώμων· ἕβδομος δ' ὑπωπίων· | ὁ δ' ὄγδοος κλητῆρος· ὁ δ' ἔνατος χολῆς· | δέκατος δὲ μανίας, ὥστε καὶ βάλλειν ποιεῖ. | πολὺς γὰρ εἰς ἓν μικρὸν ἀγγεῖον χυθεὶς | ὑποσκελίζει ῥᾷστα τοὺς πεπωκότας.*

1255. *ἐκ κραιπάλης*] *postquam crapulam edormivisti*, sequenti igitur die. Item Ach. 277 Alexid. fr. 9; hinc *κραιπαλᾶν* dicuntur quibus caput dolet propter hesternam comissationem, Plut. 298, Alexid. fr. 286 *ἐχθὲς ὑπέπινες, εἶτα νυνὶ κραιπαλᾷς*, Platon. Conviv. 176*d* *κραιπαλῶν ἔτι ἐκ τῆς προτεραίας*, et *κραιπαλόκωμοι* Ran. 217 vocantur qui *Χύτρους* celebrant, quoniam inhaeret eis vinum praecedentis diei, quo *Χοῶν* festum actum est.

1257. *παρῃτήσαντο*] *exorarunt*; cf. Eq. 37, Herodot. V 33.

1259.] cf. vs. 566.

1262. *πολλοὺς τῶν λόγων*] cf. vs. 199.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄγε νυν ἴωμεν· μηδὲν ἡμᾶς ἰσχέτω.

(pater et filius dextrorsum abeunt. Comitatur Sosias corbem ferens dapibus repletam.)

PRIMUM CHORI STASIMUM.

(vs. 1265—1291).

(Cantus.)

ΧΟΡΟΣ.

Stropha.

πολλάκις δὴ 'δοξ' ἐμαυτῷ δεξιὸς πεφυκέναι,
καὶ σκαιὸς οὐδεπώποτε·
ἀλλ' Ἀμυνίας ὁ Σέλλου μᾶλλον οὑκ τῶν Κρωβύλου
οὗτος, ὅν γ' ἐγώ ποτ' εἶδον ἀντὶ μήλου καὶ ῥοᾶς
δειπνοῦντα μετὰ Λεωγόρου.
πεινῇ γὰρ ἧπερ Ἀντιφῶν.
ἀλλὰ πρεσβεύων γὰρ εἰς Φάρσαλον ᾤχετ'· εἶτ' ἐκεῖ
μόνος μόνοις
τοῖς Πενέσταισι ξυνῆν τῶν

1267. Κρωβύλου] Κρωβύλων V, quod praefert Meineke.
1271 sqq.] malim *πρεσβεύων γὰρ εἰς Φάρσαλον, | εἶτ' ἐκεῖ μόνος μόνοισι | τοῖς etc.

1265. δεξιὸς] *sollers*, ut Ach. 629 Eq. 228 Nub. 428 Vesp. 1315 Pac. 190 Ran. 1370.

1267 sqq.] *Amynias* Pronapis filius, qui etiam vs. 74 commemoratus est, hoc loco ἐκ τῶν Κρωβύλου (aut Κρωβύλων, ut nominis demotici formam referat) oriundus dicitur propter praelongos capillos, quemadmodum vs. 466 vocabulum κωμηταμυνίας finxit comicus; κρωβύλος enim vocabatur capillorum nodus (τέττιξιν ornatus), quo prisci Attici verticem ornare solebant (Thuc. I 6). — Olim ditissimo illi Leogorae (vid. Nub. 109) heluandi comitem se adiungere solebat Amynias, sed mox decoctorem egit, et tum demum quam sollers (δεξιός) esset apparuit; legatus enim ut in Thessaliam mitteretur effecit, ubi inter Penestas cum maximo suo emolumento versatus est — ipse quippe πένης ὤν. *Selli* autem filium nunc eum vocat comicus, ut *Aeschinis* (vs. 325), quocum nuper Thessaliam visit; sodalem et veluti fratrem germanum esse significet. Comparetur Nub. 830, ubi Socrates vocatur Μήλιος.

1268.] pomis iam vescitur is quem hisce meis oculis olim vidi apud Leogoram pretiosissimis dapibus se ingurgitantem.

1270.] *Antiphon* etiam vs. 1301 commemoratur, ubi vid.

1273. ξυνῆν] collato Nubium versu 691 poetam verbo ambiguo consulto usum

Θετταλῶν, αὐτὸς πενέστης ὢν ἔλαττον οὐδενός.

ὦ μακάρι' Αὐτόμενες, ὥς σε μακαρίζομεν,
παῖδας ἐφύτευσας ὅτι χειροτεχνικωτάτους.
πρῶτα μὲν ἅπασι φίλον, ἄνδρα τε σοφώτατον,
τὸν κιθαραοιδότατον, ᾧ χάρις ἐφέσπετο·
τὸν δ' ὑποκριτὴν ἕτερον, ἀργαλέον ὡς σοφόν·
εἶτ' Ἀριφράδην, πολύ τι θυμοσοφικώτατον,
ὅντινά ποτ' ὤμοσε, μαθόντα παρὰ μηδενός,
ἀλλ' ἀπὸ σοφῆς φύσεος αὐτόματον ἐκμαθεῖν
γλωττοποιεῖν εἰς τὰ πορνεῖ' εἰσιόνθ' ἑκάστοτε.

Antistropha.

(Deest pars prior.)

* * * * *

εἰσί τινες οἵ μ' ἔλεγον ὡς καταδιηλλάγην,
ἡνίκα Κλέων μ' ὑπετάραττεν ἐπικείμενος
† καί με κάκιστ' † ἔκνισε· κᾆθ' ὅτ' ἀπεδειρόμην,
οὐκτὸς ἐγέλων μέγα κεκραγότα θεώμενοι,
οὐδὲν ἄρ' ἐμοῦ μέλον, ὅσον δὲ μόνον εἰδέναι,

1274. ἔλαττον Bentley] ἐλάττων.

1282.] delet Bothe; vid. ad vs. 1288.

1284. καταδιηλλάγην] abundare videtur altera utra praepositio; vHerwerden τότε διηλλάγην coniecit. An κατα- *animum demissum* significat?

1286.] κάκιστ' V, κακίσταις R et reliqui; κακίαις pessime Fl. Christianus, κἄπεσι κακοῖς ἐκύκα Blaydes nimis audacter. Verum latet.

1287. οὐκτὸς ... θεώμενοι] ἐκτὸς ... μ' οἱ θεώμενοι VR.

1288.] versum hic excidisse statuit Bergk; vid. ad vs. 1282.

esse suspicor. Ceterum *Penestas* commemorasse poeta videtur non solum ut verborum lusum captaret sed praesertim quod Amynias ἐν Θετταλίᾳ δημοκρατίαν κατασκευάσαι καὶ τοὺς Πενέστας ὁπλίσαι ἐπὶ τοὺς δεσπότας diceretur, ut utar verbis Theramenis Critiae idem aliquot annis post exprobrantis (Xenoph. Hell. II 3 § 36).

1275 sqq.] non ut Automenes eiusve filius Arignotus laudaretur, sed ut alter filius Ariphrades probris obrui posset, haec omnia proferri nemo non intellegit; in cauda venenum. Cf. Eq. 1275 sqq. Pac. 883 sqq. (Eccles. 129). — Anaxagorae discipulos fuisse Ariphradem et Philoxenum (vid. vs. 84) refert Athen. V 220 *b*.

1280. θυμοσοφικώτατον] cf. θυμόσοφος Nub. 877.

1282. φύσεος] eadem est genitivi figura vs. 1458 Thesm. 465 Plut. 1044 Soph. Antig. 162 etc.

1284 sqq.] de his versibus, quos postmodo inseruit poeta, consulantur prolegomena.

1288. ὅσον μόνον] cf. Lys. 732, Thuc. VI 105 § 2 ὅσον σχόντας μόνον ξὺν ὅπλοις ἐς τὴν Λακωνικὴν ... ἀπελθεῖν.

σκωμμάτιον εἴποτέ τι θλιβόμενος ἐκβαλῶ.
ταῦτα κατιδὼν ὑπό τι μικρὸν ἐπιθήκισα·
εἶτα νῦν ἐξηπάτησεν ἡ χάραξ τὴν ἄμπελον.

SCENA VIGESIMA PRIMA.

(Sosias flens clamitansque a dextra scenae parte procedit.)

Chorus, Sosias.

ΣΩΣΙΑΣ.

ἰὼ χελῶναι μακάριαι τοῦ δέρματος,
καὶ τρισμακάριαι τοῦ ἐπὶ ταῖς πλευραῖς τέγους.
ὡς εὖ κατηρέψασθε καὶ νουβυστικῶς
κεράμῳ τὸ νῶτον, ὥστε τὰς πλευρὰς στέγειν.
ἐγὼ δ' ἀπόλωλα στιζόμενος βακτηρίᾳ.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τί δ' ἔστιν ὦ παῖ; παῖδα γάρ, κἂν ᾖ γέρων,
καλεῖν δίκαιον ὅστις ἂν πληγὰς λάβῃ.

ΣΩΣΙΑΣ.

οὐ γὰρ ὁ γέρων ἀτηρότατον ἄρ' ἦν κακὸν

1291. ἐξηπάτησεν] ἐξηπάτηκεν Blaydes.
1293. τέγους Bentley] στέγειν R, om. V, ἐμαῖς alii. Lenting coniecit κύτους.
1294 sq.] om. R, appinxit margini manus recens.
1295. πλευρὰς VR] πληγὰς Kuster cum aliis codicibus. Ecquid *ὥστε πρὸς πληγὰς στέγειν?
1297. ᾖ] ᾖς R.

1290. ἐπιθήκισα] cf. Thesm. 1133 et πιθηκισμοί Eq. 887.

1292.] cf. vs. 429 et vid. prolegomena.

1294. νουβυστικῶς] vid. Eccl. 441.

1295. ὥστε τὰς πλευρὰς στέγειν] *ita ut latera tua probe munita sint*, proprie *non perpluant*. Verbum στέγειν, quod apud Aristophanem non redit, obiectum adsciscere solet et tum significat *continere liquorem, ita ut nihil per rimas possit effluere;* sed etiam οἰκία εὖ στέγουσα dicitur cuius tectum atque parietes pluviam non transmittunt.

1296. στιζόμενος] *dum compungor.* Plerumque de notis quae *inuruntur* adhibetur, vid. Ran. 1511.

1297. ὦ παῖ] ut puerum alloquitur, quoniam vapulare puerorum est. Nempe ὁ μὴ δαρεὶς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται, quapropter lexicographi a verbo παίειν stirpem vocis παῖς repetiverunt, quam originationem absurdam comico quoque nostro non ignotam fuisse propter versum 1307 suspicor. — Ceterum conferendi sunt Thesm. 582 Plut. 963.

1299. οὐ γὰρ] vid. vs. 682.

— ἀτηρότατον] adiectivum tragicum, apud comicos alias non obvium.

— ἄρ' ἦν] vid. vs. 451.

καὶ τῶν ξυνόντων πολὺ παροινικώτατος;
καίτοι παρῆσαν Ἱππύλος, Ἀντιφῶν, Λύκων,
Λυσίστρατος, Θούφραστος, οἱ περὶ Φρύνιχον.
τούτων ἁπάντων ἦν ὑβρίστατος μακρῷ.
εὐθὺς γὰρ ὡς ἐνέπλητο πολλῶν κἀγαθῶν,
ὥσπερ καχρύων ὀνίδιον ηὐωχημένον

1301. *παρῆσαν* Blomfield] *παρῆν* codices; *παρῆν Ἵππυλλος* Bentley cum R.
1303. *ὑβρίστατος* Cobet] *ὑβριστότατος.*
1305 sq.] ordine inverso leguntur in codicibus; correxit Meineke.

1300. *παροινικώτατος*] cf. *πάροινος* Ach. 981. Xenoph. Conviv. VI § 2 *τὸ παρ' οἶνον λυπεῖν τοὺς συνόντας, τοῦτο κρίνω παροινίαν.*

1301 sq.] *quamquam totum istud Phrynichi sodalicium aderat.* — Phrynichum factionis ducem famosum cum sectatoribus suis hic derideri, post Droysenium statuit vir ingenio affluens Mueller Struebing (Ar. und die hist. Kritik p. 708). *Antiphontem*, qui etiam vs. 1270 commemoratur, notum esse oratorem, eundem autem *Philoctemonis* nomine indicatum esse vs. 1250, quod avarus esse ferretur (teste Platone in Pisandro, vid. Plut. Mor. 833 *c*). *Hippyli* iocoso nomine designari *Thucydidem* historiarum scriptorem, Hippiae ceterisque Pisistratidis cognatum et Ach. 603 simili *Hipparchidae* cognomento a comico designatum. — Sed longe a vero hanc explicationem aberrare mihi persuasum est; ioci enim insulsi atque innocui, quibus Phrynichus, quisquis fuit, ceterique convivae se invicem vellicasse feruntur, indicio sunt non viros qui magnas aliquas in rep. partes agant a comico nunc peti, sed litterarium quoddam sodalicium, e poetis cantoribus histrionibus horumque admiratoribus compositum; mirum autem quantum distant haec omnia a locis ubi ridentur homines ambitiosi vel praepotentes. Verum vidit quem scholia laudant Symmachus [1]); Phrynichum enim comicus spectat actorem tragicum, *τὸν ὀρχησάμενον* quem dicit Andocides de Myster. p. 24 R.; libenter autem ad eum rettulerim epigramma a Plutarcho Mor. 732 *f* allatum: *σχήματα δ' ὄρχησις τόσα μοι πόρεν ὅσσ' ἐνὶ πόντῳ | κύματα ποιεῖται χείματι νὺξ ὀλοή*, licet ipse Plutarchus tragoediarum *poetae* id tribuerit. Hic histrio nuper plausum tulit, cum *Cyclopem* Euripidis agens (cf. vs. 1318 *εὖ πράττοντα*, vs. 1490, 1524) aurium oculorumque lenociniis, quibus Euripides artem suam infecit, spectatores captasset; haec autem causa fuit cur Aristophanes hunc hominem deridendum nobis propinaret in comoediae exitu. — Umbram Phrynichus sibi adiunctam habuit *Lysistratum* scurram (vid. vs. 787 sqq. et ad 1313). *Antiphon* quis fuerit non constat, sed non significari clarum illum artis oratoriae praeceptorem certum duco; videtur autem idem esse homo, cuius Cratinus ἐν *Πυτίνῃ* mentionem fecit *ὡς πονηροῦ* (fr. 201). Neque *Theophrastum* aliunde novimus, sed cuiusmodi homo fuerit vs. 1318 manifeste patet.

1305. *καχρύων*] sic vocabantur hordei grana tosta (cf. ad vs. 1153), quibus non asini pascebantur sed homines.

---

[1]) Cui adstipulatus est Meineke Hist. Com. p. 148.

ἀνήλλετ', ἐσκίρτα, ἐπεπόρδει, κατεγέλα,
καὶ ἔτυπτε δή με νεανικῶς· „παῖ παῖ" καλῶν.
εἶτ' αὐτὸν ὡς εἶδ', ᾔκασεν Λυσίστρατος·
„ἔοικας, ὦ πρεσβῦτα, νεοπλούτῳ Φρυγί,
κλητῆρί τ' εἰς ἀχυρμὸν ἀποδεδρακότι."
ὁ δ' ἀνακραγὼν ἀντῄκασ' αὐτὸν πάρνοπι
τὰ θρῖα τοῦ τρίβωνος ἀποβεβληκότι,
Σθενέλῳ τε τὰ σκευάρια διακεκαρμένῳ.

1306. ἀνήλλετ' Lenting] ἐνήλ(λ)ατ' codices, ἐνήλλετ' Kuster. — κατεγέλα] κἀγέλα Dindorf, κᾆτ' ἔφλα Meineke.

1307. δή] om. VR, quapropter Elmsley κἄτυπτεν ἐμὲ.

1309. *Φρυγί] τρυγὶ codices absurde.

1310. ἀχυρμὸν Dindorf] ἄχυρον VR, ἀχυρῶνας ceteri.

1306.] item Pac. 335 ἥδομαι γὰρ καὶ γέγηθα καὶ πέπορδα καὶ γελῶ. Vid. etiam Ach. 30.

1307. παῖ] alluditur ad verbum παῖε. Vid. ad vs. 1297.

1308. ᾔκασεν] festivis comparationibus inter pocula se invicem petere solebant convivae, unde inter homines παροίνους rixas haud raro esse obortas facile intellegimus. Huiusmodi facetias nonnullas Convivio suo inseruit Xenophon VI § 8 sqq., hinc idem argumentum desumsit Plato, quo ita est usus ut ex iocis insulsis procresceret splendida illa, quam Alcibiadi tribuit, Socratis cum Sileno comparatio (Conv. p. 215). Conferri potest rixa Sarmenti scurrae Messique Cicirri in Horatii Sat. I 5, 52 sqq. — Verbum εἰκάζειν adhibitum est etiam Eq. 1076.

1309. νεοπλούτῳ Φρυγί] senex laena asiatica ineleganter involutus dum pueriliter lascivit, similis esse dicitur barbaro homini recens ditato, servo qui libertus nuper divesque factus splendidis vestibus se condecoraverit. Synonyma fere sunt Φρύξ et ὄλεθρος, vilissimorum enim mancipiorum nomina erant Φρύξ, Λυδός, Κάρ (cf. Av. 1244 = Eur. Alc. 675). Cf. proverbium Φρὺξ ἀνὴρ πληγεὶς ἀμείνων καὶ διηκονέστερος (Suid. s. v.), quo festive usus est leno, quem Herodas in Mimiambo II induxit apud iudices conquerentem de iniuriis a divite quodam Phryge sibi illatis, qui χλαῖναν ἔχων τριῶν μνέων ἀττικῶν (vs. 21) quidvis in hominem de plebe sibi licitum esse putasset; vid. vs. 100.

1310. κλητῆρι] et *testem* et *asinum* vox significare videtur, cf. vs. 189.

1311.] iratus senex hominem, qui tam rustice se compellavit, assimulat *locustae* (Ach. 150 Av. 185, 588), animalculo arido et mirifice voraci, *cui praereptae sint alae;* nam has significari voce θρῖα, quae de foliis ficulneis usurpari solet (vid. ad vs. 436), docet contextus. Mea si nimis splendida videtur vestis, at tua ne integra quidem est sed mendico condigna. — Cf. Av. 286 de Callia.

1313.] Sthenelus pessimae notae fuit poeta tragicus, cuius versus nisi aceto vel sale conspersos devorari posse negavit Aristophanes fr. 151, ut aptissima autem exempla τῆς ταπεινῆς λέξεως designavit Aristoteles Poet. 22. Cum Morsimo illo, cuius monologias excribere parricidio periuriove gravius vocatur piaculum Ran. 151, coniunxit eum Plato com. fr. 128. Itaque non est quod miremur eum κακῶς πράττοντα ἐν τῇ τέχνῃ τὴν τραγικὴν σκευὴν ἀποδόσθαι διὰ πενίαν, ut dicit scholiasta. Quae verba indicio sunt, ni fallor, non poetam tantum sed etiam

οἱ δ' ἀνεκρότησαν, πλήν γε Θουφράστου μόνου·
οὗτος δὲ διεμύλλαινεν, ὡς δὴ δεξιός.
ὁ γέρων δὲ τὸν Θούφραστον ἤρετ'· „εἰπέ μοι,
ἐπὶ τῷ κομᾷς καὶ κομψὸς εἶναι προσποιεῖ,
κωμῳδολοιχῶν περὶ τὸν εὖ πράττοντ' ἀεί;"
τοιαῦτα περιύβριζεν αὐτοὺς ἐν μέρει,
σκώπτων ἀγροίκως καὶ προσέτι λόγους λέγων
ἀμαθέστατ', οὐδὲν εἰκότας τῷ πράγματι.
ἔπειτ' ἐπειδὴ ἐμέθυεν, οἴκαδ' ἔρχεται
τύπτων ἅπαντας, ἤν τις αὐτῷ ξυντύχῃ.
ὁδὶ δὲ καὶ δὴ σφαλλόμενος προσέρχεται.
ἀλλ' ἐκποδὼν ἄπειμι, πρὶν πληγὰς λαβεῖν.

(proripit se in interiora domus. —
Philocleo ebrius a dextra scenae parte procedit. Corona est ornatus et facem manu tenet, altera autem manu tibicinam ducit item facem et coronam habentem. Post breve intervallum eas sequuntur *convivae* aliquot. Ante Philocleonis domum consistunt omnes.)

1324. καὶ δὴ Dobree] δὴ καὶ R, καὶ V, καὐτὸς Meineke.

---

histrionem fuisse; Lysistrato autem, qui cum tali homine comparatur, cum scena commune aliquid fuisse videtur.

1314. ἀνεκρότησαν] cf. Eq. 651.

1315. διεμύλλαινεν] ὑπερηφάνως τὰ χείλη διέστρεφεν (schol. et Anecd. Bekk. p. 36).

— δή] notetur particulae vis ironica. Riserunt omnes, excepto uno Theophrasto; nostis enim hominem difficilis palati, cui nullae facetiae satis placent.

— δεξιός] vid. vs. 1265.

1317. ἐπὶ τῷ κομᾷς] *cur supercilia ducis*? Cf. e. g. Herodot. V 71 Κύλων ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε, et vid. supra vs. 466 et 476.

1318.] *tune iocos nostros fastidis, qui actoribus inhias, ut si quis re prospera nuper usus sit eius ollas lambas (gij die het vet van den ketel komt likken bij iederen komediant dien het voor den wind gaat)?* Sic fere sunt reddenda quae novo verbo κωμῳδολοιχεῖν (κωμῳδολοιχός, λείχειν) vivide et breviter, ut assolet, comicus indicavit magis quam expressit. — Ad participium τὸν εὖ πράττοντα e contextu supplendum est substantivum κωμῳδόν, *Phrynichum* nimirum populi favore nunc florentem. Quamquam e re navali desumta est locutio, et mente addendum fuerat potius τοῖχον, navis latus quod a vento fluctibusque tutum est; vid. Ran. 537 Euripid. fr. 90.

1319. περιύβριζεν] item Thesm. 535.

— ἐν μέρει] *vicissim*; item Av. 1228 Herodot. I 26 Aesch. Choeph. 330. Plerumque addito articulo dicitur ἐν τῷ μέρει Ran. 32, 497 etc.

1320. καὶ προσέτι] adverbii vice fungitur πρός (*insuper*), ut Ach. 701, 1229 Eq. 401, 578 Vesp. 1420 Pac. 19 Lys. 628, 1238 Ran. 415, 611 Plut. 1001 Soph. Oed. R. 232 Plat. Apolog. 20*a* etc.

— λόγους λέγων] *verba dare*, item Ach. 298, 303 Eur. Med. 322. Vid. ad vs. 466.

1324.] *at ecce titubanti pede huc venit.*

SCENA VIGESIMA SECUNDA.

Chorus, Philocleo, unus convivarum.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἄνεχε, πάρεχε·
κλαύσεταί τις τῶν ὄπισθεν
ἐπακολουθούντων ἐμοί·
οἷον, εἰ μὴ ἐρρήσεθ', ὑμᾶς
ὦ πονηροὶ ταυτῃὶ τῇ
δᾳδὶ φρυκτοὺς σκευάσω.

ΞΥΜΠΟΤΗΣ ΤΙΣ.

ἦ μὴν σὺ δώσεις αὔριον τούτων δίκην
ἡμῖν ἅπασι, κεἰ σφόδρ' εἶ νεανίας.
ἅθροι γὰρ ἥξομέν σε προσκαλούμενοι.
(convivae dextrorsum abeunt.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(proterve iis illudens:)

ἰεῦ, ἰεῦ, καλούμενοι.
ἀρχαῖά γ' ὑμῶν· ἆρά γ' ἴσθ'
ὡς οὐδ' ἀκούων ἀνέχομαι

1332 sqq.] non *filii* sed *convivae* alicuius haec esse verba perspexit Lenting.
1334. *ἅθροι* Hirschig] *ἀθρόοι*.
1335. *ἰεῦ, ἰεῦ* Bergk] *ἰῆ ἰεῦ* codices.
1336. *ἀρχαῖά γ' ὑμῶν*] haec vix sana; Hermann scripsit *τἀρχαῖα*, sed sic ferri nequit *γ'*. Malo **ἀρχαῖα θὐμῶν* (= *τὰ ὑμῶν*) aut **ἀρχαῖά γ' ὑμεῖς*.
1337. *ἀνέχομαι*] *οὐκέτ' ἀνέχομαι* Meineke, versum aliter dividens.

1326. *ἄνεχε, πάρεχε*] Eur. Cycl. 203; vid. etiam Troad. 308 Ar. Av. 1720. — Philocleo ebrius cum tibicina procedens in mentem revocat Dicaeopolidem cum duabus suis puellis Megarensibus a cena rediens Acharn. 1198 sqq.

1332.] ceteri convivae, qui simul cum Philocleone aedes, ubi cenaverunt, reliquerunt *ἐπὶ κῶμον βαδίζοντες* (Plut. 1040), hunc persequuntur, quia surripuit cantatricem; postquam autem ad ipsius senis domum pervenerunt, frustra voce gestuque ei minati abeunt.

1335.] *in ius vocabitis me scilicet!* Simillimus est locus Nub. 818 sqq.

1336.] casca loquimini, in desuetudinem enim ista iam abierunt. Senex appotus, qui iudicandi curam deposuit, nulla iam extare iudicia nullamque igitur litem intendi sibi posse putat. — Adiectivum *ἀρχαῖος* de iis quae *obsoleta* sunt comicus etiam Nub. 821, 984 Plut. 323 etc. usurpavit.

1337.] *de litibus posthac nihil audire volo.*

δικῶν; ἰαιβοῖ, αἰβοῖ.
τάδε μ' ἀρέσκει· βάλλε κημούς.
οὐκ ἄπει σύ; ποῦ ἐστιν ἡμῖν
ἡλιαστής; ἐκποδών.

(ad tibicinam:)

ἀνάβαινε δεῦρο χρυσομηλολόνθιον,
τῇ χειρὶ τουδὶ λαβομένη τοῦ σχοινίου.
ἔχου· φυλάττου δ', ὡς σαπρὸν τὸ σχοινίον·
ὅμως γε μέντοι τριβόμενον οὐκ ἄχθεται.
ὁρᾷς ἐγώ σ' ὡς δεξιῶς ὑφειλόμην
μέλλουσαν ἤδη λεσβιεῖν τοὺς ξυμπότας·
ὧν οὕνεκ' ἀπόδος τῷ πέει τῳδὶ χάριν.
ἀλλ' οὐκ ἀποδώσεις οὐδ' ἐφιαλεῖς, οἶδ' ὅτι,
ἀλλ' ἐξαπατήσεις κἀγχανεῖ τούτῳ μέγα·
πολλοὺς γὰρ ἤδη χἀτέρους ταῦτ' εἰργάσω.
ἐὰν γένῃ δὲ μὴ κακὴ νυνὶ γυνή,

1338. *ἰαιβοῖ*] om. V, quem sequitur Meineke.

1340. *ἄπει σύ*; Dindorf] *ἄπεισι* (*γὰρ*) codices; Meineke *οὐκ ἀποίσεις* coniecit. — *ἡμῖν*] addidit Hermann; Richter *ποῦ 'στὶ ποῦ 'σθ' ὁ*, Blaydes *οὐκ ἄπεισιν ὅστις ἐστὶν*. Lectio dubia; fortasse praestat **οὐκ ἄπει σὺ κεἴ τίς ἐστιν ἡ. ἐκποδών*; — *ἡλιαστής*] num sanum? Vellem *οὐκ ἀπολιβάξεις ἐκποδών* (cf. Av. vs. 1467) vel tale quid legi posset.

1348.] Blaydes lusit *ἀλλ' οὐκ ἀποδώσεις οὐδὲ φνεί, εὖ οἶδ' ὅτι.*

1350. *πολλοὺς ... χἀτέρους* Lenting] *πολλοῖς ... χἀτέροις*. — *ταῦτ'* Cobet] *αὔτ'*.

1339. *τάδε*] *hoc iuvat*, nova mea vita, quam inter pocula cum venustis puellis sum transacturus. Alia omnia seni olim placebant; vid. 751 sqq., qui locus nunc respicitur.

— *μ' ἀρέσκει*] cf. vs. 776.

— *βάλλε κημούς*] *apage sitellas* (vs. 99). Sic certe interpretanda videntur verba, quamquam dubito num sint integra.

1340.] *quantocius proripe te, et si quis adest iudex, in malam rem abeat.*

1341. *ἀνάβαινε δεῦρο*] *procede in proscenium*; cf. Ach. 732 Eq. 149.

— *χρυσομηλολόνθιον*] *μηλολόνθη* quid sit et aliunde novimus et e Nub. 763, *χρυσίω* autem Ach. 1200 a Dicaeopolide vocantur puellae quas secum duxit.

1342.] vid. Ach. 1216.

1343. *σαπρὸν*] in dictione familiari adiectivum *σαπρός* idem valet quod *παλαιός* vel *γέρων*, cf. vs. 1380 Ach. 1101 Pac. 698 Lys. 378 Thesm. 1025 Eccl. 884, 926, 1098 Plut. 323, 1086, Pac. 554 *εἰρήνη σαπρά* *prisca* (id est genuina) *pax*, Eupol. fr. 221 *οὐδέν ἐσμεν οἱ σαπροί* *actum est de senibus.*

1348. *ἐφιαλεῖς*] verbum *ἐφ-ιάλλειν* etiam Nub. 1299 et Pac. 432 extat. Dictioni epicae proprium est *ἐπ-ιάλλειν* (e. g. *χ* 49 *ἐπίηλεν τάδε ϝέργα*) vel *ἐπιπροϊάλλειν*.

1351 sqq.] iocose admodum de filio pater nunc ita loquitur ut filii dissoluti de patribus suis — in scena certe — loqui solent.

ἐγώ σ', ἐπειδὰν οὑμὸς υἱὸς ἀποθάνῃ,
λυσάμενος ἕξω παλλακὴν ὦ χοιρίον.
νῦν δ' οὐ κρατῶ πω τῶν ἐμαυτοῦ χρημάτων·
νέος γάρ εἰμι καὶ φυλάττομαι σφόδρα.
τὸ γὰρ υἵδιον τηρεῖ με, κἄστι δύσκολον
κἄλλως κυμινοπριστοκαρδαμογλύφον.
ταῦτ' οὖν περί μοι δέδοικε μὴ διαφθαρῶ.
πατὴρ γὰρ οὐδείς ἐστιν αὐτῷ πλὴν ἐμοῦ.

(*Bdelycleo* a dextra scenae parte procedit, item coronatus et facem tenens.)

ὁδὶ δὲ καὐτός· ἐπὶ σὲ κἄμ' ἔοικε θεῖν.
ἀλλ' ὡς τάχιστα στῆθι ·τάσδε τὰς δετὰς
λαβοῦσ', ἵν' αὐτὸν τωθάσω νεανικῶς,
οἵοις ποθ' οὗτος ἐμὲ πρὸ τῶν μυστηρίων.

(suam facem praebet tibicinae, quae immota consistit, statuam imitata.)

SCENA VIGESIMA TERTIA.

Chorus, Philocleo, Bdelycleo.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὦ οὗτος, οὗτος, τυφεδανὲ καὶ χοιρόθλιψ,
ποθεῖν ἐρᾶν τ' ἔοικας ὡραίας σοροῦ.

1354. πω Elmsley] 'γὼ codices.
1358. μοι Blaydes] μου.
1363. οἵοις VR] οἵως alii.
1365. ποθεῖν] ποθεῖς V, unde Dindorf coniecit ληρεῖς.

1353. λυσάμενος] *postquam te redemero.* Servam esse tibicinam vix est cur moneam. — χοιρίον] ex Ach. 767 sqq. patet quomodo factum sit ut puella hac voce blande compellari posset.

1357.] κυμινοπρίστης et καρδαμογλύφος vocatur homo σμικρολόγος *sordidus (knenterig).*

1360. ὁδὶ δὲ καὐτός] item Ach. 1189 Av. 1718. Vid. etiam Eccl. 934, 951.

1361. δετὰς] *taedas,* = δᾳδας vs. 1372. Cf. Hom. Λ 554 [1]).

1362 sq.] haec quoque dicit quasi filio suo iunior esset. Nempe cum celebrabantur sacra Eleusinia, ii qui per aetatem nondum initiati essent a mystis iocose terreri variisque facetiis peti solebant.

1364. οὗτος] vid. ad vs. 1. Probra autem similia inveniuntur Nub. 908 Lys. 335.

1365. σοροῦ] capulum potius quam meretriculam anquire. Adiectivum ὡραῖος usurpatur de pueris et puellis quibus

[1]) Restituendum ni fallor est vocabulum Aelian. Var. Hist. XIII 1 (p. 145, 23 Hercher), ubi narratur, Centauros duo comissatum ivisse ad Atalantam, ἦν δ' ἄρα ὁ κῶμος αὐτῶν οὔτε αὐλητρίδες οὔτε δεταὶ (vulg. αὐτὰ) δήπου, τὰ τῶν μειρακίων τῶν κατὰ πόλιν, ἀλλὰ πεῦκαι μὲν ἦσαν, καὶ ταύτας ἐξάψαντες καὶ ἀναφλέξαντες κτέ.

οὔ τοι καταπροίξει μὰ τὸν Ἀπόλλω τοῦτο δρῶν.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὡς ἡδέως φάγοις ἂν ἐξ ὄξους δίκην.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὐ δεινὰ τωθάζειν σε, τὴν αὐλητρίδα
τῶν ξυμποτῶν κλέψαντα;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ποίαν αὐλητρίδα;
τί ταῦτα ληρεῖς, ὥσπερ ἀπὸ τύμβου πεσών;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

νὴ τὸν Δί', αὕτη πού 'στί σοί γ' ἡ Δαρδανίς.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὔκ, ἀλλ' ἐν ἀγορᾷ τοῖν θεοῖν δᾴς καίεται.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

δᾴς ἥδε;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

δᾷς δῆτ'. οὐχ ὁρᾷς ἐστιγμένην;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τί δὲ τὸ μέλαν τοῦτ' ἐστὶν αὐτῆς τοὐν μέσῳ;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἡ πίττα δήπου καομένης ἐξέρχεται.

1369. *ποίαν*] metri causa Fl. Christianus coniecit *πῶς*, Meineke *τὴν*, Dindorf *πόθεν*.

1371. *πού (ἐ)στί*] *τοὔστι* mavult Meineke. — *σοί*] *τοί* VR. Blaydes dedit *που 'στιν ἡ σὴ Δαρδανίς*.

1372. *τοῖν θεοῖν* Richter] *τοῖς θεοῖς*. Cf. vs. 378.

1373. *ἐστιγμένην*] *ἐσχισμένην* coniecit Meineke.

1374. *αὐτῆς*] om. V; Blaydes *αὐτῇ*.

---

aetatis flos est integer. De voce *σορός* autem cf. Ach. 691 Nub. 846 Lys. 600 Plut. 277 Eccl. 994 sqq.

1366. *οὔ τοι καταπροίξει*] *non sic tibi abibit, haud impune feres.* Item vs. 1396 Eq. 435 Nub. 1240 Thesm. 566.

1367.] *quam libenter litem ederes aceto maceratam (een procesje uit het zuur).*

Cum ridicula locutione cf. vs. 511 et 1082.

1368. *οὐ δεινὰ*] item Ran. 610.

1369. *ποίαν*] vid. vs. 1202.

1370. *ἀπὸ τύμβου*] dicendum fuerat *ἀπ' ὄνου*, vid. Nub. 1273; sed senex mutat hanc locutionem ut verba filii silicernium se vocantis retorqueat (vs. 1365).

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὃ δ' πισθεν οὐχὶ πρωκτός ἐστιν οὑτοσί;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ζος μὲν οὖν τῆς δᾳδὸς οὗτος ἐξέχει.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

τί λέγεις σύ; ποῖος ὄζος;
(ad tibicinam:)
οὐκ εἶ δεῦρο σύ;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἆ, ἆ, τί μέλλεις δρᾶν;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἄγειν ταύτην λαβὼν
ἀφελόμενός σε καὶ νομίσας σ' εἶναι σαπρὸν
κοὐδὲν δύνασθαι δρᾶν.

(tibicinam domum intrare cogit ianuamque claudit.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἄκουσόν νυν ἐμοῦ.
Ὀλυμπίασιν ἡνίκ' ἐθεώρουν ἐγώ,
Ἐφουδίων ἐμαχέσατ' Ἀσκώνδᾳ καλῶς,
ἤδη γέρων ὤν· εἶτα τῇ πυγμῇ θενὼν
ὁ πρεσβύτερος κατέβαλε τὸν νεώτερον.
πρὸς ταῦτα τηροῦ μὴ λάβῃς ὑπώπια.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

νὴ τὸν Δί' ἐξέμαθές γε τὴν Ὀλυμπίαν.

(*Mulier* panes venditans a dextra scenae parte procedit, corbem vacuam manu tenens. Testis eam comitatur *Chaerephon.*)

1380. *σ'*] addidit Hirschig.
1386. *ὑπώπια* R] *ὑπώπιον* V.
1387.] immerito damnat Hamaker.

1378. *ποῖος*] vid. vs. 1202.
1380. *σαπρὸν*] vid. ad vs. 1343.
1382.] praeceptis quae accepit (vs. 1190 sqq.) iam utitur senex.
1384. *θενὼν*] redit aoristus Eq. 640 Lys. 364, 821 Av. 1613 Ran. 855.
1386. *πρὸς ταῦτα*] vid. vs. 927.
— *ὑπώπια*] Ach. 551 Pac. 541; vid. Eubuli fr. quod ad vs. 1253 allatum est.
1387.] *nae Olympiam ut digitos tuos te nosse apparet (gij kent O. al van buiten).*

SCENA VIGESIMA QUARTA.

Eidem, mulier.

ΑΡΤΟΠΩΛΙΣ.

ἴθι μοι παράστηθ', ἀντιβολῶ πρὸς τῶν θεῶν.
ὁδὶ γὰρ ἀνήρ ἐστιν ὅς μ' ἀπώλεσεν
τῇ δᾳδὶ παίων, κἀξέβαλεν ἐντευθενὶ
ἄρτους δέκ' † ὀβολῶν κἀπιθήκην τέτταρας. †

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὁρᾷς ἃ δέδρακας; πράγματ' αὖ δεῖ καὶ δίκας
ἔχειν διὰ τὸν σὸν οἶνον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐδαμῶς γ', ἐπεὶ
λόγοι διαλλάξουσιν αὐτὰ δεξιοί·
ὥστ' οἶδ' ὁτιὴ ταύτῃ διαλλαγήσομαι.

ΑΡΤΟΠΩΛΙΣ.

οὔ τοι μὰ τὼ θεὼ καταπροίξει Μυρτίας,
τῆς Ἀγκυλίωνος [θυγατέρος] καὶ Σωστράτης,

1391. *δέκ' ὀβολῶν* V] *δέκα βαλὼν* R. — *κἀπιθήκην* R] *κἀπιθηκαν* V, *κἀπιθήκας* Meineke, *κἀπιθήκην τεττάρων* Dobree Cobet. Versus corruptus, dubito autem num sana sit vox *ὀβολῶν*; fortasse sufficit *κἀπιθήκης*: *quatuor panes plus quam denorum obolorum*, sed singulos panes decem obolis prostitisse non est credibile.

1394.] hoc versu deleto Hamaker in vs. 1395 legit *εὖ* pro *ὥστ'*, non recte.

1395. **διαλλαγήσομαι*] *-χθήσομαι.*

1397. *θυγατέρος*] aliena hinc est forma epica; videtur esse emblema; expectatur *καταγελῶν* vel simile quid, cf. vs. 1406.

1390. *ἐντευθενὶ*] *ex hacce corbe* [1]). Nempe senex postquam iudiciali furore excusso novam iuventutem ingressus est, non minus quam olim in aniculis panariis fortem se praestitit. Sic in fabula, cui *Γῆρας* nomen fuit, poeta *ἀρτόπωλιν* produxit panibus suis spoliatam *ὑπὸ τῶν τὸ γῆρας ἀποβαλόντων*, vid. fr. 125 apud Athen. III 109 *f*. Cf. praeterea ad vs. 238.

1391. *ἐπιθήκην*] *superpondium*, *mantissa* (*overwicht*) significari videtur, sed vix integer est locus.

1392. *πράγματα ἔχειν*] *negotia habere*, item Pac. 1345, *πράγματα παρέχειν* negotia *facessere* Av. 931 Plut. 20, 102. Vid. praeterea Ach. 269, 757 Vesp. 1426 Pac. 191, 293, 352, 1297 Av. 128 Plut. 652 etc. et supra ad vs. 1040.

1394.] cf. vs. 1258.

1396. *μὰ τὼ θεὼ*] i. e. *μὰ τὴν Δήμητρα καὶ τὴν Κόρην*, quo iureiurando Athenis *feminae* tantum utebantur (vid. Eccl. 158). In Boeotii vero ore Ach. 905 verba *νεὶ τὼ θιώ* significant *per Amphionem et Zethum*, et Spartiatis *τὼ θιώ* (*σιώ*) sunt *Dioscuri*, *Castor* et *Pollux*.

— *καταπροίξει*] cf. vs. 1366.

[1]) Fortasse non corbem sed *τηλίαν* vel *σανίδα* aliquam manu tenet vetula (cf. vs. 147).

οὕτω διαφθείρας ἐμοῦ τὰ φορτία.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἄκουσον ὦ γύναι· λόγον σοι βούλομαι
λέξαι χαρίεντα.

ΑΡΤΟΠΩΛΙΣ.

μὰ Δία μή μοί γ' ὦ μέλε.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

Αἴσωπον ἀπὸ δείπνου βαδίζονθ' ἑσπέρας
θρασεῖα καὶ μεθύση τις ὑλάκτει κύων.
κἄπειτ' ἐκεῖνος εἶπεν· „ὦ κύον, κύον,
εἰ νὴ Δί' ἀντὶ τῆς κακῆς γλώττης ποθὲν
πυροὺς πρίαιο, σωφρονεῖν ἄν μοι δοκεῖς."

ΑΡΤΟΠΩΛΙΣ.

καὶ καταγελᾷς μου; προσκαλοῦμαί σ', ὅστις εἶ,
πρὸς τοὺς ἀγορανόμους βλάβης τῶν φορτίων,
κλητῆρ' ἔχουσα Χαιρεφῶντα τουτονί.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

μὰ Δί' ἀλλ' ἄκουσον, ἤν τί σοι δόξω λέγειν.
Λᾶσός ποτ' ἀντεδίδασκε καὶ Σιμωνίδης.
ἔπειθ' ὁ Λᾶσος εἶπεν· „ὀλίγον μοι μέλει."

1405. *δοκεῖς*] sic recte VR; cf. Cobet. Var. Lect. p. 92.

1400. *μή μοί γ'*] cf. vs. 1179.

1402. *μεθύση*] item Nub. 555. — Cf. Menandr. fr. 546 *πέρας αὔλειος θύρα | ἐλευθέρᾳ γυναικὶ νενόμιστ' οἰκίας. | τὸ δ' ἐπιδιώκειν εἴς τε τὴν ὁδὸν τρέχειν | ἔτι λοιδορουμένην, κυνός ἐστ' ἔργον, Ῥόδη.*

1405. *δοκεῖς*] iungenda sunt *δοκεῖς μοι σωφρονεῖν ἂν εἰ πρίαιο, = σωφρονοίης ἄν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, εἰ πρίαιο.* Cf. vs. 1198.

1406 sqq.] *etiamne illudis? ad aediles te voco, quisquis es* (nam nomen senis ignorat), *hocce teste usa Chaerephonte.*

1408. *κλητῆρα*] vid. vs. 189.

— *Χαιρεφῶντα*] Socratis huic sodali, quem comicus etiam in Nubium fabula saepius perstrinxit propter squallorem et pallorem (Nub. 104, 144 sqq., 504), in Avibus 1296 et 1564 *vespertilio* iocose appellatur. Hinc efficio eum solitum fuisse nocte intempesta philosophiae problematis intentum per urbis plateas obambulare, cum silerent cuncta ceterique cives exceptis comissatoribus et sicariis dormirent; similem morem Dickensio fuisse haud abs re videtur observasse. — Lucifugum igitur hunc virum caupona circumspectans quem posset antestari solum in via publica repperit.

1410.] poetas qui se puero inclaruerunt nominat senex; cf. vs. 220 et 269.

ΑΡΤΟΠΩΛΙΣ.

ἄληθες, οὗτος;

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

καὶ σὺ δή μοι, Χαιρεφῶν,
† γυναικὶ κλητεύειν ἐοικὼς θαψίνῃ
Ἰνοῖ κρεμαμένῃ πρὸς ποδῶν Εὐριπίδου. †

(*Civis*, cui caput vulneratum linteoque circumligatum est, a dextra scenae parte procedit. Comitatur eum *testis*.)

SCENA VIGESIMA QUINTA.

Eidem, civis.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὁδί τις ἕτερος, ὡς ἔοικεν, ἔρχεται
καλούμενός σε· τόν γέ τοι κλητῆρ' ἔχει.

ΠΟΛΙΤΗΣ.

οἴμοι κακοδαίμων. προσκαλοῦμαί σ', ὦ γέρον,
ὕβρεως.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὕβρεως; μή, μὴ καλέσῃ, πρὸς τῶν θεῶν.
ἐγὼ γὰρ ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην δίδωμί σοι,
ἣν ἂν σὺ τάξῃς, καὶ χάριν πρὸς εἴσομαι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἐγὼ μὲν οὖν αὐτῷ διαλλαγήσομαι

1413. *κλητεύειν*] *κλητεύων* Dobree. — *ἐοικὼς*] *ἔοικας* Reiske. An **κλητεύεις ἐοικὼς θ. Ἰνοῖ*; sed sequentia non intellego.
1414. *πρὸς ποδῶν*] *προσπολῶν* Hermann. Locus nondum emendatus; cur autem *suspensa esse* dicitur Ino?
1416. *ἔχει*] fortasse praestat *ἄγει*.
1418. *καλέσῃ* Reiske] *καλέσῃς*.
1421. **διαλλαγήσομαι*] *διαλλαχθήσομαι* V, *διαλεχθήσομαι* R.

1412. *οὗτος*] vid. ad vs. 1.

1413 sq.] color *θάψινος* (*luteus* = *luridus*) etiam aliunde notus est, cf. Theocrit. II 88 *καί μευ χρὼς μὲν ὁμοῖος ἐγίνετο πολλάκι θάψῳ*, Euripidis autem Inoni, cum in eo esset ut mortem sibi conscisceret, vepallidam fuisse faciem facile intellegimus, denique philosophi noctivagi vultum miserae huic mulieri assimulari nemo mirabitur; sed non decurrit sententia neque apparet quid sibi velit Ino ad poetae pedes suspensa. Ad vs. 1417 legitur scholion *παραγίνεταί τις ἀνὴρ Εὐριπίδης ὠνομασμένος, κατηγορῶν τοῦ Φιλοκλέωνος ὕβρεως*, quae tamen merae videntur esse nugae e versu 1414 confictae.

1420. *πρὸς*] cf. vs. 1320.

ἑκών· ὁμολογῶ γὰρ πατάξαι καὶ βαλεῖν.
(blande et comiter accusatorem allocutus:)
ἀλλ' ἐλθὲ δευρί. πότερον ἐπιτρέπεις ἐμοὶ
ὅ τι χρή μ' ἀποτείσαντ' ἀργύριον τοῦ τραύματος
εἶναι φίλον τὸ λοιπόν, ἢ σύ μοι φράσεις;

ΠΟΛΙΤΗΣ.

σὺ λέγε. δικῶν γὰρ οὐ δέομ' οὐδὲ πραγμάτων.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

(ut praecedentia:)
ἀνὴρ Συβαρίτης ἐξέπεσεν ἐξ ἅρματος,
καί πως κατεάγη τῆς κεφαλῆς μάλα σφόδρα·
ἐτύγχανεν γὰρ οὐ τρίβων ὢν ἱππικῆς.
κᾆπειτ' ἐπιστὰς εἶπ' ἀνὴρ αὐτῷ φίλος·
„ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην."
οὕτω δὲ καὶ σὺ παράτρεχ' εἰς τὰ Πιττάλου.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὅμοιά σου καὶ ταῦτα τοῖς ἄλλοις τρόποις.

ΠΟΛΙΤΗΣ.

(ad testem:)
ἀλλ' οὖν σὺ μέμνησ' οὗτος ἀπεκρίνατο.
(in eo est ut abeat.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἄκουε, μὴ φεῦγ'. ἐν Συβάρει γυνή ποτε

1423. *πότερον* Bentley] *πρότερον*.
1424. *τραύματος* Reiske cum codice Florentino] *πράγματος*.
1428. **μάλα*] *μεγάλ'* V, *μέγα* R.
1432.] post vs. 1440 collocat Hamaker, iniuria nisi fallor. — *παράτρεχ'*] *ταχὺ τρέχ'* Blaydes. — *εἰς τὰ*] *ὡς τοὺς* Elmsley ad Ach. 1222.
1433. *σου*] *σοι* R, idque recepit Hirschig.
1434. *οὗτος* Meineke] *αὐτὸς*.

1426. *πραγμάτων*] vid. vs. 1392.
1429. *τρίβων*] item Nub. 869.
1431.] Cic. Tusc. I § 18 *quam quisque norit artem, in hac se exerceat.* Horat. Ep. I 14, 44 *quam scit uterque libens, censebo, exerceat artem.* Propert. II 1, 46 *qua pote quisque, in ea conterat arte diem.*

1432. *εἰς τὰ Πιττάλου*] eius *domum* vel *officinam*. Cf. Herod. Mimiamb. V 52 *βάδιζε καὶ μὴ παρὰ τὰ Μικκάλης αὐτὸν | ἄγε*, quod proverbium de tergiversantibus videtur fuisse (*de mijl op zevenen*). *Pittalus*, qui medicus publicus (*δημόσιος ἰατρός*) fuit, etiam Ach. 1032 et 1222 commemoratur.

κατέαξ' ἐχῖνον.

ΠΟΛΙΤΗΣ.

ταῦτ' ἐγὼ μαρτύρομαι.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

οὐχῖνος οὖν ἔχων τιν' ἐπεμαρτύρατο.
εἶθ' ἡ Συβαρῖτις εἶπεν· „αἲ ναὶ τὰν κόραν
τὰν μαρτυρίαν ταύταν ἐάσας ἐν τάχει
ἐπίδεσμον ἐπρίω, νοῦν ἂν εἶχες λῴονα."

ΠΟΛΙΤΗΣ.

ὕβριζ', ἕως ἂν τὴν δίκην ἄρχων καλῇ.

(mulier et civis cum testibus suis abeunt.)

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οὔ τοι μὰ τὴν Δήμητρ' ἔτ' ἐνταυθὶ μενεῖς,
ἀλλ' ἀράμενος ἐγώ σε ....

(patrem correptum veluti puerulum in domum absportat.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τί ποιεῖς;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὅ τι ποιῶ;
εἴσω Φέρω σ' ἐντεῦθεν· εἰ δὲ μή, τάχα
κλητῆρες ἐπιλείψουσι τοὺς καλουμένους.

1437. ἔχων] ἔχιν Reiske, frigidum admodum verborum lusum appetens. Si quid mutandum, malim *τρέχων (= ἀνύσας), cf. Ach. 176, 828 Nub. 780 etc.

1438 sq. αἲ ... τὰν ... ταύταν] εἰ ... τὴν ... ταύτην codices.

1440. *λῴονα] πλείονα. Non est Graecum πολὺν νοῦν ἔχειν.

1442. ἐνταυθὶ Elmsley] ἐνταυθοῖ.

1443. ἐγώ σε Hamaker] ἔγωγε codices Parisini non male, οἴσω σε VR, unde εἴσω σε Reisig, fortasse recte. — ποιεῖς; — ὅ τι ποιῶ; | εἴσω φέρω σ'] ποιήσεις. — ὅ τι; | οἴσω τρέχων Hamaker audacius quam felicius, nam sana est vulgata.

1436. ἐχῖνον] huius vasculi (Hor. Sat. I 6, 117) cur mentio iniceretur duae fuerunt causae. Nempe nomen, quod etiam *animal* (sive marinum sive terrestre) significare potest, fabulae Aesopicae quam maxime est accommodatum; praeterea autem seni in iudiciis multum versato fieri non potuit quin ἐχῖνοι essent notissimi, sic enim vocabantur capsae in quibus instrumenta litis afferebantur a diaetetis obsignata; vid. [Aristot.] de Rep. Athen. c. 53 et ibi Sandys, Demosthen. XXXIX § 17, XLV § 17, 57, XLVII § 16, XLVIII § 48, LIV § 27 etc. — μαρτύρομαι] ita clamat qui iniuriae sibi illatae testes advocat; item Ach. 926 Nub. 495, 1222, 1297 Pac. 1119 Av. 1031 Ran. 528.

1442.] simillimus est versus Nub. 814, vid. etiam Thesm. 225.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

Αἴσωπον οἱ Δελφοί ποτ' ....

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὀλίγον μοι μέλει.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

Φιάλην ἐπῃτιῶντο κλέψαι τοῦ θεοῦ.
ὁ δ' ἔλεξεν αὐτοῖς, ὡς ὁ κάνθαρός ποτε ....

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

οἴμ', ὡς ἀπολῶ σ' αὐτοῖσι τοῖσι κανθάροις.

(abeunt ambo.)

ALTERUM CHORI STASIMUM.

(vs. 1450—1473).

(Cantus.)

ΧΟΡΟΣ.

Stropha.

ζηλῶ γε τῆς εὐτυχίας
τὸν πρέσβυν, οἷ μετέστη
σκληρῶν τρόπων καὶ βιοτῆς·
ἕτερα δὲ νῦν ἄρτι μαθὼν
ἦ μέγα τι μεταπεσεῖται
ἐπὶ τὸ τρυφῶν καὶ μαλακόν.
τάχα δ' ἂν ἴσως οὐκ ἐθέλοι.

1449. *ἀπολῶ σ'* Reiske] *ἀπολεῖς* codices, *ἀπόλοι'* Meineke. — *τοῖσι*] *τοῖς* VR, hinc Meineke *τοῖς σοῖς*.

1450. *γε*] *σε* schol.; utrumque importunum.

1452. *σκληρῶν* Hirschig] *ξηρῶν*.

1453. **ἄρτι μαθὼν*] *ἀντιμαθὼν*. Cf. Nub. 852.

1454. *ἦ μέγα τι μεταπεσεῖται* Bergk praeeunte Bentleio] *ἦ μεγάτι μεταπείσεται* V, *ἦ μέγα πείσεται* R. Sed num *μέγα* sanum est? Dobree coniecit *ἤδη μεταπεσεῖται*, Blaydes *ἤδη μετ' αὖ πεσεῖται*, quod verum videtur.

1455. *ἐπὶ τὸ τρυφῶν* Dindorf] *ἐπὶ τὸ ῥυφᾶν* V, *ἐπιτρυφὸν* R, *ἐπὶ τὸ τρυφερὸν* alii.

1448.] fabula de aquilae et scarabaei inimicitia, quam narraturus est senex, respicitur etiam Pac. 129 sqq. et Lys. 695.

1449. *αὐτοῖσι τοῖς κ.*] vid. vs. 119.

1450.] simillima leguntur Ach. 1008. Duae autem recensiones hoc loco infeliciter admodum sunt consutae, qua de re videantur prolegomena.

1451.] cf. Plut. 365.

1453.] vid. Nub. 852 *ταῦτ' ἔμαθες τὰ δεξιὰ | εἴσω παρελθὼν ἄρτι.*

τὸ γὰρ ἀποστῆναι χαλεπὸν
φύσεος, ἣν ἔχοι τις ἀεί.
καίτοι πολλοὶ τοῦτ᾽ ἔπαθον·
ξυνόντες γνώμαις ἑτέρων
μετεβάλλοντο τοὺς τρόπους.

Antistropha.

πολλοῦ δ᾽ ἐπαίνου παρ᾽ ἐμοὶ
καὶ τοῖσιν εὖ φρονοῦσιν
τυχὼν ἄπεισιν διὰ τὴν
φιλοπατρίαν καὶ σοφίαν
ὁ παῖς ὁ Φιλοκλέωνος.
οὐδενὶ γὰρ οὕτως ἀγανῷ
ξυνεγενόμην, οὐδὲ τρόποις
ἐπεμάνην, οὐδ᾽ ἐξεχύθην.
τί γὰρ ἐκεῖνος ἀντιλέγων
οὐ κρείττων ἦν, βουλόμενος
τὸν φύσαντα σεμνοτέροις
κατακοσμῆσαι πράγμασιν;

EXODUS.

(vs. 1474—1537.)

(*Sosias* cum magna animi conturbatione foras proruit.)

SCENA VIGESIMA SEXTA.

Chorus, Sosias.

ΣΩΣΙΑΣ.

νὴ τὸν Διόνυσον, ἄπορά γ᾽ ἡμῖν πράγματα

1458. ἔχοι R] ἔχει V.
1459. τοῦτ᾽ Dindorf] ταῦτ᾽.
1461. μετεβάλλοντο VR] μετεβάλοντο alii non recte, est enim imperfectum de conatu.
1473. κατακοσμῆσαι] in V affertur l. a. κατακηλῆσαι. Meineke κατακομῆσαι (et -βάλοντο in vs. 1461).
1474. πράγματα] τὰ πράγματα VR.

1457—1461.] de ipso poeta haec sunt dicta, qui cum Cleone pactionem iniisse fertur et nunc igitur μεταβάλλεται τοὺς τρόπους, *sui dissimilis esse conatur*. Qua de re videantur quae disputavi in prolegomenis.
1458. φύσεος] vid. ad vs. 1282.
1460.] cf. Nub. 1404.

δαίμων τις εἰσκεκύκληκεν εἰς τὴν οἰκίαν.
ὁ γὰρ γέρων ὡς ἔπιε διὰ πολλοῦ χρόνου
ἤκουσέ τ' αὐλοῦ, περιχαρὴς τῷ πράγματι
ὀρχούμενος τῆς νυκτὸς οὐδὲν παύεται
τἀρχαῖ' ἐκεῖν' οἷς Θέσπις ἠγωνίζετο·
καὶ τοὺς τραγῳδούς φησιν ἀποδείξειν κρόνους
τοὺς νῦν † διορχησάμενος † ὀλίγον ὕστερον.

(*Pater* et *filius* exeunt domo. Philocleo corona est ornatus, „caunaca" autem sua ita se involvit ut pelle solent pastores. Inter cantandum saltus dat perridiculos, ceu hoedus lasciviens, Polyphemum ebrium, qualem Euripides in fabula satyrica Cyclope nuper exhibuerat, iocose imitatus.)

SCENA VIGESIMA SEPTIMA.

Eidem, Philocleo, Bdelycleo.

(Cantus.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τίς ἐπ' αὐλείοισι θύραις θάσσει;

ΣΩΣΙΑΣ.

τουτὶ καὶ δὴ χωρεῖ τὸ κακόν.

1475. *εἰσκεκύκληκεν*] *εἰσκεκύλικεν* coniecit Reiske.
1480. *τραγῳδούς*] *τρυγῳδούς* Lenting male.
1481. *τοὺς νῦν* Bentley] *τὸν νοῦν* codices. — *διορχησάμενος* VR] *-σόμενος* alii (cf. vs. 1499). Neque illud neque hoc aptum sensum praebet; suspicor aut spurium esse versum 1481 aut post *τοὺς νῦν* intercidisse finem versus et initium sequentis.
1482. *αὐλείοισι*] *-αισι* V, fortasse recte, quoniam lyrico dicendi genere hic utitur senex.

1476. *διὰ πολλοῦ χρόνου*] vid. ad vs. 1252.

1478.] in extrema semper ruens senex postquam naturam suam exuit totam iam noctem (vesperam) saltando transigit.

1479.] prisca carmina amat vir marathonomachus, ut senex Strepsiades Nub. 1356 sqq.; cf. supra vs. 220 et 269.

1480. *κρόνους*] vid. Nub. 398, 929 Plut. 581, *κρόνιππος* Nub. 1070, Philonid. fr. 15 *νυνὶ δὲ Κρόνου καὶ Τιθωνοῦ παππεπίπαππος νενόμισται*, cf. *Τιθωνός* Ach. 688, *Ἰαπετός* Nub. 998.

1481.] ludicra imitatione senex superaturus est recentiores poetas tragicos. Nempe Aristophanes, utpote temporis praeteriti laudator scenaeque Aeschyleae admirator, ridere solebat Euripidis *μονῳδίας*, quae ab histrione cantabantur simul et saltando transigebantur. Cuius artificii luculenta exempla extant Orest. vs. 960 sqq., 1369 sqq., Phoeniss. 301 sqq., facete autem monodiam Euripideam finxit Aristophanes Ran. 1331 sqq.

1482.] tragico sive satyrico dicendi genere iam utitur senex; cf. Thesm. 889.

1483.] cf. Nub. 907 Ran. 1018; praeterea vid. Nub. 18 Pac. 472.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

κλῇθρα χαλάσθω τάδε. καὶ δὴ γὰρ
σχήματος ἀρχὴ ....

ΣΩΣΙΑΣ.

μᾶλλον δέ γ' ἴσως μανίας ἀρχή.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πλευρὰν λυγίσαντος ὑπὸ ῥύμης,
οἷον μυκτὴρ μυκᾶται καὶ
σφόνδυλος ἀχεῖ .....

ΣΩΣΙΑΣ.

πῖθ' ἐλλέβορον.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

πτήσσει Φρύνιχος ὥς τις ἀλέκτωρ ....

ΣΩΣΙΑΣ.

τάχα βαλλήσεις.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

σκέλος οὐράνιόν γ' ἐκλακτίζων.

ΣΩΣΙΑΣ.

πρωκτὸς χάσκει.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

κατὰ σαυτὸν ὅρα·
νῦν γὰρ ἐν ἄρθροις τοῖς ἡμετέροις
στρέφεται χαλαρὰ κοτυληδών.
οὐκ εὖ;

1487. ῥύμης Lobeck] ῥώμης.
1490. πτήσσει] πλήσσει Bentley.
1491. βαλλήσεις] -σῃ R, -σει Bergk.
1492. γ'] om. VR.
1496. οὐκ εὖ; — μὰ Dobree] οὐκ εὖ μά. — πράγματα] *σχήματα?

1484.] cf. Lys. 264.

1487. λυγίσαντος] vid. Ran. 775.

— ῥύμης] vox poetica etiam Pac. 86 legitur.

1490.] *iam cedit mihi Phrynichus ut gallus devictus* (*Phrynichus kruipt al voor mij in zijn schulp*). De Phrynicho histrione, qui nuper Euripidis Cyclopem egit, vid. supra vs. 1301, de verbo πτήσσω autem cf. Av. 71, 777 Ran. 315.

1491. βαλλήσεις] nempe με. Futuri eadem est figura supra vs. 222.

1492.] cf. Pac. 332, 889. Saltatio, qua tragicorum artem imitari se dicit senex, quam fuerit indecora clare ostendit verbum ἐκλακτίσαι, nam ἐκλακτίσματα erant γυναικῶν ὀρχήματα, ἐν οἷς ἔδει ὑπὲρ τὸν ὦμον ἐκλακτίσαι (Polluc. IV 102). Vid. vs. 1524.

1496. οὐκ εὖ;] *nonne pulcre?*

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μὰ Δί' οὐ δῆτ', ἀλλὰ μανικὰ πράγματα.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

Φέρε νυν ἀνείπω κἀνταγωνιστὰς καλῶ.
εἴ τις τραγῳδός φησιν ὀρχεῖσθαι καλῶς,
ἐμοὶ διορχησόμενος ἐνθάδ' εἰσίτω.
φησίν τις, ἢ οὐδείς;

(*Saltator* perexiguae staturae in orchestram procedit et exadversus Philocleonem consistit ut in certamen eum provocet.)

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

εἷς γ' ἐκεινοσὶ μόνος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τίς ὁ κακοδαίμων ἐστίν;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

υἱὸς Καρκίνου
ὁ μέσατος.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' οὗτός γε καταποθήσεται·
ἀπολῶ γὰρ αὐτὸν ἐμμελείᾳ κονδύλου.
ἐν τῷ ῥυθμῷ γὰρ οὐδέν ἐστ'.

(*Alter nanus saltator* accedit.)

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ἀλλ' ᾠζυρὲ

1502. μέσατος] μεσαίτατος R.

1498 sq. εἴ τις ... εἰσίτω] festive respicitur vs. 891. Quantum mutatus ab illo!

1500.] Carcinus tragicus poeta tresque eius filii Xenocles Xenotimus Xenarchus, quorum primus et ipse tragoedias fecit, etiam Nub. 1261 et fusius Pac. 781 sqq. et 864 deridentur. E Sicilia oriundi erant, unde eorum dictioni vitia quaedam inhaeserunt, quapropter Xenocli *Datidis* (i. e. barbari) cognomen inditum est ab auritis Atheniensibus; vid. quae de Pac. 289 disputavi Mnemosyn. 1888 p. 435—438. Perexiguae autem staturae eos fuisse et noster locus testatur et clarius etiam Pac. 790, ubi ναννοφυεῖς vocantur.

1502. καταποθήσεται] *hunc integrum per gulam demittam.* Senex haec dicit quoniam hominum voratorem Polyphemum nunc agit, simul tamen alludens ad nominis καρκίνος *cancer* (*krab*) propriam significationem (vid. ad vs. 84).

1503. ἐμμελείᾳ] tragicum saltandi genus erat ἐμμέλεια, satyricum σίκιννις, comicum κόρδαξ.

1504.] *in rhythmica arte nihil valet.*

ἕτερος τραγῳδὸς Καρκινίτης ἔρχεται,
ἀδελφὸς αὐτοῦ.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

νὴ Δί' ὠψώνηκ' ἄρα.

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

μὰ τὸν Δί' οὐδὲν ἄλλο πλήν γε καρκίνους.
προσέρχεται γὰρ ἕτερος αὖ τῶν Καρκίνου.

(*Tertius pumilio* prodit.)

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

τουτὶ τί ἦν τὸ προσέρπον; ὀξίς, ἢ φάλαγξ;

ΒΔΕΛΥΚΛΕΩΝ.

ὁ πιννοτήρης οὗτός ἐστι τοῦ γένους.

ΦΙΛΟΚΛΕΩΝ.

ὦ Καρκίν', ὦ μακάριε τῆς εὐπαιδίας,
ὅσον τὸ πλῆθος κατέπεσεν τῶν ὀρχίλων.
ἀτὰρ καταβατέον γ' ἐπ' αὐτούς μοι· σὺ δὲ

1507. οὐδὲν Brunck] οὐδέν γ'.

1511. ὁ σμικρότατος ὃς τὴν τραγῳδίαν ποιεῖ] insulsum emblema, quo locus festivus misere corrumpitur, delevit Hamaker. Videtur natum esse ex scholio quod casu trimetrum efficeret.

1514. μοι· σὺ δὲ Hermann] μ' ὠζυρέ VR, ὠζυρέ reliqui. Recepi Hermanni coniecturam, quia abesse nequit μοι neque adiectivo οἰζυρός hic locus esse videtur; quamquam mirum si vox rarior et vere Aristophanea ὠζυρέ librariorum culpa in textum irrepsit. Filio versum tribuebat Bentley.

1506.] ὠψώνηκ' ἄρα] *paratum igitur mihi habeo opsonium.*

1507.] *ita, sed meris cancris vescendum tibi erit.*

1509.] *quid vero istud est quod huc repit? squillulane an crangon?* Quae animalcula marina a comico ὀξίς et φάλαγξ vocentur nescimus, sed contextus docet crustacea quaedam animalcula esse intellegenda; ὀξίς alias *acetabulum* significat et φάλαγξ *araneam*.

— τί ἦν] vid. ad vs. 183.

1510.] *pinnoteres* (id est *pinnae custos*) vocatur cancrorum genus pusillum, intra *pinnarum* viventium conchas degens; veteres autem credebant pinnam, si quod instaret periculum, a contubernali suo admoneri ut caveret. Vid. Cic. de Finib. III 19, Plinius Hist. Nat. IX 66 [1]).

1513. ὀρχίλων] huic avis nomini (Av. 568) novam nunc *salisubsuli* tribuit significationem, ab ὀρχεῖσθαι verbo repetens. Vid. ad. vs. 353.

1514. καταβατέον] sc. εἰς ἀγῶνα, *in certamen descendendum est.*

---

[1]) Subsimilis vitae ratio est animalculo in nostris litoribus satis frequenti *paguro bernardo* (*heremiet-kreeft*), quod tamen non viventium molluscorum contubernio utitur, sed *sollertia ei est inanium ostrearum testis se condere* (Plin. IX 51).

ἅλμην κύκα τούτοισιν, ἣν ἐγὼ κρατῶ.

(Bdelycleo et Sosias domum intrant.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

Φέρε νυν ἡμεῖς αὐτοῖς ὀλίγον ξυγχωρήσωμεν ἅπαντες,
ἵν' ἐφ' ἡσυχίας ἡμῶν πρόσθεν βεμβικίζωσιν ἑαυτούς.

(Chorus recedit in orchestrae latus alterum. Philocleo orchestram intrat et tres saltatores persequitur, quos frustra captare conatur huc illuc discurrentes. Pantomimica haec saltatio imitatur finem fabulae Euripideae Cyclopis. Interim chorus canit canticum sequens:)

ΧΟΡΟΣ.

ἄγ' ὦ μεγαλώνυμα τέκνα
τοῦ θαλασσίοιο,
πηδᾶτε παρὰ ψάμαθον
καὶ θῖν' ἁλὸς ἀτρυγέτου,
καρίδων ἀδελφοί·

ταχὺν πόδα κυκλοσοβεῖτε,
καὶ τὸ Φρυνίχειον
ἐκλακτισάτω τις, ὅπως
ἰδόντες ἄνω σκέλος ὤ-
ζωσιν οἱ θεαταί.

1518—1520.] om. R, in margine addidit manus recens.

1519. θαλασσίοιο Dindorf] θαλασσίου codices, θαλασσίου θεοῦ Bergk Meineke.

1521. ἀτρυγέτου Dindorf] -τοιο codices. Richter h. l. -τοιο servat et in vs. 1526 scribit ὢ ὤζωσιν.

1523. πόδα κυκλοσοβεῖτε Dindorf] πόδ' ἐν κύκλῳ σοβεῖτε R alii, στροβεῖτε γρ. σοβεῖτε V.

1525 sq. ὅπως | ἰδόντες] ἵνα | ῥίπτοντος Blaydes.

1515. ἅλμην] cf. Ach. 671 Cratin. fr. 143 et supra ad vs. 331.

— ἣν ἐγὼ κρατῶ] *modo manibus eos teneam.*

1517. βεμβικίζωσιν] *gyros ducant ut turbines*, βέμβικες (vs. 1530); cf. Av. 1461—1465. Eidem homines Pac. 864 vocantur στρόβιλοι, quae vox item *turbines* significat.

1519.] Neptuni soboles filii Carcini et propter nomen dicuntur et quoniam peregre in Atticam venerunt; sic Socrates καρκίνον vocat σοφιστὴν ἐκ θαλάττης νεωστὶ καταπεπλευκότα Plat. Euthyd. 297 c et in Platonis comici fabula Sophista Xenocles contumeliose admodum appellabatur ὁ δωδεκαμήχανος (cf. Ar. Ran. 1328) Καρκίνου παῖς τοῦ θαλαττίου (fr. 134.). — Epicam dictionem comicus h. l. imitatur, teste prima syllaba vocum τέκνα et κυκλοσοβεῖτε producta.

1524. τὸ Φρυνίχειον] vid. ad vs. 1301, 1490, 1492.

1526. ὤζωσιν] *„oh!" clament*, ut admirationis edant testimonium; cf. Aesch. Eum. 124, Valcken. ad Theocrit. XV 124.

στρόβει, περίβαινε κύκλῳ καὶ γάστρισον σεαυτόν.
ῥῖπτε σκέλος οὐράνιον· βέμβικες ἐγγενέσθων.
καὐτὸς γὰρ ὁ ποντομέδων ἄναξ πατὴρ προσέρπει
ἡσθεὶς ἐπὶ τοῖσιν ἑαυτοῦ παισί, τοῖς τριόρχοις.
ἀλλ' ἐξάγετ', εἴ τι φιλεῖτ', ὀρχούμενοι θύραζε
ἡμᾶς ταχύ· τοῦτο γὰρ οὐδείς πω πάρος δέδρακεν,
ὀρχούμενον ὅστις ἀπήλλαξεν χορὸν τρυγῳδῶν.

(saltantes abeunt omnes; praeeunt Carcini filii, quos persequitur senex.)

1536. *ἡμᾶς*] *ὑμᾶς* Bentley non recte.

1537. *ὀρχούμενον ὅστις*] *ὀρχούμενός τις* R, quod ex *ὀρχούμεν' ὅστις* videtur natum esse; hinc *ὀρχούμενος ὅστις* codex Florentinus, quod placet Meinekio.

1529 sqq.] eodem metro (⏓ –́ ⏑ ⏑ –́ ⏑ ⏑ –́ || ⏓ –́ ⏑ –́ ⏑ –́ ⏓) scripta sunt Cratin. fr. 57, 58, 323; vid. Hephaest. de Metr. c. 15 initio (*περὶ ἀσυναρτήτων*), qui affert etiam Archilochi versum (fr. 80) *Ἐρασμονίδη Χαρίλαε, χρῆμά τοι γελοῖον.*

1529. *γάστρισον*] vid. Eq. 273, 454.

1530. *βέμβικες ἐγγενέσθων*] *in cruribus vestris turbines versentur oportet;* vid. vs. 1517.

1534. *τριόρχοις*] avis hoc nomen fuisse ex Av. 1181 et 1206 apparet, sed comica audacia ad *τρεῖς παῖδας ὀρχουμένους* indicandos nunc est adhibitum; vid. vs. 1513 et ad vs. 353.

1537. *τρυγῳδῶν*] vid. vs. 650.

APPENDIX.

Ad vs. 1.

Apollonius Pronomin. p. 25 *b* Bekker. hoc versu exempli loco utitur, ut pronomen *οὗτος* vocativi vicem obire posse (*ἐπὶ κλήσεως τάσσεσθαι*) doceat; addit autem alterum exemplum e Cratino desumtum *οὗτος, καθεύδεις; οὐκ ἀναστήσεις;* (fr. 51). Ceteri loci Aristophanei, qui huc pertinent, sunt:

1) *in interrogatione: οὗτος* (*αὕτη*) *τί πάσχεις;* Av. 1044 Lys. 880. — *οὗτος* (*αὕτη*) *τί ποιεῖς;* Nub. 723, 1502 Av. 1164 Ran. 198 Eccles. 372 Pac. 682. — *οὗτος τί δρᾷς;* Pac. 164 Av. 1567

Plut. 439, item οὗτος τί δέδρακας; Ran. 479. — οὗτος τί φεύγεις; Eq. 240. — οὗτος τί κύπτεις; Eq. 1354 Thesmoph. 930. — οὗτος τί βοᾷς; Vesp. 749. — οὗτος τί περιγράφεις; Pac. 879. — τί λέγεις οὗτος; Av. 57. — οὗτος τί λαλεῖς; Thesmoph. 1083. — οὗτος τί κόπτεις; Eccles. 976. — οὗτος τίς εἶ σύ; Vesp. 144. — οὗτος καθεύδεις; Nub. 732. — ἔδεισας οὗτος; Lys. 437. — ποῖ θεῖς οὗτος; Eccles. 703. — αὕτη πόθεν ἥκεις; Eccles. 520. — οὗτος τί τὰ σκευάρια ταυτὶ βούλεται; Eccles. 753. — ἄληθες οὗτος; Eq. 89 Vesp. 1412 Av. 1048. — οὗτος οὐ μενεῖς; Av. 354, 1055 Thesmoph. 689. — οὗτος οὐ καλεῖς; Lys. 878.

2) cum *imperativo:* οὗτος ἐγείρου Vesp. 395. — ἐπίσχες οὗτος Vesp. 829 Ran. 522, 851. — ἄκουσον αὕτη Av. 1243. — οὗτος εἰπέ μοι Plut. 1100.

3) *exclamationis* loco adhibitum: ὦ μιαρὸς οὗτος Vesp. 900 Thesmoph. 649. — ὦ οὗτος Vesp. 1364. — οὗτος ὦ σέ τοι (sc. λέγω) Av. 274. — οὗτος (nulla voce addita) Vesp. 1234 Pac. 253, 268 Av. 49, 225, 658, 933, 1631 Ran. 171, 312 Plut. 926.

Nonnumquam additur alterum pronomen σύ; vid. Ach. 564 Vesp. 854 Thesm. 224 οὗτος σὺ ποῖ θεῖς; Lys. 728 αὕτη σὺ ποῖ θεῖς; Av. 1199 Eccl. 1049 αὕτη σὺ ποῖ; Thesm. 610 αὕτη σὺ ποῖ στρέφει;

Ad vs. 119.

Haec verborum structura, qua inde ab Homero frequenter Graeci usi sunt, apud Aristophanem redit locis sequentibus:

1) *sine articulo:* Ran. 226 αὐτῷ κοάξ, Eccl. 691 αὐτῷ στεφάνῳ, Thesm. 826 αὐτῇ λόγχῃ, Ran. 476 αὐτοῖσιν ἐντέροισιν, Eq. 3 αὐταῖσι βουλαῖς (malim *βύρσαις), 7 αὐταῖς διαβολαῖς, Pac. 1288 αὐταῖς μάχαις.

2) *cum articulo:* Eq. 849 αὐτοῖσι τοῖς πόρπαξιν, Nub. 1302 αὐτοῖς τροχοῖς τοῖς σοῖσι καὶ ξυνωρίσιν, Vesp. 170 αὐτοῖσι τοῖς κανθηλίοις, 1449 αὐτοῖσι τοῖς σοῖς κανθάροις, Ran. 560 αὐτοῖς τοῖς ταλάροις.

Vid. praeterea Pherecrat. fr. 108[5] αὐταῖσι μυστίλαισι, Lysipp. fr. 5 αὐτοῖς αὐλοῖς.

Ad vs. 191.

Aristotele in Διδασκαλίαις teste comoedia Archippi fuit Ὄνου

σκιά, vid. Photius s. v. p. 338. Unde tantum non certum fit, huius fabulae argumentum fuisse id quod in scholio nobis narratur tanquam res quae revera aliquando Athenis acciderit: *Φασί ποτε ἐν Ἀθήναις τινὰ δεηθέντα ὀνηλάτου μισθώσασθαι ὄνον ἐπὶ τῷ τὰ φορτία μόνον βαστάσαι ἐπὶ τὰ Μέγαρα. καὶ δὴ οὕτω δόξαν, τὰ φορτία ἐπιθέντες ὥδευον. μεσημβρίας δὲ γενομένης καὶ τῶν ὑπὸ κύνα καυμάτων σφοδρῶς αὐτοῖς ἐπικειμένων, οὐχ εὑρίσκοντες σκέπην, καθεῖλε τὰ φορτία ἀπὸ τοῦ ὄνου ὁ δεσπότης αὐτῶν, καὶ δι' αὐτῶν ἑαυτῷ σκιὰν ἐποίησε. πρὸς ὃ μαχόμενος ὁ ὀνηλάτης ἔλεγεν ὄνον μεμισθωκέναι ἐπὶ τῷ φορτία φέρειν, οὐ σκιὰν παρέξειν. ὁ δ' ἔλεγε μεμισθῶσθαι ὅπως ἂν ὡς βούλοιτο χρῷτο. ἐκ δὲ ταύτης τῆς φιλονικίας, μηδὲν οὔσης, εἰς δικαστήριον κατηνέχθησαν. ὅθεν ἡ παροιμία.*

Haec quam sint insulsa demonstrare nihil attinet, nam usque adeo delirasse populum acutum nemo qui sanae sit mentis credere potest. Sed quo alienior a vita publica est lis de asini umbra, eo magis apta est loco ubi etiam cani, qui siculum caseum praerosisset, dies est dicta. Verbum autem illud *Φασί*, unde narrandi initium fecit scholiasta, in mentem nobis revocat alias eiusdem farinae narratiunculas, quae ex comicorum pulpitis, ubi natae fuerant, ab hominibus semidoctis in historiam politicam vel litterariam sunt detrusae; reputemus modo qualia commenta de belli peloponnesiaci causis, de Aeschyli morte, de Sophoclis dementia, de Euripide a mulieribus capitis damnato, apud veteres circumferantur; qualia ubi referuntur, praemitti solet illud *Φασί*, quod qui sapit ita accipit ut „fabulam sibi narrari" statim suspicetur.

Archippus igitur, nisi omnia nos fallunt, iudiciorum studium, quo Athenienses flagrabant — certe flagrare dicebantur — festive traduxit in comoedia sua, cui *Asini umbra* nomen fuit; quam fabulam ante Vespas, brevi opinor, actam esse noster locus testatur, ad eandem autem Aristophanes allusit in fr. 192 [1]).

In vulgus autem notum est, Demosthenem aliquando iudicibus aures parum attentas sibi praebentibus hanc narrationem referre coepisse, tunc autem omnes strenue auscultatos esse, quibus talia scilicet auditu essent iucundiora quam res seriae.

---

1) Etiamne Sophocles in Cedalione satyrico, fr. 308 Dind.?

Itaque tunc temporis proverbium *περὶ ὄνου σκιᾶς μάχεσθαι* nondum extitisse apparet, alioquin post prima Demosthenis verba audita iudices „desine plura" clamassent, „cetera novimus". Sed facillime haec omnia componi possunt, si statuimus Demosthenem auditoribus suis enarrasse argumentum fabulae quae oblivio iam premeretur, a frigido poeta Archippo scenae olim commissae [1]); post Demosthenis autem oratorium illud artificium asini umbram in proverbium abiisse, quod in populi ore nunquam potuisset nasci; nam *certare de lana caprina* vel nostra *de varkens scheren* et *veel geschreeuw maar weinig wol* quid significent quivis sua sponte intellegit, sed lis de asini umbra quid sit is demum perspicit cui Demosthenis vel Archippi ista fabula est enarrata [2]).

Itaque ex asse adstipulor veteri commentatori, qui in scholiis ad Platon. Phaedr. p. 260*c* scripsit: *Φασὶ δὲ εἰλκύσθαι τὴν παροιμίαν ἀπὸ τοῦ Δημοσθένει συμβάντος*, et deinde enarrato Demosthenis invento addit *ὅθεν τό τε τοῦ διηγήματος εὔστοχον καὶ τὸ τοῦ φρονήματος παρρησιαστικὸν διαμνημονευθὲν παροιμίας ἔλαβε τάξιν*. Cui opinioni non repugnant ipsius Platonis verba l. l. *μὴ περὶ ὄνου σκιᾶς ὡς ἵππου τὸν ἔπαινον ποιούμενος*, nam vocem *σκιᾶς* a contextu quam maxime alienam sciolo deberi, cuius menti inhaereret illud proverbium, intellexerunt Spalding Heindorff Schanz, neque igitur est cur Platoni proverbium *περὶ ὄνου σκιᾶς μάχεσθαι* notum fuisse statuamus [3]).

Veram autem esse meam explicationem inde quoque ni fallor apparet, quod sex homines, qui de proverbio hoc exposuerunt, scholiastae Aristophanis l.l. et Platonis l.l., pseudo-Plutarchus in vita Demosthenis p. 848*a*, Zenobius VI 28, Photius s. v. eiusque umbra Suidas, prorsus inter se consentiunt, quin iisdem fere verbis utuntur, et omnes referunt viatoribus urbem Megara

1) Sic Iphicrates ad milites suos fallendos usus est ioco, quem ex Acharnensibus et nos novimus et ille norat, si fides Polyaeno III 9 § 59.

2) Nam quod *περὶ σκιᾶς μάχεσθαι* solita fuit plebecula per fervidam aestatem umbrae amantissima, id cum per se intellegitur tum apparet e verbis Socratis in Xen. Comm. I 6 § 6: *ἤδη οὖν ποτε ᾔσθου με διὰ θάλπος μαχόμενόν τῳ περὶ σκιᾶς;* sed *asini*, quem solum nunc curamus, nullum in his verbis est vestigium.

3) Alterum glossema in dialogo Phaedro reperiri *ἡ δὴ καλουμένη σταθερά* p. 242*a*, de quibus verbis videatur Ruhnken. ad Tim. p. 235, annotavit Heindorff.

itineris fuisse scopum; unde satis apparet omnes e communi aliquo fonte sapere, vetustis opinor ad Demosthenem commentariis.

In argumento subsimili versata est Leuconis fabula Ὄνος ἀσκοφόρος, quam Boeckhius ingeniose enarravit Oecon. Attic. I p. 347, vid. Meinek. Hist. Com. pag. 217. Nec non conferri possunt quae Zenobius V 39 de Menandri Ἱερείᾳ refert.

Ad vs. 273 sqq.

Hoc canticum, cui corporis motus, satis vehemens opinor, accessit, metro ionico est compositum, cuius indoles mollis eademque incitatior ludicre admodum repugnat cantorum torpori senili. Perpetue autem adhibita est *anaclasis* quae dici solet, quod parum aptum tamen est nomen ad rem qua de agitur significandam; volunt enim confractionem vel *conversionem* quandam metro inesse, qua syllabae –⏑ in duorum pedum confinio positae in ⏑– mutentur. Sed talia oculis demonstrari et in chartis pingi possunt, auribus commendari ipsave voce proferri non item, nedum metrum tam salebrosum saltando quis possit comitari. Revera autem, ut signis utar quae hodie cuivis sunt perspicua, pedum nonnullorum schema non est 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥 𝅘𝅥 sed 𝅘𝅥𝅮. 𝅘𝅥𝅯 𝅘𝅥 𝅘𝅥 vel 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥. 𝅘𝅥𝅮. — Praeterea pro duabus longis syllabis nonnumquam una est collocata, ita ut trisyllabus pes nasceretur 𝅘𝅥𝅮 𝅘𝅥𝅮 𝅗𝅥 vel 𝅘𝅥𝅮. 𝅘𝅥𝅯 𝅗𝅥.

Metricorum signis idem ita indicatur ut schema ⏑⏑–́– ⏑⏑–́– in ⏑⏑–́⏒ –⏑–́– identidem mutari dicamus. Ergo cum prima tum ultima pedis syllaba longa aut brevis esse potest. Quapropter versus 274 et 282 sine vitio sibi opponi potuerunt, irrationales enim sunt syllabae -λε- 274 et καὶ 282, item in versibus 276 et 284 syllabae εἶτ' et δι- [1]).

Cavetur ne finalis syllaba et sequentis pedis syllaba initialis ambae sint breves.

Versuum 278 et 281 syllaba ultima -ετ'(ο) systema claudit; accurate tamen loqui si volumus, dicendum est syllabas -ετο ambas esse prolatas.

---

1) Non huc pertinet vs. 283 vox φιλαθήναιος, cuius syllaba penultima pro brevi habetur, ut alibi apud Aristophanem δειλαῖος, ποιῶ et similia passim diphthongum corripiunt.

Itaque si signis utimur hodiernis et singulos modos musicos ordimur a syllaba quae ictum habet, ita fere repraesentandum est hoc canticum:

3/4

τι ποτ | ου προ θυ- | ρων φαινετ αρ | ημιν ο γε- | ρων ουδ υπα- | κουει
τα-χα | δ αν δι-α | τον χθι-ζι-νον | ανθρωπον ος | η-μας δι-ε- | δυ-ετ(ο)

μων απο- | λω - λε - κε | τας εμβαδας | η προσε- | κοψ εν τωι σκο- | τωι τον δακτυ- | λον που
εξ - απα- | των και λε- | γων ως φιλα- | θη - ναιος | ην και ταν σα- | μωι πρω-τος κατ- | ει- ποι

ειτ ε- | φλεγμηνεν | αυτου το σφυ- | ρον γε-ρον-τος | οντος και ταχ | αν βουβωνι | ωιη
δι - α | τουτ ο-δυ- | νηθεις ειτ ι- | σως κειται πυ- | ρεττων εσ- τι | γαρ τοιουτος | ανηρ

και μην πολυ | δριμυτα- | τος γ ην των παρ | ημιν | και μονος | ουκ ανε- | πειθετ(ο)
αλλ ω-γαθ αν- | ιστασο | μηδ ου - τω σε- | αυτον | εσ - θι-ε | μηδ αγα- | νακτει

αλλ ο-ποτ | αν-τι-βο- | λοιη τις κα- | τω κυπτων αν | ουτω λιθον | εψεις ελε- | γεν
και γαρ α- | νηρ παχυς | ηκει των προ- | δον-των τα-πι | θραικης αν ο- | πως εγ-χυτρι- | εις

INDEX

RERUM ET NOMINUM

QUAE IN ANNOTATIONIBUS TANGUNTUR.

